
Programmabegroting 2025

Voorwoord

Voor u ligt de programmabegroting 2025. In deze begroting presenteren wij onze plannen voor 2025 en de middelen die we daarvoor willen inzetten. De basis voor de begroting is het coalitieakkoord [Verbindend vooruit!](#). Inmiddels is onze coalitie ruim een jaar onderweg en volop aan de slag met de verschillende opgaven. Hierbij houden we voortdurend de balans tussen economische groei en leefbaarheid voor ogen.

De [Brede Basismonitor](#) helpt ons bij het zoeken naar deze balans. De monitor richt zich op welvaart in de brede zin van het woord en kijkt daarmee veel verder dan besteedbaar inkomen, werkgelegenheid en werkloosheid en het Bruto Regionaal Product (BRP). De Brede Basismonitor signaleert en agendeert ontwikkelingen, om zo beleid vanuit een breder perspectief te kunnen beschouwen en bespreken. Daarmee is de monitor relevant voor alle beleidsvraagstukken van de provincie en ook een belangrijke bron voor deze programmabegroting.

Zoals we in de Kaderbrief 2025 al opmerkten, is het voor ons als middenbestuur bij het werken aan de verschillende opgaven wel zaak elastisch te blijven. Zo hebben de ontwikkelingen op het wereldtoneel gevolgen voor de Nederlandse samenleving en economie die zich kenmerkt door zijn openheid. In de Voorjaarsraming van De Nederlandsche Bank (DNB; juni 2024) wordt de verwachting uitgesproken dat de economie in 2025 met 1,3% groeit. Tegelijkertijd wordt verwacht dat de inflatie geleidelijk zal dalen naar iets onder de 2% in 2026. Ontwikkelingen in onder meer Oekraïne en Gaza hebben ook effect op ons land en daarmee op onze provincie.

De ontwikkelingen in de externe omgeving, in combinatie met de toenemende schaarste, vormen een onzekerheid waartoe wij ons te verhouden hebben. De cijfers die het Centraal Planbureau (CPB) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) onlangs presenteerden, geven een gemengd beeld. De economie kruipt uit het dal, terwijl de koopkracht aantrekt. Het overheidstekort blijft nipt onder de 3%, de Europese grens.

Deze ontwikkelingen zullen hun weerslag vinden in de begroting die het kabinet-Schoof, dat deze zomer is beëdigd, op Prinsjesdag zal presenteren. De provincie ziet uit naar de uitwerking van het hoofdlijnenakkoord van de 4 landelijke coalitiepartijen in een meer concreet regeringsprogramma. Dan weten we misschien meer over doelstellingen, aanpak, planning en inzet van rijksmiddelen op de voor ons relevante onderwerpen.

Als provincie blijven we uitgaan van onze ambities en eigen kracht. Want de urgentie is en blijft groot. De samenwerking met maatschappelijke organisaties, ondernemers, inwoners en andere partners, inclusief het nieuwe kabinet is daarbij heel belangrijk. We willen immers verbindend vooruit!

Inhoudsopgave

Programmabegroting 2025	1
Voorwoord.....	2
Inhoudsopgave.....	3
1 Samenvatting	4
2 Programma's.....	15
Programma 1 Bestuur.....	16
Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving.....	23
Programma 3 Ruimte en Wonen	32
Programma 4 Bereikbaarheid	42
Programma 5 Natuur en landelijk gebied	53
Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur	68
Overzicht algemene middelen en organisatie.....	77
3 Paragrafen	84
3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	85
3.2 Onderhoud kapitaalgoederen	102
3.3 Financiering	105
3.4 Bedrijfsvoering.....	111
3.5 Wet open overheid	117
3.6 Verbonden partijen	118
3.7 Grondbeleid	137
3.8 Provinciale heffingen	141
3.9 Klimaatparagraaf	148
4 Financiële begroting.....	160
5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling.....	226
Bijlagen.....	239

1 Samenvatting

Inleiding

Voor u ligt de begroting en meerjarenraming 2025-2028. De begroting is het stuurinstrument van de provincie Noord-Holland waarin Provinciale Staten (PS) de budgettaire kaders voor het jaar 2025 vaststellen.

In deze begroting zijn de activiteiten van de operationele doelen gebundeld op het niveau van het beleidsdoel. Dit creëert meer samenhang tussen de verschillende activiteiten die bijdragen aan hetzelfde beleidsdoel en hiermee wordt de verantwoording richting de Staten helderder.

Om de provinciebegroting toegankelijk te maken is naast dit boekwerk een animatie van deze begroting gemaakt en een gebruiksvriendelijke webversie van de begroting ontwikkeld. De financiële stukken van de provincie, waaronder de animatie en de webversie van deze begroting, zijn te vinden op de [financiële portal](#) op de website van de provincie Noord-Holland.

Brede ontwikkelingen provincie

Met de brede basismonitor Noord-Holland volgen we op een overzichtelijke en systematische manier de belangrijke trends in de provincie. Het doel van de Brede Basismonitor is het verbeteren van de informatie- en sturingswaarde van het beleid van de provincie. Een deel van de indicatoren komt voort uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Provincies zijn verplicht deze indicatoren op te nemen in de begroting en jaarrekening. De overige indicatoren sluiten aan bij diverse landelijke en provinciale monitoren. Voor de indicatoren in de begroting 2025 wordt de vierde versie van de Brede Basismonitor uit 2024 gebruikt. De Brede Basismonitor is hier te vinden: <https://cijfers.noord-holland.nl/content/bredebasismonitor> De Brede Basismonitor kan niet gebruikt worden ter verantwoording voor het gevoerde beleid en doet geen uitspraak over de effectiviteit, efficiency of legitimiteit van het beleid. De maatschappelijke en beleidsopgaven zijn namelijk complex en kennen meerdere betrokken actoren en autonome trends. Daardoor is het directe effect van provinciaal beleid op de waargenomen trends in de Brede Basismonitor niet causaal aan te tonen. De monitor kan wel aanleiding geven tot verdiepend onderzoek, evaluaties of het maken van nieuw beleid. Een aantal indicatoren uit de Brede Basismonitor is niet direct te koppelen aan de begroting, met name omdat het brede ontwikkelingen zijn die niet specifiek raken aan een begrotingsprogramma. Deze zijn wel opgenomen in de Brede Basismonitor omdat ze relevante trends weergegeven.

Financiële begroting in één oogopslag

Saldo van baten en lasten per programma (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
1 Bestuur	25.686	25.476	24.069	23.944
2 Klimaat en gezonde leefomgeving	68.159	64.423	64.275	63.898
3 Ruimte en Wonen	41.256	40.899	32.538	14.748
4 Bereikbaarheid	247.657	232.696	239.671	249.677
5 Natuur en landelijk gebied	167.033	106.341	96.521	82.408
6 Economie, leefbaarheid en cultuur	38.079	38.663	39.296	33.829
7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-488.819	-483.759	-478.298	-480.770
Totaal saldo van baten en lasten	99.051	24.738	18.072	-12.267

Saldo van stortingen en onttrekkingen aan reserves (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Stortingen	130.994	88.862	89.744	89.197
Onttrekkingen	-244.501	-123.194	-98.648	-65.672
Totaal mutaties reserves	-113.508	-34.332	-8.904	23.525
Begrotingsresultaat (saldo van baten en lasten + mutaties reserves)	-14.457	-9.594	9.169	11.258

Toelichting op het begrotingsresultaat

Begrote saldo 2025 en verder

Het begrotingsresultaat 2025 bedraagt € 14,5 mln. voordelig. In de jaren na 2025 laat de begroting een negatief verloop zien. In 2026 laat de meerjarenraming nog een positief saldo van € 9,6 mln. zien. Vanaf 2027 zien we een tekort op de begroting. Voor de jaren 2027 en 2028 blijft een tekort over van respectievelijk €9,2 miljoen en €11,3 miljoen.

Ontwikkeling financieringspositie en kengetallen

Naast de trend van het begrotingssaldo zorgt de financieringsbehoefte, met name als gevolg van de investeringen, ervoor dat de provincie meerjarig een negatieve kasstroom kent. Aangezien de liquide middelen van de provincie beperkt zijn, en wij sinds vorig jaar vreemd vermogen moeten aantrekken om onze activiteiten te financieren, is het zinvol om ook het effect van de begroting op de financieringsbehoefte te analyseren. De kengetallen die daarvoor onder andere gebruikt worden zijn de solvabiliteit en de netto schuldquote. Deze worden toegelicht in de paragraaf risicomanagement en weerstandsvermogen van de begroting. Het beeld dat hieruit naar voren komt baart zorgen. De netto schuldquote stijgt scherp van 86% in 2024 naar 154% in 2028. De solvabiliteit daalt van 52% in 2024 naar 39% in 2028. Het gevolg van deze trend is dat de rentelasten oplopen zoals hierboven benoemd en een steeds groter beslag zullen leggen op de

provinciale begroting. Het eventueel besteden van het positieve begrotingssaldo 2025 en 2026 zou deze schuldquote en de rentelasten nog verder doen stijgen.

Moeilijke keuzes

De trend van een teruglopend begrotingsresultaat is eerder bij de kaderbrief 2025 geconstateerd. Hierin is een aantal bezuinigingsvoorstellen gedaan die door Provinciale Staten deels niet zijn overgenomen. Door met name de ontwikkeling van de financieringspositie, de negatieve ontwikkeling in de uitkering van het provinciefonds en het niet overnemen van deze bezuinigingsvoorstellen staat de begroting vanaf 2027 onder druk. Naast deze ontwikkelingen zijn er ook nog een aantal onzekerheden die bij de kaderbrief 2025 zijn benadrukt. Deze kunnen een forse impact hebben op de financiën. Het betreft de vervallen vrijstelling motorrijtuigenbelasting (MRB) op elektrische voertuigen en de invoering van het nieuwe verdeelmodel provinciefonds. Dit betekent dat er in de toekomst mogelijk moeilijke keuzes gemaakt moeten worden om de begroting weer in evenwicht te brengen, ingrijpende maatregelen zijn hierbij onvermijdelijk. Wij achten het verstandig om in het licht van deze ontwikkelingen en het verloop van het begrotingssaldo, de positieve resultaten voor de jaren 2025 en 2026 achter de hand te houden voor de negatieve begrotingssaldi van de jaren daarna. De kaderbrief 2026 is het eerstvolgende moment waarop het meerjarige beeld van de financiële positie wordt bijgesteld. In deze kaderbrief zullen we voorstellen doen om tot een sluitend financieel meerjarenbeeld en een solide ontwikkelpad van onze financiële positie (met name de schuldquote en solvabiliteit) te komen. Ook als hiervoor ingrijpende maatregelen noodzakelijk zijn.

Ontwikkelingen begrotingssaldo

De negatieve bijstellingen van het begrotingssaldo worden voornamelijk veroorzaakt door de verlaging van het provinciefonds en de actualisatie van de rentelasten. Dit is grotendeels het gevolg van lagere accressen die op hun beurt het gevolg zijn van een lagere loon- en prijsontwikkeling en dat naar verwachting extra geldleningen worden aangetrokken. Zie paragraaf 3.3 financiering van de begroting 2025 voor een specificatie van de ontwikkelingen over de extra geldleningen.

Lasten

Uit onderstaande tabel blijkt dat in 2025 de lasten van de provincie begroot zijn op € 743 miljoen. Dit is exclusief het bedrag aan lasten dat betrekking heeft op mutaties (stortingen) van de reserves.

Baten

De begrote inkomsten 2025 voor de provincie zijn € 644 miljoen. De grootste bron van inkomsten voor de provincie zijn de structurele algemene dekkingsmiddelen: het Provinciefonds (€ 294,5 miljoen), inkomsten uit motorrijtuigenbelasting (de opcenten) (€ 294,7 miljoen) en dividenden (€ 7,9 miljoen).

Reservemutaties

Veel uitgaven van de provincie fluctueren sterk over de jaren en worden gedekt vanuit de bestemmingsreserves. De mutaties die in de uitgaven zijn doorgevoerd, gedekt vanuit de bestemmingsreserves, zijn te vinden in de staat van het verloop van de reserves bij 4.3.7.1. Dit geldt ook voor de mutaties in de uitgaven vanuit de reserves, de stortingen in de reserves en de overhevelingen tussen de reserves die geen effect hebben op het begrote resultaat. Vanuit de reserves is totaal een onttrekking van € 245 miljoen begroot ten behoeve van uitgaven in 2025 en een storting van € 131 miljoen ten behoeve van uitgaven in toekomstige jaren.

Min is voordelig	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	743.138	674.532	663.113	642.626
Baten	-644.087	-649.794	-645.041	-654.893
Saldo van baten en lasten	99.051	24.738	18.072	-12.267
Stortingen reserves	130.994	88.862	89.744	89.197
Onttrekkingen reserves	-244.501	-123.194	-98.648	-65.672
Resultaat	-14.457	-9.594	9.169	11.258

Structureel en reëel evenwicht

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Saldo van baten en lasten	99.051	24.738	18.072	-12.267
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-113.508	-34.332	-8.904	23.525
Begrotingssaldo na bestemming	-14.457	-9.594	9.169	11.258
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	460	6.118	14.730	7.751
Structureel begrotingssaldo	-14.917	-15.712	-5.562	3.507

Sluitende begroting 2025

Uit de regel 'Begrotingssaldo na bestemming' in bovenstaande tabel blijkt dat de provincie voor 2025 een sluitende begroting heeft. In het meerjarenraming kent de begroting een tekort.

Structureel evenwicht

Elke provincie moet zorgen voor een begroting die 'structureel en reëel in evenwicht' is of dat dit in de eerstvolgende jaren van de meerjarenraming tot stand zal worden gebracht. Provinciale Staten stelt daarbij de kaders en controleert het bestuur. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties houdt toezicht op de ontwikkeling van de financiële positie van provincies.

Wanneer de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is en de meerjarenraming niet aannemelijk maakt dat er een herstel van het evenwicht komt, wordt preventief toezicht ingesteld. Dat houdt in dat de begroting en alle besluiten met begrotingswijzigingen gedurende het jaar vooraf ter goedkeuring aan Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties in Den Haag worden voorgelegd.

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht, wordt gekeken of de structurele lasten lager zijn dan de structurele baten. In de tabel hierboven blijkt dat dit voor het laatste jaar van de meerjarenraming niet het geval is. Dit heeft vooral te maken met de verlaging van het provinciefonds en de hogere rentelasten. Dit houdt in dat enkel vanaf het jaar 2028 de jaarlijks terugkerende lasten niet volledig worden gedekt door jaarlijks terugkerende baten.

Overzicht financiële ontwikkelingen

De tabel hieronder laat het verloop van het begrotingssaldo zien ten opzichte van de huidige meerjarenraming (begroting 2025).

Totaaloverzicht mutaties begroting 2025 - 2028 (bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028
Vigerende meerjarenraming	310	366	1.669	14.337
Bijstellingen kaderbrief 2025	-15.799	-16.838	-3.117	-13.643
Bijstellingen begroting 2025	1.032	6.878	10.617	10.564
Begrotingssaldo	-14.457*	-9.594*	9.169	11.258

*een negatief begrotingssaldo is voordelig

De wijzigingen in deze begroting ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn het gevolg van de verwerking van de financiële kaders en de voorstellen zoals geschetst in de kaderbrief 2025. Deze begroting bevat echter ook een aantal nieuwe ontwikkelingen. De mutaties die nieuw en groter dan €250.000 zijn hieronder nader gespecificeerd en kort toegelicht.

Beleidsdoel en toelichting begrotingsmutatie (Bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
<u>1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur</u> Extra lasten in verband met herijking fractievergoedingen, formatiewijzigingen bij de Statengriffie en extra budget voor integriteitsonderzoeken.	400	400	400	400
<u>2.1 Bijdrage aan de energietransitie</u> Op basis van motie 58-2024 is in de begroting 2025 een aanvullend budget voor het verduurzamen van maatschappelijke vastgoed opgenomen.	1.500			
<u>4.2 Openbaar vervoer waarborgen</u> Actualisatie berekening afschrijvingen.	-600			
<u>4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken</u> Actualisatie berekening afschrijvingen.	-650	-453	-468	-468
<u>4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden</u> Actualisatie berekening afschrijvingen.	-5.278	-3.208	-1.513	-1.968

<u>5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water</u>	351	351	351	351
Hogere lasten en naar beneden bijstellen van baten voor grondwater. Het verschil tussen de baten van de grondwaterheffing en de daaraan gerelateerde lasten, wordt met de voorziening grondwater afgerekend.				
<u>7.1 Algemene dekkingsmiddelen</u>	2.220	6.277	7.616	8.606
Actualisatie van de rentelasten van het renteresultaat.				
<u>7.1 Algemene dekkingsmiddelen</u>	3.450	3.865	4.585	3.996
Op basis van de meicirculaire 2024 wordt de raming van de algemene uitkering naar beneden bijgesteld. Dit is het gevolg van lagere accessen die op hun beurt het gevolg zijn van een lagere loon-en prijsontwikkeling.				
Overige mutaties <250.000	-361	-354	-354	-353
Totaal mutatie begroting 2025	1.032	6.878	10.617	10.564

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk staan de inleiding en de samenvatting. In hoofdstuk 2 staat de uitwerking per programma. Dit wordt gedaan aan de hand van de doelenboom. In ieder programma staat welk maatschappelijk doel de provincie nastreeft. Dit is verder uitgesplitst per beleidsdoel met een toelichting op de rol van de provincie.

In de begrotingsopzet is een koppeling tussen de ambities en de beschikbare middelen. Dit is gedaan aan de hand van de 'W-vragen' die het 'Besluit begroting en verantwoording (BBV)' voorschrijft:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we ervoor doen?
- Wat mag het kosten?

In de beschrijvingen van de te bereiken doelen is een nummering aangehouden. Deze nummering komt terug in 'Wat gaan we ervoor doen?'. Het eerste nummer verwijst naar het desbetreffende te bereiken doel, het tweede nummer naar de uit te voeren actie.

Onder de tabel 'Wat mag het kosten' staan de financiële ontwikkelingen. Alle fluctuaties in de budgettabel groter dan € 1 miljoen euro of groter dan 10% worden hier toegelicht.

Per beleidsdoel wordt een koppeling gemaakt met de Brede Basismonitor. Dit is weergegeven met een link naar de actuele indicator pagina van de Brede Basismonitor.

- In hoofdstuk 3 staan de verplichte paragrafen. De paragrafen vormen een andere doorsnede door de begroting en geven inzicht in aspecten die door de hele begroting heen kunnen lopen. De weergave is verplicht vanuit de BBV.
- Hoofdstuk 4 bestaat uit de financiële begroting en de meerjarenraming en geeft inzicht in de financiële positie van de provincie.
- Hoofdstuk 5 bevat de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling, gevolgd door de bijlagen.

Toelichting op de tabellen bij de programma's

In de 'budgettabel 2025' staan de lasten en baten van de beleidsdoelen en het bijbehorende saldo. Daarnaast staat het totaal aan onttrekkingen van en stortingen aan de beschikbare reserves van het beleidsdoel. In de laatste kolom staat het totaal aan lasten en baten en onttrekkingen en stortingen per beleidsdoel. Een bedrag met het minteken ervoor is een 'overschot'. Er zijn dan meer baten dan lasten.

In de tabel 'Wat mag het kosten?' staat per beleidsdoel een meerjarig overzicht. In dit overzicht is het resultaat 2023, begroting 2024 en begroting 2025 en de meerjarenraming 2026 t/m 2028 opgenomen. Dit is uitgesplitst in lasten, baten en onttrekkingen van en stortingen aan de verschillende reserves. Een bedrag met het minteken ervoor is een 'overschot'. Er zijn dan meer baten dan lasten.

Financiële terminologie

In de begroting staan veel financiële woorden. Hieronder staan de definities van verschillende termen.

Lasten: De begrote kosten voor de provincie Noord-Holland. Meestal een positief bedrag (+): Dit geeft aan dat het een door PS toegekend budget is dat uitgegeven mag worden voor het doel, of dat er sprake is van nadeel voor de provinciale exploitatie. Bijvoorbeeld: Lasten voor project XYZ € 35.000 N', dan betekent dit dat er € 35.000 aan uitgaven zijn geraamd voor project XYZ. De 'N' staat voor "Nadelig" ten opzichte van de beschikbare provinciale financiën.

Baten: De begrote opbrengsten van de provincie Noord-Holland. Dit is een min-bedrag (V = Voordelig) omdat er minder ten laste van de provinciale middelen komt.

Stortingen: Toevoegingen aan de reserves.

Onttrekkingen: Onttrekkingen aan de reserves.

Incidenteel: Budget met een duidelijke einddatum door PS, bedoeld voor een incidenteel doel.

Structureel: Budget zonder einddatum bedoeld voor doorlopend beleid en structureel meerjarig in de begroting opgenomen.

Trends uit de brede basismonitor

In de Brede Basismonitor 2024 is de huidige situatie in Noord-Holland wisselend: de helft van de thema's scoort licht positief en de andere helft licht negatief. Zo zijn Noord-Hollanders over het algemeen gezond en is er een relatief hoog welzijn. Er is veel werk en de arbeidsmarkt is minder gespannen. Alhoewel Noord-Holland de grootste economie van Nederland heeft, is het vertrouwen hierin nog negatief en blijft het grondstoffengebruik stabiel. Mede hierdoor scoort het gehele thema economie licht negatief. Wat betreft bereikbaarheid scoort het Noord-Hollandse OV goed. De coronacrisis heeft wel haar sporen achtergelaten, het OV-gebruik is nog niet terug op het oude niveau. Bovendien worden de wegen weer steeds voller. Ook op de thema's samenleving, natuur en klimaat heeft de provincie een licht negatieve score.

Welzijn

Op het gebied van welzijn is de nabijheid van voorzieningen in het grootste deel van Noord-Holland relatief goed. Basisscholen, bibliotheken en culturele voorzieningen zijn dichtbij in vergelijking met andere provincies. Het aandeel stedelijk groen in verhouding tot de bebouwde omgeving ligt boven het landelijk gemiddelde. Dit betekent dat de steden relatief groen zijn. De ruimte voor recreatie is kleiner dan nationaal. Dit komt vooral door de hoge bevolkingsdichtheid in Noord-Holland. De tevredenheid met het leven en vrije tijd ligt in Noord-Holland het laatste decennium onder het landelijk gemiddelde.

Gezondheid

Bij de indicatoren rond gezondheid scoort Noord-Holland gemiddeld beter dan de meeste andere provincies. De ervaren gezondheid is wel afgenomen en het percentage personen in Noord-Holland met overgewicht laat een lichte stijging zien.

Samenleving

Bij het thema samenleving valt op dat het vertrouwen in anderen relatief hoog is. Ook bleef de opkomst bij verkiezingen voor de Provinciale Staten stabiel. Het vertrouwen in instituties is gedaald na een piek tijdens de coronapandemie. De sociale cohesie, vrijwilligerswerk en sociale contacten in Noord-Holland blijven enigszins achter bij andere provincies.

Economie

De Noord-Hollandse economie is groot, groeit en geniet voorzichtig iets meer vertrouwen. De hoge huizenprijzen hebben effect op de schulden en vermogens van huishoudens. Er wordt veel en steeds meer aan innovatie uitgegeven in de provincie, echter uitgedrukt in het percentage van het bruto regionaal product scoort Noord-Holland licht negatief op innovatiekracht. Qua circulariteit zien we dat het grondstoffengebruik stabiel is, terwijl de provincie inzet op een halvering in 2030 en een volledig circulaire economie in 2050.

Werk

Het beeld bij het thema werk is overwegend positief. Veel mensen hebben een baan, de werkgelegenheid is hoog en de werkloosheid laag. De Noord-Hollandse arbeidsmarkt is een stuk minder gespannen dan een jaar eerder. Het aantal voortijdig schoolverlaters ligt iets boven het landelijk gemiddelde. Het aantal circulaire banen stijgt, maar de totale hoeveelheid banen stijgt sneller.

Bereikbaarheid

Voor bereikbaarheid is het beeld gemengd. Noord-Hollanders wonen gemiddeld dicht bij een OV-halte. Het OV-gebruik stijgt, ligt consequent hoger dan in andere provincies, maar ligt nog fors onder het niveau van 2019, het laatste jaar voor de coronacrisis. De klantwaardering voor het busvervoer is in Noord-Holland wederom het hoogst van alle provincies. Er wordt door Noord-Hollanders relatief veel gelopen en gewandeld op korte afstanden. De doorstroming op provinciale wegen is iets verslechterd en de verkeersintensiteit nam toe. Het aantal fatale verkeersongevallen neemt sinds 2013 gemiddeld genomen licht toe. De overslag in het Noordzeekanaalgebied is fors afgenomen door de afbouw van de kolenoverslag als gevolg van de energietransitie. Vergeleken met negen benchmarkluchthavens is Schiphol het vliegveld met de vierde hoogste connectiviteit.

Ruimte en wonen

Het beeld voor werklocaties en detailhandel bij het thema ruimte en wonen is positief. De markten voor detailhandel, kantoren en bedrijventerreinen zijn in balans. Voor wonen is het beeld overwegend negatief: het woningtekort is groot, de woningprijzen zijn hoog en de woontevredenheid blijft achter. Positief is dat het aantal woningbouwplannen ruim voldoende is om de woningbouwopgave te kunnen halen. Voldoende plannen is geen garantie dat woningbouwopgave ook gehaald wordt. Noord-Holland kent in vergelijking met andere provincies een relatief hoog aandeel bebouwde omgeving. Het beeld voor rijksmonumenten is positief, het aantal monumenten met een onderhoudsstaat 'slecht' of 'matig' is de laatste jaren gedaald.

Natuur

De scores voor natuur zijn negatief. De biodiversiteit daalt sterker in Noord-Holland dan in de rest van Nederland. De provincie heeft relatief weinig natuurgebied en groenblauwe ruimte per inwoner. Tot 2024 is in provincie Noord-Holland ruim 52 duizend hectare Natuurnetwerk Nederland (NNN) ingericht. Hiermee ligt het percentage ingerichte natuur op 93 procent van de totale doelstelling voor 2027.

Milieu

De indicatoren bij milieu tonen een gemengd beeld. Bij de indicatoren externe veiligheid, geluidsbelasting en lichtbelasting scoort Noord-Holland onder het Nederlands gemiddelde. De lichtbelasting neemt sinds 2020 wel af. De luchtkwaliteit in Noord-Holland is de afgelopen jaren verbeterd. De kwaliteit van zwemwater en grondwater in Noord-Holland voldoen aan de normen. Echter bij het oppervlaktewater voldoet niet één van de waterlichamen in de provincie aan de KRW-norm (Kaderrichtlijn Water). Noord-Holland heeft momenteel geen spoedlocaties waar de risico's niet beheerst zijn voor het saneren van verontreinigde grond. Vergeleken met andere provincies zijn de emissies voor ammoniak en fosfaat in Noord-Holland relatief laag.

Klimaat

Omdat de beleidsdoelen voor energieverbruik, hernieuwbare energie en CO₂-uitstoot nog niet worden gehaald, scoren deze indicatoren bij klimaat (licht) negatief. Hernieuwbare energie en de CO₂-uitstoot vertonen wel een positieve trend. Noord-Holland is relatief kwetsbaar voor hittestress, overstromingen en bodemdaling. Hittestress scoort negatief in een verstedelijkte provincie als Noord-Holland door het hitte-eiland effect en de hittestress neemt in de provincie toe.

2 Programma's

Programma 1 Bestuur

Doelen

1. Bestuur

1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur

1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's

1.3 Verzekeren van Openbare orde en veiligheid

1.4 Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau

Maatschappelijk doel

Overheden zijn steeds meer verweven. Gemeenten werken veel samen in regionaal verband, terwijl regio's en lidstaten meer te maken krijgen met Europese regelgeving. Dit besef van verbondenheid zet de provincie Noord-Holland aan tot samenwerken over de eigen bestuurlijke grenzen heen.

Het streven is om van Noord-Holland, samen met inwoners en partners, een nog mooiere provincie te maken, en de kwaliteit van het openbaar bestuur te versterken. De provincie Noord-Holland werkt als een democratisch, transparant en inclusief provinciebestuur, dat oog heeft voor iedereen en inbreng van buiten waardeert.

Budgettabel 2025 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
Min is voordelig						
1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur	11.330	-59	11.271	0	0	11.271
1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's	8.917	0	8.917	0	0	8.917
1.3 Verzekeren van Openbare orde en veiligheid	581	0	581	0	0	581
1.4 Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau	4.917	0	4.917	-1.366	0	3.551
Totaal	25.745	-59	25.686	-1.366	0	24.320

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de [bijlage](#) van de begroting.

1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur

Provinciale rol

Provinciale Staten vervullen een volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol richting het college van Gedeputeerde Staten. De Statengriffie ondersteunt Provinciale Staten bij de uitvoering van hun taken.

Wat willen we bereiken?

1. We beschermen de integriteit van het openbaar bestuur in Noord-Holland.
2. We versterken het vertrouwen en draagvlak door duidelijke, effectieve en betrouwbare communicatie.
3. We betrekken Noord-Hollanders op een actieve manier bij beleidsvorming en besluitvorming.
4. We bieden adequate ondersteuning van het provinciaal bestuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 We voeren voort integriteitsonderzoeken uit. Deze kunnen vallen onder de Wet bevordering integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur (Wet Bibob). Deze onderzoeken kunnen zich bijvoorbeeld richten op aanvragers, houders van omgevingsvergunningen, inschrijvers op een aanbesteding en subsidieaanvragers.

1.2 We voeren een actief beleid om gewenst gedrag te bevorderen en ongewenst gedrag tegen te gaan.

2.1 In 2024 zijn de nieuwe communicatiestrategie en het nieuwe sponsorbeleid vastgesteld. Deze vormen de kaders voor de communicatie in 2025.

2.2 Vanaf 2025 zijn er extra middelen voor communicatie en participatie. Deze middelen gaan naar activiteiten op het gebied van inwonersparticipatie, het scholierenprogramma, grote communicatiecampagnes, deelname aan Pride en aandacht voor het koloniale verleden (Keti Koti).

3.1 Op basis van de uitgangspunten voor inwonersparticipatie worden inwoners beter betrokken bij de plannen van de provincie. Er is een nieuwe Statenwerkgroep participatie ingesteld, die onder andere een innovatieve vorm van participatie wil volgen. Gedeputeerde Staten doen een voorstel voor een participatietraject met een innovatieve vorm.

3.2 In 2025 wordt de website van de provincie vernieuwd. Deze gaat begin 2025 live.

4.1 We faciliteren vergaderingen van Provinciale Staten en van commissies, en bieden ondersteuning aan de agendacommissie en het presidium. De activiteiten van Provinciale Staten maken we zichtbaar via live-uitzendingen van de Staten- en commissievergaderingen en via de website, persberichten en sociale media.

4.2 We organiseren de Willem Arondéuslezing.

4.3 We faciliteren Gedeputeerde Staten door het bieden van secretariële ondersteuning, het vervoer van de GS-leden en het organiseren en uitvoeren van representatieve bijeenkomsten.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Faciliteren van het provinciaal bestuur	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	10.839	12.256	11.330	11.360	11.428	11.407
Totaal baten	-58	-434	-59	-59	-59	-59
Saldo van baten en lasten	10.781	11.822	11.271	11.301	11.369	11.348
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	10.781	11.822	11.271	11.301	11.369	11.348

Financiële ontwikkelingen

- In 2024 ontvangen we een Rijksbijdrage voor de provinciale regietafels (asielbeleid) en is een incidenteel budget beschikbaar gesteld voor het asielbeleid van € 450.000. Hierdoor zijn zowel de baten als de lasten in 2024 hoger dan de structurele omvang van de begroting.

1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's

Provinciale rol

De provincie heeft als taak om het functioneren van andere overheden, zoals gemeenten en waterschappen, te versterken en te borgen voor de inwoners van Noord-Holland. Gemeentelijke opgaven hebben steeds vaker een regionaal karakter. De provincie is daarmee (mede)verantwoordelijk voor de kwaliteit van het lokale bestuur en de regionale samenwerking.

Wat willen we bereiken?

1. We bevorderen de bestuurskracht van gemeenten en regio's en de kwaliteit van het openbaar bestuur.
2. We voeren effectief beleid om de provinciale opgaven te realiseren, tussentijds bij te sturen en ons te verantwoorden op basis van actuele informatie en data.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 In alle [Noord-Hollandse bestuurlijke regio's](#) zetten we regiomanagement in.
- 1.2 We dragen actief bij aan de Metropoolregio Amsterdam (MRA) door ambtelijke en bestuurlijke inzet. De MRA-agenda, die in 2024 is geactualiseerd voor de periode 2025-2028, vormt hiervoor de basis.
- 1.3 We voeren de actieagenda Kwaliteit openbaar bestuur Noord-Holland uit.
- 1.4 We houden toezicht op andere overheden conform [de beleidsnota Interbestuurlijk toezicht 2022-2025](#). De jaarlijkse oordelen over de taakuitvoering van de gemeenten en waterschappen worden gepubliceerd in een Jaarverslag IBT en weergegeven op een interactieve kaart.

2.1 We voeren (vraaggestuurd) beleidsevaluaties uit voor robuuste besluitvorming over nieuw beleid en bijsturing van bestaand beleid. Provinciale subsidieregelingen worden eens per vier jaar op doeltreffendheid geëvalueerd, volgens het [Evaluatiekader Subsidies dat Provinciale Staten heeft vastgesteld](#).

2.2 We zetten actuele (geo)data in voor een goed onderbouwde besluitvorming. We verzamelen en analyseren data en maken beleidsdata en -informatie inzichtelijk, zowel geografisch als via dashboards. Dat doen we onder meer via het [Portaal Kaart en Data](#).

2.3 We monitoren beleid en het ontwikkelen dashboards, zoals de Brede Basismonitor Profielkaart.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 Min is voordelig)					
Werken aan gemeenten en sterke regio's	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	7.923	8.876	8.917	8.897	8.907	8.904
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	7.923	8.876	8.917	8.897	8.907	8.904
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	7.923	8.876	8.917	8.897	8.907	8.904

Financiële ontwikkelingen

- De gerealiseerde lasten waren in 2023 eenmalig lager dan de begrote uitgaven in de periode 2024-2028 vanwege de vorming van een nieuwe coalitie en het ontwikkelen van nieuw beleid.

1.3 Verzekeren van Openbare orde en veiligheid

Provinciale rol

De commissaris van de Koning is op basis van zijn ambtsinstructie belast met een aantal taken waarover hij verantwoording verschuldigd is aan de regering; de zogenaamde rijkstaken. De uitvoering van deze taken draagt bij aan de kwaliteit en de integriteit van het bestuur in Noord-Holland.

Voor de aanpak van ondermijning en het stimuleren van een weerbaar openbaar bestuur is de commissaris bestuurlijk opdrachtgever.

Wat willen we bereiken?

Voor dit beleidsdoel staan de volgende doelstellingen in 2025 centraal:

- We bevorderen goed bestuur door te zorgen voor goede burgemeesters.
- We houden toezicht op en bevorderen de bestuurlijke samenwerking in crisisbeheersing en veiligheidszorg.

3. We geven inwoners inzicht in de risico's in hun omgeving die kunnen leiden tot rampen en ongevallen.
4. We onderhouden goede bestuurlijke contacten met andere overheden.
5. We gaan ondermijning tegen en stimuleren de eigen en lokale weerbaarheid.
6. We voeren taken uit voor het Koninklijk Huis en de uitreiking van koninklijke onderscheidingen.
7. We verzekeren de veiligheid van de provinciale tunnels, onafhankelijk van regulier beheer. In onze provincie gaat het om de Waterwolftunnel en de Abdijtunnel.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 De commissaris van de Koning is verantwoordelijk voor goede en zorgvuldige benoemingsprocedures voor burgemeesters. Daarnaast benoemt en ontslaat hij waarnemend burgemeesters. Samen met de burgemeesters draagt hij een bijzondere verantwoordelijkheid als hoeder van een integer bestuur.
- 2.1 We werken samen met Veiligheidsregio's en gemeenten. Hierin is bijzondere aandacht voor de burgemeester die een wettelijke taak heeft op het gebied van openbare orde en veiligheid.
- 2.2 De commissaris van de Koning organiseert jaarlijks netwerkbijeenkomsten over veiligheidsthema's.
- 2.3 De provincie volgt de vergaderingen van de algemene besturen van de Veiligheidsregio's.
- 3.1 Voor het actueel houden van de gegevens op de risicokaart werken we nauw samen met gemeenten en omgevingsdiensten. De risicokaart is afhankelijk van de input van deze organisaties. De productie gebeurt in IPO-verband.
- 4.1 De commissaris van de Koning legt reguliere bezoeken aan gemeenten af, bemiddelt, adviseert en interenieert bij bestuurlijke problemen, en verbindt publieke partijen. Hij organiseert bestuurlijke bijeenkomsten, rapporteert over bestuurlijke problematiek en gaat in gesprek.
- 5.1 In de strijd tegen ondermijning zetten we het lopende weerbaarheidsprogramma voort, aangevuld met maatschappelijke weerbaarheid en veiligheid van ambtenaren en politieke ambtsdragers.
- 6.1 De koning en leden van het Koninklijk Huis worden in de provincie begeleid door de commissaris. Hij adviseert over organisaties en initiatieven die koninklijke aandacht verdienen en draagt bij aan de organisatie van bezoeken. Hij adviseert over voordrachten voor onderscheidingen en predicaten.
- 7.1 Jaarlijks doen externe deskundigen onderzoek naar de veiligheid van de tunnels in onze provincie.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Verzekeren van Openbare orde en veiligheid	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	429	668	581	579	581	480
Totaal baten	-5	-12	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	424	656	581	579	581	480
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	424	656	581	579	581	480

Financiële ontwikkelingen

▪ De uitgaven binnen dit beleidsdoel zijn in de periode van 2024 t/m 2027 hoger dan in andere jaren als gevolg van de ontvangen decentralisatie-uitkering 'weerbaar bestuur kleine gemeenten' die bovenop het structurele provinciale budget voor de weerbaarheid wordt ingezet.

1.4 Belangen van provincie behartigen

Provinciale rol

Veel provinciale taken komen voort of worden sterk beïnvloed door wet- en regelgeving van het Rijk of de Europese Unie (EU). De provincie volgt daarom relevante Europese en landelijke (beleids)ontwikkelingen en signaleert de kansen en belemmeringen die daaruit voortkomen. Samen met partners behartigt de provincie de provinciale belangen in Den Haag en Brussel en stimuleert partijen om de kansen te benutten.

Wat willen we bereiken?

1. We zijn voorbereid op de gevolgen van wet- en regelgeving van het Rijk en de EU.
2. We maken het Rijk en de EU bewust van provinciale belangen, zodat hun wet- en regelgeving bijdraagt aan het coalitieakkoord van de provincie Noord-Holland.
3. We benutten kansen die voortkomen uit Europees of rijksbeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 In Brussel werken we samen in het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) om op de hoogte te zijn van actuele voorstellen en wijzigingen van Europees beleid.
- 2.1 We zijn lid van het Interprovinciaal Overleg (IPO) en werken daarin samen om de belangen van de twaalf provincies bij het Rijk te behartigen.
- 2.2 We werken samen met diverse Europese organisaties en netwerken om de belangen in Brussel te vertegenwoordigen. De focus van de inzet van Noord-Holland voor het beïnvloeden van Europees beleid staat in de Noord-Hollandse Europastrategie 2022-2030.

3.1 We stimuleren aanvragen voor regionaal beheerde Europese fondsen via een cofinancieringsregeling en een ondersteuningsregeling Europese subsidieaanvragen.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	3.821	4.894	4.917	4.699	3.212	3.212
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	3.821	4.894	4.917	4.699	3.212	3.212
Stortingen						
1.4 Reserve Cofinanciering Europese projecten	3.043	1.200	0	0	0	0
Onttrekkingen						
1.4 Reserve Cofinanciering Europese projecten	-943	-1.659	-1.366	-1.154	0	0
Resultaat	5.920	4.435	3.551	3.545	3.212	3.212

Financiële ontwikkelingen

▪ De lasten zijn in de periode 2023 tot en met 2026 hoger dan de structurele begroting op dit beleidsdoel als gevolg van de incidenteel beschikbaar gestelde middelen voor cofinanciering Europese projecten bij de begroting 2023. Met de inzet van deze middelen stimuleert Noord-Holland met provinciale cofinanciering Noord-Hollandse partijen om gebruik te maken van Europese fondsen ter stimulering van innovaties en verduurzaming.

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de [bijlage](#) van de begroting.

Verbonden partijen

Programma	Verbonden partij	Doel
1	Randstedelijke Rekenkamer	Rekenkamerfunctie
1	Interprovinciaal Overleg (IPO)	Belangenbehartiging provincies

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf verbonden partijen

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

Doelen

2. Klimaat en gezonde leefomgeving

2.1 Bijdragen aan de energietransitie

2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Maatschappelijk doel

De provincie Noord-Holland zet zich in om uitstoot van schadelijke stoffen, zoals CO₂ en stikstof, te beperken. Dit doet de provincie samen met andere overheden, maatschappelijke partners en het bedrijfsleven, door zich te committeren aan het landelijk klimaatakkoord. En aan de afspraken die daarna zijn gemaakt: een reductie van 55 procent CO₂ ten opzichte van 1990 en een klimaatneutrale provincie in 2050. Daarom is het tegengaan van klimaatverandering één van de speerpunten van de provincie. De energietransitie speelt hierin een belangrijke rol. Hieronder verstaan we de overstap van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen om klimaatverandering tegen te gaan en een duurzame energieproductie te bereiken. Maar ook via verduurzaming van de mobiliteit, de gebouwde omgeving, de industrie, de energie-opwek, de landbouw en het landgebruik wil de provincie Noord-Holland bijdragen aan het verminderen van CO₂-uitstoot. Dit alles is terug te vinden in de verschillende hoofdstukken van de begroting, zie bijvoorbeeld onder bereikbaarheid en economie (waar maatregelen voor de industrie en het bedrijfsleven aan bod komt).

Naast CO₂-reductie werkt de provincie Noord-Holland aan een gezondere fysieke leefomgeving voor de inwoners. De provincie vindt dit een belangrijke opgave, omdat de uitstoot (onder meer door de zware industrie, drukke verkeerswegen en Schiphol) in een aantal gebieden plaatsvindt in de nabijheid van woonwijken. Inwoners staan hierdoor bloot aan schadelijke stoffen of ervaren hinder. De provincie zet zich in voor een goede balans tussen de aanwezigheid van de verschillende functies. De bescherming van de gezondheid weegt zwaar mee bij het maken van ruimtelijke afwegingen. De uitstoot van schadelijke stoffen wordt verder teruggedrongen.

Budgettabel 2025 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
Min is voordelig						
2.1 Bijdragen aan de energietransitie	20.052	-2.282	17.770	-2.857	1.840	16.753
2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	53.744	-3.355	50.389	-3.917	445	46.917
Totaal	73.796	-5.637	68.159	-6.774	2.285	63.670

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de [bijlage](#) van de begroting.

2.1 Bijdragen aan de energietransitie

Provinciale rol

Provincies hebben een belangrijke rol in de ruimte, vooral bij vraagstukken die de gemeentegrenzen overschrijden. Denk aan bovenregionale warmtebronontwikkeling, maar ook aan het oplossen van knelpunten (zoals netcongestie) in de energie-infrastructuur en het ontwikkelen van een toekomstbestendig energienetwerk. Het Rijk heeft de regie in projecten op nationale schaal. De provincie is het bevoegd gezag voor windparken met een capaciteit tussen de vijf en honderd megawatt. De provincie faciliteert het programmabureau van de Regionale Energie Strategieën (RES'en) dat zorgt voor zowel de ambtelijke als bestuurlijke regie. Een belangrijk aspect van de provinciale rol is het ondersteunen van gemeenten en andere partijen bij het versnellen van de energietransitie.

Wat willen we bereiken?

1. We realiseren hernieuwbare energieproductie, zoals zonne-energie en windenergie, en verminderen de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen die bijdragen aan de opwarming van de aarde. We streven naar minimaal 50 procent lokaal eigendom bij hernieuwbare energieprojecten.
2. We bevorderen de warmtetransitie.
3. We bevorderen verduurzaming van bedrijventerreinen en (onder andere) de glastuinbouw.
4. Er moet een duurzaam en toekomstig energiesysteem zijn. Dat vraagt om ruimte in de provincie, voor de infrastructuur en eventuele opslagsystemen. We zorgen voor de ruimtelijke besluitvorming die nodig is om versneld de energie-infrastructuur uit te breiden en innovatieve oplossingen te ontwikkelen. We dragen bij aan de waterstoftransitie

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Voorheen lag de focus op het zoeken naar locaties voor de opwekking van duurzame energie. Nu ligt de focus op de uitvoering van de Regionale energie strategieën (RES'en). De provincie ondersteunt en faciliteert dit proces.

2.1 Om het huidige elektriciteitsnet optimaal te benutten, ondersteunen we individuele en collectieve slimme netoplossingen. Dat doen we via kennisontwikkeling, subsidies en advisering door experts.

2.2 We ondersteunen gemeenten bij de warmtetransitie, onder andere via het Servicepunt Duurzame Energie (SPDE). Het SPDE ondersteunt gemeenten bij het vernieuwen van de transitievisies warmte (TVW) en het omzetten ervan naar een warmteprogramma. Daarnaast gaat het SPDE gemeenten extra ondersteunen bij het daadwerkelijk verduurzamen van de warmtevoorziening van wijken.

2.3 We ondersteunen gemeenten bij het ontwikkelen van warmtenetten, dat is namelijk een complex proces waarmee forse investeringen gemoeid zijn.

3.1 Met het energiebespaarakkoord hebben gemeenten, provincie en Omgevingdiensten afspraken gemaakt om bedrijven via stimulerend toezicht te wijzen op hun plicht om energiemaatregelen te implementeren. Deze aanpak zetten we voort in 2025.

4.1 In 2025 gaan we verder met het versneld realiseren van geplande netuitbreidingen. De provincie maakt afspraken over de procesplanning met gemeenten (veelal het bevoegd gezag), het Rijk (bevoegd gezag voor de grote infrastructurele projecten) en netbeheerders. De Energyboard monitort deze afspraken.

4.2 Met Rijk en gemeenten werkt de provincie aan de ruimtelijke inpassing van de grote infrastructurele projecten.

4.3 We stellen op basis van een energievisie een provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) vast. Hierin staat welke infrastructurele projecten prioriteit krijgen om voorbereid te zijn op het energiesysteem in 2050. De netbeheerders gebruiken dit pMIEK voor de investeringsplannen die begin 2026 worden vastgesteld.

5.1 Voor waterstof geeft de provincie invulling aan de waterstofstrategie Noord-Holland, die we in 2024 opstellen. Onderdelen van deze strategie zijn in elk geval:

Het uitvoeren van het Noord-Hollandse Convenant Waterstof in Zware Mobiliteit.

Het stimuleren van waterstof in de binnenvaart via RH2INE en CONDOR.

Een actieve deelname in de ontwikkeling van een nationaal waterstofnetwerk in Noord-Holland (NZKG en leiding vanaf NZKG naar Rotterdam).

5.2 Daarnaast ondersteunen we het projectbureau NZKG en het Ontwikkelingsbedrijf NHN en/of de New Energy Coalition bij de coördinatie van de waterstofontwikkelingen. Via de omgevingsdiensten verzorgt de provincie de vergunningstrajecten.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)				
Bijdragen aan de energietransitie	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	29.452	27.364	20.052	18.235	18.961	16.647
Totaal baten	-1.062	-5.386	-2.282	-2.283	-2.059	0
Saldo van baten en lasten	28.389	21.978	17.770	15.952	16.902	16.647
Stortingen						
2.1 Reserve Duurzame Elektriciteit	2.867	33	0	0	0	0
2.1 Reserve Subsidies Warmtetransitie	0	0	0	0	0	0
2.1 Reserve Warmtetransitie	12.867	1.137	1.740	0	0	0
2.1 Reserve Energietransitie	3.967	33	100	100	100	100
Onttrekkingen						
2.1 Reserve Duurzame Elektriciteit	-3.363	-4.329	0	0	0	0
2.1 Reserve Subsidies Warmtetransitie	-784	-770	-765	0	0	0
2.1 Reserve Warmtetransitie	-12.406	-6.138	0	0	0	0
2.1 Reserve Energietransitie	-4.615	-12.316	-2.092	-308	-254	0
Resultaat	26.921	-371	16.753	15.744	16.748	16.747

Financiële ontwikkelingen

- Vanaf het jaar 2024 is er voor energie een structureel budget ontvangen vanuit het coalitieakkoord. Daardoor zullen de lasten vanaf 2025 voornamelijk worden gedekt vanuit het structurele budget en niet vanuit de reserve. Maar in 2024 wordt nog wel gebruik gemaakt van het budget uit de reserve. Dit is voornamelijk voor uitvoeringsregelingen die in 2023 zijn opgesteld en doorlopen in 2024. Voor de uitvoeringsregeling aardwarmte onderzoek is € 4 miljoen opgenomen vanuit de begroting en voor de uitvoeringsregeling warmtetransitie gebouwde omgeving NH gaat het om € 1 miljoen.
- In 2024 is ook nog vanuit de reserve budget opgenomen voor kleinere uitvoeringsregelingen en uitvoeringskosten. Dit verklaart het resterende verschil van € 2,5 miljoen.
- Naar aanleiding van motie 58-2024 'verduurzamen van maatschappelijk vastgoed is belangrijk' is in 2025 €1,5 mln. opgenomen voor het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed.

2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Provinciale rol

Op een aantal terreinen is de provincie voor bedrijven het bevoegd gezag. Op die terreinen is de provincie verantwoordelijk voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Denk aan de naleving van wet- en regelgeving in het fysieke domein (onder andere milieu, bodem, energie en natuur). De provincie heeft ook een aantal andere formele taken. Zo is de provincie verantwoordelijk voor het bewaken van de geluidsbelasting die provinciale wegen en industrieterreinen van regionaal belang veroorzaken. De provincie is het bevoegd gezag voor het vaststellen en goedkeuren van (provinciale) plannen en projecten waarvoor een milieueffectrapport (MER) moet worden opgesteld. De provincie kan ook in het kader van de vergunningverlening het bevoegd gezag voor een MER zijn. Bijvoorbeeld voor de vergunningen van Tata Steel bij de verduurzaming naar groen staal en voor windparken. Gezondheidseffecten hebben hierin nadrukkelijk een plek.

Daarnaast is de provincie beleidsmaker. Op basis van de Omgevingswet heeft de provincie ruimte om eigen regels te stellen, die zijn opgenomen in de Omgevingsverordening. Deze regels kunnen gelden voor milieubeschermingsgebieden (zoals grondwaterbeschermingsgebieden) en voor industrieterreinen van provinciaal belang.

Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 en het intrekken van de Wet bodembescherming is de taakverdeling tussen provincie en gemeenten veranderd. Gemeenten zijn nu primair verantwoordelijk voor de bodemkwaliteit in de bovengrond en de provincie voor het grondwater. Daarnaast blijft de provincie het bevoegd gezag voor overgangsrechtlocaties en voor bodemkwaliteit bij complexe bedrijven.

Wat willen we bereiken?

1. De diversiteit en dynamiek in ruimtelijke en economische ontwikkelingen in Noord-Holland biedt veel kansen en mogelijkheden voor de provincie en de inwoners, maar legt ook een relatief zware druk op de leefomgeving. De provincie voldoet aan de wettelijke normen en kijkt waar gezondheidswinst te behalen valt. We richten ons voornamelijk op aspecten van de leefomgeving die binnen ons takenpakket vallen of daaraan raken, en waar de grootste gezondheidswinst is te behalen. Vanuit het takenpakket richten we ons met name op de milieukwaliteiten bodem, (grond)water, lucht, omgevingsveiligheid, geluidsbelasting, geur, stof en (ontwikkelingen in) de bodem en ondergrond. En dan

vooral op gebieden waar omwonenden bloot staan aan een hogere concentratie luchtverontreinigende stoffen, depositie van (grof) stof, geur- en geluidshinder, door de nabijheid van zware industrie. Aan de ene kant willen we de zware industrie die een transitie naar schone productieprocessen ondergaat, behouden (hiertoe hebben we industrieterreinen van provinciaal belang aangewezen). Aan de andere kant willen we omwonenden goed beschermen tegen de negatieve effecten van de zware industrie. Dit geldt bijvoorbeeld voor de regio IJmond en een aantal andere plekken in het Noordzeekanaalgebied, en voor de regio Schiphol. De provincie besteedt in deze gebieden extra aandacht aan een gezonde leefomgeving. Dat betekent onder andere dat sommige bedrijven meer aandacht krijgen dan anderen. De grote opgaven waar Noord-Holland voor staat, vragen om een goede ruimtelijke afweging, waarbij we gezondheid zwaarder laten meewegen.

2. We beschermen en bevorderen een duurzaam, gezond en veilig Noord-Holland door het uitvoeren van de provinciale VTH-taken. Met het uitvoeren hiervan zorgen de omgevingsdiensten ervoor dat de provinciale ambities op het vlak van een gezonde leefomgeving, klimaat, energietransitie, circulaire economie, bodem en natuurverbetering behaald kunnen worden. Door de reikwijdte van de VTH-taken dragen deze ook bij aan het bereiken van maatschappelijke doelen die in andere hoofdstukken van deze begroting aan bod komen. Een stevige en robuuste uitvoeringspraktijk, waarin alle partijen als één overheid samenwerken, is nodig voor het bereiken van deze doelen.
3. We richten ons op het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van bodem en ondergrond. De opgaven zijn:
 - Beschermen van de grondwaterkwaliteit voor de openbare drinkwatervoorziening.
 - Saneren van verontreinigingen van bodem en grondwater ter bescherming van mens en milieu en het verhogen van de (gewenste) gebruiksmogelijkheden.
 - Faciliteren van de energiewinning uit de bodem (bijvoorbeeld door geothermie, warmte-koudesystemen en warmtenetten).

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 De provincie is medeondertekenaar van het Schone Luchtakkoord en voert de gemaakte afspraken uit. De provincie houdt een eigen regionaal luchtmeetnet in stand voor het meten van de luchtkwaliteit. Ook is er een netwerk van elektronische neuzen (eNose) om geurhinder op te sporen. Dit netwerk zetten we onder andere in bij de handhaving op varend ontgassen. Met het project Hollandse Luchten meten we met behulp van burgerwetenschap de kwaliteit van de leefomgeving. In 2024 is het regionaal luchtmeetnet geëvalueerd. Deze evaluatie leidt mogelijk tot enkele aanpassingen in 2025. Met eNose en Hollandse Luchten gaan we de komende jaren verder. We willen de uitstoot van zeer zorgwekkende stoffen terugdringen en volgen hierin nauwgezet het rijksbeleid. Met de Omgevingsdienst NZKG hebben we afspraken gemaakt over het toepassen van de regels, zoals het maken van een vermijdings- en reductieprogramma bij de bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is.

1.2 Met het in werking treden van de Omgevingswet heeft de provincie een verantwoordelijkheid gekregen in het bewaken van geluidsbelasting (de zogenaamde implementatie van SWUNG-2) voor provinciale wegen en industrieterreinen van regionaal belang. De implementatie krijgt in 2025 verder vorm.

1.3 Met het in werking treden van de Omgevingswet krijgen ook de zogenaamde 'aandachtsgebieden' een rol als het gaat om omgevingsveiligheid. Het gaat hierbij om de risico's van het gebruik en transport van gevaarlijke stoffen, de veiligheid van inrichtingen en de veiligheid van nieuwe technologieën. Gemeenten zijn primair verantwoordelijk. Zij moeten hiermee rekening houden in de ruimtelijke ordening, maar vaak zijn dit ook gemeente-overstijgende kwesties. In dit soort gevallen zijn we vanuit het thema 'gezonde leefomgeving' betrokken. Ook draagt de provincie dan bij aan het omzetten van gemeentelijke plannen naar omgevingsplannen. In samenwerking met de gemeente Amsterdam en de Port of Amsterdam werkt de provincie aan beleid voor omgevingsveiligheid in Westpoort.

1.4 Als de (milieu)ruimte maximaal wordt benut, betekent dit extra druk op de gezonde leefomgeving. Dit heeft als maatschappelijk effect dat inwoners een steeds groter beroep doen op de provincie om hinder te verminderen en hun leefomgeving gezonder te maken. Dit speelt vooral in de IJmondregio, waar Tata Steel is gevestigd, maar ook bij toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen waarbij woningbouw, industrie en bedrijven in elkaars nabijheid komen. Daarom nemen we een gezonde leefomgeving als uitgangspunt bij gebiedsprocessen die in 2025 lopen en bij de uitwerking van bijvoorbeeld de aangewezen NOVEX-gebieden.

1.5 We zijn in 2024 begonnen met de beleidsontwikking voor een gezonde leefomgeving in Noord-Holland. Naar verwachting stellen Provinciale Staten in 2025 nieuw beleid op dit gebied vast. Bij de totstandkoming hiervan krijgen belanghebbenden de gelegenheid hun standpunt in te brengen.

1.6 Voor 2025 hebben we middelen opgenomen voor verschillende onderzoeken. Zo gaan we onder andere nader onderzoek doen naar de hoeveelheid en samenstelling van grof stof in de lucht in de IJmond-regio en naar de samenstelling van metalen in de lucht. Het onderzoek naar de beleving van de leefomgeving door inwoners wordt ook (in aangepaste vorm) voortgezet. In het programma Tata Steel 2024-2030 staat dat de gemeenten het voortouw nemen in het opzetten van een omgevingsoverleg tussen bewoners, overheden en Tata Steel. De provincie levert in ieder geval een financiële bijdrage.

Met Tata Steel is een anterieure overeenkomst gesloten voor de kosten die de provincie maakt bij het opstellen van het projectbesluit voor Heracless-Groen Staal. Tata Steel vergoedt deze kosten aan de provincie, ook in 2025. Dit is in de begroting verwerkt.

2.1 De vergunningverlening, het toezicht en de handhaving (VTH) zijn belangrijke instrumenten om de leefomgeving te beschermen en te verbeteren. Deze taken worden grotendeels in mandaat uitgevoerd door de vier Noord-Hollandse omgevingsdiensten. De provincie zorgt voor voldoende kaders en adequate middelen voor de omgevingsdiensten. De provinciale visie en strategische sturing op de inzet van de VTH-instrumenten zijn verankerd in een Nota uitvoering en handhaving. Hiermee kunnen we de mogelijkheden binnen het huidige systeem van normering, vergunningverlening, toezicht en handhaving beter benutten. Daarbij hoort ook de samenhang tussen de omgevingsdiensten in Noord-Holland en andere partijen in het VTH-stelsel. Deze samenhang vraagt in 2024 en daarna om een stevige(re) samenwerking; het is zaak dat we optreden als één overheid. De doelen, prioriteiten en kwaliteitseisen voor de uitvoering van de VTH-taken van omgevingsdiensten hebben we vastgesteld in zogenaamde VTH-strategieën van de omgevingsdiensten. In uitvoeringsprogramma's legt de provincie vast welke concrete activiteiten de omgevingsdiensten jaarlijks uitvoeren om een bijdrage te leveren aan het bereiken van de doelen, prioriteiten en de beoogde kwaliteit.

2.2 Doordat grote maatschappelijke opgaven steeds meer verweven raken, wordt het werk in de uitvoeringspraktijk omvangrijker en complexer. Dat vergt andere competenties en kwaliteiten van medewerkers en vraagt om meer dialoog met omwonenden. De provincie zet concrete stappen in het versterken van de uitvoering, inclusief alle randvoorwaarden. Dat doet de provincie onder meer via het Interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel (IBP VTH) en de jaarlijkse actualisatie van de Beleidsnota uitvoering en handhaving. Ook werkt de provincie aan het voorkomen en opheffen van knelpunten in wet- en regelgeving. Dit kunnen we niet alleen, we doen dat samen met gemeenten en het Rijk. Daarnaast zet de provincie vanaf 2025 extra middelen in voor het intensiveren van de VTH-taken.

2.3 De VTH-taken voor Tata Steel worden voor het overgrote deel door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (NZKG) uitgevoerd. Tata Steel moet zich houden aan de vergunningsvoorwaarden en aan de (andere) wet- en regelgeving. De OD NZKG houdt hier toezicht op en gaat zo nodig over op handhaving. In het rapport Industrie en Omwonenden uit 2023 roept de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) overheden op om de mogelijkheden binnen het systeem van normering en VTH beter te benutten. Het Programma Tata Steel, dat al loopt sinds 2020, intensificeert de inzet op VTH-taken in de volle breedte. Dat betekent: het aanscherpen van de vergunningsvoorwaarden en meer toezicht en handhaving. De OD NZKG heeft voor de periode 2024–2026 een uitvoeringsprogramma opgesteld voor de VTH-taken voor Tata Steel. Daarnaast wordt in 2025 gewerkt aan de (ontwerp)vergunningen en het (ontwerp)projectbesluit voor het project Heracless-Groen Staal van Tata Steel.

3.1 Vanuit haar adviesrol kijkt de provincie naar de gevolgen van de winning van gas en aardwarmte (geothermie) voor onder andere het grondwater en de bovengrondse veiligheid.

3.2 Een belangrijke taak is het gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreinigingen (inclusief het beschermen van de drinkwatervoorziening en Natura 2000-gebieden) en het faciliteren van het gebruik van de ondergrond voor bijvoorbeeld energiewinning. Het accent in 2025 ligt op het robuuster beschermen van de drinkwatervoorziening Laren.

3.3 Andere taken zijn het afmaken van de bodemsanering van spoedlocaties en de aanpak van diffuse bodemverontreinigingen (bijvoorbeeld lood), de nazorg en het beheer van restverontreinigingen na sanering, en het onderzoek en de aanpak van nieuwe stoffen, zoals PFAS.

3.4 Voor PFAS vertegenwoordigt Noord-Holland zowel ambtelijk als bestuurlijk het IPO in overleggen met het Rijk, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW). Het doel is het aanpakken van knelpunten in de uitvoering en het beheer van projecten en knelpunten op het gebied van mogelijk conflicterende beleidskaders.

3.5 De provincie is verantwoordelijk voor de nazorg van stortplaatsen Wet milieubeheer. Op twee gesloten stortplaatsen wordt in opdracht van Gedeputeerde Staten nazorg uitgevoerd. Voor twee open stortplaatsen zal Gedeputeerde Staten een geactualiseerd nazorgplan goedkeuren. De sluitingsprocedure wordt voor één stortplaats afgerond en voor één stortplaats gestart.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)				
Bevorderen gezonde leefomgeving	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	44.967	63.412	53.744	51.400	50.404	50.383
Totaal baten	-5.011	-8.387	-3.355	-2.930	-3.031	-3.133
Saldo van baten en lasten	39.956	55.025	50.389	48.471	47.373	47.251
Stortingen						
2.2 Reserve Verduurzaming bestaande Woningvoorraad	0	0	0	0	0	0
2.2 Reserve Gezonde leefomgeving	3.300	1.000	0	0	0	0
2.2 Reserve Bodemsanering	319	445	445	445	445	445
Onttrekkingen						
2.2 Reserve Verduurzaming bestaande Woningvoorraad	0	0	0	0	0	0
2.2 Reserve Gezonde leefomgeving	-2.589	-7.583	0	0	0	0
2.2 Reserve Bodemsanering	-1.915	-4.274	-3.917	-2.710	-1.610	-1.610
Resultaat	39.071	44.613	46.917	46.206	46.208	46.086

Financiële ontwikkelingen

- In 2024 wordt er bij gezonde leefomgeving nog gebruik gemaakt van de reserve Gezonde leefomgeving. Er is € 1,1 miljoen opgenomen voor voortzetting van o.a. Hollandse luchten, Programma Tata Steel, Luchtmeetnetten, Scherp vergunnen en Enoses.
- Daarnaast is het budget bij de omgevingsdiensten € 4,7 miljoen hoger, dit komt onder andere doordat er nog een last genomen moet worden van een in 2023 verleende subsidie van € 2,5 miljoen en in de meicirculaire is € 2 miljoen ontvangen uit het provinciefonds voor versterking vergunningverlening maatwerk aanpak.
- Voor Tata steel is in 2023 €740.000 incidenteel budget ontvangen. Hiervan wordt €570.000 meegenomen naar 2024.
- In de jaren 2025 tot en met 2028 zijn de lasten opgenomen voor lopende bodemsaneringsprojecten en de subsidieregeling voor loodverontreiniging. Ook zijn de corresponderende onttrekkingen aan de reserve bodemsanering opgenomen. Per saldo zijn deze budgetneutraal.
- Incidenteel is in 2024 voor de bodemsanering van het CINDU-terrein in Uithoorn een bedrag van € 2,5 miljoen opgenomen. Ook is in 2024 incidenteel € 325.000 opgenomen voor PFAS-onderzoeken.
- In 2024 zijn de baten hoger dan in 2025 en verder door de last die genomen moet worden voor een subsidie die in 2023 verleend is. Het budget hiervoor heeft de provincie ontvangen van het Rijk. En er is een aanpassing in het kasritme van bodemsanering.
- De hoge onttrekking komt door de taakstelling van € 6,4 miljoen op de reserve Gezonde leefomgeving en de onttrekking voor voortzetting van verschillende activiteiten van €1,1 miljoen.

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de [bijlage](#) van de begroting.

Verbonden partijen

Programma	Verbonden partij	Doel
2	Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
2	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
2	Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
2	Omgevingsdienst IJmond	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
2	Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen
2	Alliander N.V.	Energievoorziening
2	N.V. Afvalzorg Holding	Efficiënt gebruik stortplaatsen
2	SolaRoad B.V.	Verduurzaming van de energiesector

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf verbonden partijen

Programma 3 Ruimte en Wonen

Doelen

3. Ruimte en Wonen

3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening

3.2 Versnellen en programmeren woningbouw

3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdrage aan klimaatadaptatie

Maatschappelijk doel

De Omgevingsvisie NH2050 vormt het strategische langetermijnbeleid van de provincie Noord-Holland. De hoofdambitie van de Omgevingsvisie NH2050 is zorgen voor balans in Noord-Holland tussen economische groei en leefbaarheid. Een belangrijk aspect van de leefbaarheid is een gezonde, veilige en goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Alle ontwikkelingen die spelen, vragen om ruimte. Denk hierbij aan de geplande woningbouw, de aanleg van energie-infrastructuur, de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën (RES'en), de belangen van bedrijvigheid, landbouw en natuur en de eisen die samenhangen met de klimaatverandering. Juist op provinciale schaal moet de afweging worden gemaakt over wat waar en op welke manier kan.

Als woningmarktregisseur zet de provincie zich actief in om de grote woonopgave te realiseren. De provincie vervult de rol van aanjager om het doel van 191.000 nieuwe woningen voor elkaar te krijgen en wil de gemiddelde bouwproductie verdubbelen ten opzichte van afgelopen jaren. Samen met gemeenten en het Rijk formuleert de provincie de uitgangspunten en kaders voor de regionale woningbouwprogrammering. Hierbij worden niet alleen afspraken gemaakt over voldoende plancapaciteit en bouwlocaties, maar ook over voldoende betaalbare huizen en ruimte voor doorstroming, zowel in het koop- als huursegment. De provincie streeft daarbij naar evenwichtig terugbrengen door flink meer bouw per dorp, per gemeente en regio. Daarnaast stimuleert de provincie woningbouw op goed bereikbare locaties, zoals ov-knooppunten, met voldoende voorzieningen.

De provincie heeft de taak om – samen met de waterpartners – de waterveiligheid te waarborgen, voor voldoende en schoon zoet- en drinkwater te zorgen, de (ruimtelijke) omgeving afdoende voor te bereiden op de gevolgen van het veranderende klimaat en rekening te houden met de draagkracht en kwaliteit van de bodem.

Budgettabel 2025 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
Min is voordelig						
3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening	5.681	-186	5.495	0	0	5.495
3.2 Versnellen en programmeren woningbouw	32.551	0	32.551	-26.759	0	5.792
3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdrage aan klimaatadaptatie	3.210	0	3.210	-1.322	0	1.888
Totaal	41.442	-186	41.256	-28.081	0	13.175

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de [bijlage](#) van de begroting.

3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening

Provinciale rol

De rol van de provincies in de ruimtelijke ordening wordt steeds groter als het gaat om bovenlokale ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving en de consequenties daarvan. De provincie is verantwoordelijk voor het maken van integrale afwegingen bij het nemen van beslissingen over ruimtelijke ontwikkelingen. De provincie voert de regie in de verdeling van de ruimte. De provincie maakt beleid, stelt kaders, stimuleert en regisseert via provinciale instrumenten zoals de Omgevingsvisie NH2050, de Omgevingsverordening NH2022, regionale samenwerkingsagenda's en (integrale) programma's. De rol van de provincie ligt op het bovenlokale en provinciale schaalniveau. De provinciale rol van beoordelen en toetsen van gemeentelijke ruimtelijke plannen is vervallen met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, omdat de wet uitgaat van vertrouwen. Gemeenten zijn er zelf voor verantwoordelijk dat hun ruimtelijke plannen in overeenstemming zijn met de Omgevingsverordening NH2022. Ook zijn ze verantwoordelijk voor een goede omgevingskwaliteit. Dat neemt niet weg dat de provincie de doorwerking en borging van haar belangen in de gemeentelijke ruimtelijke plannen monitort.

De provincie is bevoegd gezag voor de regionale luchthavens in de provincie. Dit betekent dat de provincie besluit over de milieugebruiksruimte (geluid en externe veiligheid) en de ruimtelijke inpassing van deze vliegvelden. Regionale luchthavens bereiden zich voor op de komst van innovatieve luchtvaarttoepassingen (elektrisch vliegen en drones). Vragen die bijvoorbeeld voorliggen, zijn: Hoe kunnen deze nieuwe technologieën bijdragen aan vliegverkeer dat schoner, stiller, efficiënter en veiliger is? En welke (fysieke, energie- en data-)infrastructuur hoort daar dan bij? We kijken ook steeds scherper naar de samenhang met luchtzijdige ontwikkelingen rond Schiphol en nieuwe vormen van luchtvaart, zoals drones en elektrische vliegtuigen.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie wil regie nemen in de ruimtelijke ordening, door het volgende na te streven:
 - We maken keuzes als het gaat om de ruimtelijke inrichting in Noord-Holland, waarin de grote opgaven een plek krijgen. De gevolgen voor onder meer leefbaarheid, gezonde leefomgeving, water, energievoorziening en landschap wegen we mee. Bij het verbinden van deze opgaven is het creëren van een betere omgevingskwaliteit het uitgangspunt. Bij grote ruimtelijke ingrepen is er oog voor de gevolgen en draagt de provincie zorg voor het versterken van de ruimtelijke kwaliteit en de lokale leefbaarheid. Ook luchtzijdige ontwikkelingen (zoals het programma luchtruimherziening en de inpassing van drones in het lagere luchtruim) zijn daarbij een aandachtspunt.
 - Onder voorwaarden bieden we ruimte aan initiatieven aan de randen van de bebouwing, onder meer bij dorpen en kernen. Op deze manier wil de provincie de leefbaarheid, vitaliteit en het voorzieningenniveau in Noord-Holland versterken.
 - We kijken opnieuw naar de regelgeving voor transformatie van bouwpercelen van agrarische en niet-agrarische bedrijven in het landelijk gebied. Ook verkennen we of en hoe we meer ruimte kunnen bieden aan de functiewijziging van deze bouwpercelen.

2. Voor de regionale luchthavens streeft de provincie het volgende na:
- Een evenwicht bereiken tussen duurzame (internationale) bereikbaarheid én een gezonde leefomgeving in de regio Schiphol.
 - Het zorgvuldig vervullen van onze rol als bevoegd gezag voor de regionale luchthavens. Dit betekent dat de provincie besluit over de milieugebruiksruimte (geluid en externe veiligheid) en de ruimtelijke inpassing van deze vliegvelden.
 - Kennis opbouwen over en experimenteerterruimte bieden voor nieuwe technologische ontwikkelingen in de luchtvaart, waarbij in het bijzonder aandacht is voor de maatschappelijk toegevoegde waarde (schoner, stiller, efficiënter, veiliger) van ons mobiliteitssysteem en andere maatschappelijke functies.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 we werken aan een actualisatie van de Omgevingsvisie, een Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord en aan een provinciaal ruimtelijk arrangement met het Rijk.

1.2 De uitvoeringsagenda's voor de NOVEX-gebieden Schipholregio, MRA, Noordzeekanaalgebied (NZKG) en het Groene Hart voeren we uit.

1.3 We geven invulling aan de verbeterdoelen van de Omgevingswet en dragen bij aan het beheer en het doorontwikkelen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

1.4 We actualiseren de inhoud van de Omgevingsverordening NH2022 volgens een vast, cyclisch proces. Wanneer dat nodig is, zetten we aanvullend (Omgevingswet-)instrumentarium in voor het veiligstellen van de provinciale belangen.

1.5 Voor provinciale projecten met een ruimtelijke impact worden adviezen opgesteld. De provincie voert daarnaast diverse onderzoeken en projecten uit ter versterking van de ruimtelijke structuur van Noord-Holland. Zo loopt er nu een verkenning van de mogelijkheden om verouderde glastuinbouwgebieden in de gemeenten Aalsmeer en Uithoorn te transformeren.

1.6 We werken aan het versterken en creëren van omgevingskwaliteit, onder andere door de inzet van het ontwerpteam.

1.7 We monitoren de werking van de regels in de Omgevingsverordening NH2022 bedoeld om meer ruimte voor wonen mogelijk te maken. In het bijzonder in het provinciaal landschap en beschermd landschap. Mocht deze monitoring daartoe aanleiding geven, dan zullen we actie nemen.

1.8 In 2024 vindt een evaluatie plaats van de regels omtrent voormalige agrarische en niet-agrarische bedrijfslocaties (VAB's). Als deze evaluatie aanleiding geeft om de regels in de Omgevingsverordening NH2022 aan te passen om meer ruimte te bieden voor woningbouw, dan gaan we dat doen.

2.1 We werken via de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) samen met het Rijk aan het versterken van de leefomgevingskwaliteit in de NOVEX-Schipholregio.

2.2 Rijk en regio werken samen om de Wet luchtvaart en de Omgevingswet beter op elkaar te laten aansluiten. Niet alleen vanwege de luchthaven Schiphol, ook gezien de regionale luchthavens en de komst van nieuwe vormen van luchtvaart.

2.3 Via het gebiedsprogramma Westeinderscheg investeert de provincie in de structuurversterking van gebieden die door Schiphol worden beperkt en belast.

2.4 We zijn organisator van het provinciaal luchthavenoverleg. Hierin worden de regionale luchthavens uitgedaagd om na te denken over een duurzame toekomst.

2.4 We verlenen ontheffingen voor het starten en landen op terreinen die niet als luchthaven zijn aangewezen. Deze ontheffingen voor tijdelijk en uitzonderlijk gebruik (TUG) worden afgegeven door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

2.5 We actualiseren het provinciale luchtvaartbeleid om te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen in de regionale luchtvaart.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Regie voeren ruimtelijke ordening	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	6.020	5.347	5.681	5.498	5.504	5.503
Totaal baten	-380	-170	-186	-16	-17	-17
Saldo van baten en lasten	5.640	5.177	5.495	5.482	5.487	5.486
Stortingen						
3.1 Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
3.1 Reserve subsidie Bloemendalerpolder	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
3.1 Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	-341	0	0	0	0	0
3.1 Reserve subsidie Bloemendalerpolder	-612	0	0	0	0	0
Resultaat	4.687	5.177	5.495	5.482	5.487	5.486

Financiële ontwikkelingen

- De baten zijn in 2023, 2024 en 2025 hoger door het budget wat de provincie heeft/ gaat ontvangen van het Rijk voor specifieke uitkeringen.
- De onttrekkingen in 2023 en 2024 uit de reserve zien op de reserve subsidie. Bloemendalerpolder en reserve ruimtelijke ontwikkeling.

3.2 Versnellen en programmeren woningbouw

Provinciale rol

De provincie treedt op als regisseur van de woningmarkt en vervult een aanjagende rol in de versnelling van de woningbouwproductie en de integrale ontwikkeling van ov-knooppunten. De provincie treedt daarnaast op als kennismakelaar en verbinder tussen partijen en zorgt voor actuele informatievoorziening over onder andere de woningbehoefte, plancapaciteit, woonzorggegevens, arbeidsplaatsen en mobiliteitsgegevens in Noord-Holland.

Wat willen we bereiken?

1. We dragen bij aan de oplossing van de woningnood 'een passende woning voor iedereen': de provincie maakt in de regionale woningbouwprogrammering afspraken over voldoende plancapaciteit en bouwlocaties, voldoende betaalbare huizen en ruimte voor doorstroming, zowel in het koop- als huursegment.
2. We geven een extra impuls aan cruciale, integrale gebieds- en knooppuntontwikkelingen die nodig zijn voor het behalen en bespoedigen van de woonopgave, in samenhang met werkgelegenheid en bereikbaarheid.
3. We geven ook een impuls aan kleinere projecten en woningbouw voor leefbare kernen. We willen inzicht krijgen in de effecten (financieel, speculatief, administratief en draagvlak) van de inzet van een actief grondbeleid door het uitvoeren van twee pilotprojecten.
4. We ondersteunen gemeenten bij het versnellen van de woningbouw.
5. We zetten in op kennisontwikkeling en onderzoek als het gaat om woningbouw, regionale afspraken en knooppuntontwikkeling ter ondersteuning van gemeenten en het monitoren van de provinciale doelstellingen. Verder gaan we zorgen voor kennisuitwisseling tussen overheden, marktpartijen, corporaties en andere stakeholders.
6. We stimuleren circulair en biobased bouwen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 We voeren de acties voor 2025 uit van de Actieagenda Wonen 2023-2027.
- 1.2 We werken samen met de partners de woondeals nader uit op de thema's betaalbaarheid, aandachtsgroepen en woningen voor ouderen. Dat doen we in de provinciale, deelregionale en lokale volkshuisvestingsprogramma's.
- 1.3 Ook worden samen met marktpartijen, woningcorporaties en gemeenten regionale en deelregionale versnellingsstafels georganiseerd om knelpunten bij woningbouwprojecten te signaleren en (helpen) op te lossen en zo nodig snel op te schalen naar het Rijk.
- 1.4 Op basis van de Actieagenda wonen en de twee woondeals kunnen gemeenten subsidie aanvragen voor regionale projecten en onderzoeken die gerelateerd zijn aan de uitvoering van de woondeal en voor het opstellen van een (deel)regionale woonzorgvisie en een (deel)regionaal volkshuisvestingsprogramma.
- 1.5 We zoeken samen met gemeenten naar oplossingen voor het tekort aan woningen voor doelgroepen, via mogelijkheden voor flexwoningen en tijdelijke woningen. Daarnaast bieden we gemeenten ruimte om een deel van de woningvoorraad beschikbaar te houden voor inwoners met een economische of maatschappelijke binding met hun gemeente.
- 2.1 We stellen subsidie beschikbaar vanuit het Investeringskader Versnellen Woningbouw en Duurzame Bereikbaarheid voor projecten, gebieds- en knooppuntontwikkelingen en innovatieve instrumenten die nodig zijn om de woningbouwopgave te realiseren en te versnellen.
- 2.2 We stellen subsidie beschikbaar voor het Stadsmakersfonds.
- 2.3 We werken samen met partners aan de integrale gebiedsontwikkeling van ov-knooppunten, aan maatregelen op het gebied van ov-bereikbaarheid en ketenmobiliteit en voeren acties uit die

voortkomen uit de regionale actieprogramma's. Het hieraan gekoppelde pakket voor maatregelen voor Noord-Holland Noord op het gebied van de ketenreis leidt tot enkele subsidieaanvragen voor kleinere concrete projecten.

3.1 We brengen de mogelijkheden in beeld voor een van de twee pilots die we in de actieagenda Wonen hebben toegezegd op het gebied van actief grondbeleid.

4.1 We zetten een breed instrumentarium in, waaronder de inzet van een team gebiedsontwikkelaars, de flexibele schil voor extra ambtelijke capaciteit, de Bouwambassadeur, de ov-knooppuntenaanpak en subsidies. Dit alles verloopt onder andere via het provinciaal Loket Versnelling Woningbouw en de versnellingstafels. De versnellingstafels zijn bedoeld om knelpunten bij woningbouwprojecten te bespreken, afspraken over oplossingen te maken en de inzet van de provincie te bepalen. Ook ondersteunt de provincie aanvragen voor rijkssubsidies via kennis en/of cofinanciering.

4.2 We onderzoeken de mogelijkheid van een provinciaal projectbureau om gemeenten te helpen bij gebrek aan capaciteit voor het realiseren van woningbouw.

4.3 Wij stimuleren innovatie t.b.v. versnelling van de woningbouw, bijvoorbeeld door parallel plannen.

5.1 We stellen de Monitor ov-knooppunten op en actualiseren het dashboard en de viewer van ov-knooppunten. Daarnaast voert de provincie de datastrategie ov-knooppunten uit.

5.2 We zorgen voor een actuele informatievoorziening over onder andere de woningbehoefte, de plancapaciteit en de woonzorggegevens. Deze informatie is op het dashboard te vinden. De monitor wordt op een aantal indicatoren uitgebreid, waaronder doorstroming en de woondealafspraken. Ook wordt gewerkt aan het beter aansluiten van de marktpartijen en corporaties op de monitor plancapaciteit.

5.3 Minimaal twee keer per jaar organiseren we de klankbordgroep marktpartijen.

6.1 Voor het circulair en biobased bouwen sluit de provincie aan op marktontwikkelingen. Ook geven we steun, waar nodig en mogelijk, bij het vinden van ruimte voor de opslag van circulaire bouwmaterialen.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Versnellen en programmeren woningbouw	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	7.924	22.489	32.551	33.038	24.666	6.877
Totaal baten	229	-8.371	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	8.153	14.118	32.551	33.038	24.666	6.877
Stortingen						
3.2 Reserve Woonbeleid	0	0	0	0	0	0
3.2 Reserve Woningbouw subsidies	0	0	0	0	0	0
3.2 Reserve Woningbouw	1.200	80.079	0	0	0	0
3.2 Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	6.200	-8.000	0	0	0	0
3.2 Reserve subsidies OD 3.4.1	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
3.2 Reserve Woonbeleid	-691	-1.979	0	0	0	0
3.2 Reserve Woningbouw subsidies	-632	-570	-571	-428	-264	-150
3.2 Reserve Woningbouw	-1.449	-6.819	-25.500	-25.500	-16.650	0
3.2 Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	-135	-3.004	0	0	0	0
3.2 Reserve subsidies OD 3.4.1	-2.756	7.688	-688	-1.325	-1.962	-938
Resultaat	9.889	81.513	5.792	5.785	5.790	5.789

Financiële ontwikkelingen

- Bij het Coalitieakkoord is budget ontvangen voor het investeringskader Versnellen Woningbouw en Duurzame Bereikbaarheid. Hiervoor is in totaal €79,5 miljoen beschikbaar. De onderverdeling is als volgt; €1,5 miljoen voor onderzoekskosten, €1 miljoen voor het stadsmakersfonds en €77 miljoen voor het investeringskader inclusief het knelpuntenbudget. De € 77 miljoen voor het investeringskader is onderverdeeld in 3 onderdelen: € 55 miljoen komt beschikbaar voor grote, integrale gebiedsontwikkelingen, € 10 miljoen komt beschikbaar voor kleinere woningbouwprojecten van lokaal of regionaal belang en € 11,4 miljoen wordt gereserveerd voor innovaties om de woningbouw verder te versnellen. In 2024 is € 0,6 miljoen ingezet voor de bijdrage aan wonen binnen de regiodeal waddeneilanden.

Als uitgaven vanuit dit fonds is op dit moment €66,7 miljoen opgenomen in de begroting 2025. Afhankelijk van de voortgang in de uitvoering zal de begroting worden bijgesteld. Voor de verdere specificatie per jaar verwijzen we naar het [investeringskader](#).

- Verder zijn er voor de komende jaren onttrekkingen voor de reserve (subsidie) met betrekking tot bijdragen aan de optimalisering van OV-knelpunten opgenomen in de begroting.

3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie

Provinciale rol

De provincie is het bevoegd gezag voor het goedkeuren van een Projectplan Waterwet, het bijbehorende milieueffectrapport en de omgevings- en natuurvergunning. De provincie is bovendien het bevoegd gezag voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. De provincie houdt toezicht door jaarlijkse voortgangsrapportages over toetsing en verbetering van regionale waterkeringen door waterschappen. De Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) verplicht de provincie om data te beheren voor het maken van

overstromingsscenario's. Dit doet de provincie samen met de waterbeheerders en het Rijk.

De provincie keurt op verzoek van waterkeringbeheerders een dijkversterkingsplan goed en verleent de bijbehorende natuur- en omgevingsvergunning. Op verzoek van de waterkeringbeheerders wordt het dijkversterkingsplan met de vergunningen gecoördineerd ter visie gelegd.

Naast de wettelijke taken, heeft de provincie ook een rol bij klimaatadaptatie en 'Water en Bodem Sturend', twee opgaven die nauw verbonden zijn.

Wat willen we bereiken?

1. We staan voor de uitdaging om de waterveiligheid te waarborgen. Dat vraagt om aanpassingen, omdat het klimaat verandert. We koppelen deze opgave aan (andere) ruimtelijke opgaven. Zo draagt de provincie bij aan de ontwikkeling en uitvoering van thematische en gebiedsgerichte deltaprogramma's (Kust, Wadden, IJsselmeergebied, Centraal Holland, Zoetwater, Ruimtelijke Adaptatie) en het Kennisprogramma Zeespiegelstijging (KPZSS).
2. Klimaatverandering leidt vaker tot extreme weersomstandigheden met gevolgen voor water en bodem. Hierop anticipeert de provincie, samen met de waterpartners. Dat doen we onder andere bij de inrichting van steden en het landelijk gebied, het reserveren van ruimte en bij het nemen van maatregelen voor kusten en dijken. Daarbij zijn we ons bewust van de gevolgen die het gebruik van bodem en water kunnen hebben. Denk aan het ontstaan van (toekomstige) schaarste. De provincie volgt de route die is vastgelegd in het Nationale Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Ook houden we rekening met de principes uit de Kamerbrief 'Water en Bodem Sturend'.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Bij dijkversterkingen kiezen we voor een gebiedsgerichte aanpak met ontwikkelkansen voor ruimtelijke inpassing en landschappelijke kwaliteit in de aangrenzende gebieden. In 2025 levert de provincie onder meer inhoudelijke en procesmatige bijdragen aan de MIRT-verkenning voor de Programmatische aanpak grote wateren voor de Markermeerkust en het MIRT-onderzoek Wieringerhoek van het Rijk.

1.2 We voeren de maatregelen (deelprogramma's overstromingsrisico's, oppervlaktewater en grondwater) uit zoals in het Regionaal Waterprogramma 2022-2027 is vastgesteld. De midterm, die in 2024 is uitgevoerd, kan leiden tot aanvullende voorstellen om de doelen in 2027 te behalen.

1.3 In vervolg op de Bouwstenen provinciale aanpak klimaatadaptatie 2019-2023 maken we voor de periode tot 2027 een voorstel met daarin onze ambities, aanpak en inzet van instrumenten.

2.1 De nieuwe Landelijke Database Overstromingen (LDO) wordt operationeel en fase 1 van het implementatieplan van het Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie (LVO) wordt uitgevoerd.

2.2 We geven uitvoering aan de Kamerbrief 'Water en Bodem Sturend'. Dit doen we met een programmatische aanpak, waarbij de resultaten van de gebiedsgerichte en thematische aanpak zichtbaar worden. We werken hierbij samen met alle betrokken partners.

2.3 We willen beter voorbereid zijn op extreme weersituaties. Hiertoe voeren we met de regionale partners een studie uit die zicht geeft op de impact, om vervolgens tot voorstellen te komen voor een maatregelenpakket en een uitvoeringsplan (2025).

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)				
Beschermen tegen overstromingen en bijdrage aan klimaatadaptatie	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	11.678	10.228	3.210	2.379	2.385	2.385
Totaal baten	0	-3.270	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	11.678	6.958	3.210	2.379	2.385	2.385
Stortingen						
3.3 Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	150	0	0	0	0	0
3.3 Reserve Subsidies Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	4.900	0	0	0	0	0
3.3 Reserve Klimaatadaptatie	1.500	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
3.3 Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	-13.028	-2.017	-672	0	0	0
3.3 Reserve Subsidies Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	-1.917	-2.400	0	0	0	0
3.3 Reserve Klimaatadaptatie	-1.377	-650	-650	0	0	0
Resultaat	1.907	1.891	1.888	2.379	2.385	2.385

Financiële ontwikkelingen

- De uitvoering van het project Markermeerdijken vindt grotendeels in 2023 plaats. De lasten in 2023 zijn € 10,5 miljoen hoger dan in 2024. De lasten van dit project worden gefinancierd uit de reserve Meekoppelkansen. De onttrekkingen aan deze reserve zijn in 2024 dan ook navenant lager. De onttrekking van € 2,4 miljoen in de reserve Subsidies Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling is een in 2023 ontvangen subsidie die in de reserve is gestort. In 2024 wordt dit bedrag besteed en onttrokken aan de reserve.
- De projecten die betrekking hebben op klimaatadaptatie en water en bodem sturend, werden uit de reserve Klimaatadaptatie gefinancierd. Vanaf 2024 zijn er structurele middelen waardoor de onttrekking uit de reserve aflopen.

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de [bijlage](#) van de begroting.

Verbonden partijen

Programma	Verbonden partij	Doel
3	Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio	Verbeteren leefkwaliteit Schipholregio
3	Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied
3	Zeestad Beheer B.V.	Stadsvernieuwing Den Helder
3	Zeestad C.V.	Stadsvernieuwing Den Helder
3	N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland Drinkwatervoorziening en natuurbeheer (PWN)	

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf verbonden partijen

Programma 4 Bereikbaarheid

Doelen

4. Bereikbaarheid

4.1 Realiseren perspectief mobiliteit

4.2 Openbaar vervoer waarborgen

4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken

4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden

Maatschappelijk doel

Iedere dag zijn in Noord-Holland mensen en goederen op weg naar hun bestemming. De provincie helpt ze die bestemming slim, schoon en veilig te bereiken. Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid zijn een belangrijke opgave voor de provincie Noord-Holland. Tot 2030 moeten in Noord-Holland ruim 191.000 woningen dichtbij voorzieningen (waar dat kan) worden gerealiseerd. Daarnaast moet ook de groei van de werkgelegenheid worden gefaciliteerd. De toename van het aantal inwoners, woningen en banen leidt tot groei van mobiliteit. Een goede ontsluiting van de stad en het platteland is een basisvoorwaarde voor de leefbaarheid. Wij zorgen daarom dat het onderhoud van onze infrastructuur op orde is en investeren waar nodig in nieuwe infrastructuur, slimme en schone alternatieven, zoals doorfietsroutes, en goede ov-voorzieningen. Verminderen van het aantal verkeersbewegingen levert een bijdrage aan vrijwel alle opgaven waar de provincie voor staat.

De provincie zet daarom in op de mobiliteitstransitie via verminderen, veranderen en verbeteren:

- We voorkomen (de groei van) mobiliteit door mobiliteitsmanagement (stimuleren thuiswerken en reizen buiten de spits) en door woningen, werkgelegenheid en voorzieningen dicht bij elkaar te brengen.
- We verduurzamen mobiliteit door reizigers te stimuleren zoveel mogelijk van duurzame modaliteiten gebruik te maken, zoals openbaar vervoer en fiets.
- We verduurzamen het gemotoriseerd verkeer door de inzet op zero-emissiemobiliteit, minder hinder, het beter benutten van beschikbare capaciteit en het bevorderen van de verkeersveiligheid.
- We optimaliseren de beschikbaarheid van het netwerk en investeren in de opgave voor onderhoud- en vervangingsinvesteringen voor het provinciale wegennet. Hiermee lossen we gelijktijdig veiligheidsknelpunten op. Dit doen wij door de vervangingsopgave waar mogelijk op te pakken samen met gemeenten;
- We passen consequent het STOMP-principe toe (Stappen, Trappen, OV, Mobility as a Service (inclusief deelmobiliteit) en (personen)auto's).

De uitvoering van het mobiliteitsbeleid kent uitdagingen:

- De verstedelijkingsopgave kan een flinke groei in de mobiliteit met zich meebrengen.
- Stikstof vormt een stevige belemmering voor de aanpassing (aanleg en renovatie) van infrastructuur.
- De klimaatopgave (verminderen CO2-uitstoot) heeft impact op onderhoud en aanleg van de infrastructuur.
- De kosten van aanleg en onderhoud van infrastructuur stijgen, onder andere door inflatie, de impact van het klimaat, de tekorten op de arbeidsmarkt en de schaarste aan grondstoffen.

Samen met regionale en landelijke partners kijken we naar een goede verhouding van de verschillende modaliteiten (lopen, fiets, openbaar vervoer (OV), spoor, (vracht)auto, en binnenvaart. Vervolgens is het ook van belang om een goede samenhang te borgen tussen de verschillende programma's, processen en projecten die de provincie zelf uitvoert of waarin we in regionaal verband participeren. Dit vergt een goede samenwerking tussen de verschillende directies en sectoren binnen de provincie, maar ook met onze regionale partners.

Budgettabel 2025 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
Min is voordelig						
4.1 Realiseren perspectief mobiliteit	30.267	100	30.367	-30.263	16.437	16.541
4.2 Openbaar vervoer waarborgen	70.733	0	70.733	-5.453	67	65.347
4.3 Faciliteren gebruik infrastructurale netwerken	39.188	-1.738	37.450	0	0	37.450
4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	124.643	-15.536	109.107	-38.353	36.374	107.127
Totaal	264.831	-17.174	247.657	-74.069	52.878	226.465

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de [bijlage](#) van de begroting.

4.1 Realiseren perspectief mobiliteit

Provinciale rol

In de rol van initiatiefnemer ontwikkelt de provincie beleid en investeert in kennisontwikkeling, innovatie, gedrag en infrastructuur. Vanuit een regierol stimuleert de provincie andere wegbeheerders om te werken aan bereikbaarheids- en leefbaarheidsopgaven. Bijvoorbeeld door kennisdeling en subsidies voor onder andere doorfietsroutes, verkeersveiligheid en OV-knooppunten. Daarnaast heeft de provincie via de OV-concessies een belangrijke rol in (het stimuleren van) het regionale OV. Tot slot onderhoudt de provincie haar infrastructuur en optimaliseert zij het gebruik daarvan, onder meer door gebruik te maken van beschikbare innovaties (zoals Smart Mobility). Werken aan infrastructuur doet de provincie duurzaam, als dit redelijkerwijs haalbaar is.

Wat willen we bereiken?

1. De samenwerking met het Rijk, gemeenten, regio en overige partijen gaan we versterken, met het oog op de hoofdogaven voor mobiliteit die zijn opgenomen in het Perspectief Mobiliteit Noord-Holland.
2. De uitstoot van broeikasgassen (in CO₂-gemeten) door mobiliteit in de provincie Noord-Holland reduceren we met 55 procent in 2030 (vergeleken met 1990). Dit doel willen we behalen zonder bereikbaarheid, veiligheid, leefbaarheid, circulariteit, inclusiviteit en gezondheid uit het oog te verliezen.
3. Het regionale fiets- en voetgangersnetwerk gaan we verbeteren en het aantal verkeersslachtoffers gaan we flink naar beneden brengen.
4. We verplaatsen een deel van het vervoer over de weg naar het water en spoor, omdat hier veel onbenutte capaciteit beschikbaar is waarmee de andere mobiliteitsnetwerken kunnen worden ontlast.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1. Samen met de regio's uitvoering geven aan de prioritaire acties uit de Regionale Agenda's Mobiliteit (RAM's).
- 1.2. We nemen deel aan samenwerkingsverbanden, zoals het Platform Mobiliteit MRA, het Platform Mobiliteit Noord-Holland Noord, het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB), de Provinciale Verkeer en Vervoer Beraden (PVVB-en) op deelregioniveau, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) in het kader van Duurzame Mobiliteit.
- 1.3. In navolging van het Provinciaal Ruimtelijk Voorstel (2024) stimuleren en versterken we het STOMP-principe (Stappen, Trappen, OV, Mobility as a Service (inclusief deelmobiliteit) en (personen)auto's) bij gebiedsontwikkeling. Daartoe verankeren we het STOMP-principe in de Omgevingsverordening Noord-Holland.
- 1.4. We nemen deel (bestuurlijk en ambtelijk) aan het project Openbaar Vervoer Verbinding Amsterdam Hoofddorp (OVAH). Deelname (bestuurlijk) aan project Zuidasdok.
- 1.5. We geven verdere invulling aan de afspraken over woningbouw en infrastructuur (waaronder ov) die afgelopen jaren (met name tijdens BO MIRT 2022) zijn gemaakt met Rijk en regio, in nauwe samenwerking met gemeenten en Metropoolregio Amsterdam (MRA);
- 2.1. We geven uitvoering geven aan het transitiepad Mobiliteit uit de Noord-Hollandse Klimaataanpak met onder andere de volgende activiteiten:
 - Uitvoeren van het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP), onder andere door vijf regionale uitvoeringsagenda's (duurzame) mobiliteit op te stellen, samen met de gemeenten, en het ontwikkelen van een monitor om het effect van maatregelen in beeld te brengen.
 - Uitvoeren van de werkgeversaanpak (project onder SBaB) bij bedrijven en instellingen in de MRA en Noord-Holland Noord met de stichting Breikers en in de regio IJmond/NZK door de Omgevingsdienst IJmond.
 - Faciliteren en uitvoeren van de Nationale en Regionale Agenda Laadinfrastructuur via MRA-E.

Uitwerken en voorbereiden van een aanpak voor duurzame brandstoffen in Noord-Holland.

Uitvoering geven aan de landelijke strategie Clean Energy Hubs Binnenvaart.

2.2. We nemen deel aan de programma's RH2INE en CONDOR (samenwerkingsverbanden van onder andere de provincies Zuid-Holland en Utrecht de Duitse deelstaten Noordrijn-Westfalen en Rijnland-Palts, de havenbedrijven van Duisburg, Rotterdam en Amsterdam) waarmee het gebruik van waterstof in de binnenvaart wordt gestimuleerd.

3.1. We nemen de uitvoering ter hand van de actielijnen uit de Actieagenda Actieve Mobiliteit (AAM) 2022-2027. De prioriteit ligt bij de realisatie van de doorfietsroutes. Zowel op eigen gebied, als bij de gemeenten. Dit laatste stimuleren we via onze regierol, kennisdeling en subsidies. Vanaf 2025 subsidiëren we aan de hand van een meerjarige, geprioriteerde projectenlijst, in combinatie met verkeersveiligheidsprojecten.

3.2. We voeren regionale programma uit voor verkeersveiligheid, samen met gemeenten en andere belangrijke partners, zoals de politie. Zowel gericht op infrastructuur, als op verkeersveilig gedrag en de handhaving daarvan. Verkeersveiligheidsmaatregelen door gemeenten subsidiëren we aan de hand van een meerjarige, geprioriteerde projectenlijst, in combinatie met doorfietsrouteprojecten. Daarnaast continueren we de subsidieregeling voor verkeerseducatie op basis- en middelbare scholen.

4.1. We nemen deel in programma's (zoals Duurzaam Rijnvaarperspectief 2030, versterken binnenvaart, probleemverkenning goederenvervoer spoor MRA en autonoom varen en rijden op goederenvervoercorridors), waarin we samenwerken met regionale, nationale en internationale partners.

4.2. We ontwikkelen het Dashboard Logistieke Stroom 2.0, samen met partners in de MRA en als onderdeel van Focus Smart Mobility.

4.3. We voeren onderzoeken uit naar mogelijkheden waarmee bedrijven en gemeenten transport van de weg naar water en spoor kunnen verplaatsen (modal shift). Dit doen we samen met partners, zoals in het samenwerkingsprogramma Noord West Connect.

4.4. We zetten een realisatiepact op, in de Goederenvervoercorridor Zuid, voor het Knooppunt MRA met daarin verschillende projectvoorstellen voor een betere, duurzame bereikbaarheid van de Greenport Aalsmeer, Schiphol en de haven van Amsterdam. Dit doen we samen met onder andere het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het Havenbedrijf Amsterdam.

4.5. We geven uitvoering aan projecten van het samenwerkingsverband Amsterdam Logistics en stellen een plan op voor de toekomst van de Connected Transport Corridors Amsterdam Westkant.

4.6. We stellen een aanpak vast voor de Noord-Hollandse vaarwegen in het kernnet.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Realiseren perspectief mobiliteit	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	34.696	38.500	30.267	24.401	24.561	24.908
Totaal baten	-3.627	-4.344	100	100	100	100
Saldo van baten en lasten	31.069	34.156	30.367	24.501	24.661	25.008
Stortingen						
4.1 Reserve Mobiliteitsbeleid	1.455	405	205	205	205	0
4.1 Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	45.035	14.511	11.482	11.657	11.836	12.019
4.1 Reserve verleende subsidies OD 4.1.2	8.328	0	4.750	0	0	0
Onttrekkingen						
4.1 Reserve Mobiliteitsbeleid	-641	-1.297	-855	-205	-205	-205
4.1 Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	-34.390	-22.878	-29.408	-19.457	-19.611	-19.754
4.1 Reserve verleende subsidies OD 4.1.2	-8.504	-5.156	0	0	0	0
Resultaat	42.352	19.741	16.541	16.701	16.886	17.068

Financiële ontwikkelingen

- In het coalitieakkoord is 16 miljoen beschikbaar gesteld voor de doorfietsroutes. In 2024 wordt 4 miljoen hiervan in de Uitvoeringsregeling Kleine Infrastructuur Fiets ingezet. De overige 12 miljoen wordt in samenwerking met de gemeenten afgestemd.
- Het verschil tussen de begrote lasten voor 2024 en 2025 wordt voornamelijk veroorzaakt door subsidies HOV Huizen (€ 1,6 miljoen), Boekelermeer (€ 1,5 miljoen), Herinrichting Prins Bernhardlaan (€ 2,1 miljoen). Doordat de begrote onttrekkingen aan de reserve Uitvoeren van mobiliteitsbeleid door derden meebewegen met de begrote lasten, vertoont het resultaat een redelijk stabiel beeld.

4.2 Openbaar vervoer waarborgen

Provinciale rol

De provincie heeft een grote verantwoordelijkheid op het gebied van regionale mobiliteit. Dit betreft onder andere de wettelijke taken als concessieverlener van openbaar vervoer. Daarnaast is zij ook belangenbehartiger en regisseur van regionale samenwerking als het gaat om bereikbaarheid, verstedelijking en klimaatdoelstellingen. OV speelt hierin een belangrijke rol. De provincie zet zich in voor beter en betaalbaar OV, in samenwerking met bijvoorbeeld andere OV-autoriteiten en de regio. Basis voor het OV-beleid in de komende jaren is de Visie Publieke Mobiliteit. Als concessiebeheerder (opdrachtgever) waarborgt de provincie de inzet van het OV (regionaal busvervoer) in drie concessie(gebieden): Gooi en Vechtstreek, Haarlem-IJmond en Noord-Holland Noord. De Vervoerregio Amsterdam is verantwoordelijk voor de inzet van OV in de overige delen van Noord-Holland. Voor de concessies Haarlem-IJmond en Noord-Holland Noord geldt dat deze per juli 2028 aanbesteed moeten zijn. In 2025 worden de voorbereidingen

geïntensiveerd en daartoe is reeds het besluit genomen om de concessies samen te voegen tot de nieuwe concessie NoordWest Noord-Holland.

Wat willen we bereiken?

1. We waarborgen de inzet van OV en een goed concessiebeheer als onderdeel van publieke mobiliteit;
2. We waarborgen een toekomstvaste concessie NoordWest Noord-Holland;
3. We waarborgen een stabiel lijnennet;
4. We optimaliseren OV-knooppunten en -ketens;
5. We houden het OV toegankelijk en betaalbaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1. We voeren samen met de vervoerder de concessies uit, passend bij de vervoersvraag.
- 1.2. We starten met de verdere implementatie van de Visie Publieke Mobiliteit (bijvoorbeeld de uitwerking van deelmobiliteit en flexvervoer) en de uitrol van de hubstrategie.
- 2.1. We intensiveren de voorbereiding voor de aanbesteding van de concessie NoordWest Noord-Holland.
- 2.2. Strategische activa (stallingen en aansluitingen voor Zero Emissie-infrastructuur) worden vastgelegd voor de nieuwe concessie NoordWest Noord-Holland.
- 3.1. OV-vervoersplannen worden aangepast, passend binnen de financiële kaders met als uitgangspunt het voorkomen van vervoersarmoede en een toekomstvast OV-netwerk.
- 3.2. In Zuid-Kennemerland/IJmond wordt een Ontwikkelperspectief OV opgesteld.
- 3.3. De onderzoeksagenda vervolg Regionaal OV Toekomstbeeld 2040 stellen we bij.
- 3.4. Met de VRA geven we een vervolg op fase 3 van de BRT-studie Haarlem-Schiphol-Amsterdam (quick-wins).
- 3.5. Innovaties (bijvoorbeeld 'be-in, be-out') uit het programma Smart Mobility gaan we in het OV invoeren.
- 4.1. We gaan de acties uitvoeren uit het programma Regionale Ontwikkelagenda Noord-Holland.
- 4.2. We gaan verder met de samenwerking met de VRA om het OV slimmer te organiseren en om investeringen in infrastructuur beter op elkaar aan te laten sluiten.
- 5.1. We geven invulling aan het convenant landelijke OV-toegankelijkheid door acties op te pakken uit ons Uitvoeringsprogramma Bestuursakkoord Toegankelijkheid Openbaar Vervoer 2024-2028.
- 5.2. We implementeren nieuw beleid op het gebied van betaalbaarheid van het OV (samen met de VRA) in combinatie met het nieuwe OV betalen (EMV).
- 5.3. We stellen samen met andere OV-autoriteiten een convenant circulariteit in OV op.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Openbaar vervoer waarborgen	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	62.985	69.359	70.733	66.328	66.246	71.512
Totaal baten	-1.631	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	61.353	69.359	70.733	66.328	66.246	71.512
Stortingen						
4.2 Reserve Openbaar Vervoer Projecten	67	12.141	67	67	67	67
Onttrekkingen						
4.2 Reserve Openbaar Vervoer Projecten	-3.441	-4.508	-5.453	-451	-217	-134
Resultaat	57.979	76.992	65.347	65.944	66.096	71.445

Financiële ontwikkelingen

Met de extra gelden uit de Motie Bikker en het aanvullende budget uit de Kaderbrief 2024 zijn we voorsnog in staat deze tegenvallers op te vangen. Voor de langere termijn is deze ontwikkeling zorgelijk. Er lijkt weinig geld te zijn voor extra ambities in het OV.

4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken

Provinciale rol

De provincie heeft de wettelijke taak om ervoor te zorgen dat de provinciale infrastructuur veilig is. Hiervoor voert de provincie verkeersmanagement uit. Dit vergt de inzet van (vaar)weginspecteurs. Verder is een bediencentrale ingericht voor de centrale bediening van bruggen en sluisen, en een bediencentrale voor de tunnels. Ook het tunnelbeheer is een wettelijke taak.

Wat willen we bereiken?

We willen zo effectief mogelijk gebruikmaken van het provinciaal netwerk. Met verschillende activiteiten op het gebied van netwerkmanagement en beheer, optimaliseert de provincie slimme, schone en veilige mobiliteit. Dit willen we onder anderen bereiken door het toepassen van het STOMP-principe.

Wat gaan we daarvoor doen?

Met verkeersmanagementmaatregelen benutten we de beschikbare verkeersnetwerken zo goed mogelijk. Zo voldoen wij aan de actuele mobiliteitsvraag. We voeren onder meer de volgende activiteiten uit:

1. verkeersmanagement op de (vaar)weg;
2. brug- en sluisbediening;
 - a. Het op afstand bedienen van bruggen en sluisen wordt tot 2028 aanzienlijk uitgebreid. In 2025 worden bruggen en sluisen aangesloten op de bediencentrale in Heerhugowaard;
 - b. Afstemmen van werkzaamheden en evenementen.

3. incidentmanagement;
4. gladheidsbestrijding;
5. vergunningverlening ;
6. verder invoeren van cybersecurity voor bruggen en sluisen, wegkantsystemen en bediencentrales.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	38.371	41.203	39.188	38.173	38.187	38.184
Totaal baten	-1.565	-1.738	-1.738	-1.753	-1.768	-1.783
Saldo van baten en lasten	36.806	39.465	37.450	36.420	36.419	36.401
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	36.806	39.465	37.450	36.420	36.419	36.401

Financiële ontwikkelingen

- Voor de jaren 2025 en verder is structureel een bedrag van € 1,8 miljoen opgenomen voor indexatie. Ook is in de begroting 2025 een structurele overboeking verwerkt van € 1,2 miljoen van Beleidsdoel Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden voor onderhoud aan de bediencentrale en de spoorwegovergangen van de Museumstoomtram.
- In 2024 en 2025 zijn nog de laatste lasten opgenomen voor de invoering van VMaaS, in 2024 € 2,5 miljoen, in 2025 € 0,5 miljoen. Voor biodiversiteit van de wegbermen is in 2024 en 2025 een bedrag van € 0,5 miljoen opgenomen (Kaderbrief 2024 en 2025).

4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden

Provinciale rol

De provincie heeft de wettelijke zorgplicht voor de kapitaalgoederen. Verder ontwikkelt en verbetert ze waar nodig infrastructuur om de bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid te behouden of te bevorderen.

Wat willen we bereiken?

1. We vervangen en verbeteren de provinciale infrastructuur en breiden deze uit. We lossen verkeersveiligheidsknelpunten op en verbeteren openbaarvervoerhaltes. Dit binnen de opgestelde beleidskaders en kwaliteitseisen die worden vastgelegd in de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024-2027 en het INHI.
2. We kiezen voor duurzame en circulaire bouw en aanleg bij onze projecten.

3. We behouden en beheren de provinciale infrastructuur.
4. We werken aan een efficiënter gebruik van het wegennet door innovatieprojecten, waaronder smartmobilitytoepassingen in samenwerking met partners.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Uitvoering geven aan het [integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur 2025-2029](#) (iMPI). Voor komende jaren zijn in ieder geval oevertrajecten, kunstwerken en remmingswerken voorzien voor het doorlopen van de studiefase. In 2025 zitten meerdere projecten in de realisatiefase, waaronder meerdere kunstwerken, oevertrajecten, HOV-verbindingen en wegreconstructies.

1.2 De beschikbaarheid van de provinciale infrastructuur is mede afhankelijk van de beschikbaarheid van de infrastructuur van de omliggende wegbeheerders. Hierover voeren we met verschillende partijen gesprekken, met als doel deze beschikbaarheid te optimaliseren.

2.1 Bij de uitvoering van projecten hanteren we circulariteit en duurzaamheid als belangrijkste criteria. In 2025 verwijderen we zwerfafval bevorderen we de biodiversiteit langs de bermen en de oevers.

3.1 Om de infrastructuur te beheren en in stand te houden, wordt vast en variabel onderhoud uitgevoerd. Dit werk besteden we uit aan aannemerscombinaties. Een totaaloverzicht van de gebiedscontracten en de lopende variabele onderhoudsprojecten staat in het iMPI.

4.1. Voor slimme logistiek stimuleren goederenvervoer over water door de principes van Metropolitaan Hub Systeem in de praktijk toe te passen en met inzet van data de impact zichtbaar te maken.

4.2. Voor het openbaar vervoer door middel van een praktijktest versnellen van in- en uitstappen met slimme technieken en het verkennen van verdere automatisering voor zowel drukke lijnen als ontsluiting gebieden.

4.3. Actieve mobiliteit en ketenreis (STOMP-principe) stimuleren door uitwerking te geven aan de hubstrategie door het voorzieningenniveau van hubs aan te passen, gebruikersonderzoek te doen en samen met gemeenten een aantal pilots hubs uit te voeren.

4.4. Duurzaam reizen stimuleren door bij wegwerkzaamheden en bij evenementen maatregelen uit de toolbox Smart Mobility in te zetten.

4.5. In samenwerking met de marktpartijen en wegbeheerders data uit voertuigen gebruiken ten behoeve van verkeersveiligheid.

4.6. Toetsen toekomstvastheid mobiliteitsontwikkelingen op basis van omgevingsscenario's.

4.7. Door deelname aan de Nationale Groeifonds stimuleren we innovaties in verschillende projecten.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)				
Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	97.795	132.694	124.643	120.581	119.717	120.185
Totaal baten	-1.779	-7.220	-15.536	-15.134	-7.372	-3.429
Saldo van baten en lasten	96.016	125.474	109.107	105.447	112.345	116.756
Stortingen						
4.4 Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	20.074	19.574	1.950	1.950	1.950	1.950
4.4 Reserve Investerings wegen	0	0	0	0	0	0
4.4 Reserve Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Kunstwerken (VIK)	0	0	0	0	0	0
4.4 Reserve Kapitaallasten OV	10.658	0	0	0	0	0
4.4 Reserve Kapitaallasten Wegen	1.199	0	3.724	0	0	0
4.4 Reserve Groot Onderhoud Wegen	23.787	23.268	23.548	23.925	27.196	27.091
4.4 Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	8.357	13.152	7.152	7.302	9.152	9.152
4.4 Reserve Kapitaallasten Vaarwegen	0	0	0	0	0	0
4.4 Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	0	0	0	0	0	0
4.4 Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten	1.469	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
4.4 Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	-12.689	-2.676	-6.031	-950	-950	-950
4.4 Reserve Investerings wegen	0	0	0	0	0	0
4.4 Reserve Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Kunstwerken (VIK)	0	0	0	0	0	0
4.4 Reserve Kapitaallasten OV	-36	-1.655	-69	-1.375	-1.417	-1.417
4.4 Reserve Kapitaallasten Wegen	-142	-641	-317	-393	-418	-418
4.4 Reserve Groot Onderhoud Wegen	-25.783	-38.081	-23.714	-11.333	-11.362	-10.679
4.4 Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	-6.892	-11.520	-5.307	-5.106	-2.687	-6.620
4.4 Reserve Kapitaallasten Vaarwegen	0	0	0	0	0	0
4.4 Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	-3.159	-3.582	-2.224	-187	-35	0
4.4 Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten	-376	-285	-691	-691	-691	-691
Resultaat	112.485	123.027	107.127	118.589	133.084	134.174

Financiële ontwikkelingen

- In het coalitieakkoord is met ingang van 2025 een bedrag van € 1 miljoen extra beschikbaar gesteld voor instandhouding (vervanging, beheer en onderhoud) van de infrastructuur. Dit bedrag neemt in de daaropvolgende jaren toe met € 1 miljoen per jaar. Daarnaast is in het coalitieakkoord vanaf 2025 een bedrag van € 0,5 miljoen beschikbaar voor kapitaallasten van investeringen in nieuwe infrastructuur (lopende projecten iMPI). Dit bedrag neemt in de daaropvolgende jaren toe met € 0,5 miljoen per jaar.
- De lasten voor verduurzamen, verbeteren en instandhouden van de provinciale infrastructuur worden meerjarig geprogrammeerd. Deze programmering zorgt voor een wisselend verloop van de begrote lasten en de begrote onttrekkingen aan de reserves Groot onderhoud Wegen en Groot onderhoud Vaarwegen. Dit laat in 2024 en 2025 hogere lasten en onttrekkingen aan de reserves groot onderhoud wegen en vaarwegen zien.
- Voor de jaren 2025 en verder is structureel een bedrag van € 1,9 miljoen opgenomen voor indexatie van de stortingen in de reserves Groot onderhoud Wegen en Groot onderhoud Vaarwegen.
- Ook is structureel een bedrag van € 2,8 miljoen opgenomen voor indexatie van de uitgaven voor onderhoud van de provinciale infrastructuur.

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de [bijlage](#) van de begroting.

Verbonden partijen

Programma	Verbonden partij	Doel
4	Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A.	Ontwikkelen van een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer.
4	Beheersregeling Amstel	Het beheer van de Amstel

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf verbonden partijen

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

Doelen

5. Natuur en landelijk gebied

5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur

5.2 Beheren van natuur

5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water

5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied

5.6 Versterken kansrijke landbouw

Maatschappelijk doel

De provincie Noord-Holland zet zich in voor een vitaal en leefbaar landelijk gebied met economisch toekomstperspectief. In dit landelijk gebied zijn natuur en landbouw in balans en kunnen mensen wonen, werken en recreëren. Samen met de waterschappen zorgt de provincie voor voldoende en kwalitatief goed water, versterkt zij de biodiversiteit en draagt zij zorg voor de kwaliteit van het landschap. Tegelijk wil de provincie een landelijk gebied waar mensen toekomstperspectief hebben en een goede boterham kunnen verdienen.

Budgettabel 2025 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
Min is voordelig						
5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur	89.457	-8.665	80.792	-99.935	16.626	-2.518
5.2 Beheren van natuur	54.648	-2.873	51.775	0	0	51.775
5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	19.872	-3.360	16.512	-4.095	1.000	13.417
5.4 Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water	5.728	-1.360	4.368	-2.693	2.000	3.675
5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied	8.900	0	8.900	-4.900	4.900	8.900
5.6 Versterken kansrijke landbouw	4.686	0	4.686	-2.772	2.900	4.814
Totaal	183.291	-16.258	167.033	-114.395	27.426	80.064

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de [bijlage](#) van de begroting.

5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur

Provinciale rol

De provincie beschermt natuurgebieden en kwetsbare landschappen. Dit doet de provincie Noord-Holland op grond van landelijke en provinciale wet- en regelgeving, zoals de Wet natuurbescherming en de Omgevingsverordening. Daarnaast heeft de provincie een ontwikkelende taak en is daarbij verantwoordelijk voor de aanleg en het herstel van natuurgebieden en het bieden van rust, ruimte en recreatieve mogelijkheden aan bewoners en bezoekers.

Wat willen we bereiken?

De komende jaren werken we aan de volgende doelstellingen:

1. We ronden het [Natuurnetwerk Nederland \(NNN\)](#) af volgens de realisatiestrategie NNN, zoals beschreven in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied.
2. We beschermen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn bepaalde dieren, planten en hun natuurlijke leefomgeving voor het verbeteren en behouden van de biodiversiteit. ([natuurherstelmaatregelen](#)).
3. Samen met gemeenten, natuurbeheerders, landbouw, bouw en industrie zoeken we naar oplossingen en het nemen van maatregelen om de [stikstofuitstoot](#) terug te dringen.
4. We werken aan het terugdringen van de [bodemdaling](#) om zo CO₂-emissie te verminderen en klimaatbestendigheid, veiligheid en waterrobuustheid te verbeteren.
5. We bieden compensatie voor boskap, het [revitaliseren van bestaande bosgebieden en het realiseren van 1.800 hectare nieuw bos en bomen](#).
6. We bieden [recreatieve voorzieningen](#) waarbij aandacht is voor een gezond leefklimaat, een sterke natuur, een beleefbaar landschap en een duurzame economie.
7. We vergroten en verbeteren de [groenblauwe dooradering](#), conform de afspraken met het Rijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

We werken aan deze doelen en maatregelen middels een gebiedsgerichte aanpak. In gebiedsprocessen kiezen we een aanpak die past bij het gebied en de doelen. De uitwerking vindt plaats binnen het kader van het [Provinciaal Programma Landelijk Gebied \(PPLG\)](#) (zie 5.5), met daarin opgenomen het [Programma Natuurnetwerk \(PNN\)](#).

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)				
Beschermen en ontwikkelen van natuur	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	48.958	74.211	89.457	26.341	22.686	9.831
Totaal baten	-9.553	-18.376	-8.665	-2.389	0	0
Saldo van baten en lasten	39.405	55.835	80.792	23.952	22.686	9.831
Stortingen						
5.1 Reserve Groen	25.907	15.707	12.461	12.961	12.961	12.961
5.1 Reserve Kapitaallasten Groen	98	0	0	0	0	0
5.1 Reserve verleende subsidies OD 5.1.1	0	0	0	0	0	0
5.1 Reserve Groene Uitweg	107	44	107	107	107	107
5.1 Reserve subsidies Groene Uitweg	1.807	0	0	0	0	0
5.1 Reserve Oostelijke Vechtplassen	4.058	4.058	4.058	3.099	58	58
5.1 Reserve Laag Holland	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
5.1 Reserve Groen	-24.985	-53.840	-84.478	-17.548	-12.961	-12.961
5.1 Reserve Kapitaallasten Groen	-70	-118	-101	-112	-118	-118
5.1 Reserve verleende subsidies OD 5.1.1	-3.854	-4.262	-5.392	-4.549	-2.968	0
5.1 Reserve Groene Uitweg	-5.312	-4.735	-2.780	-332	-117	-117
5.1 Reserve subsidies Groene Uitweg	-905	0	0	0	0	0
5.1 Reserve Oostelijke Vechtplassen	-2.114	-2.217	-7.184	-6.966	-7.048	-248
5.1 Reserve Laag Holland	-3.514	-714	0	0	0	0
Resultaat	30.628	9.758	-2.518	10.612	12.600	9.513

Financiële ontwikkelingen

- De begrote lasten op dit beleidsdoel volgen de programmering en de planning zoals die zijn uitgewerkt in het Programma Natuurnetwerk (PNN) 2025. Dit verklaart de verschillen tussen de jaren van de lasten en de begrote onttrekkingen aan de reserve Groen, de reserve Oostelijke Vechtplassen en de reserve Groene Uitweg. Het Programma Natuurnetwerk 2025 wordt parallel aan het begrotingstraject ter vaststelling aan PS aangeboden.
- Een groot deel van de geraamde uitgaven ten laste van de reserve Groen zijn in bovenstaande tabel overigens slechts t/m het jaar 2025 opgenomen. Met de huidige planning in het PNN 2025 zou de reserve Groen vanaf 2026 namelijk negatief komen te staan wat voor een reserve niet toegestaan is.
- De lasten en baten voor de regeling Specifieke uitkering Programma Natuur (SPUK L16) zijn begroot tot en met het jaar 2026. Dit is de eerste tranche van deze regeling. In 2024 wordt uitsluitend over een tweede tranche verwacht.

- De lasten en baten voor de Groene Uitwegprojecten zijn meerjarig opgenomen overeenkomstig de programmering. De onttrekkingen aan de reserve Groene Uitweg sluiten hierop aan.

5.2 Beheren van natuur

Provinciale rol

De provincie is op grond van de Omgevingswet verantwoordelijk voor de instandhouding en herstel van in het wild levende planten en dieren en hun leefgebieden. Ook het treffen van maatregelen voor Natura 2000-gebieden is een wettelijke verantwoordelijkheid. Door gebieden te beheren, creëren we gunstige condities voor biodiversiteit en natuurbeleving, gaan we de ontwikkeling van ongewenste soorten tegen en voorkomen we schade. De provincie voert de regie en werkt voor de uitvoering samen met (gecertificeerde) beheerders, zoals terreinbeherende organisaties, natuur- en agrarische collectieven, recreatieschappen en wildbeheereenheden. Omgevingsfactoren waarmee we rekening moeten houden, zijn het toenemende recreatieve gebruik van de natuur- en bosgebieden, het suboptimaal beheer (zolang het NNN nog niet is afgerond) en de doorwerking van landelijk beleid (NPLG, Aanvalsplan Grutto).

Wat willen we bereiken?

De komende jaren werken we aan de volgende doelstellingen:

1. We beheren het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en agrarische natuurgebieden volgens de beleidsdoelen en criteria die hiervoor landelijk zijn opgesteld.
2. We beschermen en behouden de van oudsher in Noord-Holland aanwezige weidevogelpopulatie.
3. We beheren Natura 2000-gebieden.
4. We beschermen, behouden en herstellen bedreigde dier- en plantsoorten door een passieve en actieve soortenbescherming.
5. We bestrijden invasieve exoten.
6. We leveren een bijdrage aan het voorkomen van faunaschade en het - conform geldend beleid - compenseren van deze schade.
7. We beheren recreatiegebieden en recreatieve routes.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 We stellen het Natuurbeheerplan (NBP) vast en verstrekken subsidies via het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL).
- 2.1 We geven uitvoering aan het Actieplan Weidevogels en het Aanvalsplan Grutto. Deze plannen bevatten een breed pakket aan maatregelen om de weidevogelpopulatie stabiel te houden.
- 3.1 De provincie Noord-Holland is het bevoegd gezag voor het vaststellen van de beheerplannen voor 14 Natura 2000-gebieden binnen de provincie. Samen met belanghebbenden uit de omgeving, zoals (agrarische) ondernemers, gemeenten en natuur-, recreatie- en

waterbeheerders, zorgen we ervoor dat we de kwaliteit van de natuur en de staat van instandhouding voortdurend monitoren voor alle doelen van de beheerplannen.

4.1 Ten aanzien van ‘passieve’ soortenbescherming kunnen gemeenten in afstemming met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord werken aan een soortenmanagementplan als onderbouwing voor een gebiedsgerichte ontheffing. Ten aanzien van actieve soortenbescherming neemt de provincie beschermende maatregelen bij werkzaamheden in het NNN, Natura 2000-gebieden en het (agraris) natuurbeheer.

5.1 We bouwen samen met de betrokken partijen verder aan de aanpak van invasieve exoten. Dit is onder meer gebaseerd op kennisuitwisseling en de ontwikkeling van handelingsperspectieven.

6.1 De provincie heeft de wettelijke plicht om agrarische ondernemers een tegemoetkoming te verstrekken in de schade die wilde dieren aan hun gewassen veroorzaken. Hier is sprake van wanneer deze ondernemers worden belemmerd bij het beheer en bestrijden van schade, en het gaat om wettelijk beschermde diersoorten. De Faunabeheereenheid werkt aan een nieuw Faunabeheerplan ganzen, ten behoeve van de vermindering van de schade aan ondermeer landbouw en natuur. Tevens worden aanbevelingen van de onderzoeken naar kansen voor duurzame verwaarding van ganzenvlees uitgewerkt.

7.1 De provincie is deelnemer in diverse recreatieschappen en levert op die manier een bijdrage aan het beheer. De provincie zet zich vanuit de visie Recreatie en Toerisme en de Visie Waterrecreatie ook breder in om de inwoners en bezoekers optimaal te faciliteren. Dit doen we onder meer door in te zetten op een betere verbinding tussen recreatiegebieden, het creëren van aantrekkelijke startpunten en het verschaffen van bezoekersinformatie over gebieden.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Beheren van natuur	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	51.001	52.132	54.648	54.760	54.975	54.888
Totaal baten	-941	-998	-2.873	-908	-918	-928
Saldo van baten en lasten	50.060	51.134	51.775	53.852	54.057	53.960
Stortingen						
5.2	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
5.2	0	0	0	0	0	0
Resultaat	50.060	51.134	51.775	53.852	54.057	53.960

Financiële ontwikkelingen

- In de Kaderbrief 2025 is vanaf het jaar 2025 extra budget beschikbaar gesteld voor het oplossen van het tekort (agraris) natuurbeheer (Tabel 5.2 regel L).
- De hogere lasten en baten in het jaar 2025 wordt veroorzaakt door de raming van de SPUK Versnelling aanpak natuurinclusief isoleren (SPUK C117) van € 2 miljoen.

5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

Provinciale rol

De provincie werkt in de regio's samen met partners aan de integrale uitvoering van meerdere doelen. Daarbij vervult de provincie verschillende rollen, afhankelijk van de opgaven die voorliggen. Als middenbestuur is de provincie uitgerust om partijen te verbinden, kennis te genereren en te delen, en verschillende doelen en programma's te integreren. Het Provinciaal Programma Landelijk Gebied is in deze inbreng in samenwerkingsverbanden de leidraad. Behalve in het landelijk gebied stimuleert de provincie in deze samenwerking natuurinclusieve ontwikkelingen in stedelijke regio's en de energietransitie. De provincie zorgt ook voor afstemming met andere ruimtelijke ontwikkelingen in het ruimtelijk voorstel en de diverse NOVEX-uitwerkingen.

Wat willen we bereiken?

1. Het [vermindere van broeikasgasemissies \(CO2\) uit veenbodems en het daaraan gekoppelde afremmen en waar mogelijk stoppen van bodemdaling](#) in het landelijk gebied van de provincie Noord-Holland.
2. Via de aanpak [Groen Kapitaal](#) laten we samen met bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden zien dat combinaties van natuur met wonen, werken en landbouw de normaalste zaak van de wereld zijn. In 2025 richt de aanpak zich vooral op het verbinden van partijen en het uitwisselen van kennis.
3. [Groene vrijwilligers](#) staan ook bekend als 'tellers', 'vertellers' en 'herstellers'. Zij leveren een enorme bijdrage aan het beheer van, de kennis over en betrokkenheid bij natuur en landschap. In 2025 richt de provincie zich via de betrokken partijen onder andere op het vergroten van de kennis van het vrijwilligersnetwerk, mede op verzoek van (en door) de vrijwilligers zelf.
4. Het [Bestuurlijk platform Groene Hart](#), waarin de provincie participeert, zorgt voor een samenhangende ontwikkeling van het gebied. Het Groene Hart kent een dusdanige complexe opgave, dat het de status van [NOVEX-gebied](#) heeft gekregen. In 2025 worden de prioriteiten gezamenlijk verder uitgewerkt in een realisatieagenda. Die prioriteiten zijn onder meer: het remmen van bodemdaling en CO2-uitstoot, het werken aan een toekomstbestendige agrarische sector, bescherming van het landschap en werken aan een toekomstbestendig watersysteem.
5. De nationale parken [Duinen van Texel](#) en [Zuid-Kennemerland](#) richten zich op natuurbescherming, recreatie, educatie, promotie en onderzoek. Om de recreatiedruk te spreiden, werkt het Nationaal Park Zuid-Kennemerland in 2025 verder samen met partijen

uit de regio (gemeenten en terreinbeherende organisaties (TBO's)) om uitvoering te geven aan bezoekersmanagement. Hiervoor wordt een regionaal werkprogramma opgesteld, mede op basis van leefstijlen, om de huidige en toekomstige doelgroepen beter te bedienen en te spreiden over de regio.

6. De provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen zijn deelnemer in het [Waddenfonds](#). Naast het Waddenfonds is het [Investeringskader Waddengebied](#) een belangrijk instrument om initiatieven en projecten te stimuleren die de ecologie en duurzame economische ontwikkeling van het Waddengebied versterken. Speerpunten in 2025 zijn onder meer de verdere ontwikkeling van de programma's Gastheerschap Waddengebied en Cultuurlandschappen Waddengebied. Verder wordt ingezet op de realisatie van diverse projecten door Zeestad in Den Helder.

Wat gaan we daarvoor doen?

1 We geven uitvoering aan de [Regionale Veenweidestrategie 1.0](#). Deze strategie wordt naar de gebieden vertaald en verder uitgewerkt in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied.

2.1 In 2025 blijft de provincie het netwerk van initiatiefnemers - mede aangevuld vanuit de [Toekomstversnellers](#) - offline en online ontwikkelen. Een groot en sterk netwerk leidt tot nieuwe ideeën en snellere verspreiding, verbreding en verdieping van bestaande initiatieven. Dit sluit aan bij het Provinciaal Programma Landelijk Gebied en de landelijke [Agenda Natuurinclusief](#).

3.1 In 2025 start het nieuwe 'Meerjarenbeleidsplan Betrekken bij Groen'. We bouwen voort op de eerder postief beoordeelde opzet, met onder andere de Natuurwerkdag, de Dialoogdag, het betrekken bij Groen Fonds om kleinschalige initiatieven te ondersteunen, de materialenuitleen en de Groene Academie voor opleidingen en vrijwilligersvacatures.

4.1 We leveren een bijdrage door participatie in het Bestuurlijk Platform Groene Hart.

5.1 Beide parken in de provincie zijn aangesloten op het LNV [Beleidsprogramma Nationale Parken 2023-2030](#). De provincie betreft de nationale parken in het uitwerken van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied.

6.1 De provincie participeert in het Waddenfonds en cofinanciert via subsidies innovatieve en kansrijke projecten die bijdragen aan de doelen van het fonds.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	16.973	31.972	19.872	15.182	3.863	2.863
Totaal baten	-1.016	-11.000	-3.360	0	0	0
Saldo van baten en lasten	15.958	20.972	16.512	15.182	3.863	2.863
Storting						
5.3 Reserve Landschap	4.000	0	0	0	0	0
5.3 Reserve Cofinanciering Waddenzee	2.000	832	1.000	1.000	1.000	0
5.3 Reserve Subsidies Cofinanciering Waddenzee	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
5.3 Reserve Landschap	-3.180	-3.713	0	0	0	0
5.3 Reserve Cofinanciering Waddenzee	-969	-5.338	-790	-2.774	-1.000	0
5.3 Reserve Subsidies Cofinanciering Waddenzee	-505	-2.951	-3.305	0	0	0
Resultaat	17.304	9.802	13.417	13.408	3.863	2.863

Financiële ontwikkelingen

- De lasten en baten voor SPUK (specifieke uitkering) L10 'Impulsgelden bodemdaling' zijn voor het jaar 2024 geraamd op € 11 miljoen en voor 2025 € 3,4 miljoen.
- De daling van de begrote lasten tussen 2024 en 2025 wordt mede veroorzaakt door de uitgaven aan de subsidie Cofinanciering Waddenzee. De onttrekkingen aan de reserve Subsidies cofinanciering Waddenzee worden in hetzelfde ritme begroot.
- De begrote lasten in 2027 zijn lager dan 2026, doordat 2026 het laatste jaar is van de Decentralisatie Uitkering Waddengebied (€ 9,6 miljoen).

5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water

Provinciale rol

De provincie zorgt er – samen met de waterpartners – voor dat het watersysteem duurzaam kan worden gebruikt voor onder andere (drink)waterbereiding, landbouw, natuur en recreatie. De provincie heeft daarbij kaderstellende en uitvoerende taken.

De provincie is specifiek bevoegd gezag voor het verlenen van vergunningen voor grondwateronttrekking voor drinkwatervoorziening, grote industrieën en bodemenergie.

Wat willen we bereiken?

1. We bevorderen schoon en voldoende grondwater. Het beleid en de maatregelen hiervoor zijn vastgelegd in deelprogramma Grondwater van het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027. De ondergrond moet duurzaam worden gebruikt, onder andere voor de drinkwater- en energievoorziening. Daarnaast moet het grondwaterbeheer

worden afgestemd op de bestemming van gebieden. Uitputting en verontreiniging van grondwatorraden, en verdroging en verzilting van gebieden moeten we voorkomen. Met het deelprogramma Grondwater geven we invulling aan Europese verplichtingen die zijn vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Grondwaterrichtlijn.

2. We bevorderen schoon en voldoende oppervlaktewater. Het beleid en de maatregelen hiervoor zijn vastgelegd in het deelprogramma Oppervlaktewater van het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027. Met dit deelprogramma wordt invulling gegeven aan Europese verplichtingen die zijn vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het deelprogramma vormt samen met de waterbeheerprogramma's van de waterschappen een samenhangend geheel voor het borgen en verbeteren van de waterkwaliteit.
3. Een waterrijke provincie als Noord-Holland biedt veel mogelijkheden voor recreatie op en aan het water. Deze mogelijkheden wil de provincie benutten. Het beleid voor waterrecreatie is vastgelegd in de visie op de waterrecreatie Noord-Holland 2030: 'Water, bron van recreatie'.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 We zorgen er via vergunningverlening, toezicht en handhaving voor dat de ondergrond duurzaam wordt gebruikt.

1.2 We ondersteunen drinkwaterbedrijven vanuit de provinciale zorgplicht (ruimtelijke) rol bij het ontwikkelen en beschermen van nieuwe wingebieden en het kunnen toepassen van technologieën, zoals ondergrondse opslag van (drink)water en winning van brak water.

1.3 We monitoren de toestand van het grondwater met een provinciaal grondwatermeetnet.

2.1 We stellen de ecologische doelen voor het regionale oppervlaktewater vast in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Ook dragen we via maatregelen en toezicht bij aan het verkrijgen en behouden van een goede kwaliteit van het oppervlaktewater. De maatregelen uit het Regionale Waterprogramma (RWP)deelprogramma Oppervlaktewater worden uitgevoerd. Aanvullend voert de provincie in 2025 daarnaast de maatregelen uit die zijn vastgesteld bij de midterm van het RWP.

2.2 We wijzen officiële zwemlocaties aan, beoordelen de veiligheid en informeren het publiek. Daarnaast stimuleren we het ontwikkelen van nieuwe zwemlocaties en het verbeteren van de waterkwaliteit met een subsidieregeling. In 2025 vindt vervanging van en onderhoud aan de zwemwaterborden door de provincie plaats. Hiervoor is extra budget ontvangen bij de Kaderbrief 2025.

2.3 We dragen bij aan voldoende zoetwater voor industrie, landbouw, natuur, recreatie en consumptie. Dit doen we via een samenhangend pakket aan afspraken en maatregelen om het regen- en oppervlaktewater effectief te benutten, de bodem als 'spons' te gebruiken, gebruik van (schaars) zoet water te reguleren en af te stemmen, en gebruikers bewust te maken van spaarzaam watergebruik. Tegelijkertijd zorgen we er met onze partners voor dat het watersysteem en de bodem overvloedige regenval kan absorberen en afvoeren.

3.1 In 2024 werken we onder andere aan het realiseren van zogeheten aquapunctuurpunten, het faciliteren van de kleine pleziervaart, het stimuleren van duurzaamheid en innovatie (waaronder de pilot Loodvrij vissen), de toegankelijkheid voor mensen met een beperking en de aanpak van de waterplantenproblematiek in het zuidelijk IJsselmeergebied.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Verbeteren kwaliteit water en benutten en beheren van water	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	4.595	6.672	5.728	5.369	5.375	4.825
Totaal baten	-1.185	-2.167	-1.360	-1.720	-1.730	-1.140
Saldo van baten en lasten	3.411	4.505	4.368	3.649	3.645	3.685
Stortingen						
5.4 Reserve Waterrecreatie	1.562	1.552	2.000	2.000	2.000	2.000
Onttrekkingen						
5.4 Reserve Waterrecreatie	-1.635	-4.200	-2.693	-1.993	-1.993	-1.943
Resultaat	3.338	1.857	3.675	3.656	3.652	3.742

Financiële ontwikkelingen

- De begrote bedragen op dit beleidsdoel volgen de planning en de ramingen van het Uitvoeringsprogramma Waterrecreatie. De lasten tonen daarom een wisselend patroon door de jaren heen, maar worden gedekt door een onttrekking uit de reserve Waterrecreatie.

5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied

Provinciale rol

De provincie heeft de rol van 'gebiedsregisseur' en geeft de ontwikkeling naar een toekomstbestendig landelijk gebied samen met andere vorm. Deze rol spitst zich vooral toe op de gebieden waar de opgaven het grootst zijn en middelen en mogelijkheden voor handen zijn om gebiedsgericht samen te werken, de zogenaamde focusgebieden.

Wat willen we bereiken?

- In het landelijk gebied komen veel verschillende opgaven samen: natuur en stikstof, water en bodem, klimaat en bodemdaling, landbouw, landschap, erfgoed en recreatie. Dit vraagt om een brede blik en een integrale aanpak. Daarin voorzien we met het [Provinciaal Programma Landelijk Gebied \(PPLG\) 'Buitengewoon Noord-Holland'](#).
- In het PPLG zijn de opgaven voor het landelijk gebied verder uitgewerkt. Noord-Holland heeft een lange traditie van samenwerking. Voor 2025 gaat de provincie samen met haar inwoners, maatschappelijke partners en medeoverheden de uitdaging aan om de beoogde ontwikkelingen in het landelijk gebied vorm te geven. Hierin staan een klimaatbestendigheid, toekomstbestendige kringlooplandbouw, een sterk water- en bodemsysteem, biodiversiteit en sociaal-economische vitaliteit (leefbaar en een financieel toekomstbestendig) overeind en worden deze kwaliteiten verbeterd.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De definitieve versie van het PPLG wordt naar verwachting in de eerste helft van 2025 ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd. Het PPLG loopt tot en met 2035. Het PPLG zal met een nog nader te bepalen cyclus worden geactualiseerd.

2. Het PPLG vormt het integrale beleidskader voor het landelijk gebied en de gebiedsprocessen die in de verschillende delen van de provincie lopen. Er is sprake van een gewijzigde situatie waarbij er minder Rijksmiddelen beschikbaar komen [link](#). Dit betekent dat er minder PPLG-maatregelen uitgevoerd kunnen worden dan verwacht bij de startversie. Het voorontwerp van het PPLG zal in de eerste helft van 2025 ter inzage worden gelegd. Vervolgens wordt een definitief PPLG vastgesteld.
3. Wij nemen de maatregelpakketten in uitvoering waarvoor we rijksmiddelen beschikbaar hebben. Duidelijkheid over de rijksmiddelen verwachten wij eind 2024.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)				
Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	2.323	12.900	8.900	6.000	8.000	10.000
Totaal baten	-3.135	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	-812	12.900	8.900	6.000	8.000	10.000
Stortingen						
5.5 Reserve PPLG	0	10.900	4.900	0	0	0
Onttrekkingen						
5.5 Reserve PPLG	0	-10.900	-4.900	0	0	0
Resultaat	-812	12.900	8.900	6.000	8.000	10.000

Financiële ontwikkelingen

- In het Coalitieakkoord zijn structurele middelen beschikbaar gesteld voor capaciteit voor het PPLG. In 2025 gaat het om € 4 miljoen.
- De lasten en baten voor de eerste maatregelpakketten die in uitvoering worden genomen, worden pas in de begroting verwerkt als de beschikkingen binnen zijn. De specifieke uitkering is medio 2024 aangevraagd. Voor de beoordeling staat maximaal 8 weken, voor betaling van het voorschot maximaal 6 weken.
- In 2025 zijn onttrekkingen begroot uit de reserve PPLG. Ten eerste wordt de reserve ingezet voor de kosten van maatregelpakketten waarvoor de beschikbare Rijksmiddelen tekortschieten als gevolg van het budgetplafond van de provincie. Ten tweede worden proceskosten uit de reserve gedekt. Tot slot wordt een bedrag vrijgemaakt voor voorfinanciering van uitgaven voor het geval een timing probleem optreedt; dit kan zijn door het moment van ontvangst van de Rijksmiddelen of door het moment van verwerking in de begroting.

5.6 Versterken kansrijke landbouw

Provinciale rol

De provincie ondersteunt de ontwikkeling van de landbouw en biedt ruimte aan een sterke en kansrijke sector. De provinciale rol bestaat uit:

- · mogelijk maken (subsidie);
- · ruimte geven en voorwaarden stellen (onder meer door ruimtelijke kaders);
- · opdracht geven (financieel);
- · inspireren en aanjagen (door communicatie en netwerken);
- · Afstemmen met het IPO, Rijk en Europa (door overleggen en afspraken maken).

Wat willen we bereiken?

1. De ontwikkeling naar een kringlooplandbouw¹ in 2040, waarbij de provincie zich conformeert aan de landelijke definitie van kringlooplandbouw. We ontwikkelen en behouden sterke en duurzame agroclusters. We verlagen milieu-impact en versterken het zelfvoorzienend vermogen (wateropslag).

2. We bieden agrarische ondernemers een economisch gezond bedrijfsperspectief, met extra oog voor de jonge (toekomstige) agrarische ondernemers.

3. We brengen meer verbinding aan tussen stad en platteland.

4. We versterken en verduurzamen de landbouw door het inzetten van de Europese landbouwfondsen die beschikbaar komen voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

5. We ondersteunen de ontwikkeling van de beroepsvisserij en aan de visserij verbonden ketenbedrijven en cultuur. Dit doen we door het subsidiëren van projecten, het Waddenfonds en inzet naar het Rijk en Europa.

6. We helpen de bloembollensector met verduurzamen gericht op het verminderen van emissies en op het ontwikkelen van kritische prestatie-indicatoren en doelsturing. Nieuwe technieken worden order meer ontwikkeld en getest in het Fieldlab Bol waarin kwekers en ketenpartijen samenwerken.

7. Wij richten naast de bestaande doelenbanken ook een provinciale doelenbank in voor de legalisering van interimmers, PAS-melders en vrijgestelde bedrijven. Zo kan stikstofruimte die vrijkomt ook worden ingezet voor de legalisering van interimmers, PAS-melders en vrijgestelde bedrijven. We overwegen om middelen beschikbaar te stellen om stikstofruimte te realiseren.

¹ Kringlooplandbouw wordt omschreven met behulp van zeven paden. De keuze voor het gewenste pad – of een combinatie ervan – is een keuze van de ondernemer zelf, die hij/zij zal laten afhangen van overtuiging, talent, persoonlijke omstandigheden, omgeving en perspectief.

Spoor 1: Hightech gesloten systemen – technische innovatie

Spoor 2: Hightech open systemen – technische innovatie

Spoor 3: Extensivering – landschappelijke innovatie

Spoor 4: Biologische landbouw

Spoor 5: Natuurbeheer en natuurontwikkeling

Spoor 6: Multifunctionele landbouw

Spoor 7: Stoppen

Wat gaan we daarvoor doen?

1 We bieden ruimte aan de zeven sporen: biologische landbouw, multifunctionele landbouw, extensieve landbouw, stoppen, hightech open landbouw, hightech gesloten landbouw, natuurbeheer en natuurontwikkeling (zie paragraaf 6.2 van het PPLG). De productie op en de consumptie van eigen bodem zien we daarom als een positieve ontwikkeling en blijven we stimuleren. Daarnaast vinden we het belangrijk om korte ketens te stimuleren, onder andere bij onze eigen bedrijfsvoering. De Voedselvisie 2020-2030 omvat een deel van de paden naar kringlooplandbouw en die paden uit de Voedselvisie brengen we daaronder binnen het PPLG. We ondersteunen de Greenports met hun inzet op onder meer hightech-gesloten systemen en smart farming. We versterken het Fieldlab Bio en het Fieldlab Water en bodem.

1.1 We blijven ons inzetten voor ketensamenwerking en netwerkvorming, het stimuleren van kennisdeling, data(deling) en innovatie. 2.1 We zoeken de samenwerking op om het landbouwportaal te benutten voor bijvoorbeeld coaching, investeringen in zoetwateropslag, innovaties en kringlooplandbouw. Samenwerking met partners omvat tevens de Greenports. Hierin participeren de provincie, de gemeenten, het waterschap, de ondernemers, het onderwijs en de kennisinstellingen. Met de Greenports jagen we strategische projecten aan en voeren deze uit, zoals het project zoetwaterboeren en projecten op het gebied van duurzame en circulaire glastuinbouw.

2.2 De provincie participeert in het landelijk regieorgaan versnellen innovatie emissiereductie duurzame veehouderij en in het Fieldlab Groene Hart (toegekend koplopersproject). De provincie doet onderzoek en ondersteunt innovatieprojecten met agrariërs om te komen tot emissiereductie (ammoniak, stikstof) en nutriëntenkringloop.

2.3 Het platform Boer & Business in Balans biedt een podium aan betekenisvolle initiatieven en draagt bij aan de verbinding van stad en platteland.

3.1 We organiseren jaarlijks een bijeenkomst -met eigen streekproducten- tussen Statenleden en (jonge) agrariërs om gedachten uit te wisselen over de kansen en opgaven in het landelijk gebied.

4.1 We zorgen voor de uitvoering van het NSP 2023-2027 en de afronding POP3 (2015-2025). Met het openstellen van subsidieregelingen ondersteunen we projecten en investeringen. Het gaat om regelingen die bijdragen aan onder meer innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht in de landbouw, jonge boeren, LEADER (versterken landelijk gebied), klimaat, biodiversiteit en het verduurzamen van het watersysteem. We doen dit samen met het Rijk en de waterschappen.

5.1 We nemen deel aan het Bestuurlijk Platform Visserij en dragen bij aan de activiteiten van dit platform, inclusief de activiteiten van het Visserijontwikkelplan dat in 2024 door LNV is vastgesteld. Vanuit dit plan worden subsidies beschikbaar gesteld voor projecten gericht op de visserijketen en gemeenschappen. In de loop van 2024 wordt duidelijk of een financiële bijdrage van de provincie nodig is.

5.2 We stellen via de provincie Flevoland in 2024 subsidie beschikbaar voor flankerende maatregelen voor de transitie van de IJsselmeervisserij.

6.1 Met de sector zetten we een langjarig programma op voor verduurzaming van de bollenteelt en steunt zij het fieldlab Bol.

7.1 De provinciale stikstofbanken gebruiken we daar waar mogelijk voor de legalisering van

interimmers, PAS-melders en vrijgestelde bedrijven. Op Texel zijn we gestart met een pilot om PAS-melders te legaliseren. Wij verwachten Rijksmiddelen om PAS-melders te kunnen legaliseren.

- 7.2 Om de stikstofuitstoot te verminderen loopt er onderzoek naar de stoffenbalans en of dit een bruikbaar instrument is voor doelsturing. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid die mestvergisters bieden bij het terugwinnen en hergebruik van stikstof (en dus stikstofreductie).

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)				
Versterken kansrijke landbouw	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	3.984	6.318	4.686	3.706	4.270	2.069
Totaal baten	-175	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	3.809	6.318	4.686	3.706	4.270	2.069
Stortingen						
5.6 Reserve Duurzame Landbouw	0	0	0	0	0	0
5.6 Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	500	1.200	2.900	3.700	4.200	1.600
Onttrekkingen						
5.6 Reserve Duurzame Landbouw	0	0	0	0	0	0
5.6 Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	-449	-2.960	-2.772	-1.993	-2.200	0
Resultaat	3.860	4.558	4.814	5.413	6.270	3.669

Financiële ontwikkelingen

- In de kaderbrief 2025 is € 5,5 miljoen opgenomen voor de provinciale cofinanciering van het NSP-GLB. Het bedrag is verdeeld over de jaren 2025-2027 en wordt via de Reserve Europese projecten landbouwsubsidies aan de begroting toegevoegd.

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de [bijlage](#) van de begroting.

Verbonden partijen

Programma	Verbonden partij	Doel
5	Recreatieschap Spaarnwoude	Beheer recreatiegebied
5	Recreatieschap Groengebied Amstelland	Beheer recreatiegebied
5	Recreatieschap Twiske-Waterland	Beheer recreatiegebied
5	Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer	Beheer recreatiegebied
5	Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.	Beheer recreatiegebied
5	Openbaar lichaam Waddenfonds	Beheren en besteden Waddenfonds
5	Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)	Beheer en onderhoud recreatiegebieden

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf verbonden partijen

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

Doelen

6. Economie, leefbaarheid en cultuur

6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie

6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed

6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen

Maatschappelijk doel

Een toekomstbestendige economie en een aantrekkelijke leefomgeving zijn belangrijke voorwaarden voor een vitale en leefbare provincie. Daarom zet de provincie zich in voor een innovatieve, duurzame en circulaire economie, voor behoud en ontwikkeling van cultuurhistorische waarden en voor goede en toegankelijke voorzieningen in de regio. Daarmee bevordert de provincie de welvaart en het welzijn.

De provincie versterkt het vestigingsklimaat, maakt ruimte voor toekomstbestendige bedrijvigheid via het maken van regionale afspraken met gemeenten en ondersteunt de transitie naar een duurzame en circulaire economie. Dat geldt voor nieuwe en bestaande bedrijven. Dat doet de provincie door verduurzaming van bestaande werklocaties en door ervoor te zorgen dat deze bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit. Om innovatie te stimuleren en de verduurzaming van de economie te versnellen, steunt de provincie het midden- en kleinbedrijf met investeringsfondsen en advies- en versnellingsprogramma's. Deze zijn gericht op innovatie en de transitie naar een klimaatneutrale en circulaire bedrijfsvoering. Het arbeidsmarkt- en onderwijsbeleid richt zich op sectoren die bijdragen aan deze transitie.

In het culturele domein ziet de provincie de grote waarde van haar veelzijdige, zichtbare en onzichtbare cultuurhistorie. De provincie maakt duurzaam behoud van haar erfgoed mogelijk zodat ook toekomstige generaties er gebruik van kunnen maken.

Voor vitale dorpen en steden zijn goede voorzieningen, zoals scholen, sportaccommodaties, dorpshuizen en culturele instellingen, van cruciaal belang. Ook zoekt de provincie naar mogelijkheden om de ontwikkeling van regionaal sport- en cultuurtalent te stimuleren door een brug te slaan naar en ruimte te geven aan de topsport en topcultuur.

Budgettabel 2025 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Storringen	Saldo t.l.v. algemene middelen
Min is voordelig						
6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	20.662	0	20.662	-6.177	6.177	20.662
6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed	10.594	0	10.594	-4.512	4.126	10.208
6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	6.823	0	6.823	0	0	6.823
Totaal	38.079	0	38.079	-10.689	10.303	37.693

6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie

Provinciale rol

In het [Strategisch Beleidskader Economie](#) en het [Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie](#) kiest de provincie ervoor om zoveel mogelijk uit te gaan van haar verbindende rol als middenbestuur. Van daaruit werkt zij naar de rol van regelaar door het creëren van optimale condities waarbinnen een duurzame en circulaire economie ontwikkelt.

Vanuit de ruimtelijke taken draagt de provincie zorg voor een optimaal ruimtegebruik en een fijne leefomgeving. Verder denkt de provincie mee over vraagstukken die bedrijven en werknemers raken. De provincie heeft een stimulerende en faciliterende rol richting het mkb om innovatie en verduurzaming te bevorderen.

Wat willen we bereiken?

1. We werken aan een toekomstbestendige, duurzame en circulaire economie. We willen koploper zijn in de omschakeling naar circulariteit.
2. We bevorderen een missiegedreven, innovatief mkb en bevorderen een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor het mkb.
3. We verbeteren de aansluiting van het onderwijs op de (toekomstige) regionale vraag naar arbeidskrachten.
4. We werken aan toekomstbestendige werklocaties met behoud van de bestaande ruimte voor bedrijven en industrie in de zware-milieucategorieën. Hierdoor blijft er ook voldoende ruimte voor de energietransitie en de omschakeling naar een circulaire economie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Om het (internationale) vestigingsklimaat te bevorderen, stellen we via de Omgevingsverordening en Omgevingsregeling eisen aan de regionale planning en programmering van bedrijventerreinen. Zo dragen we bij aan een duurzame ontwikkeling van de economie.
- 1.2 We stimuleren het verduurzamen en toekomstbestendig maken van werklocaties met ruimte voor circulaire economie. Daarvoor zetten we subsidieregelingen in en ondersteunen we ondernemers via ontzorgingsprogramma's bij het verduurzamen van hun vastgoed. Bij nieuwe bedrijventerreinen onderzoeken we wat nodig is om deze natuur inclusief en klimaatbestendig te ontwikkelen. In 2025 starten we met het opstellen van een ruimtelijke strategie voor een circulaire economie.
- 1.3 We starten een verkenning naar een verdozingsstrategie voor onder andere logistieke bedrijfshallen, in lijn met de datacenterstrategie.
- 1.4 In samenwerking met het (internationale) bedrijfsleven, kennisinstellingen en inwoners stimuleren we circulair ondernemen en het circulair maken van grondstofketens. De uitvoeringsagenda duurzame en circulaire economie die begin 2025 wordt vastgesteld, laat zien wat we gaan doen om de transitie naar een circulaire economie te versnellen.
- 1.5 We zetten het beleid van de afgelopen jaren op het gebied van klimaatneutraal en circulair bouwen voort. We stimuleren circulair en biobased bouwen door aan te sluiten op marktontwikkelingen. Dat doen we bijvoorbeeld door de inzet van de ketenaanjager circulaire

bouw en het ondersteunen van partijen bij het uitvoeren van de afspraken in de [Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen](#).

1.6 We sluiten samen met de gemeenten in Noord-Holland Noord voor de periode 2025–2031 een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord om de duurzame economische ontwikkeling van deze regio te ondersteunen.

2.1 We onderzoeken hoe we het mkb zo effectief mogelijk kunnen ondersteunen.

2.2 We ondersteunen op verschillende manieren (duurzame) innovatie in het mkb: via investeringsfondsen (zoals de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij ROM InWest en het Innovatiefonds Noord-Holland (INH)), subsidieregelingen (zoals de MKB Innovatiestimulering Topsectoren en Kansen voor West) en via verschillende programma's ter ondersteuning van het innovatief, mkb zoals PIM en GO!NH.

2.3 We ondersteunen via de MRA de Amsterdam Economic Board om de samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijfsleven (grootbedrijf en mkb) en overheden te versterken bij de grote transities waar de economie voor staat.

3.1 We streven naar een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Zo willen we bereiken dat er de komende jaren voldoende en goed geschoolde werknemers in de techniek en technologie zijn voor de transitie naar een duurzame en circulaire economie. Dit doen we via campus- en ecosysteemvorming (publiek-private samenwerking tussen beroepsonderwijs en bedrijfsleven), het instellen van een werkambassadeur en het Manifest Werken en Ontwikkelen 2030 NH 2.0. Met dit Manifest faciliteren we de integraliteit van regionale initiatieven en stakeholders. We besteden daarbij extra aandacht aan de omscholing van werknemers en mensen die nu niet werken naar sectoren die bijdragen aan de transities.

3.2 We versterken het netwerk van twaalf regionale techniek- en technologicampussen en drie bovenregionale samenwerkingen die zijn gericht op verduurzaming en impactvergroting. Het gaat dan om de thema's agrifoodketen, bouw en mobiliteit, en maak- en havenindustrie. We versterken deze samenwerkingsvormen om de grote opgaven, zoals de energietransitie en de woningbouw, beter aan te pakken. Om die reden zetten we de regeling duurzame campusvorming door.

4.1 Het Rijk en de regio werken gezamenlijk aan de uitvoering van de Uitvoeringsagenda Noordzeekanaalgebied, die hoort bij het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied (2023).

4.2 De provincie Noord-Holland, de gemeente Velsen, het Rijk en de havenbedrijven in het Noordzeekanaalgebied zetten in op de realisatie van de Energiehaven op de locatie van het baggerdepot in de huidige Averijhaven in de gemeente Velsen.

4.3 Het programma dat in 2024 van start ging om het Maritiem Cluster in Den Helder te ontwikkelen, zetten we in 2025 voort. We komen dan in de fase van uitvoeringsprojecten. Dit programma is gericht op het versterken van de regionale economie en de economische kansen die er zijn voor Den Helder en de Kop van Noord-Holland in het licht van de energietransitie.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)				
Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	24.446	41.684	20.662	21.173	21.038	20.912
Totaal baten	-3.677	-5.528	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	20.769	36.156	20.662	21.173	21.038	20.912
Stortingen						
6.1 Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	2.500	0	0	0	0	0
6.1 Reserve MKB innovatie-instrumenten	5.672	4.922	4.922	4.900	4.900	4.900
6.1 Reserve investeringsimpuls duurzame zeehavens	0	0	0	0	0	0
6.1 Reserve Kapitaallasten Investerings Havencomplexen	0	0	0	0	0	0
6.1 Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	11.062	0	0	0	0	0
6.1 Reserve Circulaire Economie	350	1.180	1.255	0	0	0
Onttrekkingen						
6.1 Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	-2.411	-3.150	0	0	0	0
6.1 Reserve MKB innovatie-instrumenten	-4.866	-8.808	-4.922	-4.912	-4.912	-4.912
6.1 Reserve investeringsimpuls duurzame zeehavens	0	0	0	0	0	0
6.1 Reserve Kapitaallasten Investerings Havencomplexen	0	0	0	0	0	0
6.1 Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	-448	-2.693	0	0	0	0
6.1 Reserve Circulaire Economie	-604	-2.288	-1.255	0	0	0
Resultaat	32.025	25.319	20.662	21.161	21.026	20.900

Financiële ontwikkelingen

- De baten en de lasten op dit beleidsdoel voor de MIT regelingen, voor het deel dat wordt gefinancierd door het ministerie van EZK, lopen vanaf 2025 met 5,3 miljoen terug omdat we de baten en derhalve ook de lasten pas op kunnen nemen als de SPUK beschikking is afgegeven door het ministerie van EZK, er wordt jaarlijks beschikt.
- De lasten voor de MIT regeling bevatten in 2024 ook de lasten voor de regeling van 2023 (3,5 miljoen).
- In 2024 zijn nog eenmalig hogere lasten voor een aantal incidentele subsidies (4,3 miljoen) voor de arbeidsmarkt beschikbaar gesteld bij de eerste begrotingswijziging 2024.
- In 2024 zijn eenmalig hogere lasten opgenomen voor de incidentele uitgave voor de uitvoering havennota (2,5 miljoen) vanuit de reserve ontwikkeling Havencomplexen.
- In 2024 zijn voor motie 42 incidenteel hogere lasten (1,1 miljoen) opgenomen voor de herstructurering van bedrijfsterreinen.
- In 2024 is eenmalig een hogere last opgenomen voor de regio deal wadden (2,3 miljoen).

6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed

Provinciale rol

De provincie heeft een stimulerende en autonome rol als het gaat om het behoud van het cultuurlandschap en het hierin gelegen erfgoed. De provincie stimuleert en ondersteunt restauratie, herbestemming en verduurzaming van monumenten. Daarnaast treedt de provincie waar mogelijk op als verbinder van erfgoed met gebiedsopgaven.

We hebben een wettelijke taak om een toegankelijk archeologisch depot te beheren. In het Archeologiemuseum [Huis van Hilde](#) worden de provinciale archeologische collecties beheerd. Naast de vaste tentoonstelling zijn er tijdelijke tentoonstellingen en educatieprogramma's over archeologie voor bezoekers en leerlingen van het primair en voortgezet onderwijs.

Wat willen we bereiken?

1. We versterken de cultuurhistorische waarden van het landschap.
2. We behouden het archeologisch erfgoed en maken dit toegankelijk voor het publiek.
3. We behouden, herbestemmen en verduurzamen onze monumenten. Voor rijksmonumenten streeft de provincie naar een restauratievolume van 13,9 procent voor 2025.
4. We behouden en herbestemmen het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies en verbeteren de toegang voor het publiek.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 We geven het [Steunpunt Cultureel Erfgoed](#) opdracht om gemeenten te ondersteunen op het gebied van erfgoedbeleid en de Omgevingswet en bij het onder de aandacht brengen van de cultuurhistorie in relatie tot ruimtelijke opgaven en beleidsvisies. Daarnaast ondersteunen we activiteiten rond ruimtelijke opgaven in relatie tot archeologie en herbestemming.

1.2 We versterken de cultuurhistorische waarden van het landschap door het uitdragen van de [Leidraad Landschap & Cultuurhistorie 2018](#), het organiseren van bijeenkomsten, en met handleidingen en adviezen. De ruimtelijke kwaliteit is gewaarborgd in de Omgevingsverordening.

2.1 Archeologische waarden zijn een belangrijk onderdeel van het waardevolle cultuurlandschap van de provincie Noord-Holland. In tien geselecteerde gebieden met een bovengemeentelijk archeologisch belang proberen we via 'informatie en inspiratie' gemeenten, gebruikers en beheerders van vindplaatsen aan te zetten tot een zorgvuldige omgang met deze waarden.

2.2 De provincie is eigenaar van de collectie archeologische vondsten in het archeologisch depot. In [Huis van Hilde](#) (depot en museum) maken we dit erfgoed zichtbaar en toegankelijk voor een breed publiek. De komende jaren gaan we daarmee door.

3.1 Met subsidies dragen we bij aan onderhoud, restauratie, verduurzaming en herbestemming van provinciale en rijksmonumenten. Naast de eigen provinciale monumenten draagt de provincie ook met cofinanciering via subsidies en leningen bij aan de restauratie en herbestemming van rijksmonumenten.

3.2 We hebben de ondersteuning van eigenaren bij de herbestemmingsopgave van monumenten (loodsfunctie) opnieuw ingericht.

3.3 Voor gemeenten stellen we in 2025 een handelingsperspectief op voor de omgang met klimaatrisico's voor erfgoed.

4.1 Als mede site-houder voor het [UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies](#) coördineert de provincie het behoud en de ontwikkeling van dit werelderfgoed binnen Noord-Holland. In 2025 gaan we onder andere aan de slag met:

- Verdere samenwerking binnen het Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies (provincie Utrecht, Noord-Holland, Gelderland en Noord-Brabant), met als doel behoud en ontwikkeling van het werelderfgoed;
- Afronding van de uitvoering van maatregelen voor het herstel linedijken van de Stelling van Amsterdam.
- Verdere uitvoering restauratie en herbestemming van diverse onderdelen van de Hollandse Waterlinies.
- Zoeken naar koppelkansen om onder meer natuurontwikkeling en klimaatadaptatie binnen het werelderfgoed een plek te geven.
- Zoeken naar mogelijkheden om de grote transitie-opgaven waar nodig in te passen in het werelderfgoed.
- Het versterken van de beleving van watermanagementsysteem en strategisch landschap.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Behouden kwaliteit van erfgoed	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	
Totaal lasten	4.912	34.794	10.594	10.668	11.435	6.095	
Totaal baten	-259	-300	0	0	0	0	
Saldo van baten en lasten	4.653	34.494	10.594	10.668	11.435	6.095	
Storting							
6.2 Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	5.532	3.821	4.126	4.174	4.226	4.273	
6.2 Reserve Subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	3.265	0	0	0	0	0	
6.2 Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	1.355	0	0	0	0	0	
Onttrekkingen							
6.2 Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	160	-10.444	-4.512	-4.573	-5.341	0	
6.2 Reserve Subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	-240	-885	0	0	0	0	
6.2 Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	-3.265	-4.000	0	0	0	0	
Resultaat	11.461	22.986	10.208	10.269	10.320	10.368	

Financiële ontwikkelingen

- De begrote lasten in 2025 nemen verder af. Dit komt doordat er geen stortingen zijn en minder onttrekkingen plaatsvinden in de reserves. In de onderliggende reserves van dit beleidsdoel moeten de bestedingsplannen nog worden verwerkt.

6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen

Provinciale rol

De provincie heeft een wettelijke taak om via de provinciale ondersteuningsinstelling het bibliotheeknetwerk in Noord-Holland te ondersteunen op de gebieden collectie-uitwisseling, innovatie en kennisontwikkeling. Daarnaast stimuleert de provincie cultuurreductie op scholen in Noord-Holland. Op het gebied van cultuur en voorzieningen vervult de provincie als middenbestuur een verbindende rol op bovenlokaal niveau door regionale samenwerking van gemeenten te stimuleren.

Wat willen we bereiken?

1. We ondersteunen bibliotheken in hun ontwikkeling naar een bredere maatschappelijke en educatieve functie.
2. We werken aan goede cultuureducatie op zoveel mogelijk Noord-Hollandse scholen.
3. We versterken de regionale samenwerking in de cultuurregio's (Metropoolregio Amsterdam en Noord-Holland Noord).
4. We versterken de leefbaarheid door met gemeenten afspraken te maken over het regionale voorzieningenaanbod.
5. We stimuleren regionaal cultuur- en sporttalent.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 We verlenen Probiblio subsidie om de Noord-Hollandse bibliotheken te ondersteunen en bij te staan op het gebied van de vijf opgaven: Geletterdheid, Meedoen met de Maatschappij, Digitale Geletterdheid, Strategie & Beleid en Effectieve Bibliotheek.
- 2.1 We subsidiëren (cofinanciering) het programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028'.
- 3.1 We dragen bij aan het MRA-programma Kunst, cultuur en erfgoed en het Cultuurprofiel Noord-Holland Noord.
- 4.1 We verkennen met gemeenten en andere partners of en hoe in het verlengde van de woonakkoorden ook regionale afspraken over voorzieningen gemaakt kunnen worden, bijvoorbeeld in de vorm van regionale voorzieningenakkoorden.
- 4.2 We blijven ons inzetten voor de verduurzaming van sport- en culturele voorzieningen en dorpshuizen. Daarbij maken we gebruik van het ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed en SportNLGroen.
- 5.1 We onderzoeken de mogelijkheden om de ontwikkeling van regionaal sport- en cultuurtalent te stimuleren, onder meer door de zichtbaarheid te vergroten en een brug te slaan naar de topsport en topcultuur in de provincie.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	5.186	8.010	6.823	6.822	6.823	6.822
Totaal baten	4	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	5.190	8.010	6.823	6.822	6.823	6.822
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	5.190	8.010	6.823	6.822	6.823	6.822

Financiële ontwikkelingen

- Vanuit het coalitieakkoord is vanaf 2025 € 750.000 structureel budget beschikbaar voor het matchingprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit. Tot 2025 was dit budget incidenteel gedekt, vandaar dat de begrote lasten gelijk blijven.
- Vanuit het coalitieakkoord is vanaf 2027 € 1 miljoen structureel budget beschikbaar voor de innovatieagenda bibliotheken. Tot 2027 was dit budget incidenteel, vandaar dat de begrote lasten gelijk blijven.

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de [bijlage](#) van de begroting.

Verbonden partijen

Programma	Verbonden partij	Doel
6	Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie
6	Stichting Voorbereiding Pallas-reactor	Voorbereiding bouw hoge-flux reactor
6	Gemeenschappelijke Regeling Siteholderschap Werelderfgoed Hollandse Waterlinies	Behoud en uitdragen van de universele waarde van het UNESCO werelderfgoed van de Hollandse Waterlinies.
6	Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden. Marketing en acquisitie
6	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. in liquidatie (RON)	Ontwikkeling Noordzeekanaalgebied
6	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)	Ontwikkeling Economie
6	PolanenPark B.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein
6	PolanenPark C.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein
6	Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie
6	Life Sciences Fund Amsterdam B.V.	Ontwikkeling economie
6	Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland B.V.	Stimuleren duurzame economie
6	Innovatiefonds Noord-Holland B.V.	Het beschikbaar stellen van financiering aan kleine en middelgrote ondernemingen teneinde (innovatieve) projecten te stimuleren binnen de provincie
6	InWest Regio B.V. (ROM)	De vennootschap heeft als doel om binnen het werkgebied bij te dragen aan het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland en aan het realiseren van de transitieopgaven op het gebied van energie en circulariteit door onder andere het beschikbaar stellen van financiering, adviseren en begeleiden van ondernemingen, en het stimuleren en faciliteren van innovatie.

*Verdere informatie vindt u in de paragraaf verbonden partijen

Overzicht algemene middelen en organisatie

Doelen

7. Overzicht Algemene middelen en organisatie

7.1 Algemene dekkingsmiddelen

7.2 Overhead

7.3 Vennootschapsbelasting

7.4 Onvoorzien

7.5 Overige

Budgettabel 2025 (x € 1.000)

Beleidsdoel Min is voordelig	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Storungen	Saldo t.l.v. algemene middelen
7.1 Algemene dekkingsmiddelen	9.336	-599.914	-590.578	-4.900	14.177	-581.301
7.2 Overhead	92.302	-209	92.093	-3.610	1.420	89.903
7.3 Vennootschapsbelasting	-15	0	-15	0	0	-15
7.4 Onvoorzien	2.020	0	2.020	0	0	2.020
7.5 Overige	11.811	-4.650	7.161	-617	22.505	29.049
7.6 Overige Profit centers	0	0	0	0	0	0
Totaal	115.454	-604.773	-489.319	-9.127	38.102	-460.344

Inleiding

Elk programma heeft in de begroting naast lasten ook baten die direct tot dat programma behoren, zoals specifieke uitkeringen van het Rijk of bijdragen uit reserves. Deze baten zijn meestal niet toereikend om de lasten van het programma te kunnen dekken. Tegenover de nadelige saldi op de programma's staan de algemene dekkingsmiddelen. Onder 7.1 zijn de algemene dekkingsmiddelen opgenomen. De algemene dekkingsmiddelen dragen bij aan het sluitend maken van de begroting.

De begroting kent naast de 6 programma's en de algemene dekkingsmiddelen nog een aantal andere centrale posten, zoals de overhead, de vennootschapsbelasting en de post onvoorzien. Deze zijn opgenomen onder 7.2 t/m 7.4.

Het opnemen van de hierboven genoemde posten in een apart overzicht is een verplicht onderdeel van het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Hierna zal een korte toelichting gegeven worden bij de verschillende onderwerpen.

7.1 Algemene dekkingsmiddelen

Onder de algemene dekkingsmiddelen zijn de volgende posten opgenomen:

- Provinciale heffingen
- Uitkering uit het provinciefonds
- Dividenduitkeringen
- Financieringsfunctie (renteresultaat)
- Overige algemene dekkingsmiddelen

Provinciale heffingen

De provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting vormen na de uitkering uit het provinciefonds de grootste post binnen de structurele algemene dekkingsmiddelen. Een nadere toelichting op de opcenten op de motorrijtuigenbelasting is te vinden in de paragraaf Lokale heffingen van deze begroting.

Uitkering provinciefonds

De uitkering uit het provinciefonds is bij deze begroting aangepast op basis van de meicirculaire 2024

Dividend

De dividenden worden prudent geraamd. Een toelichting op de deelnemingen is opgenomen in de paragraaf Verbonden partijen in deze begroting.

Financieringsfunctie

Onder de post financieringsfunctie wordt het renteresultaat van de provincie begroot. Een overzicht van het renteresultaat is opgenomen in de paragraaf Financiering van deze begroting.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Onder 'overige algemene dekkingsmiddelen' worden middelen verantwoord die niet bij één van de inhoudelijke programma's horen, maar wel dienen ter algemene dekking. Voorbeelden zijn het verhuren van onroerend goed, de facilitering van de dienstverlening voor het bedrijfsbureau voor de recreatieschappen en de externe detachering van provinciepersoneel. Bij het verhuren van onroerend goed gaat het om de verhuur van delen van het gebouw aan het Houtplein en de verhuur van de parkeergarage onder de Dreef. Voor de begroting wordt geen rekening gehouden met het extern detacheren van provinciepersoneel.

De incidentele middelen die beschikbaar zijn gesteld in het coalitieakkoord, zijn opgenomen in de 'reserve Coalitieakkoord'. Deze reserve is onder de 'overige algemene dekkingsmiddelen' geplaatst. De gelden zullen bij een volgend P&C moment worden toebedeeld aan de juiste beleidsdoelen en bestemmingsreserves.

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Algemene dekkingsmiddelen		Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten		2.398	9.689	9.336	14.932	18.928	21.324
Totaal baten		-541.506	-620.451	-599.914	-617.841	-623.323	-639.638
Saldo van baten en lasten		-539.107	-610.762	-590.578	-602.909	-604.395	-618.314
Stortingen							
7.1	Reserve Coalitieakkoord	0	107.862	14.177	0	0	0
Onttrekkingen							
7.1	Reserve Coalitieakkoord	0	-95.400	-4.900	0	0	0
Resultaat		-539.107	-598.300	-581.301	-602.909	-604.395	-618.314

Financiële ontwikkelingen

- De ontwikkeling van de baten wordt vooral bepaald door het verloop van de omvang van het provinciefonds en de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Door het afschaffen van de vrijstelling in 2025 van hybride auto's en het afschaffen van de korting op elektrische auto's in 2026 stijgt per saldo de opbrengst in de jaren. De omvang van de baten in 2025 tov 2024 neemt af als gevolg van een afname van decentralisatie-uitkeringen en vanwege het feit dat in 2024 extra dividend is ontvangen omdat Alliander een deelneming heeft verkocht in 2024.
- Het stijgende verloop van de lasten wordt vooral veroorzaakt door het stijgende verloop van de rentelasten van het vreemd vermogen.

7.2 Overhead

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)				
Overhead	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	84.198	98.589	92.302	94.191	90.069	90.203
Totaal baten	-400	-207	-209	-212	-214	-217
Saldo van baten en lasten	83.798	98.382	92.093	93.979	89.855	89.986
Stortingen						
7.2 Reserve Bedrijfsvoering	4.740	1.420	1.420	1.420	1.420	1.420
7.2 Reserve Go-gelden	0	0	0	0	0	0
7.2 Reserve Huisvesting	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
7.2 Reserve Bedrijfsvoering	-5.633	-8.924	-2.828	-5.087	-875	-1.025
7.2 Reserve Go-gelden	-99	0	0	0	0	0
7.2 Reserve Huisvesting	-762	-782	-782	-782	-782	-782
Resultaat	82.043	90.096	89.903	89.530	89.618	89.599

Financiële ontwikkelingen

- Overhead: De lasten variëren door de jaren heen, omdat er een aantal incidentele (ICT- en huisvestings-)projecten worden uitgevoerd. De betreffende kosten worden gedekt door een onttrekking uit de reserve bedrijfsvoering.

7.3 Vennootschapsbelasting

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Vennootschapsbelasting	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	434	3.634	-15	-15	-15	-15
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	434	3.634	-15	-15	-15	-15
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	434	3.634	-15	-15	-15	-15

Financiële ontwikkelingen

In de begroting 2024 staat een last opgenomen voor afdracht van vennootschapsbelasting in verband met de verwachte fiscale winst van de CV Polanenpark. Voor de jaren 2025 t/m 2028 worden fiscale verliezen geraamd.

7.4 Onvoorzien

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
Onvoorzien	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten	0	0	2.020	6.545	6.545	6.545
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	0	0	2.020	6.545	6.545	6.545
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	0	0	2.020	6.545	6.545	6.545

Financiële ontwikkelingen

- Onvoorzien: In de Kaderbrief 2025 is budget beschikbaar gesteld in verband met een aantal financiële onzekerheden. Het budget dat bij de kaderbrief is vastgesteld is zichtbaar onder de lasten vanaf 2025.

7.5 Overige

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)						
	Overige	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Totaal lasten		5.352	2.375	12.311	23.290	34.362	45.677
Totaal baten		-9.559	-6.388	-4.650	-4.650	-4.650	-4.650
Saldo van baten en lasten		-4.207	-4.013	7.661	18.640	29.712	41.027
Stortingen							
7.5	Algemene Reserve	3.685	0	0	0	0	0
7.5	Reserve waardevermindering grond groen	1.366	12.055	22.505	9.850	7.921	11.054
7.5	Reserve Economisch Herstel en Duurzaamheid	0	0	0	0	0	0
7.5	Reserve subsidies economisch herstel en duurzaamheid	589	0	0	0	0	0
Onttrekkingen							
7.5	Algemene Reserve	-76.588	-24.504	-617	0	0	0
7.5	Reserve waardevermindering grond groen	0	0	0	0	0	0
7.5	Reserve Economisch Herstel en Duurzaamheid	-21.906	-53.000	0	0	0	0
7.5	Reserve subsidies economisch herstel en duurzaamheid	-589	0	0	0	0	0
	Resultaat	-97.650	-69.462	29.549	28.490	37.633	52.081

Financiële ontwikkelingen

- Totaal lasten: Het stijgende verloop van de lasten wordt verklaard door het feit dat in de begroting rekening wordt gehouden met toekomstige prijsstijgingen. Dit zorgt voor jaarlijks hogere lasten.
- Onttrekking Algemene reserve: in 2024 wordt voor een bedrag van €24,5 miljoen aan de algemene reserve onttrokken. De onttrekking bestaat voornamelijk uit de volgende onderdelen:
 - Onttrekkingen in verband met decentralisatie uitkeringen uit 2023 die in dat jaar geormerkt in de algemene reserve zijn gestort ad €10,4 miljoen,
 - onttrekkingen in verband met het overhevelen van middelen die zijn vrijgevallen uit de reserve Economisch herstel en duurzaamheid. Deze middelen zijn gestort in de algemene reserve) en deze middelen worden vervolgens in 2024 uit de algemene reserve overgeheveld naar de reserves van de doorlopende regelingen. Het gaat om een bedrag van €8,8 miljoen;
 - UI-posten: in het kader van de uitgestelde intenties is in 2023 €1,6 miljoen gestort in de algemene reserve. Ditzelfde bedrag wordt in 2024 weer onttrokken om het vervolgens op het budget te zetten waar het geld uitgegeven wordt. Dit gaat om een bedrag van €1,6 miljoen;

- o Het restantbedrag betreft meerdere kleinere onttrekkingen
- Grondbeleid (7.1.6): De stortingen in de reserve waardevermindering grond groen hangt samen met de NNN grond aankopen die zullen worden gedaan. De baten zijn in 2024 €1,6 miljoen hoger dan in de latere jaren omdat de baten voor huren en (erf)pachten zijn bijgesteld op basis van de factuurlijst.

3 Paragrafen

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' geeft inzicht in de mate waarin de provincie financiële gevolgen van risico's kan opvangen. Gedekte risico's, al dan niet via een voorziening of verzekering, zijn uitgesloten van de risico-inventarisatie. De paragraaf begint met een samenvatting van kengetallen, beschrijft het inventarisatie- en classificatieproces, werkt relevante risico's uit en toont het verloop en de benodigde weerstandscapaciteit voor één en vier jaar. Deze bedragen worden vergeleken met de beschikbare weerstandscapaciteit om het weerstandsvermogen te bepalen. De paragraaf sluit af met de verplichte BBV-kengetallen.

Visie

De visie van de provincie op risicomanagement luidt als volgt: de provincie Noord-Holland streeft naar het systematisch inzichtelijk maken van alle significante risico's en kansen bij het realiseren van haar doelstellingen. Risicomanagement is daarmee onderdeel van het reguliere denken en doen. Het bewust verminderen, spreiden, vermijden, of accepteren van risico's leidt tot het 'in control zijn' van de organisatie'. De provincie anticipeert actief op risico's en kansen om de doelstellingen te bereiken.

Beleid

Het risicobeleid is vastgelegd in de [kadernota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2022-2025](#) en de [Financiële verordening](#). De kadernota bevat beleidsregels en normen over de wijze waarop de weerstandscapaciteit wordt opgebouwd en ingezet. De financiële verordening is bepalend voor de minimale hoogte van de algemene reserve (minimaal 25 procent van de structurele algemene dekkingsmiddelen) en de hierin aan te houden risicoreservering ([zie berekening weerstandsvermogen](#)).

Overzicht belangrijkste cijfers

In de volgende hoofdstukken worden de kengetallen nader toegelicht. In het afsluitende hoofdstuk van deze paragraaf volgt een beoordeling van de kengetallen aan de hand van signaalwaardes.

Een overzicht van de belangrijkste cijfers is hieronder opgenomen, waarbij de volgorde is bepaald door het moment van opstellen.

Risico-inventarisatie (x € 1000) *	Rekening 2022	Begroting 2024**	Rekening 2023	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bruto risicobedrag	€ 49.720	€ 49.750	€ 45.796	€ 48.190	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hoogte risico's 1 jaar	€ 19.289	€ 31.289	€ 29.200	€ 30.061	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hoogte risico's 4 jaar	€ 34.972	€ 34.900	€ 33.013	€ 33.141	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Weerstandsvermogen							
Weerstandsvermogen 1 jaar	8,6	3,8	4,09	4,4	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Weerstandsvermogen 4 jaar	21,6	18,5	23,73	29,3	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kengetallen							
Netto schuldquote	41%	86%	67%	129%	140%	148%	154%
Gecorrigeerde netto schuldquote	23%	72%	50%	114%	125%	133%	138%
Solvabiliteitsratio	69%	52%	61%	44%	41%	40%	39%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	7%	0%	-5%	2%	2%	1%	-1%
Belastingcapaciteit	81%	91%	81%	89%	89%	89%	89%

* Overige niet gekwantificeerde risico's kunnen niet in berekeningen worden meegenomen, maar hebben een significante invloed op het risicobedrag en het daaraan gerelateerde weerstandsvermogen.

** 2024 t/m tweede begrotingswijziging 2024

Risico's

Binnen de organisatie wordt continu aan risicomanagement gedaan. Twee keer per jaar worden de risico's opgehaald en tegen de weerstandscapaciteit gehouden. Om risico's af te dekken worden risico's met een bruto risicobedrag (gevolg) van € 100.000 of hoger meegenomen in de risico-inventarisatie. Aan elk geïnventariseerd risico wordt een risicoscore gegeven (gevolgklasse x kansklasse). Het product van de gevolg- en kansklassen is de risicoscore.

<i>Gevolgklasse 4</i>	4	8	12
<i>Gevolgklasse 3</i>	3	6	9
<i>Gevolgklasse 2</i>	2	4	6
<i>Gevolgklasse 1</i>	1	2	3
	<i>Kansklasse 1</i>	<i>Kansklasse 2</i>	<i>Kansklasse 3</i>

Tabel 1: Risicoscore

Alleen risico's met een risicoscore van vier of hoger worden vermeld in onderstaande risicotabel. Risico's met een lagere score worden wel meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Risico's	Risicobedrag	Risicoscore	Dekking
Strategische risico's			
1. Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij WABO - procedure	€ 3.000.000	6	Weerstandsvermogen
2. Kosten opruimen afvalinrichting	€ 1.000.000	4	Weerstandsvermogen
3. Wateroverlast: natuurontwikkeling Texel	€ 1.048.000	4	Weerstandsvermogen
4. Lening Nationaal Restauratiefonds	€ 9.100.000	4	Weerstandsvermogen
5. Deelneming PDENH	€ 6.785.021	4	Weerstandsvermogen
6. Subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	€ 7.200.000	8	Weerstandsvermogen
7. Deelneming ROM	€ 11.900.000	8	Weerstandsvermogen
Externe risico's			
8. Dividenduitkering	€ 1.725.000	6	Weerstandsvermogen

1. Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij Wabo-procedure

De uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken) op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en daarop betrokken wetten ligt bij de omgevingsdiensten. Als mandaatgever is en blijft de provincie verantwoordelijk voor de vermogensrechtelijke gevolgen van de besluiten die namens de provincie worden genomen. Bij vergunningverlening bestaat het risico dat onterecht vergunningen, ontheffingen of vrijstellingen worden verleend, gewijzigd of geweigerd. Hierdoor kunnen financiële gevolgen voor bedrijven of derden ontstaan. Dit geldt ook voor een handhavingsbesluit dat niet terecht tot stand komt, of een

rechtsongelijkheid bij toezicht. Fouten in de procedures kunnen leiden tot schadeclaims van bedrijven bij de provincie. Dit doet afbreuk aan het imago van de provincie. Schadeclaims kunnen oplopen tot een bedrag van circa € 3 miljoen. De provincie heeft privaatrechtelijke overeenkomsten gesloten met de omgevingsdiensten over de eisen waaraan de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving moeten voldoen. De aansprakelijkheid voor tekortkomingen in de uitvoering van de VTH-taken ligt tot het bedrag van de betreffende dienstverlening bij de omgevingsdiensten. Zij moeten voldoen aan de Verordening Kwaliteit VTH Omgevingsrecht. In de rol van opdrachtgever ziet de provincie erop toe dat dit gebeurt.

2. Kosten opruimen afvalinrichting

De provincie is het bevoegd gezag voor majeure risicobedrijven. Als dergelijke bedrijven in continuïteitsproblemen komen, mogelijk met faillissement als gevolg, dan is het denkbaar dat het bevoegd gezag de eventuele opruim- en saneringskosten moet dragen. Er kunnen verschillende oorzaken zijn voor continuïteitsproblemen, zoals een incident of brand, marktfalen of een wijziging in de regelgeving, waardoor bepaalde afvalstromen niet meer mogen worden verwerkt. Ook handhavend optreden namens de provincie of het intrekken of weigeren van de vergunning door de provincie kan een rol spelen. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt het mogelijk bij dergelijke bedrijven een financiële zekerheidsstelling te eisen. Hiervoor moet wel na de inwerkingtreding van de Omgevingswet de vergunning van de betreffende bedrijven worden geactualiseerd. Tot dat moment is de provincie verantwoordelijk voor dit risico. Het gaat om zo'n 145 bedrijven.

3. Wateroverlast: natuurontwikkeling Texel

Het risico is mogelijke wateroverlast als gevolg van meerdere peilopzetten bij een natuurontwikkelingsproject. Ondanks alle voorzorgsmaatregelen, is een gebeurtenis op voorhand nooit uit te sluiten. Wateroverlast heeft allereerst gevolgen voor de agrarische productie. In periodes van droogte kan verzilting optreden. Daardoor is de kans op botulisme in warme, droge zomers gering. Daarnaast zijn er voorzieningen waarmee altijd water kan worden in- of uitgelaten. De provincie blijft het waterpeil in het gebied tot en met 2030 monitoren en de resultaten met het hoogheemraadschap delen. Treedt er ondanks alle onderzoeken en maatregelen toch waterschade op, dan wordt gekeken wat daarvan de oorzaak is. Eventuele schade die voortvloeit uit direct aan het project toerekenbare gevolgen, wordt vergoed. Het hoogheemraadschap bekijkt wat de oorzaak is en wie hiervoor verantwoordelijk is. De provincie staat garant voor de betaling van de schadevergoeding. Schade die niet het gevolg is van het project of daar niet aan kan worden toegerekend, valt hier dus buiten.

4. Lening Nationaal Restauratiefonds

De provincie heeft geld uitgeleend aan het Nationaal Restauratiefonds (NRF) dat op zijn beurt geld leent aan eigenaren voor het herbestemmen, restaureren en verduurzamen van monumenten. Het risico bestaat dat de lening niet (volledig) wordt terugbetaald aan het NRF en in het verlengde daarvan aan de provincie. Om dit risico te beperken, toetst het NRF of de ontvangers van de leningen voldoende kredietwaardig zijn. Door hypothecaire leningen, met het monument als onderpand, verkrijgt het NRF voldoende zekerheid. Ook bekijkt het NRF in hoeverre daadwerkelijk voldoende zekerheid kan worden verkregen uit het te financieren onderpand. Het risico bedraagt maximaal € 9,1 miljoen.

5. Deelneming Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland B.V. (PDENH)

Het PDENH investeert in duurzame en innovatieve bedrijven of initiatieven in Noord-Holland. Omdat het PDENH wordt gefinancierd met provinciale middelen, leiden de investeringen ook tot een financieel risico voor de provincie. De financiële risico's zijn relatief beperkt, omdat wordt geïnvesteerd in bedrijven die al op de markt actief zijn. Verder wordt als beheersmaatregel voor iedere investering een uitgebreid boekenonderzoek uitgevoerd. Ondanks dat het risico relatief beperkt is, gaat het in absolute zin om grote bedragen. Het aantal investeringen en het uitgezette kapitaal door het PDENH neemt in de toekomst verder toe. Voor de zekerheid is bij de berekening van het benodigde risicobedrag voor het PDENH uitgegaan van 10 procent van het geïnvesteerde vermogen. Dit bedrag dient ter dekking van onvoorziene risico's, in de vorm van (onvoorziene) faillissementen van ondernemingen waarin het fonds heeft geïnvesteerd. Naar verwachting is het risicobedrag ruim berekend, omdat in de jaarstukken van de provincie ook al een verliesvoorziening is opgenomen voor dekking van voorziene risico's bij het PDENH.

6. Subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer en Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland

De provincie kent het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) subsidies toe op grond van twee regelingen: de subsidieregeling ANLb en de uitvoeringsregeling POP3-subsidies Noord-Holland. Deze subsidies bestaan uit EU- en provinciale middelen. De POP3-subsidieverplichtingen overstijgen het bedrag waar wij als provincie aan Europese middelen aanspraak op kunnen maken. Dit kan tot kosten leiden voor de provincie, maar het is ook mogelijk dat hiervoor tot het jaar 2026 alsnog Europese middelen beschikbaar komen. In elk geval zijn tot en met 2025, het einde van het POP3, verschillende momenten waarop extra EU-middelen beschikbaar kunnen komen. In 2019 was een risicobedrag opgenomen van € 4,6 miljoen. Dit betrof het bedrag tot en met 2019. In de jaren 2020 en 2021 heeft de provincie voor ANLb voor € 2,6 miljoen meer aan subsidiebetalingen gedeclareerd dan het bedrag aan Europese middelen waarop de provincie aanspraak kan maken. Daarmee komt het totale bedrag op € 7,2 miljoen.

7. Deelneming ROM

ROM InWest investeert in duurzame en innovatieve bedrijven of initiatieven in Noord-Holland. Omdat de ROM deels wordt gefinancierd met provinciale middelen, leiden de investeringen ook tot een financieel risico voor de provincie. De provincie is aandeelhouder in ROM InWest voor € 40 miljoen. Het totaalkapitaal van de ROM is circa € 160 miljoen. Bij het besluit tot deelname in de ROM (18 mei 2021) is er een risicopercentage van 30 opgenomen. Dit komt neer op een risico van maximaal € 12 miljoen. De ROM InWest is nu twee jaar operationeel. In 2023 heeft de ROM elf nieuwe en vier vervolginvesteringen gedaan voor € 7,3 miljoen. Het totaalbedrag dat de ROM heeft geïnvesteerd, is € 9,7 miljoen cumulatief. De ROM hanteert een 'waarderingstemplate' en heeft een 'valuation committee' om de investeringen te monitoren.

Externe risico's

8. Dividenduitkeringen

Jaarlijks ramen we de dividendinkomsten van een aantal deelnemingen. Deze mogelijke inkomsten zijn een risicopost, doordat pas na afloop van een boekjaar bij een deelneming blijkt of het verwachte positieve resultaat is behaald. Omdat de dividendinkomsten deel uitmaken van de structurele dekkingsmiddelen, reserveert de provincie volgens besluitvorming van Provinciale Staten 25 procent van inkomsten die voor dat jaar zijn geraamd als onderdeel van de algemene reserve. Door hetzelfde bedrag op te nemen in de risico-inventarisatie, wordt het risico afgedekt dat 25 procent van de geraamde dividenden niet worden uitgekeerd. Het risico is structureel, doordat het zich elk kalenderjaar opnieuw kan voordoen. De kans dat dit risico zich voordoet, is

echter laag. De impact van het risico beperken we door de dividendontvangsten voorzichtig te ramen. Daarnaast vinden jaarlijks diverse overleggen met de deelnemingen plaats. We bespreken dan de mogelijke risico's binnen de bedrijfsvoering. Eventueel worden maatregelen genomen. Tenslotte kan in bepaalde gevallen de keuze worden gemaakt om dividend uit te keren uit winsten die in het verleden zijn behaald.

Overige risico's niet-gekwantificeerd

Naast genoemde risico's onderkent de provincie een aantal risico's die zich zowel landelijk als wereldwijd voordoen en waarvan de omvang en eventuele schade nog niet verder te kwantificeren zijn. Denk hierbij aan:

Stikstof

De maatregelen en wetgeving vanuit de rijksoverheid om stikstof te verminderen, hebben gevolgen voor de snelheid en kosten voor het uitvoeren van provinciaal beleid, zoals de verschillende grote opgaven en de aanleg, het beheer en het onderhoud van infrastructuur.

Inflatie

De grondstof- en energieprijzen zijn in de afgelopen periode bovengemiddeld gestegen. De verdere ontwikkeling van deze inflatie is niet goed in te schatten en vormt een risico voor provinciale activiteiten. Hierdoor is het niet mogelijk om in te schatten of de indexatie die de provincie toepast toereikend is. Wanneer voor de inkomstenstroom geen sprake is van een vergelijkbare prijspeilstijging, is dit een risico. Dit kan leiden tot hogere exploitatiekosten en/of hoger benodigde kredieten (wat leidt tot hogere kapitaallasten).

Indexering op begrotingen omgevingsdiensten

Hier is sprake van als de indexering op de begrotingen van de verschillende omgevingsdiensten hoger uitkomt dan eerder is begroot. Het gaat hier om de gewogen indexeringcijfers ten aanzien van de cao en de prijsinflatie van materiële kosten. De timing van deze indexering is afhankelijk van de gemeentelijke cao-onderhandelingen, waarvan de afsluiting niet samenvalt met de provinciale planning- en controlcyclus. Dit kan leiden tot onverwacht hogere kosten. De provincie heeft als deelnemer in de gemeenschappelijke regelingen het recht om een zienswijze in te dienen op de begrotingen van de omgevingsdiensten. Bij het afsluiten van de uitvoeringsprogramma's kan de provincie het totaal af te nemen dienstenpakket proberen te verminderen om de effecten van het risico te beperken. Het risico loopt de provincie eens per jaar en komt elk jaar terug, sinds de provincie deelneemt in de gemeenschappelijke regelingen. De hoogte van het risicobedrag kunnen we niet bepalen. Het risico heeft zich voorgedaan in 2023.

Klimaatverandering

Klimaatverandering is overal merkbaar. Ook op de wegen en waterwegen van de provincie heeft het klimaat invloed. Dit brengt meerdere risico's met zich mee. Als beheerder worden we geconfronteerd met een grote afwisseling van natte en droge periodes en meer waterafvoer rond wegen en waterwegen. Het ontwerp van de infrastructuur is gebaseerd op klimaatuitgangspunten waar minder extreme situaties voorkomen. In de komende jaren zullen er meer en andere situaties optreden waar de infrastructuur en omgeving niet op is ingericht. Dit kan leiden tot schade bij wegen. Ook kunnen dijken last krijgen van klimaatveranderingen. Daarnaast kan verhoging van het grondwaterpeil effect hebben op wegen en waterwegen. Dit heeft weer gevolgen voor de fundering van wegen, bruggen of viaducten. Door het monitoren van het provinciaal areaal houden we deze risico's in beeld.

Faunaschade

Onder programma 5.2 'Beheren van natuur' wordt rekening gehouden met faunaschade. De hieraan gerelateerde tegemoetkoming varieert door verschillende externe componenten waar de provincie geen invloed op heeft. Hierdoor lopen we het risico dat de compensatie hoger uitvalt dan oorspronkelijk begroot.

Areaal data

De provincie werkt eraan om de areaaldata zowel kwantitatief als kwalitatief op orde te krijgen. De kwaliteit van de data kan financiële gevolgen hebben, omdat de verwachte (begrote) vervangopgave en onderhoudslasten kunnen afwijken van de werkelijke situatie. Het areaal - en daarmee de beheerlasten - komen steeds beter in beeld, waardoor voorspellingen steeds nauwkeuriger worden.

Cybersecurity

Het aantal cyberincidenten neemt elk jaar toe. Als provincie moeten we er rekening mee houden dat we zelf getroffen worden. Het is daarom belangrijk om te voldoen aan de gestelde securitynormen en daar proactief invulling aan te geven. Dit vermindert de kans op cyberincidenten. Als een cyberincident zich voordoet, kan dit leiden tot hoge kosten, reputatieschade en inbreuk op het vertrouwen in de overheid.

Personeelsschaarste

Zowel kwalitatief als kwantitatief heerst er personele schaarste. De huidige krapte op de arbeidsmarkt beperkt de toegang hiertoe voor werkgevers met als gevolg dat vacatures lastig zijn in te vullen. Dit geldt voor zowel het aantrekken van vast als van tijdelijk personeel. Als gevolg hiervan kan de doorloop van projecten en het behalen van provinciale doelstellingen in het gedrang komen.

Hogere kwaliteitseisen assets

Aanscherping van wet- en regelgeving kan zorgen voor hogere kwaliteitseisen aan assets. Dit leidt in het geval van vervanging en/of onderhoud tot hogere investeringen en/of lasten.

PFAS

Bij civiele werken moet de grond worden onderzocht op de aanwezigheid van PFAS. Indien de grond meer schadelijke stoffen bevat dan de norm toestaat, heeft dit vertraging in de projecten tot gevolg.

Verloop risico's

Om het verloop van de risico's inzichtelijk te maken, wordt het brutorisicobedrag per categorie weergegeven per boekjaar.

Risico-inventarisatie (bruto x € 1.000)	Begroting 2022	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Afname / toename*
Strategische risico's	€ 33.688	€ 47.938	€ 42.060	€ 43.233	€ 47.938	€ 46.465	Toename
Externe risico's	€ 3.513	€ 1.783	€ 1.783	€ 2.563	€ 1.813	€ 1.725	Afname
Overig niet-gekwantificeerd	PM	PM	PM	PM	PM	PM	-
Bruto risicobedrag	€ 37.201	€ 49.721	€ 43.843	€ 45.796	€ 49.751	€ 48.190	Toename

*ten opzichte van de meest recente inventarisatie bij de Jaarrekening 2023

Ten opzichte van de jaarrekening 2023 (stand februari 2024) is het risicoprofiel bij de begroting 2025 (stand juni 2024) toegenomen. De toename van € 3 miljoen wordt met name veroorzaakt door het actualiseren van het risicoprofiel aan de hand van gedane agiostortingen in de deelneming Innovatiefonds Noord-Holland.

Berekening risico's

Bij de begroting en de jaarrekening wordt jaarlijks het actuele totale weerstandsvermogen (voor een periode van 4 jaar) en het actuele incidentele weerstandsvermogen (voor een periode van 1 jaar) berekend. Om tot het weerstandsvermogen te komen, wordt de beschikbare weerstandscapaciteit geconfronteerd met de uitkomst van de simulatie van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit). Het quotiënt van beide bedragen wordt het weerstandsvermogen genoemd. De totale bruto-omvang van deze risico's bedraagt € 48,2 miljoen (exclusief PM-posten).

Berekende hoogte van de risico's voor 1 jaar: € 30,1 miljoen

Op basis van de Monte-Carlosimulatie, een statistische rekenmethodiek, komt het berekende risicobedrag voor het komende jaar uit op € 30,1 miljoen. Dit betekent dat in 99% van de simulaties (en dus met 99% zekerheid) gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag. Dit is een stijging van € 0,9 miljoen ten opzichte van de jaarrekening 2023.

Berekende hoogte van de risico's voor 4 jaar: € 33,1 miljoen

Op basis van diezelfde methode is berekend dat de provincie voor de komende 4 jaar een risico loopt van € 33,1 miljoen. Dit betekent dat in 99% van de simulaties (en dus met 99% zekerheid) gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag. Dit is een stijging van € 0,1 miljoen ten opzichte van de jaarrekening 2023.

Berekening weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen

Toelichting weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken. Bij weerstandscapaciteit maken we onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit kunnen we eenmalig inzetten om financiële tegenvallers op te vangen. Deze weerstandscapaciteit is de som van:

- de algemene reserve;
- de post onvoorzien voor het betreffende boekjaar;
- stille reserves.

Stille reserves bestaan uit het verschil tussen de verkoopwaarde van activa en de waarde waarvoor deze activa op de balans staan. In de berekening van de weerstandscapaciteit worden stille reserves niet meegenomen, tenzij er een concrete intentie is om de betreffende activa binnen één jaar te verkopen. De structurele weerstandscapaciteit kan terugkerend worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen. Deze weerstandscapaciteit bestaat uit:

- de onbenutte belastingcapaciteit;
- de post onvoorzien in de jaren na het komende jaar;
- begrotingsruimte.

Het beleid over de aanwending van de weerstandscapaciteit

Wanneer risico's zich daadwerkelijk voordoen en er financiële schade is voor de provincie, spreken we van incidenten. In dergelijke gevallen wordt de financiële positie van de provincie aangetast en kan het voorkomen dat we maatregelen moeten nemen om de financiële positie op termijn weer op peil te brengen. Het volgende is van toepassing bij het aanwenden van de weerstandscapaciteit bij incidenten:

- Provinciale Staten wordt geïnformeerd over het incident, inclusief de achtergronden;
- Er volgt een voorstel voor het risicobedrag dat ten laste van de algemene reserve gebracht wordt, wanneer geen andere dekkingsmogelijkheden voorhanden zijn;
- Indien de algemene reserve hierdoor niet meer toereikend is, wordt een bezuinigingsvoorstel geformuleerd;
- De weerstandscapaciteit moet op peil worden gebracht als het zodanig is aangetast dat deze niet langer aan de norm voldoet. In dat geval volgt een herstelplan dat voorgelegd wordt aan Provinciale Staten.

Toelichting weerstandsvermogen

Het kengetal weerstandsvermogen drukt uit in welke mate de provincie in staat is om met financiële reserves risico's op te vangen. Het kengetal weerstandsvermogen wordt berekend door de totale weerstandscapaciteit te delen door de hoogte van de risico's over een periode van één jaar (incidentele weerstandsvermogen) of vier jaar (structureel weerstandsvermogen). De norm voor het minimaal aan te houden weerstandsvermogen bedraagt één. Indien ondanks genomen

beheersmaatregelen het totale of het incidentele weerstandsvermogen lager wordt dan één, dan doen Gedeputeerde Staten financiële voorstellen om het weerstandsvermogen weer terug te brengen tot het minimale niveau. Daarnaast kent de financiële verordening de norm om de algemene reserve op minimaal 25 procent van de structurele algemene dekkingsmiddelen te houden. Deze structurele algemene dekkingsmiddelen worden verder toegelicht in beleidsdoel 7.1.

Incidenteel weerstandsvermogen

Berekening incidentele weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2025
Algemene reserve	132,06
Onvoorzien (huidig boekjaar)	-
Totaal incidentele capaciteit	132,06
Berekende risico's voor 1 jaar	30,1
Kengetal Weerstandsvermogen voor 1 jaar	4,4

Totale weerstandsvermogen

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Totaal
Algemene reserve	132,06				132,06
Onvoorzien (huidig boekjaar)	-				-
Totaal incidentele capaciteit	132,06	-	-	-	132,06
Onbenutte belastingcapaciteit		281,1	285,6	290,2	856,9
Onvoorzien (komend boekjaar)		-	-	-	-
Meerjarenbegrotingsruimte		-	-	-	-
Totale structurele capaciteit	-	281,1	285,6	290,2	856,9
Totale weerstandscapaciteit					988,9
Berekende risico's voor 4 jaar					33,1
Kengetal Weerstandsvermogen voor 4 jaar					29,9

De paragraaf risicomanagement en weerstandsvermogen betreft een actueel overzicht van de risico's afgezet tegen het huidige weerstandsvermogen. Daarom wordt deze vergeleken met de meest recente analyse, in dit geval de jaarrekening 2023 zoals berekend in februari 2024.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de berekende weerstandscapaciteit op basis van de incidentele capaciteit 4,4 bedraagt (was 4,1 bij jaarrekening 2023). Deze lichte toename komt doordat de algemene reserve in omvang is toegenomen.

Volgens de 25%-norm, zoals opgenomen in de financiële verordening, zou de algemene reserve minimaal 25% van de structurele algemene dekkingsmiddelen (á € 525 miljoen in begrotingsjaar

2025) moeten bedragen. De begrote stand van de algemene reserve eind 2025 is € 132,1 en voldoet hiermee aan de minimale stand van € 131,2 miljoen.

Voor een periode van 4 jaar bedraagt de weerstandscapaciteit 29,9 (was 23,7 bij de jaarrekening 2023). Deze verhoging wordt veroorzaakt door toegenomen algemene reserve en de geactualiseerde onbenutte belastingcapaciteit.

Zowel het incidentele en structurele weerstandsvermogen valt hoger uit dan 1. Dit betekent dat in beide gevallen de totale weerstandscapaciteit groter is dan de hoogte van de risico's.

Conclusie

Bij de begroting 2025 zijn risico's geïnventariseerd met een totale bruto-omvang van € 48,2 miljoen. Het berekende risicobedrag (na simulatie) voor het komende jaar bedraagt € 30,1 miljoen. Het berekende risicobedrag voor de komende 4 jaar bedraagt € 33,1 miljoen. De incidentele weerstandscapaciteit bij de begroting 2025 bedraagt € 132 miljoen. Het weerstandsvermogen voor 1 jaar komt dan uit op 4,4. De totale weerstandscapaciteit bedraagt € 989 miljoen. Het weerstandsvermogen voor een periode van 4 jaar komt dan uit op 29,9. Met een zekerheid van 99% kan geconcludeerd worden dat de berekende weerstandscapaciteit toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen.

Kengetallen

Conform het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) zijn de volgende zes kengetallen opgenomen:

1. Netto-schuldquote
2. Netto-schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
3. Solvabiliteitsratio
4. Kengetal grondexploitatie
5. Structurele exploitatieruimte
6. Opcenten (zie hiervoor de paragraaf 'Provinciale heffingen')

	Rekening 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
1. Netto schuldquote	67%	86%	129%	140%	148%	154%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	50%	72%	114%	125%	133%	138%
3. Solvabiliteitsratio	61%	52%	44%	41%	40%	39%
4. Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
5. Structurele exploitatieruimte	-5%	0%	2%	2%	1%	-1%
6. Belastingcapaciteit	81,1%	91,4%	88,6%	88,6%	88,6%	88,6%

*2024 t/m tweede
begrotingswijziging 2024

1. Berekening netto-schuldquote

De netto-schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto-schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en afschrijvingen op de exploitatie.

Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
A Vaste schulden (art. 46)	0	215	425	490	525	545
B Netto vlottende schuld (art. 48)	153	18	16	20	19	19
C Overlopende passiva (art. 49)	432	576	590	600	613	624
D Financiële activa (art. 36 lid d, e en f)	0	0	0	0	0	0
E Uitzettingen < 1 jaar (art. 39)	136	135	135	135	135	135
F Liquide middelen (art. 40)	0	6	4	5	7	1
G Overlopende activa (art. 40a)	54	60	59	58	60	59
H Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	586	705	644	650	645	646
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H * 100%	67%	86%	129%	140%	148%	154%

*2024 t/m tweede begrotingswijziging 2024

In voorgaande jaren had de provincie voldoende eigen middelen. Uit bovenstaande tabel blijkt dat dit is veranderd in een situatie waarbij de provincie geld moet lenen. De schuldquote loopt sterk op door opeenvolgende verplichtingen (overlopende passiva). Om aan de verschillende verplichtingen te kunnen blijven voldoen, wordt sinds 2023 geld geleend.

2. Berekening gecorrigeerde netto schuldquote

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend, is gelijk aan de netto schuldquote met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Bij jaarrekening ultimo jaar		Rekening 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
A	Vaste schulden (art. 46)	0	215	425	490	525	545
B	Netto vlottende schuld (art. 48)	153	18	16	20	19	19
C	Overlopende passiva (art. 49)	432	576	590	600	613	624
D	Financiële activa (art. 36 lid b, c, d, e en f)	100	100	100	100	100	100
E	Uitzettingen < 1 jaar (art. 39)	136	135	135	135	135	135
F	Liquide middelen (art. 40)	0	6	4	5	7	1
G	Overlopende activa (art. 40a)	54	60	59	58	60	59
H	Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	586	705	644	650	645	646
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H * 100%)		50%	72%	114%	125%	133%	138%

*2024 t/m tweede begrotingswijziging 2024

Zie voor opmerkingen hetgeen onder de netto schuldquote is gemeld. Zoals hierboven is vermeld, zit het verschil in het feit dat bij deze berekening ook de verstrekte leningen zijn meegenomen. Het verschil met de netto schuldquote is zichtbaar op regel D.

3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een provincie bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Bij jaarrekening ultimo jaar		Rekening 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
A	Eigen vermogen (art. 42)	982	919	821	797	779	791
B	Balanstotaal	1598	1759	1885	1940	1971	2015
Solvabiliteit A/B * 100%		61%	52%	44%	41%	40%	39%

*2024 t/m tweede begrotingswijziging 2024

Hoe hoger de solvabiliteitsratio, des te hoger de weerbaarheid. De mate van weerbaarheid in combinatie met de andere kengetallen geeft een indicatie van de financiële positie van de provincie. De daling wordt veroorzaakt door een afname van de omvang van de reserves (eigen vermogen) en de sterk stijgende verplichtingen (zie schuldquote).

4. Grondexploitatie

Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Niet in exploitatie genomen bouwgronden (art. 38 lid a punt 1)	0	0	0	0	0	0
Bouwgronden in exploitatie (art. 38 lid b)	0	0	0	0	0	0
Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c))	586	705	644	650	645	646
Grondexploitatie (A+B)/C * 100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

*2024 t/m tweede begrotingswijziging 2024

De provincie beschikt niet over gronden die in exploitatie zijn genomen. Dit past bij het grondbeleid van de provincie.

5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij dit onderscheid is de aard van de activiteit leidend. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering uit het provinciefonds en eigen belastinginkomsten (motorrijtuigenbelasting). Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd.

Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten, is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves, gedeeld door de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves). Dit wordt uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten, is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
A Totale structurele lasten	571	576	578	596	611	635
B Totale structurele baten	574	602	613	632	637	651
C Totale structurele toevoegingen aan de reserves	34	26	23	23	24	24
D Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	1	3	2	3	3	3
E Totale baten	586	705	644	650	645	646
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) * 100%	-5%	0%	2%	2%	1%	-1%

*2024 t/m tweede begrotingswijziging 2024

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Daarnaast bevorderen hogere structurele baten de wendbaarheid (flexibiliteit) van de begroting. Voor Noord-Holland is in alle jaren sprake van een positief percentage. Een nadere opbouw van de baten en lasten staat in onderdeel 4.2.5. van deze begroting.

6. Belastingcapaciteit

Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten. Dit wordt door het Rijk bepaald. De belastingcapaciteit van provincies wordt berekend door het aantal opcenten in jaar 't' (het begrotingsjaar) te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar 't-1' (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar). Dit wordt uitgedrukt in een percentage.

	Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
A	Aantal opcenten MRB	68	77	77	77	77	77
B	Landelijk gemiddelde opcenten in jaar er voor	84	85	87	87	87	87
	Aantal opcenten t.o.v. landelijk gemiddelde in jaar er voor (A/B) * 100%	81,1%	91,4%	88,6%	88,6%	88,6%	88,6%

*2024 t/m tweede begrotingswijziging
2024

De provincie Noord-Holland blijft onder het landelijk gemiddelde als het gaat om de heffing van opcenten; de provincie heeft zelfs het [laagste opcententarief](#) van alle provincies. Dit zorgt voor voldoende capaciteit om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de begroting 2025 is de onbenutte belastingcapaciteit berekend op € 217 miljoen.

In bovenstaande tabellen is op basis van een aantal kengetallen getracht inzicht te geven in de financiële positie van de provincie. Voor een beoordeling van de financiële positie is het belangrijk om deze, en het verwachte verloop, in relatie te bekijken en tegen een norm te houden. In het overzicht hieronder zijn signaalwaarden, verkregen vanuit het Rijk, opgenomen. Er is immers geen harde norm waar de provincie zich aan moet houden. Signaalwaarden 6 en 7 zijn interne richtlijnen, vastgelegd in de financiële verordening en kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement.

Waarderingcijfer	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol	JR 2022	JR 2023	Begr 2024*	Begr 2025	Begr 2026	Begr 2027	Begr 2028
1a NSQ	< 90%	90 - 130%	> 130%	41%	67%	86%	129%	140%	148%	154%
1b NSQ (gecorr. verstrekte leningen)	< 90%	90 - 130%	> 130%	23%	50%	72%	114%	125%	133%	138%
2 Solvabiliteit	> 50%	20 - 50%	< 20%	69%	61%	52%	44%	41%	40%	39%
3 Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
4 Structurele begrotingsruimte	> 0%	0%	< 0%	7%	-5%	0%	2%	2%	1%	-1%
5 Belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%	81,30%	81,10%	91%	89%	89%	89%	89%
6 Weerstandsratio 1 jaar	> 1,5	0,8 - 1,5	< 1,5	8,6	4,09	3,8	4,4	4,4	4,4	4,4
7 25% norm algemene reserve	> 25%	25%	< 25%	30%	27%	27%	30%	29%	26%	24%

De kengetallen netto-schuldquote en netto-schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans. Vanaf 2025 is er sprake van een solvabiliteitsrisico (het niet meer kunnen betalen van langlopende leningen) doordat er vreemd vermogen wordt aangetrokken ter financiering van bedrijfsactiviteiten. Het aantrekken van vreemd vermogen zet zich door, waardoor er vanaf 2025 sprake is van een verhoogd risicoprofiel.

De verwachte solvabiliteitsratio is sinds 2024 een risico en blijft rond de 40%. Dit wordt veroorzaakt door een daling van de omvang van het eigen vermogen (voornamelijk de reserves) en een toename van het balanstotaal.

De provincie Noord-Holland heeft geen grondexploitatie. Hier zijn dus voor de komende jaren geen financiële consequenties of risico's te verwachten.

Uit de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit blijkt of een provincie over voldoende structurele baten beschikt en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten. Voor de provincie Noord-Holland zijn de structurele baten de komende jaren groter dan de structurele lasten. Dit betekent dat de provincie voldoende flexibiliteit heeft om eventuele tegenvallers op te vangen.

Noord-Holland heeft het laagste opcenten tarief van alle provincies. Het percentage opcenten van Noord-Holland (77,4%) ligt onder het gemiddelde van alle 12 provincies (+/- 87%). Dit resulteert in een onbenutte belastingcapaciteit bij de begroting 2025 van € 239 miljoen. Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de begroting van de provincie voldoende wendbaar en flexibel is.

De weerstandsratio voor 1 jaar laat zien in hoeverre de provincie de gesimuleerde risico's kan dekken. Deze is en blijft ruimschoots boven de waarde 1, waardoor de provincie in staat is tegenvallers op te vangen. Dit is met name dankzij de algemene reserve welke minimaal gelijk dient te zijn aan het bedrag dat overeenkomt met weerstandsratio 1. Daarnaast dient de algemene reserve te voldoen aan de 25% norm. Bij de primaire begroting 2024 leek de algemene reserve niet meer aan de 25% norm te voldoen. Op basis van de begrotingswijzigingen voldoet de algemene reserve weer aan de 25% norm.

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de cijfers in de begroting een licht positief beeld geven. Met name de schuldquote is een risico voor de provincie. Desondanks is de provincie in staat om tegenvallers op te vangen. De situatie wordt nauwkeurig gemonitord om te voorkomen dat de cijfers zich verder negatief ontwikkelen.

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Het verbeteren en beheren van de (provinciale) infrastructuur zijn kerntaken van de provincie. De provincie beheert circa 645 kilometer wegen (inclusief OV infrastructuur), 427 kilometer fietspaden, 60 kilometer busbanen, 253 kilometer vaarwegen (bodem en oevers), 610 civiele kunstwerken (inclusief duikers), DVM-systemen, een verkeers-, tunnel- en brugbediencentrale en 13 gebouwen (waarvan 4 huur). Onderdeel van de beheertaak is de wettelijke zorgplicht en provinciale ambitie om de kapitaalgoederen volgens afgesproken kwaliteitseisen in stand te houden door middel van onderhoud en vervanging. Hiermee worden functionaliteit en kwaliteit van deze kapitaalgoederen op peil gehouden en wordt kapitaalvernietiging voorkomen.

Infrastructuur

De instandhouding van de provinciale infrastructuur legt een groot beslag op de provinciale begroting. Hierdoor is de behoefte ontstaan om de infrastructuur professioneler, doelmatiger en efficiënter in stand te houden.

De provincie gaat in 2025 verder met de ontwikkeling van het assetmanagement. Het beheer van de provinciale assets wordt verder in lijn gebracht met de provinciebrede doelstellingen. Thema's die steeds meer aandacht krijgen, zijn duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatverandering, energieverbruik, digitalisering en innovatie. Voor deze thema's wordt via pilotprojecten geleerd, bijgestuurd en gehandeld op basis van de opgedane ervaringen. We maken altijd een afweging tussen de risico's, de kosten en de opbrengsten.

Het bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau voor het functioneren van het areaal is leidend. De systematiek is gebaseerd op de landelijke afspraken. Dit alles is vastgelegd in de Nota Infrastructuurele Kapitaalgoederen (NIKG). Ook staat hierin welke financiële middelen hiervoor noodzakelijk zijn.

De afweging over beleidswijzigingen, trends en ontwikkelingen, zoals omschreven in de NIKG, wordt (jaarlijks) bij de Kaderbrief gemaakt.

Type areaal	Bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau
Stroomwegen	B
Overige wegen	C
Fietspaden	B
Milieuaspecten bij wegbeheer	B
Vrij liggende busbanen	B
Haltes/stations hoogwaardig openbaar vervoer (HOV)	B
Vaarwegen / oevers	C/D

Programmering Onderhoud

Alle maatregelen aan het infrastructurele areaal worden begroot en in de Provinciale Programmaplanning Infrastructuur opgenomen, zodat gestuurd kan worden op de voortgang in de studiefase. Bestuurlijk wordt een doorkijk van het infrastructurele programma vastgelegd in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI). Het iMPI geeft onder andere aan welke (vervangings-)investeringen noodzakelijk zijn. De kredieten hiervan worden met de behandeling van de begroting aangevraagd en door PS beschikbaar gesteld.

Het vast en variabel onderhoud is in uitvoering bij een gebiedscontractant. Deze gebiedscontractant is zelf verantwoordelijk voor het inplannen van de uitvoering. Bijna al het variabel onderhoud voor de gebieden met een gebiedscontract wordt geprogrammeerd door de gebiedsaannemer binnen de vaste jaarlijkse contractprijs.

Het beheer wordt gebiedsgericht uitgevoerd. Een belangrijk instrument hierin zijn de gebiedscontracten, waarbij het vast en variabel onderhoud van het areaal naar de markt is gebracht. Daarnaast zijn er ook aspecten van het onderhoud die moeilijk passen in een gebiedscontract en waarvan het efficiënter is om deze centraal te beleggen, zoals centrale brugbediening, dynamisch verkeersmanagement (DVM) en gladheidscoördinatie.

Gebouwen

De provincie Noord-Holland heeft verschillende panden in beheer. De meeste panden zijn in gebruik voor de huisvesting van medewerkers en/of opslag van eigendommen. De provincie verhuurt een klein deel van haar panden als winkel of kantoor aan derden.

Het onderhoud aan de panden voor 2025 kan als volgt worden ingedeeld:

- Vast onderhoud; het contractueel afgesproken onderhoud;
- Variabel onderhoud; niet geplande onderhoudswerkzaamheden;
- Storingen; de kosten die samenhangen met het oplossen van storingen (niet gepland).

Maincontract

Voor al het onderhoud aan de panden Houtplein 33, Dreef 1 & 3, Paviljoen Welgelegen, huis van Hilde en de fractiehuizen is in 2023 een nieuw 'maincontract' afgesloten, op basis van een prestatiecontract. Dit houdt één contract in, voor het onderhoud aan alle technische disciplines, waaronder bouwkunde, verwarming, lucht en elektrotechniek. In het nieuwe maincontract zijn nu ook de historische panden opgenomen. De scope van het contract is ook uitgebreid met keukentechniek en legionella beheer.

Planmatig onderhoud

Vast onderhoud

Voor het vast onderhoud werken wij met contractuele afspraken en een meerjarenonderhoudsplan. Dit meerjarenonderhoudsplan bevat het planmatig onderhoud van de panden en het contractueel afgesproken onderhoud om de panden in stand te houden.

In 2025 zal onder andere onderhoud worden uitgevoerd aan de keukens, de gebouwbeheersystemen, de zonwering. Er wordt onderhoud gepleegd aan de historische vloer van het paviljoen en een aantal steunbalken in Paviljoen Welgelegen zullen vervangen worden.

Niet-planmatig onderhoud

Variabel onderhoud

Het variabel onderhoud beslaat het noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden die niet vooraf gepland zijn of contractueel zijn vastgelegd. In 2025 wordt een start gemaakt met het verbouwen van een aantal servicecorners en de backoffice van het Houtplein.

Storingen

Onder storingen vallen alle werkzaamheden voor het oplossen van storingen. Deze zijn niet gepland en worden opgelost binnen het maincontract.

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (x €1 miljoen)

Beheer en onderhoud meerjarig (wegen)	2025	2026	2027	2028
A. Groot onderhoud gepland	€ 17.459.000	€ 9.912.000	€ 10.204.000	€ 9.112.000
B. Projecten reserve kap. lasten VIK v/h Res. GO	€ 1.824.000	€ 4.704.000	€ 4.704.000	€ 4.704.000
C. Vast onderhoud wegen	€ 2.988.000	€ 2.988.000	€ 3.212.000	€ 3.212.000
D. Gebiedscontracten (GBC1 t/m GBC7)	€ 41.977.000	€ 42.817.000	€ 42.733.000	€ 42.579.000
E. Tunnels	€ 6.053.000	€ 6.053.000	€ 6.053.000	€ 6.053.000
F. DVM-areaal wegen	€ 5.727.000	€ 5.277.000	€ 5.277.000	€ 5.277.000
G. Planmatig onderhoud gebouwen	€ 912.476	€ 953.597	€ 1.083.911	€ 1.224.762
H. Correctief onderhoud gebouwen	€ 831.714	€ 1.007.875	€ 2.156.887	€ 3.413.256
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	€ 77.772.190	€ 73.712.472	€ 75.423.798	€ 75.575.018

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (vaarwegen)	2025	2026	2027	2028
A. Variabel onderhoud vaarwegen	€ 2.705.000	€ 2.705.000	€ 2.605.000	€ 6.538.000
B. Beheer vaarwegen	€ 1.297.000	€ 1.297.000	€ 1.297.000	€ 1.297.000
C. Vast onderhoud vaarwegen	€ 3.754.000	€ 3.754.000	€ 3.754.000	€ 3.754.000
D. Gebiedscontracten (GBC1/GBC7)	€ 5.084.000	€ 5.084.000	€ 5.084.000	€ 5.084.000
E. DVM areaal vaarwegen	€ 2.162.000	€ 1.888.000	€ 1.465.000	€ 1.465.000
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	€ 15.002.000	€ 14.728.000	€ 14.205.000	€ 18.138.000

3.3 Financiering

Algemeen

De treasuryfunctie omvat alle activiteiten gericht op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen en de hieraan verbonden risico's.

Het treasurybeleid beslaat de doelstellingen, de richtlijnen en de limieten die voor het uitvoeren van de treasuryfunctie zijn vastgesteld. De wettelijke en provinciale kaders zijn vastgelegd in:

- [Wet financiering decentrale overheden \(Wet fido\)](#);
- [Besluit leningsvoorwaarden decentrale overheden](#);
- [Ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden](#);
- [Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten \(BBV\)](#);
- [Financiële verordening Noord-Holland 2023](#);
- [Financieringsstatuut Provincie Noord-Holland 2024](#);
- Uitvoeringsrichtlijn Leningen en Garantstellingen Noord-Holland 2020.

In deze wettelijke kaders staan onder andere richtlijnen over het aangaan en verstrekken van leningen, evenals het verlenen van garanties uit hoofde van de publieke taak. Uitzettingen of derivaten moeten een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. In de ministeriële regeling is geëxpliciteerd wat minimaal onder prudente uitzettingen en een prudent gebruik van derivaten moet worden verstaan. De voorschriften richten zich op de tegenpartij (debiteurenrisico) en op het type instrument (marktrisico). De provincie Noord-Holland beschikt niet over uitzettingen en derivaten. Deze worden ook in 2024 niet verwacht.

De provincie Noord-Holland heeft zich bij het uitvoeren van de treasuryfunctie aan de wettelijke kaders en provinciale regelgeving te houden. Met de keuze voor het integraal schatkistbankieren (besluit Provinciale Staten november 2009) heeft de provincie de risico's van de treasuryfunctie kunnen begrenzen. Immers het debiteurenrisico van deze keuze is nihil, want het geld wordt uitsluitend ondergebracht bij het Rijk.

De uitvoering van de financieringsfunctie, ook wel aangeduid als Treasury, dient plaats te vinden binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de daarbij behorende ministeriële regelingen.

Uit bovenstaande wetgeving vloeien onderstaande kwantitatieve normen voort:

Wettelijke normen	Norm	Prognose 2025
Kasgeldlimiet	7%	€ 60 miljoen
Renterisiconorm	20%	€ 172.616 miljoen
Drempelbedrag Schatkistbankieren	-	€ 10 miljoen

De wettelijke norm over de kasgeldlimiet en renterisiconorm worden berekend over het totale begrotingstotaal aan lasten inclusief toevoegingen reserves. Het drempelbedrag Schatkistbankieren wordt berekend op basis van een staffel.

Het streven is er op gericht om binnen deze normen te opereren.

De belangrijkste doelstellingen van het provinciale treasurybeleid zijn:

- Duidelijke richtlijnen voor eenduidige behandeling van aanvragen voor geldleningen en garantstellingen (vanuit publieke taak);
- Zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van de nodige financiële middelen;
- Beheersen van financiële risico's;
- Minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.

Daarmee draagt Treasury bij aan de financiële continuïteit van de provincie op korte en lange termijn.

Liquiditeitsprognose en financieringstekort

Op basis van de actuele liquiditeitsprognoses verwacht de provincie in 2025 structureel nieuwe geldleningen te moeten aantrekken om de benodigde liquiditeit op peil te houden.

De provincie gaat over tot het aantrekken van langlopende geldleningen gedurende het jaar als het 100% zeker is dat deze nodig zijn. De omvang van de leningen en het tijdstip van aantrekken worden daarom bepaald aan de hand van de liquiditeitsprognose op korte termijn. Dit om overliquiditeit en onnodige rentekosten te voorkomen. Naast de liquiditeitsprognoses die nodig zijn voor het bepalen van de omvang van de geldleningen is het ook van belang om de verwachtingen rondom de renteontwikkelingen te betrekken bij de besluitvorming over het aantrekken van langlopende geldleningen. De provincie maakt hiervoor per kwartaal een actuele rentevisie op en betrekken deze rentevisie bij het bepalen van de vorm (looptijd) van de geldleningen.

De provincie hanteert het systeem van totaalfinanciering. Dit houdt in dat niet voor iedere investering apart een lening wordt afgesloten. Investerings worden gefinancierd uit het totaal van eigen vermogen en het lang vreemd vermogen (aangetrokken leningen). Er is dus geen directe

relatie tussen een bepaald(e) investering/project en de rentelasten voor een afgesloten lening. De rentekosten worden aan de desbetreffende taakvelden met behulp van een (rente)omslag toegerekend. Hierdoor is er inzicht in de volledige kosten van de taakvelden.

Deze werkwijze is in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording (BBV), de Wet fido en het Financieringsstatuut provincie Noord-Holland 2024. De bevoegdheid voor het aantrekken van geldleningen met een looptijd langer dan 1 jaar ligt bij Gedeputeerde Staten. In de paragraaf Financiering van de begroting en de jaarstukken worden Provinciale Staten jaarlijks geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen in het financieringsbeleid.

Voor het begrotingsjaar 2025 gaat de provincie op basis van de actuele liquiditeitsprognoses uit van het aantrekken van middelen. De rentelast is gebaseerd op het huidige inzicht van de financieringsbehoefte. Voor het jaar 2026 en verder zal de liquiditeitsbehoefte toenemen. Er zal een concreet voorstel gedaan worden om in haar financieringsbehoefte te voorzien. Een tekort wordt in eerste instantie met kasgeldleningen en waar dit structureel is met langlopende financiering gedekt. In de aanloop van het aantrekken van langlopende financiering zal conform het financieringsstatuut gehandeld worden. De liquiditeitsprognose 2024-2028 resulteert in onderstaande kasstroomoverzicht:

	2024	2025	2026	2027	2028
Stand liquide middelen 1-1	+ 33.207	+ 5.619	+ 3.670	+ 5.327	+ 7.331
Kasstroom uit exploitatie	-/- 88.755	-/- 69.408	+ 14.834	+ 28.120	+ 59.861
Kasstroom uit investeringen	-/- 153.833	-/- 142.541	-/- 78.177	-/- 61.115	-/- 85.782
Kasstroom financiering	+ 215.000	+ 210.000	+ 65.000	+ 35.000	+ 20.000
Stand liquide middelen 31-12	+ 5.619	+ 3.670	+ 5.327	+ 7.331	+ 1.411

In de komende jaren verwachten wij dat onze schuldpositie op zal lopen van 160 miljoen tot 545 miljoen in 2028. Door de stijgende schuld zal de rentelast toenemen in de komende jaren, deze hogere structurele lasten hebben we verwerkt in deze begroting.

Lening verloop	2024	2025	2026	2027	2028
Stand leningen 01-01	-	215.000	425.000	490.000	525.000
Nieuwe lening	215.000	280.000	155.000	35.000	20.000
Aflossing		-70.000	-90.000		
Stand leningen 31-12	215.000	425.000	490.000	525.000	545.000

Schatkistbankieren

De Staat verzekert met schatkistbankieren dat met de middelen van de provincie geen onnodige financiële risico's worden gelopen. Schatkistbankieren biedt de 2 volgende hoofdactiviteiten:

- Rekeningcourantverhouding met de Staat. Een positief saldo op de bankrekeningen van de provincie wordt dagelijks afgeroomd ten gunste van de rekening-courant. Andersom wordt een negatief saldo op de bankrekeningen dagelijks aangezuiverd vanaf deze rekening-courant. Deze saldoregulatie wordt gedaan door het Agentschap van de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën.
- Plaatsing van deposito's bij genoemd Agentschap. Hierbij worden dagelijks onafhankelijk vastgestelde tarieven gehanteerd en aanvragen worden nooit geweigerd indien het saldo toereikend is. Vanwege de aflopende financiële ruimte wordt van het plaatsen van deposito's geen gebruik gemaakt.

Sinds de ingang van het verplicht schatkistbankieren (per 15 december 2013) is het voor de provincie mogelijk om tijdelijk overtollige middelen uit te zetten bij Nederlandse gemeenten, waterschappen en provincies, voor zover deze niet onder het toezicht van de uitzettende overheid vallen.

Kasgeldlimiet

De Wet fido stelt normen voor de hoogte van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Bij het uitvoeren van het treasurybeleid blijft de provincie in 2025 binnen deze normen. Overschrijding van de kasgeldlimiet wordt beheerst door het aantrekken van langlopende leningen. De renterisiconorm is bedoeld om (her)financiering van die meerjarige leningen over de jaren te spreiden. De kasgeldlimiet bedraagt 7% van de lasten inclusief toevoegingen reserves vanuit de primaire begroting. Dit geeft het volgende financieringsoverzicht. Voor 2025 bedraagt de kasgeldlimiet € 60.416 miljoen

Renterisiconorm

Bij de structurering van de lange schuld moet de provincie rekening houden met de renterisiconorm. Deze norm heeft als doel het toekomstig renterisico te beperken door de aflossingen en renteherzieningen te spreiden. Voorkomen moet worden dat er in enig jaar een te grote concentratie plaatsvindt van aflossingen en renteherzieningen op lopende leningen. Het renterisicobedrag wordt volgens de Wet fido berekend als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het totale renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal van de voorliggende begroting. De omvang van de begroting 2025 geldt volgens de wet ook als grondslag voor de toetsing van de daaropvolgende jaren.

	2024	2025	2026	2027	2028
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	903.328	863.082	863.082	863.082	863.082
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	180.666	172.616	172.616	172.616	172.616
Renteherzieningen	-	-	-	-	-
Aflossing	-	70.000	90.000	-	-
Risicobedrag	-	70.000	90.000	-	-
In % van de begroting	0%	8,1%	10,4%	0%	0%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	180.666	102.616	82.616	172.616	172.616

Renteverwachting

Een tweede belangrijke basis is de renteverwachting. Dit wordt ieder kwartaal opgesteld met 2 rentevisies van verschillende treasuryspecialisten. Volgens de renteverwachting verwacht de provincie dat de rente in 2025 nog licht zal stijgen. Voor de begroting 2025 gaan we uit van een verwachte rente van:

- 4,0 procent voor de nog aan te trekken kortlopende schuld.
- 3,2 procent voor de nog aan te trekken langlopende schuld

Deze rentes baseren we op marktrente van 1-jaarsleningen (kort) en 10-jaarsleningen (lang) aan gemeenten.

Voor de meerjarenbegroting hanteren wij de volgende rentes:

	2026	2027	2028
Kortlopende schuld	4%	4%	4%
Langlopende schuld	3,3%	3,4%	3,5%

Renteresultaat

Renteresultaat (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
De externe rentelasten over de korte en lange financiering				
A. Financiering	8.620	14.220	18.220	20.620
B. De externe rentebaten	-1.920	-1.920	-1.920	-1.920
Totaal door te rekenen externe rente	6.700	12.300	16.300	18.700
C. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	-	-	-
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moeten worden toegerekend	-	-	-	-
Saldo door te rekenen externe rente	6.700	12.300	16.300	18.700
D1. Rente over eigen vermogen	-	-	-	-
D2. Rente over voorzieningen	-	-	-	-
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	6.700	12.300	16.300	18.700
E. De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-
F. Renteresultaat op het taakveld treasury	6.700	12.300	16.300	18.700

Vanaf het jaar 2024 zal de provincie Noord-Holland, op basis van de Financiële verordening Noord-Holland 2024, rente intern doorberekenen aan taakvelden. Voor 2025 zal deze omslagrente naar verwachting 0,46% zijn oplopend naar 1,12% in 2028. Bij de jaarrekening zal deze, op basis van de begroting, doorberekende rente her-berekend worden op basis van het gerealiseerde renteresultaat en indien nodig gecorrigeerd worden. Het renteresultaat zal bij de 1e begrotingswijziging worden doorbelast aan de taakvelden.

3.4 Bedrijfsvoering

Algemeen

De maatschappelijke opgaven van de provincie zijn veelomvattend en – vanwege de verwevenheid – in toenemende mate complex. Een robuuste én wendbare bedrijfsvoeringsfunctie zorgt dat de provincie deze opgaven en wettelijke taken als professionele organisatie en organisatie van professionals adequaat kan vervullen: doeltreffend, doelmatig én rechtmatig.

Ook komende jaren ligt het accent op het verder ontwikkelen van onze organisatie en medewerkers en de modernisering van de bedrijfsvoeringsfunctie. We doen dat rondom de volgende thema's:

- Samen en wendbaar;
- Interne communicatie;
- Digitalisering en datagedreven werken;
- Bedrijfsvoeringssystemen;
- Contractbeheer- en inkoopmodule;
- Informatiebeheer.

Samen en wendbaar

De maatschappelijke opgaven zijn meer dan ooit met elkaar verweven, veranderlijk, omgeven door onzekerheid en -mede daardoor- complex. Goede samenwerking is een belangrijke voorwaarde om deze opgaven te realiseren. Dit geldt ook voor wendbaarheid: snel en adequaat inspelen op veranderende omstandigheden. Daarom stimuleert de provincie medewerkers om zich blijvend te ontwikkelen ten behoeve van hun duurzame inzetbaarheid. Ook goed toegerust management is cruciaal om in deze veranderende context duurzaam leiding te kunnen geven. Om die reden starten we in 2025 een leiderschapsprogramma.

Wij zijn een aantrekkelijke werkgever waar medewerkers kunnen groeien en waar integriteit hoog in het vaandel staat. Medewerkers gaan actief de dialoog aan over diversiteit en inclusie. Wij zijn trots op wat we als organisatie doen en op wie we zijn.

In de krappe arbeidsmarkt is het blijvend moeilijk om geschikte kandidaten te vinden voor vacatures. Daarom neemt het belang van een goede profilering van de provincie als aantrekkelijke werkgever toe en wordt het belangrijker om slimme wervingscampagnes te voeren. De provincie zet zich nog meer in om nieuwe, talentvolle mensen aan te trekken en aan zich te binden. De organisatie professionaliseert deze arbeidsmarktcommunicatie komend jaar verder.

Interne communicatie

Goede interne samenwerking tussen alle organisatieonderdelen van de provincie vraagt ook in 2025 versterking van de interne communicatie. Naast goed geïnformeerd zijn over de doelen en opgaven van de provincie, en eenieders bijdrage daaraan, bevorderen we met interne communicatie ook de sociale binding tussen collega's onderling en met de organisatie.

Digitalisering en datagedreven werken

De digitale wereld heeft het afgelopen jaar een enorme vlucht genomen. Het actief verzamelen, opslaan, structureren, analyseren en gebruiken van data gebeurt binnen de provinciale organisatie op steeds grotere schaal. Ook zetten we in op initiatieven rondom open data, dataplatformen en datadelen. Daarnaast heeft artificiële intelligentie zijn intrede gedaan. En met AI-toepassingen als ChatGPT en Co-Pilot wordt steeds vaker geëxperimenteerd, ook binnen onze organisatie.

Deze nieuwe ontwikkelingen op het gebied van data en digitalisering leveren zowel kansen als risico's op. Omdat we willen weten wat er op ons afkomt en om samen te bepalen waar we als organisatie voor staan, formuleren we een AI- en datastrategie met actieagenda. De focus ligt daarin wederom op de maatschappelijke opgaven en hoe de datagedreven doelen en acties daaraan kunnen bijdragen. Data en AI-toepassingen kunnen immers helpen bij het maken van ruimtelijke keuzes.

Verder werken we in 2025 verder aan de vernieuwing van onze ICT-basisdiensten en de ontwikkeling van een professionele ICT-regieorganisatie. Ook blijven we actief betrokken bij de kennisnetwerken in de regio en in de interprovinciale samenwerking. Gezamenlijk met de andere provincies lobbyen we bij het Rijk over belangrijke onderwerpen. Dat doen we door interprovinciaal actief en aan de voorkant mee te denken over aanstaande wetgeving met een digitale component. Denk daarbij aan de AI-Act die in 2024 en 2025 steeds duidelijkere vormen aanneemt. De implementatie ervan zal de nodige impact hebben. Dat geldt ook voor andere digitale wetten die geïmplementeerd moeten worden. We blijven ons vanuit het domein van data en digitalisering inzetten voor een transparante en betrouwbare overheid.

Bedrijfsvoeringssystemen

Voor de ondersteuning van het financiële, personele en een deel van het inkoopproces gebruikt de provincie al jaren een systeem van SAP, een producent en leverancier van softwareoplossingen en bedrijfsapplicaties. Dit systeem is verouderd en de inrichting ervan is complex en voorziet onvoldoende in de informatie- en sturingsbehoefte van de organisatie. Doorontwikkeling is niet aan de orde, mede omdat het bedrijfsvoeringssysteem in 2027 door SAP wordt uitgefaseerd. De provincie dient haar bedrijfsvoeringssysteem voor financiën, personeel en inkopen dan ook te vervangen. Dit gaat gepaard met een herontwerp (standaardisatie, versimpeling) van onze bedrijfsvoeringsprocessen en inzet van nieuwe technieken voor data-integratie, compliancy aan wet- en regelgeving, het genereren van stuurinformatie en verbeterde gebruiksvriendelijkheid.

De aanbesteding van een nieuw (kern)bedrijfsvoeringssysteem vindt in 2025 plaats en de voorbereiding en implementatie is een majeure, strategische (verander)opgave gedurende meerdere jaren. Deze gaat gepaard met de nodige (vervangings)investeringen (herziening van het bedrijfsvoeringslandschap) en inzet van (gespecialiseerd) personeel. De impact hiervan zal in een businesscase zichtbaar worden gemaakt.

Contractbeheer- en inkoopmodule

Naast de vervanging van SAP werkt de provincie aan verbetering van de beheersing van het proces van inkopen en aanbesteden. Het doel is om overzicht en inzicht te hebben op de uitputting van onze contracten en beter te kunnen sturen op doel- en rechtmatigheid van onze inkopen. In 2025 implementeren wij een contractbeheermodule en starten wij met implementatie van de inkoopmodule.

Informatiebeheer

De Archiefwet schrijft voor dat overheden hun informatie in ‘goede, geordende en toegankelijke staat’ moeten brengen en houden. Met andere woorden: we hebben de taak om onze informatie goed te beheren. Dankzij goed informatiebeheer kunnen we ons handelen verantwoorden, transparant zijn en het vertrouwen van burgers en bedrijven behouden of terugwinnen. Daarnaast helpt goed informatiebeheer om efficiënter en beter samen te werken en bereiden we ons voor op toekomstige (AI-)ontwikkelingen. Goed informatiebeheer is daarom ook in 2025 een belangrijk aandachtspunt binnen onze bedrijfsvoering.

Medewerkers zijn zelf verantwoordelijk voor het beheer van de informatie die zij vastleggen of ontvangen bij de uitvoering van hun taken. Op basis van het informatiebeleid en het kwaliteitssysteem informatiebeheer werken we structureel en continu aan verbeteringen. Dat doen we door te zorgen voor up-to-date beleid, heldere interne communicatie en trainingen. Maar ook door alle managementlagen inzicht te geven in de staat van het informatiebeheer, aanbevelingen te doen en te adviseren.

We werken daarnaast aan de verbetering van het ICT-landschap, om zo goed informatiebeheer beter te faciliteren. Zo worden e-mails straks automatisch conform de Archiefwet bewaard en vernietigd. Ook nemen we langzaam maar zeker afscheid van netwerkschijven waarop informatie niet op de juiste manier kon worden beheerd. De gehele organisatie werkt sinds mei 2024 met SharePoint. Dit systeem is speciaal ingericht om informatie conform de Archiefwet te beheren. Bij de aanschaf van nieuwe ICT-middelen is geschiktheid voor informatiebeheer een belangrijke parameter in het keuzeprocess.

Sturing en beheersing

Sturing op het behalen van de doelstellingen van de provincie vindt plaats via de planning- en controlcyclus. Intern sturen we steeds meer door gebruik te maken van dashboards en werken we toe naar datagedreven analyses op het gebied van bedrijfsvoering. In 2025 gaan we verschillende dashboards verder integreren ter ondersteuning van het management.

De focus van interne beheersing richt zich de komende jaren op het beheerst realiseren van de provinciedoelstellingen. Hierbij gaat de aandacht uit naar zowel doelmatigheid, doeltreffendheid als rechtmatigheid. Hiertoe is een controlframework ingericht dat vanuit verschillende invalshoeken (de zeven elementen van control, zoals opgenomen in het controlstatuut) bijdraagt aan het versterken van de governance, het werken in overeenstemming met wet- en regelgeving, risicomanagement en project- en procesbeheersing. Jaarlijks stellen de afzonderlijke directies interne beheersplannen op waarin de concrete behoefte ter versterking van de interne beheersing voor die specifieke directie wordt vastgelegd. De voortgang wordt periodiek besproken en zonodig bijgesteld.

Bij de vaststelling in 2024 van de jaarstukken 2023 heeft het college van Gedeputeerde Staten zelfstandig een rechtmatigheidsverantwoording afgegeven. Hiervoor is reeds een solide basis gelegd in de organisatie door een goed ingerichte (verbijzonderde) interne controlefunctie.

Kosten Bedrijfsvoering

Overhead

Het bepalen van de kosten van overhead is aan wettelijke definities gebonden. Deze officiële definitie luidt als volgt:

“Het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren ook de systemen en aanverwante lasten die deze functies ondersteunen. Functies die een duidelijk direct verband houden met één of enkele taakvelden' worden toegerekend aan de taakvelden. Alle andere functies worden toegerekend aan overhead.”

Voor de bepaling van personele overhead gaan we uit van de functies zoals genoemd in de notitie Overhead van de commissie BBV. Omdat in de nota beleidsvrijheid aanwezig is, is voor specifieke functies in lijn met de uitgangspunten van de BBV-notitie vastgelegd of deze tot de overhead of tot programmakosten behoren.

Voor de Provincie Noord-Holland betekent dit dat capaciteitskosten voor ondersteunende bedrijfsvoering (personele kosten bestaande uit eigen en ingehuurde medewerkers) tot de overhead worden gerekend. Dit zijn hoofdzakelijk medewerkers voor de volgende functies: Personeel, Inkoop, Organisatie, Juridische zaken, Financiën, Automatisering en ICT, Communicatie en Huisvesting.

Daarnaast worden leidinggevendenden, die zich voornamelijk bezighouden met de sturing van medewerkers, tot de overhead gerekend.

Materiële overheadkosten zijn bijvoorbeeld het onderhoud aan de panden, schoonmaak, beveiliging, catering en kosten van informatisering.

Er worden geen overheadkosten aan investeringen toegerekend. Dat geldt zowel voor personele kosten als voor materiële kosten.

Deze kosten worden toegelicht in de programmabegroting onder programma 7, beleidsdoel 7.2.

Kosten van overhead

Bedragen * € 1 miljoen	2024	2025	2026	2027	2028
Capaciteit	61,73	57,73	57,27	57,35	57,33
Materiële kosten	36,65	34,36	36,71	32,50	32,65
Totaal	98,38	92,09	93,98	89,86	89,99

Totale capaciteitskosten

Provinciale Staten stellen bij de begroting de totale budgetten voor de uitvoering van de programma's en nieuwe investeringskredieten vast. De capaciteitsbudgetten maken deel uit van deze budgetten. In deze paragraaf staan de capaciteitskosten apart vermeld en toegelicht.

Capaciteitskosten zijn de kosten van lonen voor de eigen medewerkers plus de zogenaamde persoonsgebonden kosten, zoals reis- en opleidingskosten. Daarnaast worden ook de kosten van ingehuurde medewerkers tot de capaciteitskosten gerekend.

Bijzonder aan deze kosten is dat ze niet direct op de programma's kunnen worden verantwoord, omdat medewerkers voor meerdere programma's kunnen worden ingezet. Medewerkers worden immers niet in dienst genomen van een programma, maar van een organisatorische eenheid binnen de organisatie. De capaciteitskosten worden via een verdeelsleutel op basis van werkprogramma's toegerekend aan de programma's en aan de investeringskredieten.

De grote uitdagingen vanuit het Rijk zijn op dit moment nog steeds niet uitgekristalliseerd. Externe factoren, zoals beperkingen vanwege stikstof, maken de uitvoering van projecten onzeker. Daarnaast staat de arbeidsmarkt nog steeds onder druk waardoor het soms moeilijk is om geschikte kandidaten voor een functie te vinden. We constateren daarnaast dat dit tot hogere prijzen voor de inhuur van specialisten heeft geleid.

Dit leidt tot onzekerheden in de bepaling van de capaciteit die nodig is om de opgaven te realiseren. Omdat alle capaciteit zo flexibel mogelijk wordt ingezet, kan dit leiden tot verschuivingen in de toerekeningen met verschillende effecten:

- Als capaciteit die is geraamd voor het ene programma wordt ingezet voor een ander programma, leidt dit tot een neutrale verschuiving van kosten (Wijziging van de procentuele toerekeningssleutel).
- Als capaciteit die nu nog is geraamd voor investeringsprojecten wordt ingezet voor onderhoudsprojecten, leidt dit tot minder activeren van capaciteitskosten op de balans en hogere lasten op het betreffende programma. Hoewel hiermee de totale capaciteitskosten niet stijgen, heeft het wel effect op de verdeling van deze kosten over de jaren. In het geval van activeren worden kosten over een aantal jaren verdeeld via de kapitaallasten. Als programmakosten komen ze echter direct in één jaar als lasten op het programma naar voren.

In komende begrotingswijzigingen zullen deze effecten zo nodig aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Gedurende het jaar neemt daarnaast het aandeel van capaciteit in een programma toe, omdat flexibel inhuur wordt ingezet om de doelen te realiseren. In de laatste begrotingswijziging wordt de laatst actuele stand voor het lopende begrotingsjaar opgenomen. Dit betreft bijna uitsluitend tijdelijke ingehuurd capaciteit vanuit de programmabudgetten of investeringskredieten voor specifieke werkzaamheden. Dit veroorzaakt de hogere capaciteit in het lopende jaar 2024 ten opzichte van de structurele capaciteit in de jaren 2025 tot en met 2028. In 2028 zien we daarnaast een daling van ca. 2 miljoen bij het programma klimaat door het aflopen van een subsidieregeling (SPUK) waaruit capaciteitskosten werden gedekt.

Toerekening van capaciteitskosten aan programma's en investeringen

Bedragen in € miljoen	2024		2025		2026		2027		2028	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
1. Bestuur	11,1	7%	10,9	7%	10,9	7%	10,9	7%	10,9	7%
2. Klimaat en gezonde leefomgeving	11,0	7%	10,6	7%	10,5	7%	10,5	7%	8,3	6%
3. Ruimte en Wonen	8,0	5%	7,9	5%	7,9	5%	7,9	5%	7,9	5%
4. Bereikbaarheid	26,9	17%	26,5	17%	26,4	17%	26,4	17%	26,5	18%
5. Natuur en landelijk gebied	17,9	11%	17,6	12%	17,6	12%	17,6	12%	17,6	12%
6. Economie, leefbaarheid en cultuur	7,4	5%	6,5	4%	6,4	4%	6,4	4%	6,5	4%
7. Algemene middelen en organisatie	65,5	41%	59,3	39%	58,8	39%	58,8	39%	58,9	39%
Investerings (kredieten)	12,9	8%	12,9	8%	12,9	8%	12,9	8%	12,9	9%
Totaal capaciteitskosten	160,7	100%	152,2	100%	151,4	100%	151,4	100%	149,3	100%

3.5 Wet open overheid

Algemeen

Op 1 mei 2022 is de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangen voor de Wet open overheid (Woo). In deze wet is de verplichting opgenomen voor bestuursorganen om informatie uit eigen beweging openbaar te maken: de actieve openbaarmakingsplicht. Informatie moet voor een ieder openbaar worden gemaakt indien dit zonder onevenredige inspanning of kosten redelijkerwijs mogelijk is (dit is een inspanningsverplichting). Deze informatie betreft in ieder geval informatie over het beleid, inclusief de voorbereiding, uitvoering, naleving, handhaving en evaluatie. Daarnaast zijn in de wet categorieën van documentsoorten genoemd die geleidelijk aan verplicht openbaar gemaakt moeten worden door bestuursorganen. Voor de provincie gaat het om 13 categorieën van documentsoorten, waarvan de meeste nu al actief openbaar gemaakt worden.

De voorlopige planning van het Rijk voor de verplichte openbaarmaking per documentsoort is als volgt:

Tranche	Art.	Categorie	Voorgenomen periode verplichtstelling
1	3.3 1a	Wetten en algemeen verbindende voorschriften	zo snel mogelijk /Q4 2024
	3.3 1b	Overige besluiten van algemene strekking	
	3.3 1d	Organisatie en werkwijze	
	3.3 1e	Bereikbaarheidsgegevens	
	3.3 2b	Vergaderstukken Staten-Generaal	
2	3.3 1c	Ontwerpen van wet- en regelgeving met adviesaanvraag	eerste helft 2025
	3.3 2c	Vergaderstukken decentrale overheden	
	3.3 2d	Agenda's en besluitenlijsten bestuurscolleges	
	3.3 2e	Adviezen	
	3.3 2g	Jaarplannen en jaarverslagen	
	3.3 2i	Woo-verzoeken en -besluiten	
3	3.3 2a	Bij vertegenwoordigende organen ingekomen stukken	tweede helft 2025
	3.3 2f	Convenanten	
	3.3 2h	Subsidieverplichtingen anders dan met beschikking	
	3.3 2j	Onderzoeksrapporten	
	3.3 2l	Klachtoordelen	
4	3.3 2k	Beschikkingen	2026

Op dit moment worden werkprocessen zodanig ingericht dat een tijdige openbaarmaking van de 13 verplichte categorieën documentsoorten mét de juiste metadatering door de provincie bij inwerkingtreding van de wetsartikelen mogelijk is. In eerste instantie zal publicatie plaats vinden via de eigen website maar het streven is om een afzonderlijk platform te bouwen of aan te schaffen. Door het Rijk is structureel budget voor de implementatie van de WOO beschikbaar gesteld.

Ten aanzien van de overige verplichtingen uit de WOO geldt dat we ook in 2025 blijven inzetten op verdere bewustwording van goed informatie-beheer. Er is blijvende aandacht voor bewuste omgang met informatie en het belang van goed informatie-beheer. De overgang naar sharepoint helpt ons daarbij. Met goede metadatering wordt het zoeken naar informatie eenvoudiger. Dit vergemakkelijkt het behalen van korte doorlooptijden van de behandeling van een Woo-verzoek (dus binnen de wettelijke termijnen). De mogelijkheden die ICT ons daarbij kan bieden worden daarbij maximaal ingezet.

3.6 Verbonden partijen

Algemeen

Verbonden partijen zijn privaat- of publiekrechtelijke organisaties waarin de provincie een bestuurlijk en financieel belang heeft. Een financieel belang bestaat uit een bedrag dat de provincie ter beschikking heeft gesteld en niet kan verhalen als de verbonden partij failliet gaat. Het kan ook gaan om een bedrag waarvoor de provincie aansprakelijk is als de verbonden partij de verplichtingen niet nakomt. Onder een bestuurlijk belang verstaan we zeggenschap door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht.

De verbonden partijen van de provincie Noord-Holland bestaan uit de provinciale deelnemingen (A), de gemeenschappelijke regelingen waaraan wij deelnemen (B) en een aantal overige rechtspersonen met een voor de provincie financieel en bestuurlijk belang (C).

A. Deelnemingen

Naar hun aard kunnen deelnemingen worden onderscheiden in de categorieën: (voormalige) nutsbedrijven, regionale ontwikkelingsmaatschappijen, beleggingen en overige.

De deelnemingen in de (voormalige) nutsbedrijven (PWN, Alliander, Afvalzorg) zijn historisch ontstaan. Regelmatig beoordelen we of aanhouding ervan nog een provinciaal belang dient.

Voor de participaties in ontwikkelingsvennootschappen (SADC, PolanenPark en Zeestad) gelden sociaaleconomische redenen en motieven vanuit ruimtelijke ordening. Zolang de doelstelling van de desbetreffende ontwikkelingsmaatschappij actueel is, blijft de provincie in principe deelnemen. Tenzij nieuwe ontwikkelingen tot andere keuzes leiden.

De deelnemingen met een beleggingskarakter in de Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank dienen geen direct provinciaal belang, maar worden aangehouden vanwege het geringe risico en het hoge rendement.

Recreatie Noord-Holland is een uitvoeringsorganisatie waarin de provincie deelneemt. Deze organisatie beheert en onderhoudt gebieden van een aantal recreatieschappen.

De provincie neemt deel in vier fondsen (PDENH, INH, ROM InWest en LSFA). Deze fondsen zijn actief op het gebied van duurzaamheid, innovatieve bedrijven en life sciences.

B. Gemeenschappelijke regelingen

De provincie is actief in een aantal recreatieschappen in het kader van landschapsbeheer en het creëren van recreatievoorzieningen.

De Randstedelijke Rekenkamer is een gemeenschappelijke regeling en oefent voor de provincies Flevoland, Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland de wettelijk verplichte rekenkamerfunctie uit.

Het openbaar lichaam Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Groningen en Fryslân.

De gemeenschappelijke regeling siteholderschap werelderfgoed Hollandse Waterlinies is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Utrecht, Gelderland en Noord-Brabant.

De provincie neemt deel in vier omgevingsdiensten. Dat betreft gemeenschappelijke regelingen tussen de provincie en een aantal gemeenten in Noord-Holland. De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland en Flevoland en een aantal gemeenten in beide provincies.

C. Overige verbonden partijen

De provincie is lid van de vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO). Deze samenwerking optimaliseert de condities waaronder provincies werken en stimuleert provinciale vernieuwingsprocessen.

De provincie is lid van de coöperatieve vereniging samenwerkingsverband DOVA. Deze vereniging behartigt de belangen op het gebied van openbaar vervoer.

De provincie is betrokken bij een aantal stichtingen. Deze worden als verbonden partij opgenomen als door de provincie een bestuurder wordt benoemd en er sprake is van jaarlijkse financiële bijdragen. Daarmee wordt een ruime invulling gegeven aan de definitie van verbonden partijen.

Het gaat hierbij om de volgende stichtingen:

- Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio;
- Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied;
- Stichting Administratiekantoor Aandelen Zeehaven IJmuiden;
- Stichting Voorbereiding Pallas-reactor.

Het fonds Nazorg gesloten stortplaatsen provincie Noord-Holland is op grond van de Wet milieubeheer tot stand gekomen als publiekrechtelijk rechtspersoon. Doel is het beheren van de gelden in het fonds. Hiermee betalen we de kosten van de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen.

Sturen op bijdrage aan provinciale doelen

De provincie stuurt actief op de bijdrage van een verbonden partij aan de provinciale doelen. De beleidsmatige afweging of voortzetting van participatie in bestaande verbonden partijen wenselijk is, komt aan de orde bij de vierjaarlijkse evaluatie van de verbonden partij. Naast (her)definiëring van het publieke belang wordt voor elke verbonden partij, zowel bij het aangaan van de verbintenis als bij de periodieke evaluatie, getoetst of deze bijdraagt aan de provinciale beleidsdoelstellingen. Vanuit bedrijfseconomisch perspectief beoordelen we of de bedrijfsvoering van de verbonden partij voldoende zakelijk is. In alle gevallen maken we periodiek de beleidsmatige afweging om betrokken te blijven of te zijn bij activiteiten van de verbonden partij.

Invulling aandeelhouders- en commissarisrol

De belangen van de provincie bij de deelnemingen worden primair via de aandeelhoudersrol behartigd. Deze rol is geplaatst in de portefeuille van de gedeputeerde die ook belast is met het beleidsveld. Voor het benodigde contact met de belangrijkste deelnemingen houden de portefeuillehouder en bestuurders van de onderneming elk jaar verschillende afstemmingsoverleggen.

Voor de overige aspecten van invulling van de aandeelhoudersrol verwijzen we naar de [kadernota Verbonden partijen 2020](#).

Relevante ontwikkelingen verbonden partijen

De volgende wijzigingen vonden de afgelopen periode plaats op het gebied van de verbonden partijen:

- Medio 2021 besloten Gedeputeerde Staten om een verkenning uit te voeren naar de vraag of, en zo ja hoe, een vervreemding van de aandelen in Recreatie Noord-Holland N.V. is te realiseren. Aan deze verkenning is in 2022 verder uitvoering gegeven. Op 21 februari 2023 besloten Gedeputeerde Staten door te gaan met het verkoopproces, hetgeen naar verwachting in 2024 zal worden afgerond.
- De afwikkeling van de liquidatie van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. is afgerond in 2023.
- Het management van Participatiefonds Duurzame Economie B.V. is per april 2024 belegd bij ROM Inwest B.V.
- In december 2023 is SolaRoad B.V. i.l. ontbonden en de vereffening zal in 2024 worden afgerond.
- De aandeelhouders van Alliander verstrekten in december 2021 een converteerbare lening van in totaal € 600 miljoen aan Alliander. Conform het provinciale aandelenbelang heeft de provincie Noord-Holland hiervan € 55 miljoen verstrekt. In 2021 zijn ook gesprekken met de Staat gestart over het versterken van de kapitaalstructuur van Alliander. Het hieruit voortvloeiende afsprakenkader is in 2023 getekend.
- Per 1 januari 2023 voert Innovatiefonds Noord-Holland B.V. namens de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en de provincie de Vroegefasefinanciering Noord-Holland uit (fondsvermogen van € 10 miljoen, provincie € 5 miljoen). Eind 2023 is hiervoor een leningovereenkomst getekend. De eerste twee leningdelen zijn in 2024 overgeboekt. Het derde en laatste deel wordt in 2025 overgeboekt.
- Voor 1 juli 2024 dienen alle gemeenschappelijke regelingen te worden aangepast aan de per 1 juli 2022 gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen. Voor alle gemeenschappelijke regelingen is de zienswijze procedure (waar van toepassing) doorlopen en worden de gewijzigde regelingen vastgesteld door de deelnemers en gepubliceerd in het Provinciaal Blad.
- In 2024 wordt er gewerkt aan de evaluatie van de verbonden partijen van Noord-Holland. Op dit moment wordt er gesproken over de specifieke invulling hiervan.

Lasten

De lasten voor de verbonden partijen staan in de verschillende programma's. De lasten (rentelasten) voor de deelnemingen in SADC en Zeehaven IJmuiden staan in programma 6 'Economie, leefbaarheid en cultuur' onder beleidsdoel 6.3.

De bijdragen aan de recreatieschappen zijn opgenomen in programma 5 onder beleidsdoel 5.2. De bijdragen aan de omgevingsdiensten staan onder beleidsdoel 2.2. De bijdragen van de provincie aan het Interprovinciaal Overleg (IPO) zijn verdeeld over de programma's op basis van de kerntaak waarvoor het IPO deze middelen inzet.

Inkomsten

De provincie ontving in 2023 circa € 10,5 miljoen aan dividend. Voor 2024 raamt de provincie circa € 6,9 miljoen aan dividend. Zie hiervoor het overzicht van de ontvangen bedragen per deelneming. De ontvangen dividenden worden gebruikt als algemeen dekkingsmiddel. Voor het jaar 2025 is een bedrag begroot van € 6,9 miljoen.

Leningen en garantstellingen verstrekt aan verbonden partijen

Aan een aantal provinciale verbonden partijen zijn bij oprichting of bij een latere financieringsbehoefte leningen dan wel garanties verstrekt, namelijk:

- De in het verleden met PolanenPark afgesloten leningovereenkomst voor een maximum bedrag van € 23 miljoen is medio 2016 afgelost. De aandeelhouders in PolanenPark staan sindsdien naar rato garant voor een bancaire lening van PolanenPark van € 20 miljoen. Voor de provincie betekent dit een garantstelling van maximaal € 8 miljoen.
- Aan Zeehaven IJmuiden is in 2011 een lening verstrekt van € 600.000. Deze lening is in 2021 verlengd tot 2026.
- Aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor is een subsidie in de vorm van een rentedragende geldlening van € 40 miljoen verleend voor de activiteiten in de voorbereidingsfase van de Pallas-reactor.
- Aan SADC (Schiphol Area Development Company) is in 2018 een kredietfaciliteit van in totaal € 13,5 miljoen verstrekt door de vier aandeelhouders: voor de provincie derhalve € 3,375 miljoen. Per boekjaar wordt bekeken of de inzet hiervan nodig is.
- Aan Alliander is in december 2021 een converteerbare lening van € 55 miljoen verstrekt voor de oplopende investeringen in de energietransitie.
- Aan het Innovatiefonds Noord-Holland B.V. is in december 2023 een lening verstrekt van € 5 miljoen voor de uitvoering van de Vroege Fase Financiering Noord-Holland. In 2025 wordt de derde en laatste tranche verstrekt aan het fonds.

Risico's verbonden aan verbonden partijen

De financiële risico's gerelateerd aan verbonden partijen zijn als volgt weer te geven (zie ook de paragraaf 'Weerstandvermogen en risicobeheersing'):

Gestort aandelenkapitaal bij deelnemingen

Een aandeelhouder in een vennootschap (deelneming) heeft een bedrag betaald voor de aandelen. Als de vennootschap slechte resultaten behaalt, kan sprake zijn van (gedeeltelijk) verlies van dit bedrag. Dit moet dan op de provinciale balans worden gecorrigeerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen

Als een deelneming winsten behaalt, kan een deel van die winst als dividend worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Deze dividenden zijn onzeker doordat pas na afloop van een boekjaar blijkt of het verwachte resultaat is behaald.

De provincie dekt in het weerstandvermogen het risico af dat 25 procent van het verwachte dividend niet wordt uitgekeerd.

Dit risico is in de paragraaf 'Weerstandvermogen en risicobeheersing' opgenomen als risico's verbonden partijen.

Overzicht verbonden partijen

Deelneming

1			2022	2023
Alliander N.V.				
Vestigingsplaats	Arnhem	Eigen vermogen	€ 4.570.000.000	€ 4.749.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 62.654.400	Vreemd vermogen	€ 6.106.000.000	€ 6.877.000.000
% belang	9,16	Resultaat	€ 198.000.000	€ 267.000.000
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Dividend	€ 9.260.000	€ 7.502.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Energievoorziening			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	in december 2021 is door de PNH een lening van € 55 miljoen verstrekt aan Alliander			
2				
N.V. Afvalzorg Holding				
			2022	2023
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 72.863.000	
Nominale waarde aandelen	€ 12.600.000	Vreemd vermogen	€ 139.978.000	
% belang	90	Resultaat	€ 177.000	
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Dividend	€ 1.125.000	€1.125.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Efficiënt gebruik stortplaatsen			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3 N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)

			2022	2023
Vestigingsplaats	Velserbroek	Eigen vermogen	€ 268.967.000	€286.070.000
Nominale waarde aandelen	€ 6.806.703	Vreemd vermogen	€ 554.330.000	€606.657.000
% belang	100	Resultaat	€ 11.741.000	€16.746.000
Programma	Ruimte en Wonen	Dividend	€ 623.278	€0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Er is geen dividend uitgekeerd in 2023 over het boekjaar 2022, het resultaat is toegevoegd aan het eigen vermogen. Dit is gedaan vanwege het perspectief van de investeringsagenda van PWN, welke nodig is voor de leveringszekerheid van drinkwater.			

4 Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)

			2022	2023
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 2.691.403	€2.698.065
Nominale waarde aandelen	€ 370.000	Vreemd vermogen	€ 1.298.225	€1.745.623
% belang	100	Resultaat	-€ 307.900	€6.663
Programma	Natuur en landelijk gebied	Dividend	€ 0	€0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Beheer en onderhoud recreatiegebieden			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Gedeputeerde Staten besloten in 2021 een verkenning uit te voeren naar de vraag of en zo ja hoe een vervreemding van de aandelen in RNH is te realiseren. Op 21 februari 2023 besloten Gedeputeerde Staten door te gaan met het verkoopproces. Er is een non-binding offer ontvangen van Staatsbosbeheer. De gesprekken over de verkoop zijn nog gaande.			

5 Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)

			2022	2023
Vestigingsplaats	Schiphol	Eigen vermogen	€ 121.887.000	€ 123.208.000
Nominale waarde aandelen	€ 3.424.680	Vreemd vermogen	€ 21.036.000	€ 22.967.000
% belang	25	Resultaat	€ 1.338.000	€ 1.321.000
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht lid RvC			
Publiek doel	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden. Marketing en acquisitie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

6 Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. in liquidatie (RON)

			2022	2023
Vestigingsplaats	Zaanstad	Eigen vermogen	€ 719.162	
Nominale waarde aandelen	€ 787.500	Vreemd vermogen	€ 1.480	
% belang	33,30	Resultaat	€ 390.612	
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 1.200.000	€188.039
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling Noordzeekanaalgebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	De RON is op 23 december 2021 ontbonden. De vereffening is afgerond en er heeft een slotuitkering plaatsgevonden. De RON is uitgeschreven uit het handelsregister.			

7 Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)

			2022	2023
Vestigingsplaats	Alkmaar	Eigen vermogen	€ 1.279.170	€1.203.624
Nominale waarde aandelen	€ 26.460	Vreemd vermogen	€ 3.698.470	€3.628.427
% belang	49	Resultaat	€ 40.539	-€75.546
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht voorzitter RvC			
Publiek doel	Ontwikkeling Economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

8 PolanenPark B.V.

			2022	2023
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 384.983	€ 425.406
Nominale waarde aandelen	€ 7.200	Vreemd vermogen	€ 2.088.332	€ 1.322.405
% belang	50	Resultaat	€ 322.792	€ 40.423
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

9 PolanenPark C.V.			2022	2023
Vestigingsplaats	Schiphol	Eigen vermogen	€ 5.722.416	€ 5.723.316
Nominale waarde aandelen	€ 7.200	Vreemd vermogen	€ 10.241.743	€ 9.229.010
% belang	50	Resultaat	€ 2.152.177	€ 0
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV			
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

10 Zeehaven IJmuiden N.V.			2022	2023
Vestigingsplaats	IJmuiden	Eigen vermogen	€ 29.128.000	€ 32.154.000
Nominale waarde aandelen	€ 408.402	Vreemd vermogen	€ 33.265.000	€ 31.276.000
% belang	8,40	Resultaat	€ 2.358.000	€ 3.108.000
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 24.500	€ 24.500
Bestuurlijk belang	Benoeming bestuurslid beherende stichting			
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

11 Zeestad Beheer B.V.			2022	2023
Vestigingsplaats	Den Helder	Eigen vermogen	€ 18.000	€ 18.000
Nominale waarde aandelen	€ 9.000	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
% belang	50	Resultaat	€ 0	€ 0
Programma	Ruimte en Wonen	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Stadsvernieuwing Den Helder			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

12 Zeestad C.V.

			2022	2023
Vestigingsplaats	Den Helder	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
Nominale waarde aandelen	0	Vreemd vermogen	€ 74.376.702	€ 68.024.599
% belang	49	Resultaat	€ 0	€ 0
Programma	Ruimte en Wonen	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV			
Publiek doel	Stadsvernieuwing Den Helder			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

13 N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

			2022	2023
Vestigingsplaats	Den Haag	Eigen vermogen	€ 4.615.000.000	€4.721.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 1.525.875	Vreemd vermogen	€ 107.459.000.000	€110.819.000.000
% belang	1,10	Resultaat	€ 300.000.000	€254.000.000
Programma	Overzicht algemene middelen en organisatie	Dividend	€ 1.391.598	€ 1.525.875
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Belegging			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

14 Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)

			2022	2023
Vestigingsplaats	Den Haag	Eigen vermogen	€ 1.995.000.000	€ 2.060.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 11.845	Vreemd vermogen	€ 71.290.000.000	€ 73.849.000.000
% belang	0,2	Resultaat	€ 143.000.000	€ 125.000.000
Programma	Overzicht algemene middelen en organisatie	Dividend	€ 88.826	€ 106.591
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Belegging			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

15 Life Sciences Fund Amsterdam B.V.

			2022	2023
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 8.193.691	€8.195.396
Nominale waarde aandelen	€ 36.038	Vreemd vermogen	€ 13.569	€58.398
% belang	20	Resultaat	€ 899.279	€1.861.709
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend		€ 372.609
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100% Fondsomvang: €10 miljoen			

16 Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland B.V.

			2022	2023
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 51.396.267	€62.451.399
Nominale waarde aandelen	€ 1	Vreemd vermogen	€ 2.748.033	€2.084.821
% belang	100	Resultaat	-€ 2.205.793	€1.222.346
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Stimuleren duurzame economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100%. Fondsomvang: €85 miljoen. In 2023 is de beheerfase van het fonds ingegaan. Er worden geen nieuwe participaties aangegaan.			

17 Innovatiefonds Noord-Holland B.V.

			2022	2023
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 8.713.704	€ 10.192.271
Nominale waarde aandelen	€ 8.000	Vreemd vermogen	€ 180.785	€ 4.663.998
% belang	50	Resultaat	€ 600.723	-€ 646.433
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend		
Bestuurlijk belang	stemrecht AvA			
Publiek doel	Het beschikbaar stellen van financiering aan kleine en middelgrote ondernemingen teneinde (innovatieve) projecten te stimuleren binnen de provincie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100%			

18 SolaRoad B.V.

			2022	2023
Vestigingsplaats	Delft	Eigen vermogen	-€ 10.049	- € 98.605
Nominale waarde aandelen € 400		Vreemd vermogen	€ 129.884	€ 128.759
% belang	40	Resultaat	-€ 108.019	- € 88.556
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Dividend		
Bestuurlijk belang	stemrecht AvA			
Publiek doel	Verduurzaming van de energiesector			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

19 InWest Regio B.V. (ROM)

			2022	2023
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 18.271.978	€ 41.611.829
Nominale waarde aandelen € 40.000		Vreemd vermogen	€ 6.015.075	€ 112.197
% belang	33,25	Resultaat	-€ 1.594.635	-€ 2.921.012
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	De vennootschap heeft als doel om binnen het werkgebied bij te dragen aan het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland en aan het realiseren van de transitieopgaven op het gebied van energie en circulariteit door onder andere het beschikbaar stellen van financiering, adviseren en begeleiden van ondernemingen, en het stimuleren en faciliteren van innovatie.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

Gemeenschappelijke regelingen

1 Recreatieschap Spaarnwoude				
			2024	2025
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 3.275.346	€ 3.478.418
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	33,33%		2022	2023
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 14.528.570	€ 13.728.038
		Vreemd vermogen	€ 3.860.853	€ 4.829.404
		Resultaat	-€ 566.901	-€ 800.533
Bestuurlijk belang	Portefuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. Eén lid van Provinciale Staten is lid van het algemeen bestuur			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				
2 Recreatieschap Groengebied Amstelland				
			2024	2025
Vestigingsplaats	Amstelveen	Bijdrage Provincie NH	€ 1.108.935	€ 1.177.689
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	14,28%		2022	2023
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 1.997.016	€ 2.154.633
		Vreemd vermogen	€ 3.123.954	€ 2.799.058
		Resultaat	€ 276.066	€ 157.617
Bestuurlijk belang	Portefuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				
3 Recreatieschap Twiske-Waterland				
			2024	2025
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 1.635.606	€ 1.737.014
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	21,5%		2022	2023
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 5.232.582	€ 5.203.785
		Vreemd vermogen	€ 615.680	€ 694.281
		Resultaat	€ 141.039	-€ 28.797
Bestuurlijk belang	Portefuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

4 Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer			2024	2025
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 908.933	€ 965.287
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	12,5%		2022	2023
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 1.473.147	€ 1.426.103
		Vreemd vermogen	€ 1.094.471	€ 1.097.395
		Resultaat	-€ 287.576	-€ 47.043
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

5 Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.			2024	2025
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 575.862	€ 752.131
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	25%		2022	2023
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 720.213	€ 1.080.557
		Vreemd vermogen	€ 6.813.901	€ 6.520.396
		Resultaat	-€ 595.747	€ 428.864
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het bestuur van het Plassenschap.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

6 Beheersregeling Amstel			2024	2025
Vestigingsplaats	n.v.t.	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2022	2023
Programma	Bereikbaarheid	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
		Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
		Resultaat	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Door de beheersregeling is het beheer bij één provincie belegd: de provincie Noord-Holland.			
Publiek doel	Het beheer van de Amstel			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

7 Randstedelijke Rekenkamer			2024	2025
Vestigingsplaats	Amsterdam	Bijdrage Provincie NH	€ 470.176	€ 490.889
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	25%		2022	2023
Programma	Bestuur	Eigen vermogen	€ 428.030	€ 354.289
		Vreemd vermogen	€ 502.249	€ 1.004.576
		Resultaat	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan om gezamenlijk op een effectieve en efficiënte wijze de wettelijke opdracht voor het instellen van een rekenkamer vorm en inhoud te kunnen geven.			
Publiek doel	Rekenkamerfunctie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

8 Openbaar lichaam Waddenfonds			2024	2025
Vestigingsplaats	Leeuwarden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	33,33%		2022	2023
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 113.553.928	€ 130.474.976
		Vreemd vermogen	€ 84.554.798	€ 79.309.808
		Resultaat	€ 1.890.845	€ 2.153.209
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Water is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. Twee leden Provinciale Staten nemen deel aan het algemeen bestuur			
Publiek doel	Beheren en besteden Waddenfonds			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

9 Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek			2024	2025
Vestigingsplaats	Lelystad	Bijdrage Provincie NH	€ 571.392	€ 263.161
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	4,24		2022	2023
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 2.555.454	€ 3.173.135
		Vreemd vermogen	€ 5.559.170	€ 4.692.901
		Resultaat	€ 923.890	€ 1.169.879
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Eigenaarsrol Omgevingsdiensten is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

10 Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied				
			2024	2025
Vestigingsplaats	Zaandam	Bijdrage Provincie NH	€ 31.680.000	€ 31.200.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	20%		2022	2023
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 2.634.000	€ 5.932.000
		Vreemd vermogen	€ 28.099.000	€ 32.665.000
		Resultaat	-€ 909.000	€ 3.652.000
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Milieu is lid van het algemeen bestuur. Gedeputeerde Omgevingsdiensten is lid van het dagelijks bestuur en tevens lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

11 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord				
			2024	2025
Vestigingsplaats	Hoorn	Bijdrage Provincie NH	€ 9.749.000	€ 10.437.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	30%		2022	2023
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 4.841.000	€ 4.188.000
		Vreemd vermogen	€ 5.496.000	€ 5.837.000
		Resultaat	€ 1.110.040	€ 1.742.000
Bestuurlijk belang	Portefuillehouder Eigenaarsrol Omgevingsdiensten is lid van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Voor 2021 zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor de VTH-plustaken in verband met de uitvoering van de Wet natuurbescherming waaronder stikstof.			

12 Omgevingsdienst IJmond				
			2024	2025
Vestigingsplaats	Beverwijk	Bijdrage Provincie NH	€ 449.496	€ 473.904
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	13%		2022	2023
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 734.217	€ 729.707
		Vreemd vermogen	€ 11.100.945	€ 12.106.613
		Resultaat	€ 121.955	€ 105.487
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Omgevingsdiensten is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

13 Gemeenschappelijke Regeling Siteholderschap Werelderfgoed Hollandse Waterlinies				
			2024	2025
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 300.000	€ 300.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	30		2022	2023
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Eigen vermogen	€ 849.450	€ 833.034
		Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
		Resultaat	€ 36.512	-€ 16.416
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder is Cultureel erfgoed is lid van het bestuur van het gemeenschappelijk orgaan			
Publiek doel	Behoud en uitdragen van de universele waarde van het UNESCO werelderfgoed van de Hollandse Waterlinies.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Opgericht in 2022			

Privaatrechtelijke rechtspersonen

14 Interprovinciaal Overleg (IPO)				
			2024	2025
Vestigingsplaats	Den Haag	Bijdrage Provincie NH	€ 2.298.000	
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	8,33%		2022	2023
Programma	Bestuur	Eigen vermogen	€ 5.687.607	€ 9.393.432
		Vreemd vermogen	€ 43.081.750	€ 38.268.737
		Resultaat	€ 3.676.547	€ 3.676.547
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder IPO-bestuur is lid van het bestuur van het IPO. Twee leden van Provinciale Staten nemen deel aan de algemene vergadering van het IPO.			
Publiek doel	Belangenbehartiging provincies			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

15 Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A.				
			2024	2025
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 341.820	€ 280.579
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2022	2023
Programma	Bereikbaarheid	Eigen vermogen	€ 509.450	€ 825.719
		Vreemd vermogen	€ 2.388.243	€ 4.484.347
		Resultaat	-€ 361.963	€ 316.269
Bestuurlijk belang	Namens Gedeputeerde Staten is de teamsenior openbaar vervoer van de sector Mobiliteit de gevolmachtigde om deel te nemen aan de Algemene Ledenvergadering van de DOVA U.A.			
Publiek doel	Ontwikkelen van een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

17 Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio			2024	2025
Vestigingsplaats	Haarlemmermeer	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/deelnemersbelang NH (%)			2022	2023
Programma	Ruimte en Wonen	Eigen vermogen	€ 34.986.916	€ 20.324.920
		Vreemd vermogen	€ 290.081	€ 247.772
		Resultaat	-€ 369.918	- € 461.702
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Schiphol: Voorzitter Raad van Toezicht			
Publiek doel	Verbeteren leefkwaliteit Schipholregio			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

18 Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied			2024	2025
Vestigingsplaats	IJmuiden	Bijdrage Provincie NH	€ 619.727	
Eigenaars-/deelnemersbelang NH (%)			2022	2023
Programma	Ruimte en Wonen	Eigen vermogen	€ 310.178	€ 316.197
		Vreemd vermogen	€ 1.112.407	€ 1.664.884
		Resultaat	-€ 1.322	€ 6.019
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Havens: Voorzitter Bestuursplatform NZKG			
Publiek doel	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

19 Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.			2024	2025
Vestigingsplaats	IJmuiden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/deelnemersbelang NH (%)			2022	2023
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Eigen vermogen	€ 29.128.000	€ 32.154.000
		Vreemd vermogen	€ 33.265.000	€ 31.276.000
		Resultaat	€ 2.358.000	€ 3.108.000
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap bestuur Stichting.			
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

20 Stichting Voorbereiding Pallas-reactor			2024	2025
Vestigingsplaats	Schagen	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2022	2023
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Eigen vermogen	-€ 268.572.000	-€ 416.474.000
		Vreemd vermogen	€ 286.815.000	€ 458.197.000
		Resultaat	-€ 71.031.000	-€ 147.902.000
Bestuurlijk belang	Benoeming leden Raad van Toezicht.			
Publiek doel	Vorbereiding bouw hoge-flux reactor			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

Publiekrechtelijk rechtspersoon

21 Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland			2024	2025
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2022	2023
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 51.224.350	€ 56.554.990
		Vreemd vermogen	€ 62.088	€ 42.859
		Resultaat	-€ 7.772.993	€ 5.330.641
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Staten zijn beheerder van het Fonds.			
Publiek doel	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3.7 Grondbeleid

Algemeen

Grondaankoop, -bezit en -verkoop is voor de provincie een middel voor het realiseren van provinciale doelen en dus geen doel op zich. Onze grondactiviteiten vinden plaats binnen de kaders van de vijfde Nota Grondbeleid. Belangrijkste uitgangspunten hierin zijn: rechtmatigheid, transparantie, marktconformiteit en duurzaamheid. De aankoop van gronden gebeurt in beginsel op basis van onafhankelijke taxaties. De verkoop van gronden is in beginsel openbaar. Hiermee voldoen we aan het gelijkheidsbeginsel (arrest Didam) en waarborgen we de marktconformiteit. Als overheid mag de provincie namelijk geen verstorende werking op de grondmarkt hebben en geen onrechtmatige staatssteun verlenen. Tevens moet zij als overheid iedereen gelijk behandelen. Bij de verhuur, verpachting en verkoop van gronden heeft dan ook iedereen dezelfde positie. Hiervan kan, op basis van een integrale afweging met inachtneming van het zorgvuldigheidsbeginsel, worden afgeweken als een provinciaal doel aan de orde is.

Aankoop van gronden voor de verschillende beleidsdoelen gebeurt zoveel mogelijk op minnelijke (vrijwillige) basis. Indien noodzakelijk wordt een onteigeningsprocedure gestart.

Natuur

Grond vormt een essentiële schakel in de transitie van het landelijk gebied, in bijzonder de afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Voor die transitie zetten we verschillende instrumenten in, zoals de vestiging van kwalitatieve verplichtingen en kavelruilen. Ook wordt grond binnen de NNN-begrenzing of daarbuiten aangekocht om in te zetten als ruilgrond. Het vestigen van een kwalitatieve verplichting is een bijzondere vorm die specifiek voor de NNN-realisatie is ontwikkeld: de provincie gaat een overeenkomst aan met een eigenaar die zijn agrarische grond omzet in grond met een natuurfunctie. De eigenaar wordt vervolgens gecompenseerd voor de waardevermindering.

In 2020 besloten Provinciale Staten om voor de NNN-realisatie in en nabij Natura 2000-gebieden zo nodig het onteigeningsinstrument in te zetten. Hiermee is het mogelijk om op basis van volledige schadeloosstelling de benodigde gronden minnelijk aan te kopen. Het onteigeningsinstrument wordt alleen ingezet als in een gebiedsproces eerst een gezamenlijke gebiedsvisie is vastgesteld en de minnelijke verwerving onvoldoende is gebleken.

Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) worden de aankopen voor het NNN op de balans opgenomen tegen de verwervingskosten (inclusief eventuele schadeloosstelling en aanvullende kosten). De aankoop van (meestal) agrarische gronden voor het NNN leidt tot een forse waardedaling. Dit geldt zeker voor de extra kosten ten gevolge van de aankoop van opstallen en de schadeloosstelling. Hierdoor is de balanswaarde van de NNN-gronden fors hoger dan de daadwerkelijke waarde. Dit vormt een risico voor het moment dat deze grond, zijnde natuurgrond, weer verkocht wordt. Daarom is in 2020 een reserve voor de toekomstige afwaardering NNN-gronden aangelegd. Deze reserve wordt, ten laste van de reserve Groen, steeds bij de tweede begrotingswijziging van het opvolgende jaar aangevuld met het verschil tussen de verwervingskosten van de NNN-gronden die in het vorige jaar zijn aangekocht en de potentiële verkoopopbrengsten van NNN-gronden. Dit is gestandaardiseerd op € 1 per vierkante meter.

Een bijzondere vorm van activering zijn aankopen in het kader van de zogenaamde SPUK-regelingen. Zo heeft het Rijk met een SPUK-regeling budget beschikbaar gesteld voor de verwerving van gronden, om deze vervolgens in te zetten voor de bodemdalingsopgave. Gronden die we in dit kader aankopen, komen voor de verwervingsprijs op de balans. En direct daarna met de SPUK-rijksbijdrage (zijnde bijdrage derde) afgewaardeerd tot € 1. Hiermee blijven deze aankopen wel zichtbaar op de balans.

De provincie heeft in het verleden een grote grondportefeuille gekregen van het Rijk voor de afronding van het NNN. Deze Strategische Gronden Groen worden in eerste instantie ingezet als ruilgrond voor de NNN-realiseatie. Overtollige percelen worden verkocht, waarbij de opbrengst ten goede kwam van de reserve Groen. De ervaring leert dat grondpositie hét vliegwiel is voor gebiedsprocessen in het landelijk gebied.

Infrastructuur

Projecten waar grondverwerving aan de orde is, zijn de aanpassingen aan meerdere provinciale wegen (N-wegen) en de realisatie van enkele HOV-verbindingen. Grootschalige, projectmatige verwervingen zijn niet aan de orde. Het gaat om diverse kleinere projecten, waarbij bijvoorbeeld sprake is van verwerving voor onderhoud, veiligheid en uitbreiding van wegen en fietspaden, en de aanleg van rotondes. Deze taakgebonden verwervingen vallen onder het budget dat Provinciale Staten beschikbaar hebben gesteld voor het desbetreffende project. Vaak lopen die budgetten via een projectkrediet in het kader van het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI). De rol van de grondverwerving binnen deze projecten heeft een faciliterend karakter, waarbij tegelijkertijd de wettelijke kaders en de kaders in de vijfde Nota Grondbeleid worden bewaakt.

Grondbanken

In het Programma Natuurontwikkeling (PNO) 2019-2023 is besloten de voormalige beheergrondbank Laag-Holland en Amstelland (zie regel 11 onderstaande tabel) af te bouwen en geen nieuwe in te stellen. De (beperkte) hoeveelheid grond in de voormalige beheergrondbanken wordt ingezet voor provinciale doelen. Is dat niet aan de orde, dan worden de gronden, conform afspraak, aangeboden aan de zittende pachters.

Strategische grondaankopen

Met het krediet Strategische grondaankopen kan de provincie, anticiperend op mogelijke ontwikkelingen, voor provinciale doelen in brede zin gronden aankopen. Met de PS-voordracht 2023-12 (6 maart 2023) bedraagt het krediet € 60 miljoen. Hiervan zit circa € 31,7 miljoen 'vast' in de (grond)eigendommen, vermeld in onderstaande tabel bij 'materiële vaste activa (strategische grondaankopen)'.

Beheer en verkoop

De provincie bezit ongeveer 13.400 hectare grond. Circa 3.100 hectare hiervan valt binnen de beheergrenzen van de provinciale (vaar)wegen.

Ongeveer 7.300 hectare grond is in beheer gegeven aan PWN en Staatsbosbeheer via beheerovereenkomsten.

Van de resterende 3.000 hectare grond is circa 600 hectare water, bermen en overhoeken en is ongeveer 200 hectare in erfpacht of tijdelijk beheer uitgegeven.

Circa 2.200 hectare wordt verpacht aan in totaal 225 agrariërs. Hiertoe behoort circa 350 hectare gerealiseerde natuur.

De provincie verhuurt circa 800 ligplaatsen en de grond onder 26 tankstations langs provinciale wegen. Met de verhuur en verpachtingen ontvangt de provincie ongeveer € 3,5 miljoen per jaar. Ligplaatsen en tankstations zijn in permanent beheer uitgegeven. Het overige vastgoed wordt tijdelijk beheerd, in afwachting van een definitieve bestemming, verkoop, ontwikkeling of sloop.

De percelen binnen de begrenzing van het NNN en/of met een weidevogeldoelstelling worden verpacht met gebruiksbeperkingen. Deze beperkingen dragen bij aan doelstellingen voor natuur, duurzame landbouw en biodiversiteit.

Verantwoording GS aan PS

De provincie streeft naar maximale transparantie als het gaat om grondtransacties. In de begroting worden kosten en opbrengsten in enig jaar zo goed mogelijk geraamd. Hierbij gelden enkele kanttekeningen:

- Aan- en verkoop van grond is vaak een grillig proces dat sterk gekoppeld is aan de actuele economische situatie. Het is dan ook niet altijd goed te plannen of te voorspellen. Daarom wijkt de realisatie altijd af van de raming. Dit verschil wordt achteraf altijd verklaard.
- Zolang er onderhandeld wordt over aan- en verkoop van gronden kan vrijgeven van informatie (bijvoorbeeld over taxaties) de onderhandelingspositie van de provincie of derde partijen schaden. Er wordt daarom zo nodig een beroep gedaan op geheimhouding.

Overzicht provinciale gronden op balans

Perceel	Boekwaarde per 31-12-2023	Oppervlakte (m2)
1. Zonneweide Jaagweg, Koggenland	€7.300.000,00	1.122.735
2. Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein, Anna Paulowna	€ 2.011.000	165.988
3. Bergweg 30, Bloemendaal (in erfpacht gegeven)	€ 225.807	3.082
4. Perceel Hoofdweg 511, Haarlemmermeer	€ 380.000	48.000
5. Percelen Wieringen (aan- en verkopen in kader van kavelruilingen)	€ 4.717.894	1.009.723
6. NW-deel SLP-zuid, Rijssenhout	€ 4.626.281	48.050
7. Aankoop Gansoord 30 en Turfspoor 47 Lissebroek	€ 4.568.386	149.208
8. perceel grond aan de Horndijk, Loosdrecht	€ 170.000	705
9. Grasland Parallelweg, Burgerbrug	€ 1.073.952	184.730
10. Bollengrond Kolonel Sneepweg, Bergen	€ 1.071.708	67.880
11. Percelen kavelruil Zonnevanck, Starnmeer/Bergen	€ 2.112.405	378.839
12. Percelen fietspad Wierdijk, Wieringen	€ 390.846	72.875
13. Percelen kavelruil Schoorldam, Schoorl	€ 347.590	63.768
14. Jaagweg 1, Broek in Waterland	€ 1.087.698	768
15. Percelen Burgerweg 2, Hippolytushoef	€ 1.671.920	232.872
Subtotaal	€ 31.755.487	3.549.223
16. Percelen voormalig Wieringerrandmeer	€ 4.703.504	2.182.570
17. Percelen voormalige beheergrondbank Laag-Holland	€ 936.040	1.074.470
18. Strategische Gronden Groen (samenvoeging BBL & PASO per 31.12.2019)	€ 24.008.871	12.673.923
19. NNN eigendom	€ 34.372.692	4.230.316
20. Ronde Hoep Bodemdaling	€ 1	320.000
21. Renovatie Houtplein Grond	€ 7.700.000	
22. Grond archeologisch depot te Casticum	€ 1.308.715	
Subtotaal	€ 73.029.823	20.481.279
Totalen	€ 104.785.310	24.030.502

VOORRAAD jaarrekening 2023

Omschrijving	Categorie	Boekwaarde per 31-12-2023	Oppervlakte (m2)
Verkoop Beheergrondbank Ouder-Amstel H 465, 543, 544	14. Voormalig beheergrondbank Laag-Holland en Amstelland	0	0
ZO-deel SLP -Zuid, Rijssenhout (beoogd transformatorstation)	6. SLP-Zuid/ deel NW, Rijssenhout	€ 91.506	90.600
Beheergrondbank Assendelft P1210	14. Voormalig beheergrondbank Laag-Holland en Amstelland	€ 83.002	82.180
Totalen		€ 174.508	172.780

3.8 Provinciale heffingen

Algemeen

De provinciale belastingen en heffingen zijn inkomsten van de provincie. Ze worden betaald door de inwoners en ondernemers in Noord-Holland. Met de provinciale belastingen en heffingen, aangevuld met onder meer de uitkering uit het provinciefonds, financiert de provincie collectieve voorzieningen. Deze zijn in de verschillende programma's opgenomen. Bij het heffen gaat de provincie uit van het profijtbeginsel. Uitgangspunt is dat degene die profiteert van een voorziening voor die voorziening betaalt. Het profijtbeginsel doet zich sterker voor bij heffingen (bijvoorbeeld leges) dan bij belastingen (bijvoorbeeld opcenten motorrijtuigenbelasting). In de paragraaf Provinciale heffingen worden de beleidslijnen die Provinciale Staten hebben vastgesteld en de te realiseren belastingopbrengsten weergegeven. Bij het heffen houden we rekening met interne en externe kaders en wet- en regelgeving, waaronder verschillende artikelen uit de Provinciewet (artikel 222 t/m 226).

Lastendruk

Provinciale belastingen en heffingen bepalen, zij het in geringe mate, de collectieve lastendruk. Zij zijn dus mede bepalend voor de omvang van het besteedbaar inkomen van de inwoners van Noord-Holland. Wettelijk mag het bedrag van provinciale belastingen en heffingen niet afhankelijk worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen van de belastingplichtige.

Provinciale heffingen moeten overheidsop treden legitimeren

Wat krijgen burgers en bedrijven terug voor de belastingen en heffingen die zij betalen aan de provincie? De provincie streeft naar evenwicht tussen de mate waarin burgers en bedrijven het optreden door de provincie ervaren en de hoogte van de bijdrage die ze betalen. De Provinciewet stelt een grens aan de hoogte van de provinciale opcenten. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat de provinciale heffingen maximaal kostendekkend mogen zijn. Bij overtreding van deze regels kan de belastingrechter bij een bezwaar- en/of beroepsprocedure de legesverordening onverbindend verklaren.

Structurele uitgaven moeten structureel gedekt worden. Voor een aanpassing van de leges- en belastingtarieven 2024 moest Provinciale Staten vóór 31 december 2023 een besluit nemen. Een wijziging van het tarief opcenten motorrijtuigenbelastingen moet eveneens door Provinciale Staten worden vastgesteld. De wijziging van het tarief opcenten 2025 moet vóór 1 december 2024 kenbaar worden gemaakt bij het ministerie van Financiën.

Kwijtscheldingsbeleid (artikel 10 BBV)

Gezien het karakter van de heffingen past de provincie Noord-Holland geen kwijtschelding toe.

Onderbouwing per heffing

De provincie Noord-Holland kent de volgende provinciale belastingen en heffingen:

- Belastingen: betalingen voor het uitvoeren van collectieve vormen van dienstverlening met een algemeen belang. De provincie kent provinciale opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel.

- **Heffingen:** betalingen voor de uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening, die verband houden met collectieve voorzieningen. In de provincie Noord-Holland is dit de grondwateronttrekkingsheffing.
- **Leges:** betalingen voor individuele dienstverlening van overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. De provincie Noord-Holland kent leges en overige rechten.
- **Nazorgheffing:** In de zogenoemde Leemtewet is op 1 april 1998 een regeling in de Wet milieubeheer opgenomen over de nazorg van operationele stortplaatsen. Dit zijn stortplaatsen waar het storten van afvalstoffen niet vóór 1 september 1996 is beëindigd.

Belastingen: opcenten motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting wordt geheven over het bezit van een motorvoertuig. De heffing en inning van de motorrijtuigenbelasting, waarop de provinciale opcenten meeliften, verzorgt de Belastingdienst. Bovenop de motorrijtuigenbelasting betalen houders van personenauto's en motoren provinciale opcenten. De provincies stellen het opcententarief vast. Zij zijn daarbij gehouden aan een wettelijk maximum dat het Rijk bepaalt. Het huidige wettelijk maximum bedraagt voor 2024 138,3 (Provinciewet artikel 222, tweede lid). Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met het inflatiecorrectiecijfer. Het maximum opcententarief voor 2025 wordt in augustus/september van dit jaar bekendgemaakt. Per 1 januari 2024 heeft de provincie Noord-Holland het opcententarief verhoogd van 67,9 naar 77,4 opcenten.

De provincie Noord-Holland heeft sinds 2001 het laagste opcententarief. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de tarieven per provincie. Let wel, de tarieven voor 2025 zijn voorlopig en gebaseerd op de beschikbare informatie per ultimo juli 2024.

Provincie	2025	2024
Noord-Holland	77,4	77,4
Overijssel	82,2	82,2
Flevoland	83,0	83,0
Limburg	83,1	83,1
Utrecht	83,9	81,9
Zeeland	84,4	84,4
Noord-Brabant	84,9	82,8
Drenthe	92,0	92,0
Friesland	92,1	89,6
Groningen	95,7	95,7
Gelderland	97,9	97,9
Zuid-Holland	98,7	98,7
Gemiddeld	87,9	87,4
Maximum tarief	138,3	

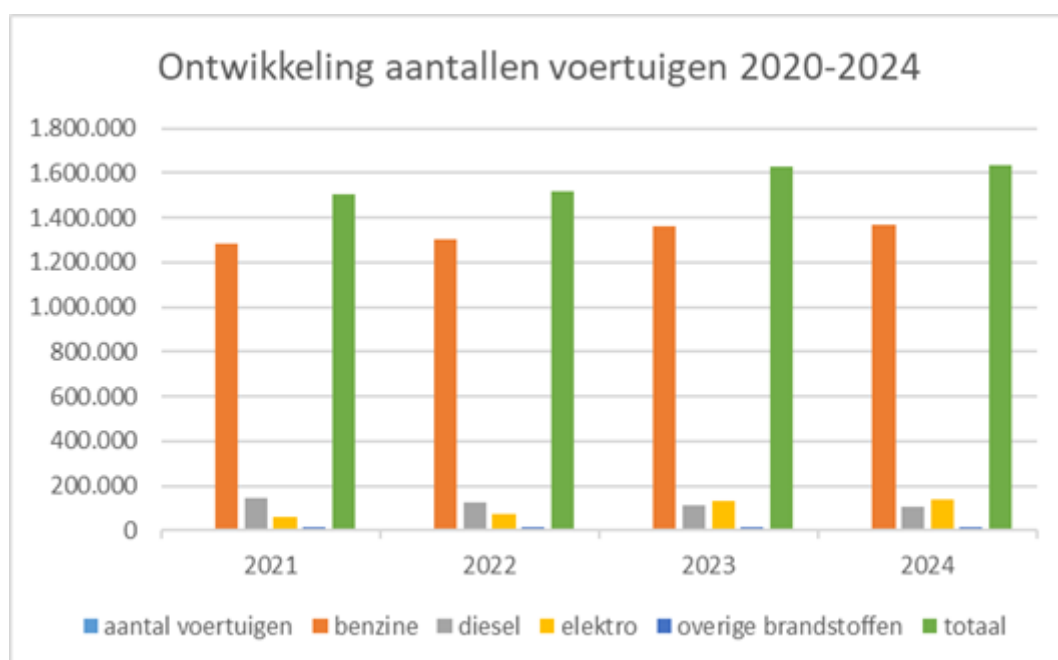
Ontwikkeling van aantal voertuigen per brandstofsoort

De tabellen hieronder tonen voor de jaren 2020 tot en met 2024 de samenstelling van de voertuigen die in Noord-Holland zijn geregistreerd. Ze laten een jaarlijks stijgende trend zien. Daarnaast valt op dat het aandeel van zowel benzine- als elektrische voertuigen blijft stijgen (zowel in absolute aantallen als in procenten). Het aantal dieselveertuigen daalt de laatste jaren.

Aantal voertuigen	2020	2021	2022	2023	2024*
Benzine	1.251.388	1.282.449	1.300.845	1.364.231	1.370.257
Diesel	162.887	142.066	128.338	111.306	106.122
Elektro	40.197	59.122	73.488	133.801	140.851
Overige brandstoffen	17.818	17.327	17.141	17.030	16.896
Totaal	1.472.290	1.500.964	1.519.812	1.626.368	1.634.126

% Brandstofverbruik	2020	2021	2022	2023	2024*
Benzine	85,0%	85,2%	85,6%	83,9%	83,9%
Diesel	11,1%	10,5%	8,4%	6,8%	6,5%
Elektro	2,7%	3,0%	4,9%	8,2%	8,6%
Overige brandstoffen	1,2%	1,2%	1,1%	1,0%	1,0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

*2024 betreft de verdeling op basis van de gewichtsuitdraai per 31-03-2024

Overzicht gerealiseerde en geraamde opbrengsten opcenten motorrijtuigenbelasting

Op basis van de gewichtsuitdraai per 1 januari 2024 verwacht de Belastingdienst een zogenaemde 'theoretische' opbrengst provinciale opcenten voor 2024 van € 275,6 miljoen (personenauto's € 274,0 miljoen en motoren € 1,6 miljoen). Voor 2025 houden we rekening met een autonome groei van het aantal voertuigen van 2 procent. Dit verklaart mede de stijging in de jaren 2024 en verder. Daarnaast wordt de stijging in de geraamde opbrengst ook verklaard door het feit dat in 2025 hybride auto's voor 100 procent belast worden. In de huidige (oude) situatie zou dat 50

procent zijn. Daarnaast tellen voor de jaren 2026 en verder ook de elektrische auto's voor 100 procent mee in de opbrengsten van de provincies. Het Rijk bouwt immers de korting in de jaren van 2026-2031 af van 40 procent in 2026 naar 0 procent in 2031. Daarnaast stelt het Rijk extra middelen beschikbaar aan provincies ter compensatie van de jaren waarin nog een gedeeltelijke vrijstelling geldt voor elektrische auto's.

Voorgesteld wordt om voor 2024 tot en met 2028 rekening te houden met een structurele opbrengst, zoals in de tabel hieronder is opgenomen.

Opbrengsten opcenten MRB	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Jaarrekening	229,8	234,9	-	-	-	-	-
Begroting	229,1	231,5	275,6	294,7	357,2	363,0	368,8

Onderdeel van hiervoor vermelde aantallen voertuigen zijn de leasevoertuigen. Hierna wordt deze categorie nader toegelicht.

Aantal leasevoertuigen in Noord-Holland

Een verandering in de provinciale belastinggrondslag (bijvoorbeeld door de verhuizing van een grootwagparkhouder of een leasebedrijf naar een andere provincie) werkt direct en egaliserend door in de verdeling van het provinciefonds. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de ontwikkeling van het aantal leasevoertuigen in Nederland en in de provincie Noord-Holland.

Noord-Holland	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
GWH					
Personenauto's	154.179	161.035	175.403	270.321	269.400
Motoren	77	100	103	28	24
	154.256	161.135	175.506	270.349	269.424
Particulieren					
Personenauto's	51.026	56.012	58.078	61.454	61.518
Motoren	40	52	78	74	82
	51.066	56.064	58.156	61.528	61.600
Totaal	205.322	217.199	233.662	331.877	331.024

Onbenutte belastingcapaciteit

Het maximum aantal opcenten dat provincies mogen heffen wordt wettelijk vastgesteld. Dit wordt jaarlijks in de septembercirculaire van het provinciefonds gepubliceerd. Voor 2024 ligt het maximum op 138,3 opcenten. Uitgaande van de verwachte opbrengstraming voor 2024 van € 275,6 miljoen en het huidige opcententarief (77,4) is de opbrengst per opcent € 3,56 miljoen. Uitgaande van het maximumtarief opcenten 2024 (138,3) zijn 60,9 opcenten onbenut. De theoretische (meer)opbrengst vanwege onbenutte belastingcapaciteit bedraagt afgerond € 217 miljoen.

Opbrengst opcenten (*€ 1 mln.)	Opcenten tarief 2024	Opbrengst per opcent (*€ 1 mln.)	Maximum opcenten tarief 2024	Maximale opbrengst 2024 (*€ 1 mln.)	Onbenutte belastingcapaciteit 2024 (*€1 mln.)
€ 275,60	€ 77,40	€ 3,56	€ 138,30	€ 492,40	€ 217,00

Grondwater(onttrekkings)heffing

Sinds 1 januari 2010 was de grondwaterheffing gebaseerd op de Waterwet. Door de invoering van de Omgevingswet wordt deze heffing gebaseerd op de deze wet en wordt nu grondwateronttrekkingsheffing genoemd. De heffing is uitsluitend bestemd voor de kosten voor het grondwaterbeheer die ten laste komen van de provincie, waaronder het tegengaan van verdroging in bepaalde gebieden. In 2023 bedroeg de opbrengst van de grondwaterheffing € 736.000 (afgerond). Er is een voorziening ingesteld met als doel onnodige fluctuaties van het heffingstarief tegen te gaan. Deze is tevens bedoeld om onvoorziene en ontoerekenbare schade te betalen. Heffingsplichtig zijn de onttrekkers van 25.000 m³ of meer grondwater per heffingsjaar. Het tarief is vastgesteld op € 0,0085 per m³ onttrokken grondwater. Voor 2025 wordt een opbrengst geraamd van € 800.000.

Leges

Provincies hebben een aantal taken die leiden tot de afname van individuele diensten door bewoners of bedrijven. De afnemers van zo'n dienst betalen leges om de kosten te dekken (zoals personeels-, huisvestings- en materiaalkosten). In de tarieventabel die hoort bij de legesverordening zijn de provinciale legestarieven opgenomen voor onder andere het verstrekken van vergunningen in het kader van de fysieke leefomgeving, wateractiviteiten, ontgrondingsactiviteiten, flora- en fauna-activiteiten en milieubelastende activiteiten.

Uitgangspunt van Provinciale Staten is dat leges voor een vergunningsaanvraag kostendekkend zijn of worden. Dat wordt in eerste instantie bereikt door het optimaliseren van efficiency en in tweede instantie door het verhogen van de tarieven. Dit beleid vereist inzicht in de kostenstructuur, -beheersing en -toerekening. In december 2019 is besloten de leges voor de vergunningsaanvragen gefaseerd in drie jaar naar een kostendekkend niveau te brengen. Om te berekenen of de leges de kosten dekken, gaan we uit van een gemiddelde tijdsbesteding per vergunningsaanvraag. Deze wordt jaarlijks met de vergunningverlenende organisaties (waaronder de omgevingsdiensten) afgestemd. Het uurtarief van de omgevingsdienst en provincie wordt gehanteerd om de hoogte van de leges te berekenen. De legesverordening 2025 (met de daarbij behorende legestabel 2025) wordt gelijktijdig met de behandeling van de begroting 2025 ter vaststelling aangeboden aan Provinciale Staten.

Kostendekkendheid leges in 2025

De uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken) is opgedragen aan de omgevingsdiensten: Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG), Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN), Omgevingsdienst IJmond (OD IJmond) en Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechtstreek (OFGV). De kosten verbonden aan de VTH-taken zijn opgenomen in de lumpsumbekostiging van deze omgevingsdiensten. Bij de berekening van de leges en de kostendekkendheid mogen alleen de kosten van de vergunningverlening worden doorberekend. Het onderstaande overzicht geeft enig inzicht in de mate waarin de leges de kosten dekken. De te realiseren opbrengsten voor 2025 zijn gebaseerd op de kostendekkende tarieven en het aantal vergunningsaanvragen dat naar verwachting het komende jaar wordt ingediend.

Kostprijsberekening methode

Om de kostprijs van de diverse vergunningsaanvragen te berekenen, maken we gebruik van de Activity Based Costing method (ABC-methode). Deze methode wordt beschreven in de handleiding kostentoerekening 2016 van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De ABC-methode is de meest transparante methode. Bij deze methode worden alle handelingen om te komen tot een vergunning onderzocht en vervolgens vermenigvuldigd met een uurtarief van een behandelend ambtenaar bij de provincie Noord-Holland en/of de uurtarieven omgevingsdiensten. Voor de uurtarieven van de provincie worden de tarieven gehanteerd uit de Handleiding overheidstarieven.

Bij de berekening van de leges gaan we uit van de gemiddelde tijdsbesteding per vergunningsaanvraag. De onderbouwing van de kostendekkendheid leggen we vast in de rapportage kostendekkendheid 2025.

Tarientabel leges	Uitvoerende organisatie	Baten begroot 2024	Lasten begroot 2024	Kostendekkendheid begroot 2024
Fysieke leefomgeving	OD NZKG	€ 1.900.000	€ 1.645.000	115,5%
Milieubelastende activiteiten	OD NZKG, ODIJ	€ 500.000	€ 4.746.000	10,5%
Wegen/waterwegen	Provincie Noord-Holland	€ 455.000	€ 522.000	87,1%
Wateractiviteiten	OD NZKG	€ 360.000	€ 903.000	39,8%
Baden en zwemmen	OD NHN	€ 13.000	€ 44.000	29,5%
Ontgrondingswet	OD NZKG	€ 70.000	€ 66.000	106,0%
Wadloop	provincie Fryslân	€ 9.000	€ 13.000	69,2%
Schadevergoeding*	Bij12/faunafonds	€ 375.000	€ 750.000	50,0%
Natura 2000 flora en fauna activiteiten	OD NHN	€ 400.000	€ 1.752.000	22,8%
Luchtvaartwet	OD NZKG en PNH	€ 16.000	€ 44.000	36,3%
Overige	Provincie Noord-Holland	€ 10.000	€ 0	0,0%
Totaal provinciale heffingen		€ 4.108.000	€ 10.485.000	39,1%

* De leges Schadevergoeding (BIJ12) en Wadloop worden ontvangen bij de uitvoerende organisaties, respectievelijk BIJ12/faunafonds en de provincie Friesland. Deze legesopbrengsten worden verrekend met de bijdrage die de provincie Noord-Holland moet betalen. Daarmee lopen deze baten niet via de begroting van de provincie.

Ontwikkelingen met betrekking tot leges

De invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 heeft gezorgd voor een verschuiving in de regelgeving en tarieven. De eerste maanden van 2024 hebben gemeenten, provincies en omgevingsdiensten de nodige ervaringen opgedaan met de nieuwe regelgeving die voortkomt uit de Omgevingswet. Deze hebben geleid tot een aantal redactionele aanpassingen in de legesverordening en de tarientabel 2025. Deze aanpassingen worden bij de behandeling van de legesverordening nader toegelicht.

De aanpassingen in de legesverordening en de tarieventabel 2025 (en de berekening van de legestarieven) worden aan Provinciale Staten ter besluitvorming voorgelegd.

Nazorgheffing gesloten stortplaatsen

In de zogenoemde Leemtewet is op 1 april 1998 een regeling in de Wet milieubeheer opgenomen voor de nazorg van operationele stortplaatsen. Dit zijn stortplaatsen waar het storten van afvalstoffen niet vóór 1 september 1996 is beëindigd. De Leemtewet bepaalt dat de provincies er bestuurlijk en financieel voor verantwoordelijk zijn dat deze stortplaatsen na sluiting geen nadelige gevolgen voor het milieu hebben. Daartoe vindt eeuwigdurende nazorg plaats: de provincie moet maatregelen nemen om bodembeschermende voorzieningen op gesloten stortplaatsen in stand te houden, te onderhouden, te herstellen en eventueel te vervangen. Verder moeten de bodembeschermende voorzieningen regelmatig worden geïnspecteerd en de bodem onder de stortplaats worden onderzocht. Ter bestrijding van deze kosten is een nazorgheffing ingesteld, die wordt geheven bij de exploitanten van de operationele stortplaatsen. De jaarlijkse heffing staat in een tarieventabel die Provinciale Staten vaststelt. De tarieven worden berekend aan de hand van het doelvermogen dat aanwezig moet zijn bij sluiting van de stortplaats en het opgebouwde kapitaal in het Nazorgfonds. De heffingen worden in het Nazorgfonds gestort, dat uitsluitend voor nazorg is bestemd. Het Nazorgfonds is een bij wet vastgestelde rechtspersoon. In dit fonds wordt een zodanig kapitaal opgebouwd dat uit het rendement daarop de eeuwigdurende nazorg gefinancierd kan worden. Voor het begrotingsjaar 2025 wordt vooralsnog geen opbrengst geraamd.

Opbrengst belastingen en lokale heffingen x € 1 mln.

Belasting / Heffing	Jaarrekening 2021	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Opcenten motorrijtuigenbelasting	€ 226,4	€ 229,8	€ 234,9	€ 275,6	€ 294,7
Grondwaterheffing	€ 0,8	€ 0,8	€ 0,8	€ 0,8	€ 0,8
Leges					
* Fysieke leefomgeving	€ 1,8	€ 2,0	€ 3,1	€ 1,6	€ 1,9
* overige leges	€ 1,0	€ 1,5	€ 1,8	€ 2,2	€ 2,2

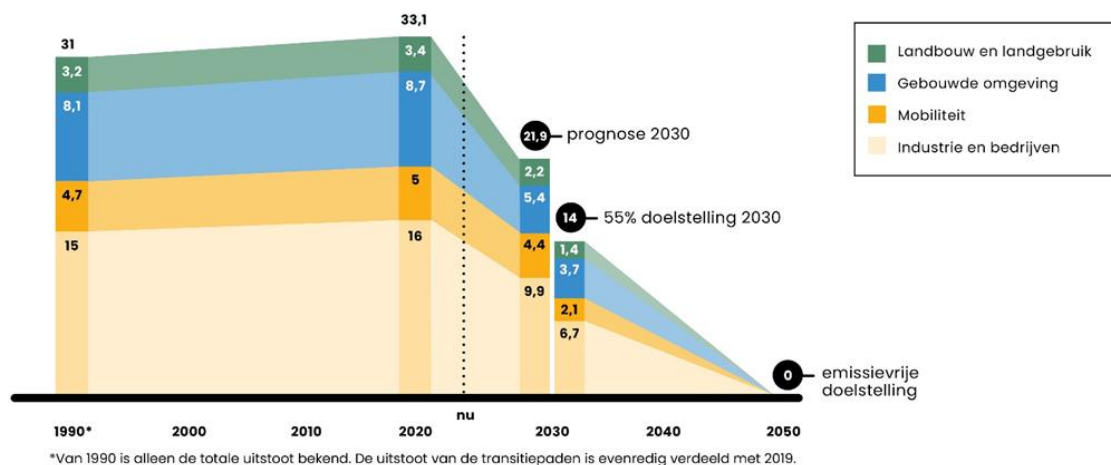
3.9 Klimaatparagraaf

Inleiding

De klimaatparagraaf brengt alle klimaatmaatregelen in de verschillende begrotingsprogramma's gezamenlijk in beeld. Deze paragraaf maakt deel uit van de Klimaatbeleidscyclus van de provincie, die overzicht biedt van alle klimaatactiviteiten, en geeft uitvoering aan Motie 200-2022. Hierin wordt gevraagd hoe ecologische en klimaatdoelen structureel kunnen worden verankerd in de planning- en control-cyclus via een klimaatbegroting. Het doel is om (financiële) middelen toe te wijzen aan maatregelen die de grootste impact hebben op de reductie van broeikasgassen en verantwoording af te leggen over de voortgang en effectiviteit van het klimaatbeleid. Dit overzicht bevordert de samenhang tussen verschillende begrotingsprogramma's. Het is een groeimodel dat jaarlijks geëvalueerd en verder ontwikkeld wordt, met input van externe partijen.

Provinciale doelstellingen

In ons klimaatbeleid volgen we de beleidslogica van de Klimaatwet en het Klimaatakkoord, waarbij doelstellingen en ambities zijn uitgewerkt in transitiepaden. Deze doelen omvatten duurzame energieopwekking, mobiliteit, de gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik. De provinciale organisatie vormt een apart transitiepad. Wij hebben ervoor gekozen de landelijke doelstellingen over te nemen, namelijk een reductie van broeikasgassen van 55 procent in 2030 ten opzichte van 1990. Dit doel geldt zowel voor de provincie als geheel als per transitiepad. De gedeputeerden zijn verantwoordelijk voor de doelen binnen hun eigen portefeuille.

Afbeelding 1 Provinciale uitstoot en reductiedoelstellingen voor 2030 en 2050 per transitiepad

In 1990 bedroeg de uitstoot van broeikasgassen in Noord-Holland 31 Mton CO₂-eq (zie Afbeelding 1). In 2019 had Noord-Holland met een uitstoot van 33,1 Mton CO₂-eq ongeveer 20 procent van het Nederlandse totaal. Een broeikasgasreductie van 55 procent betekent een maximale uitstoot van 14 Mton CO₂-eq voor de provincie in 2030. Met ons huidige klimaatbeleid stoot de provincie Noord-Holland in 2030 circa 30 procent minder CO₂-eq uit vergeleken met 1990. Daarmee

worden de klimaatdoelstellingen niet gehaald. Hiervoor moet nog een extra uitstootvermindering van 8 Mton CO₂-eq plaatsvinden.

Financiering voor de klimaatopgave

Het provinciale klimaatbeleid heeft drie belangrijke inkomstenbronnen:

- Het provinciale begrotingsprogramma 2: Klimaat en gezonde leefomgeving.
- Andere begrotingsprogramma's: deze dragen vaak zowel direct als indirect financieel bij aan klimaatmaatregelen.
- Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) en overige specifieke uitkeringen, ofwel SPUK-regelingen.

Maatregelen en activiteiten per transitiepad

De tabellen hieronder vermelden de maatregelen per transitiepad die bijdragen aan broeikasgasreductie.

Klimaat

Programmadoel 2: Klimaat en gezonde leefomgeving

Beleidsdoel 2.1: Bijdragen aan de energietransitie

Het klimaatbeleid van de provincie borgt de reductie van broeikasgassen door duidelijke doelen te stellen en mijlpalen te benoemen. Hiermee structureren we onze taken, nemen financiële beslissingen en monitoren we de voortgang jaarlijks, waarbij we indien nodig bijsturen. Dit beleid omvat een visie op een schoon, groen en klimaatbestendig Noord-Holland met een toekomstbestendig energiesysteem. Hiermee krijgen we grip op effectieve klimaatmaatregelen en zien we wat we zelf kunnen doen en waar we anderen nodig hebben, zoals het Rijk en medeoverheden. Door monitoring bepalen we de meest effectieve provinciale maatregelen en vertalen we doelen naar uitvoering in transitiepaden. Daarnaast benutten we synergie met andere provinciale doelen, zoals een gezonde leefomgeving en klimaatadaptatie.

Maatregelen IN de provincie	Bijdrage ALS provincie in 2025	Doel
55 procent broeikasgasreductie in 2030	We maken in 2025 een nieuwe prognose voor de reductie van broeikasgassen in 2030. Daarnaast identificeren we aanvullende maatregelen en rekenen we, waar mogelijk, nieuw beleid door. We werken principes uit en integreren deze in ons werk. Ook werken we aan een provinciale strategie op natuurlijke koolstofopslag.	2
Data gedreven en kennisontwikkeling	We ontwikkelen de provinciale Klimaat- en Energieverkenning (pKEV) verder om klimaatmaatregelen uit te werken, nieuwe reductiekansen te verkennen en broeikasgassen af te vangen en op te slaan. Dit omvat de doorontwikkeling van de klimaatmonitor en een strategische onderzoeks- en evaluatieagenda. Focus ligt op CO ₂ -verwijdering en -opslag, circulaire economie, carbon capture and	2

	storage (CCS) en energietransitie. Ook de inventarisatie van belemmerend provinciaal beleid voor klimaatdoelen in 2025 wordt opgenomen in de pKEV, waarbij ook aspecten van een gezonde leefomgeving worden betrokken.	
Samenwerken & participatie	We actualiseren onze lobbyagenda en brengen de thema's in bij relevante gremia: coördinatie van lobby- en strategieactiviteiten in samenwerking met het Rijk en andere provincies en partners. Ook werken we participatie en samenwerking met belanghebbenden uit en zetten die rondom de evaluatie 2025 op.	2

Energie-infrastructuur

Beleidsdoel: 2.1 Bijdrage aan de energietransitie

In 2050 is de energie-infrastructuur volledig CO₂-neutraal, wat essentieel is om klimaatverandering te bestrijden. De provincie werkt aan een toekomstbestendig energiesysteem dat duurzame mobiliteit, industrie, bebouwing en landbouw ondersteunt. Tegen 2030 zijn de procedures voor netuitbreidingen goed georganiseerd met netbeheerders en gemeenten, en zijn prioritaire projecten vastgelegd in het provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). Er is een integrale visie op een hybride regionaal energiesysteem en er zijn dertig energiehubs gerealiseerd. Er heeft dan besluitvorming plaatsgevonden over de aanlanding van windenergie in Noord-Holland tussen 2030 en 2040. Het Noordzeekanaalgebied (NZKG) en Den Helder zijn aangesloten op het nationale waterstofnetwerk. Daarnaast zijn acht waterstoftankstations en twee waterstofbunkerstations gerealiseerd, evenals de aanlanding van 2,1 GW windenergie op zee bij Wijk aan Zee.

Maatregelen	Provinciale bijdrage 2025	Beleidsdoel
Elektriciteitsnet uitbreiden en verzwaren	In 2025 blijft de provincie werken aan de versnelling van geplande netuitbreidingen. Er worden afspraken gemaakt over de procesplanning met gemeenten, het Rijk en netbeheerders. Deze worden gemonitord door de Energyboard. Samen met het Rijk en gemeenten werkt de provincie aan de ruimtelijke inpassing van grote projecten, zoals netversterking in Noord-Holland Noord met 380 kV. Er wordt ook een besluit genomen over de aanlanding van wind op zee in Noord-Holland tussen 2030 en 2040.	2.2
Integraal Programmeren	De provincie stelt op basis van een energievisie een pMIEK vast waarin we aangeven welke infrastructurele projecten met voorrang moeten worden opgepakt om voorbereid te zijn op het energiesysteem in 2050. De netbeheerders gebruiken dit pMIEK voor de Investeringsplannen die begin 2026 worden vastgesteld.	2.2
Slimmer gebruik huidige	Om het huidige elektriciteitsnet optimaal te benutten, ondersteunt de provincie individuele en collectieve slimme netoplossingen door kennisontwikkeling, subsidies en advisering door experts.	2.2

netcapaciteit		
Waterstof infrastructuur	De provincie voert het Noord-Hollandse Convenant Waterstof in Zware Mobiliteit uit, stimuleert waterstof in de binnenvaart via RH2INE en CONDOR, en neemt actief deel aan de ontwikkeling van het nationale waterstofnetwerk in Noord-Holland (NZKG en leiding naar Rotterdam). Daarnaast ondersteunt de provincie het projectbureau NZKG en het Ontwikkelingsbedrijf NHN voor de coördinatie van waterstofontwikkelingen en verzorgt via de omgevingsdiensten de vergunningstrajecten.	2.2

Duurzame opwek

Beleidsdoel: 2.1 Bijdragen aan de energietransitie

In 2050 is de energievoorziening vrijwel volledig duurzaam en CO₂-neutraal. De provincie stimuleert lokale en hernieuwbare energiebronnen om energieonafhankelijkheid te vergroten en de afhankelijkheid van geïmporteerde fossiele brandstoffen te verminderen, wat de lange termijn energiezekerheid versterkt. Het doel is minimaal 50 procent lokaal eigendom bij hernieuwbare energieprojecten. Voor 2030 streeft de provincie naar 6,3 TWh duurzame energieopwekking (zon en wind op dak en land), waarvan 3,6 TWh in Noord-Holland Noord en 2,7 TWh in Noord-Holland Zuid.

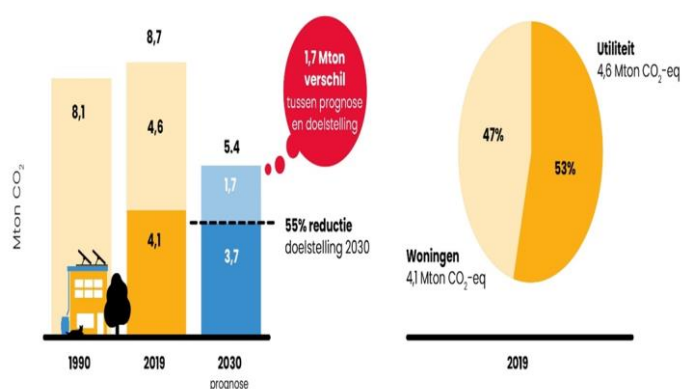
Maatregelen	Provinciale bijdrage 2025	Beleidsdoel
RES uitvoeren en herijken	De RES 1.0 van Noord-Holland Noord en Zuid wordt herijkt in 2025, waarbij de provincie functies en belangen afstemt en richtlijnen biedt voor windmolens en zonnepanelen, rekening houdend met het landschap.	2.1
Opwek van energie op rijksvastgoed	Het programma Opwek van Energie op Rijksvastgoed treft in 2025 voorbereidingen voor grootschalige energieopwekking op rijksgronden, met focus op rijkswegen in Noord-Holland.	2.1
Opwek van energie op provinciaal vastgoed	Het programma Opwek van Energie op Provinciaal vastgoed bevindt zich in 2025 in de verkenningsfase.	2.1
Zonne-energie realiseren	De provincie biedt doorlopende subsidies voor zonne-energie boven parkeerplaatsen, zonneparkenontwerpen en participatieondersteuning.	2.1
	Stichting Schooldakrevolutie, gesteund door de provincie, streeft ernaar om meer scholen in Noord-Holland te verduurzamen, met als doel het percentage scholen met schone energie te verhogen van 57 procent in 2025.	2.1
Windenergie realiseren	Gemeenten kunnen windturbines in omgevingsplannen opnemen binnen RES-zoekgebieden, met locatie-specifieke normen voor geluid en veiligheid. De provincie verleent	2.1

	vergunningen voor windparken.	
Lokale opwek	Gemeenten zijn verantwoordelijk voor bewonerscontact en -participatie, met een streven naar 50 procent lokaal eigendom van zonne- en windparken. Energiecoöperaties worden financieel ondersteund door de provincie, die in 2025 ook gemeenten helpt bij participatie in zoekgebieden.	2.1

Gebouwde omgeving

Beleidsdoel: 2.1 Bijdragen aan de energietransitie

Beleidsdoel 3.2 Versnellen en programmeren woningbouw

In 2050 is de gebouwde omgeving volledig klimaatneutraal en de CO₂-uitstoot tot (vrijwel) nul teruggebracht. Met het huidige beleid is de verwachting dat de gebouwde omgeving in Noord-Holland in 2030 nog steeds 5,4 Mton CO₂-equivalent uitstoot, waarvan 2,3 Mton afkomstig is uit de utiliteit en 3,1 Mton uit de woningbouw. De provinciale doelen voor 2030 omvatten het isoleren van 226.000 koopwoningen, zodat deze geen label E, F of G hebben, het isoleren van 128.000 sociale huurwoningen en 72.000 particuliere huurwoningen. Voor de utiliteitsbouw geldt een label C-verplichting voor kantoren groter dan 100 m² per 1 januari 2023, waarbij 10.600 utiliteitsgebouwen in 2027 naar label C moeten zijn gebracht (uitfasering G-labels) en nog eens 10.600 utiliteitsgebouwen in 2030 (uitfasering F-labels). Daarnaast moeten 172.000 woningen worden aangesloten op een (hybride) warmtepomp en 86.000 woningequivalenten op een warmtenet.

Maatregelen	Provinciale bijdrage 2025	Beleidsdoel
Bovengemeentelijke samenwerking	SPDE ondersteunt gemeenten om kennis uit te wisselen, zodat niet elke gemeente het wiel hoeft uit te vinden en helpt bij het verduurzamen van wijkwarmtevoorzieningen.	2.1
Effectieve uitvoering Transitievisie Warmte	SPDE biedt data en procesondersteuning voor het opstellen van warmteprogramma's, waarbij gemeenten wijken aardgasvrij maken.	2.1

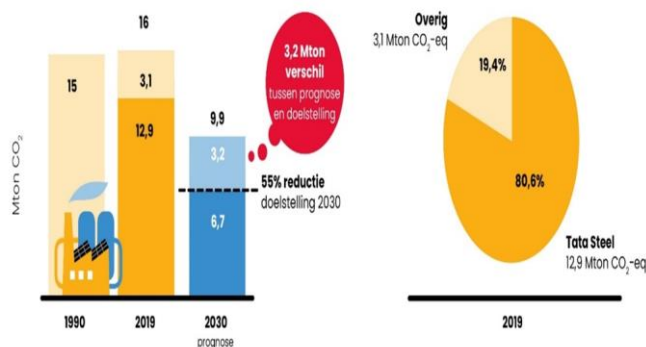
Warmtenetten realiseren	De provincie ondersteunt gemeenten bij de aanleg van warmtenetten, met name in het licht van de Wet collectieve warmte (2025).	2.1
Warmtebronnen realiseren	De provincie promoot en subsidieert onderzoek naar duurzame warmtebronnen, zoals geothermie en diathermie. Denk aan toetsing en advies voor warmtekavels en bronpotentie.	2.1
Toekomstbestendig bouwen	De provincie stimuleert circulair en biobased bouwen, inclusief het bieden van ruimte voor opslag van circulaire bouwmaterialen.	3.2

Industrie en bedrijven

Beleidsdoel: 2.1 Bijdragen aan de energietransitie

Beleidsdoel: 2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Beleidsdoel: 6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie

In 2050 zullen de industrieën in Noord-Holland netto klimaatneutraal en 100 procent circulair zijn. Momenteel is de CO2-uitstoot van de provincie hoger dan het landelijk gemiddelde. De uitstoot bedraagt 33 Mton CO2-equivalent in 2019, waarvan 16 Mton afkomstig is van de industrie. Voor 2030 zijn de doelen: 40 procent minder CO2-uitstoot binnen CES NZKG, inclusief 5 Mton reductie door Tata Steel, 50 procent minder primaire, abiotische grondstoffen vergeleken met 2015, stimulering van wettelijke besparingsverplichtingen bij middelgrote en grote bedrijven, en mogelijk een energiebesparingsakkoord voor 2022–2025.

Maatregelen	Provinciale bijdragen 2025	Beleidsdoel
Productie groen staal Tata Steel	Overeenkomst met Tata Steel voor projectbesluit Heracless-Groen Staal. Tata Steel vergoedt de kosten aan de provincie, verwerkt in de begroting.	2.2
Vergunningverlening, toezicht en handhaving	Handhaven Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven. Versnellen van vergunningen voor	2.2

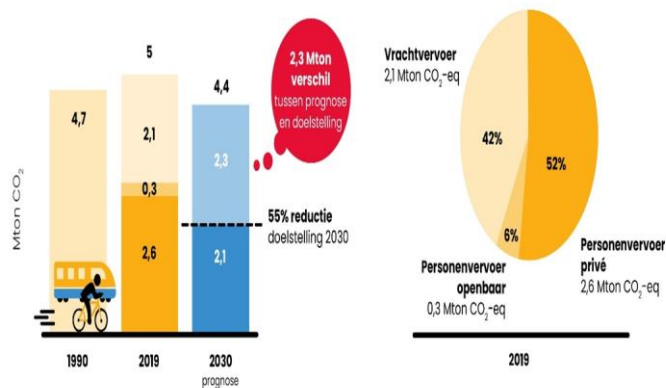
(VTH)	hernieuwbare energieprojecten.	
Duurzame energievoorziening industrie	Bijdragen aan CES NZKG: inventariseren en realiseren van benodigde energie-infrastructuur voor verduurzaming industrie in het Noordzeekanaalgebied.	2.1
Bedrijventerreinen verduurzamen	50 procent van de bedrijventerreinen in Noord-Holland heeft een vorm van duurzaam beheer. Achthonderd ondernemers worden geholpen bij energiebesparingsmaatregelen via SPUKs.	6.1
Circulaire economie	De provincie ondersteunt bedrijven bij circulair ondernemen met behulp van een circulair ambassadeur en programma's als CIRCO-tracks. De provincie zet het beleid voort op het gebied van klimaatneutraal en circulair bouwen, inclusief ondersteuning van de Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen.	6.1

Mobiliteit

Beleidsdoel: 2.1 Bijdragen aan de energietransitie

Beleidsdoel: 4.1 Realiseren perspectief mobiliteit

Beleidsdoel: 4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden

In 2050 is de mobiliteit voor mensen en goederen klimaatneutraal. Met het huidige beleid is de verwachting dat de mobiliteit in Noord-Holland in 2030 4,4 Mton CO₂-eq uitstoot. Om 55 procent minder broeikasgas uit te stoten, mag de mobiliteit in dat jaar niet meer dan 2,1 Mton CO₂-eq uitstoten, wat een extra reductie van 2,3 Mton CO₂-eq vereist. De provinciale doelen voor 2030 zijn: het uitvoeren van het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) voor Noord-Holland en Flevoland, het realiseren van emissievrije bussen in 2030 en nieuwe bussen vanaf 2025, het implementeren van laad- en tankinfrastructuur volgens de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) en de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur (RAL), het verdelen van de doelen van het Klimaatakkoord naar Noord-Holland inclusief verduurzaming van (regionale) luchtvaart en scheepvaart, en de werkgeversaanpak mobiliteit volgens de afspraken van Coalitie Anders Reizen.

Maatregelen	Provinciale bijdragen 2025	Beleidsdoel
Regionale Agenda Laadinfrastructuur (RAL)	De provincie is opdrachtgever van MRA-elektrisch, het uitvoeringsprogramma van drie provincies (Noord-Holland, Flevoland en Utrecht) dat elektrisch rijden in de provincie stimuleert door het uitschrijven van concessies voor laadinfrastructuur.	4.1
Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) Noord-Holland en Flevoland	Het RMP is de regionale uitwerking van het klimaatakkoord op het gebied van mobiliteit. De provincie gaat samen met de gemeenten vijf regionale uitvoeringsagenda's (duurzame) mobiliteit opstellen en een monitor ontwikkelen waarmee het effect van maatregelen in beeld gebracht wordt.	4.1
Verduurzamen woon-werkverkeer	Uitvoeren van de werkgeversaanpak (project onder SBaB) bij bedrijven en instellingen in de MRA en NHN met stichting Breikers en in de regio IJmond/NZK door Omgevingsdienst IJmond.	4.1
Duurzame brandstoffen goederenvervoer	We maken een plan van aanpak voor Clean Energy Hubs wegvervoer inclusief integratie Convenant Waterstof in Zware Mobiliteit. We voeren een landelijke strategie Clean Energy Hubs uit voor de binnenvaart. We gaan door met de ondersteuning RH2INE en CONDOR voor waterstof in de binnenvaart	4.1
Modal shift personenvervoer van auto naar fiets en ov	We stimuleren het gebruik van de fiets door het verbeteren van het regionaal fietsnetwerk en het realiseren en subsidiëren van doorfietsroutes. We stimuleren het gebruik van het openbaar vervoer, onder andere door te lobbyen voor de realisatie van OV Toekomstbeeld 2040.	4.1
Modal shift goederenvervoer van weg naar water en spoor	We financieren het modal shift-programma Noord West Connect en sturen dit programma aan. We stimuleren het vervoer van bouw materiaal en -afval over water. We doen Onderzoek naar benodigde binnenvaartvoorzieningen voor modal shift.	4.1
Smart Mobility	De provincie stimuleert reisgedrag met schonere vervoersmiddelen en zet slimme oplossingen in om Noord-Holland bereikbaar en leefbaar te houden via Focus Smart Mobility. Voorbeelden: het stimuleren van deelmobiliteit, de aanleg van hubs en het stimuleren van de fiets.	

Landbouw en landgebruik

Beleidsdoel: 5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur

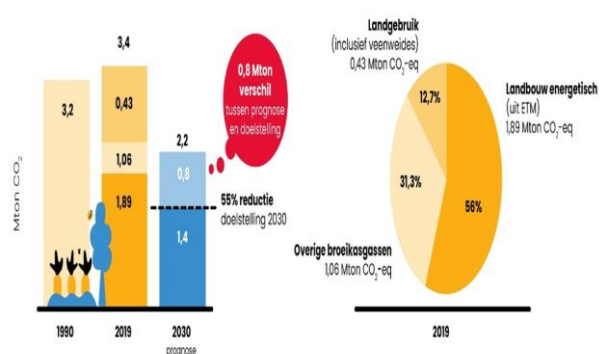
Beleidsdoel: 5.2 Beheren van natuur

Beleidsdoel: 5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

Beleidsdoel: 5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water

Beleidsdoel: 5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied

Beleidsdoel: 5.6 Versterken kansrijke landbouw

In 2050 is het landbouw- en landgebruikssysteem netto klimaatneutraal. Met het huidige beleid wordt verwacht dat landbouw en landgebruik in Noord-Holland 2,2 Mton CO₂-eq uitstoten. Om 55 procent minder broeikasgas uit te stoten, mag de uitstoot in 2030 maximaal 1,4 Mton CO₂-eq bedragen, wat een extra reductie van 0,8 Mton CO₂-eq vereist. De provinciale doelen voor 2030 zijn: een jaarlijkse reductie van 0,35 Mton CO₂-eq voor de glastuinbouw op basis van Scope 1-emissies, een reductie van 0,3 Mton CO₂-eq voor de landbouw, 15 procent van het landbouwareaal onder biologisch beheer, en 100 procent kringlooplandbouw in 2040 volgens landelijke doelstellingen. Voor landgebruik is de doelstelling een reductie van 0,09 Mton CO₂-eq uit veenweidegebieden, wat neerkomt op ongeveer 50 procent minder uitstoot volgens het PPLG.

Maatregelen	Bijdrage als provincie (in 2025)	Beleidsdoel
Veehouderij en akkerbouw		
Mestbewerking	We ontwikkelen een handreiking mestbewerkingsinstallaties, houden een pilot met een mineralencentrale in Purmerend, en verlenen subsidies voor investeringen.	5.6
Efficiënter mestaanwending	We houden onderzoek naar effecten op mestregimes, en verlenen een externe opdracht voor het 'basispad mestaanwending in NH 2030'.	5.6
Emissiearm	We zetten in op vermindering van methaanemissies via Feldlab Groene Hart (coaching, handreiking en studie).	5.6

bedrijfsmanagement	KPI-stimuleringsregeling in ontwerpfase.	
Inkrimping veestapel	We zetten in op een vermindering van de veestapel met 15 procent ten opzichte van 2019, via stoppersregelingen, afbouw derogatie, NNN en de landelijke veebezettingsnorm.	5.6
Transitie naar duurzame energie	We voeren een meerjarenstrategie uit gericht op de energietransitie in de glastuinbouw, bieden ondersteuning aan de Greenports en verlenen subsidie voor OCAP-uitbreiding in de Greenport Aalsmeer (OCAP staat voor organic CO ₂ for assimilation by plants).	5.6
Uitvoering Regionale Veenweidestrategie 1.0	We experimenteren in Laag-Holland met lisdodde, klei in veen, de aanleg van waterinfiltratiesystemen en peilverhoging.	5.3
Koolstofvastlegging in landbouwbodems	Evaluatie behoefte aanvullend beleid koolstofopslag, Keen PI-stimuleringsregeling, bodemcoaches via landbouwportaal.	5.6
Bossenstrategie uitvoeren	We planten nieuw bos aan (een groei van het areaal van 10 procent), revitaliseren bestaand bos (25 procent), planten bomen aan buiten de bossen (300 hectare agroforestry en 50 hectare voedselbossen).	5.1

Eigen organisatie

Doelen voor de provinciale organisatie in 2050:

- Een energieneutrale organisatie (dit willen we al in 2030 bereikt hebben)
- Volledig circulair (geen gebruik van primaire grondstoffen)
- Klimaatneutraal en circulair in de hele inkoop- en afvalverwerkingsketen

Onze organisatie zet in op circulariteit: in 2030 willen we 60 procent minder primaire grondstoffen gebruiken en in 2050 willen we volledig circulair zijn. De negatieve gezondheidseffecten door werktuigen zijn 75 procent minder in 2030, en de stikstofuitstoot van de provincie is dan 60 procent gedaald. Voor ons eigen energiegebruik stappen we van fossiele bronnen (aardgas, diesel, benzine) volledig over naar duurzame energie of waterstof. En in 2030 is de provincie energieneutraal. Dit betekent dat we net zoveel energie uit duurzame bronnen opwekken als we verbruiken. In het beheer van de provinciale infrastructuur stoot de provincie 55 procent minder broeikasgas uit in 2030 vergeleken met 1990.

Doelen voor provinciale organisatie in 2030:

- 55 procent reductie van CO₂-eq uitstoot in de inkoop- en afvalverwerkingsketen;
- 60 procent reductie van primaire grondstoffen;

- Inkopen zijn zoveel mogelijk circulair, klimaatneutraal, natuurinclusief, sociaal en met oog voor sociale waardes, en voldoen aan eisen op het gebied van diversiteit en inclusiviteit;
- De provincie is energieneutraal en gebruikt alleen nog groene stroom;
- Het wagenpark is emissieloos (vanaf 2027);
- Een goed aanbod van gezond eten en effectieve afvalscheiding (in samenwerking met ons cateringbedrijf);

Activiteiten PNH	Maatregelen	Reductie-impact 2025
<p>Duurzaam beheer provinciale Infrastructuur door:</p> <p>Duurzame eisen en criteria in contracten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monitoring • Kennisdeling en samenwerking • Stimuleren innovaties • Implementatie duurzaamheid in asset-management-processen. 	<p>Verlengen levensduur (epoxy asfalt)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lagere-temperatuurasfalt • Hergebruikt materiaal (asfalt en beton) • Hergebruikte damwanden • Inzet elektrisch en waterstofmaterieel en -transport (SEB) • Duurzamere wegmarkering • Demontabel bouwen (IFD) 	<p>Ca 9.000 ton CO2-eq (38 procent) daling van de jaarlijkse gemiddelde CO2footprint van het beheer van de provinciale Infrastructuur (ten opzichte van 1990)</p> <p>Kostenberekening levert een verhoging van ca 3 procent voor het bereiken van de CO2-emissie (55 procentreductie) en circulariteit (60 procent reductie primaire grondstoffen) doelstellingen 2030</p>
<p>Energie-neutraal maken gebouwen en infrastructuur</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Invoering van led en dimmen bij openbare verlichting • Energiezuinige objecten (bruggen, verkeersregel installaties) • Isolatie panden • Zonnepanelen • Warmtepompen • Windturbines (incidenteel) 	<p>Ca 4.500 ton CO2-eq ten opzichte van 1990 (schatting)</p> <p>(incl. overgang van grijze stroom naar windstroom)</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Accu's (incidenteel) 	
Ov-Concessies emissieloos	<ul style="list-style-type: none"> • Inzetten op zero emissie bussen bij nieuwe concessie 	Emissie in 2022 was 11.986 ton cCO2-eq (54 procent) lager dan in 2017. Cijfers voor 1990 en 2025 niet bekend.
Duurzame inkoop facilitair	<ul style="list-style-type: none"> • Verduurzaming catering • Reductie afval en betere scheiding • Duurzame criteria bij onder meer meubilair, printen en beplanting 	Niet bekend

4 Financiële begroting

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan diverse uitsplitsingen van de meerjarenraming. De uitsplitsingen zijn zowel op exploitatiekosten als op opbrengstenniveau en geven een overzicht van de meerjarige ontwikkeling van de begrotingssaldi van de provincie.

Het hoofdstuk is conform de wettelijke eisen zoals opgenomen in artikel 3 en de artikelen 17 tot en met 23 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Over het algemeen is in dit hoofdstuk de volgorde van de wetsartikelen aangehouden. Om de leesbaarheid en de verbanden tussen jaren zo goed mogelijk in beeld te brengen, is gekozen om de tabellen en toelichtingen voor het begrotingsjaar 2025 en de meerjarenraming 2025-2028 te integreren in 1 hoofdstuk. Hierdoor ontstaat een compleet meerjarig beeld.

4.2 Meerjarenraming

4.2.1 Meerjarenraming 2024-2027

Bestuur (x € 1.000)

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	23.011	26.694	25.745	25.535	24.128	24.003
Baten	-63	-446	-59	-59	-59	-59
Saldo van baten en lasten	22.949	26.248	25.686	25.476	24.069	23.944
Storting reserves	3.043	1.200	0	0	0	0
Onttrekking reserves	-943	-1.659	-1.366	-1.154	0	0
Resultaat	25.049	25.789	24.320	24.322	24.069	23.944

Klimaat en gezonde leefomgeving (x € 1.000)

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	74.419	90.776	73.796	69.635	69.365	67.030
Baten	-6.073	-13.773	-5.637	-5.213	-5.090	-3.133
Saldo van baten en lasten	68.346	77.003	68.159	64.423	64.275	63.898
Storting reserves	23.319	2.649	2.285	545	545	545
Onttrekking reserves	-25.672	-35.410	-6.774	-3.018	-1.864	-1.610
Resultaat	65.992	44.242	63.670	61.950	62.956	62.833

Ruimte en Wonen (x € 1.000)

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	25.621	38.064	41.442	40.915	32.555	14.765
Baten	-151	-11.811	-186	-16	-17	-17
Saldo van baten en lasten	25.470	26.253	41.256	40.899	32.538	14.748
Storting reserves	13.950	72.079	0	0	0	0
Onttrekking reserves	-22.937	-9.751	-28.081	-27.253	-18.876	-1.088
Resultaat	16.483	88.581	13.175	13.646	13.662	13.660

Bereikbaarheid (x € 1.000)

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	233.847	281.756	264.831	249.483	248.711	254.789
Baten	-8.602	-13.302	-17.174	-16.787	-9.040	-5.112
Saldo van baten en lasten	225.245	268.454	247.657	232.696	239.671	249.677
Storting reserves	120.430	83.051	52.878	45.106	50.406	50.279
Onttrekking reserves	-96.053	-92.279	-74.069	-40.148	-37.593	-40.868
Resultaat	249.622	259.225	226.465	237.654	252.485	259.088

Natuur en landelijk gebied (x € 1.000)

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	127.835	184.205	183.291	111.358	99.169	84.476
Baten	-16.004	-32.541	-16.258	-5.017	-2.648	-2.068
Saldo van baten en lasten	111.831	151.664	167.033	106.341	96.521	82.408
Storting reserves	40.039	34.293	27.426	22.867	20.326	16.726
Onttrekking reserves	-47.492	-95.948	-114.395	-36.267	-28.405	-15.387
Resultaat	104.378	90.009	80.064	92.941	88.442	83.747

Economie, leefbaarheid en cultuur (x € 1.000)

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	34.544	84.488	38.079	38.663	39.296	33.829
Baten	-3.932	-5.828	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	30.613	78.660	38.079	38.663	39.296	33.829
Storting reserves	29.736	9.923	10.303	9.074	9.126	9.173
Onttrekking reserves	-11.673	-32.268	-10.689	-9.485	-10.253	-4.912
Resultaat	48.675	56.315	37.693	38.252	38.169	38.090

Overzicht Algemene middelen en organisatie (x € 1.000)

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	92.382	114.287	115.954	138.943	149.889	163.734
Baten	-551.464	-627.046	-604.773	-622.703	-628.187	-644.505
Saldo van baten en lasten	-459.082	-512.759	-488.819	-483.759	-478.298	-480.770
Storting reserves	10.380	121.337	38.102	11.270	9.341	12.474
Onttrekking reserves	-105.578	-182.610	-9.127	-5.869	-1.657	-1.807
Resultaat	-554.280	-574.032	-459.844	-478.358	-470.614	-470.103

Totaal 2025 tot en met 2028 (bedragen x € 1.000)

Programma 1 t/m 7

Min is voordelig	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Lasten	611.660	820.270	743.138	674.532	663.113	642.626
Baten	-586.289	-704.747	-644.087	-649.794	-645.041	-654.893
Saldo van baten en lasten	25.371	115.523	99.051	24.738	18.072	-12.267
Storting reserves	240.897	324.532	130.994	88.862	89.744	89.197
Onttrekking reserves	-310.348	-449.925	-244.501	-123.194	-98.648	-65.672
Resultaat	-44.080	-9.821	-14.457	-9.594	9.169	11.258

4.2.2 Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

De begroting is opgesteld met inachtneming van de voorschriften van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Volgens het BBV is het gemodificeerd stelsel van lasten en baten van toepassing. In overeenstemming met de BBV-regelgeving is het autorisatieniveau bepaald op het totaal van de lasten en het totaal van de baten per programma. De begroting geeft in overeenstemming met de normen van het BBV een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en lasten. De baten en lasten worden – tenzij anders vermeld – toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Basis voor de ramingen in de begroting

De begroting 2025 bestaat uit de oorspronkelijke ramingen van ongewijzigd beleid met daarbij de effecten van de door Provinciale Staten vastgestelde kaderbrief 2025 en de onvermijdelijke ontwikkelingen meegenomen. Daarnaast zijn in de begroting 2025 de ambities uit het coalitieakkoord 'Verbindend voorruit!' verwerkt.

Verantwoording subsidies

Subsidies worden geraamd in het jaar dat deze worden toegekend. Voor meerjarige lopende projectsubsidies zijn binnen IPO-verband afspraken gemaakt met BBV en de accountants. Deze afspraken houden in dat wanneer de subsidies niet voor het eind van het jaar zijn afgerond, het restantbedrag in een reserve 'Subsidieverplichtingen' beschikbaar blijft voor de restant uitbetalingen de komende jaren. Omdat de provincie werkt met 1 doel per reserve, worden daarvoor zo nodig meerdere reserves ingesteld. Op die manier blijven per doel de lopende subsidieverplichtingen inzichtelijk.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa met economisch nut worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, vermeerderd met bijkomende kosten en verminderd met bijdragen van derden en cumulatieve afschrijvingen. De activa worden lineair afgeschreven. Als basis voor de berekening van de afschrijving wordt de netto aanschafwaarde gehanteerd. Na afstoting van materiële vaste activa worden boekwinsten of verliezen ten gunste of ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze activa worden lineair afgeschreven met inachtneming van de volgende afschrijvingstermijnen (in jaren):

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	40
Bedrijfsgebouwen	40
Renovatie bedrijfsgebouwen	25
Machines, apparaten en installaties	15
Overige materiële vaste activa	3/10

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut betreffen voornamelijk infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals de aanleg en reconstructie van wegen, vaarwegen, bruggen, viaducten, groen en kunstwerken. Deze worden vermeerderd met

bijkomende kosten en onder aftrek van bijdragen van derden geactiveerd. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd. Deze activa worden lineair afgeschreven in maximaal (in jaren):

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	50
Vaarwegen	40/80
Wegen	50
Technische installaties	5/8/15

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen worden –tenzij anders wordt vermeld – opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig wordt een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

De onder de financiële vaste activa opgenomen deelnemingen worden tegen nominale en/of aanschafwaarde opgenomen tenzij blijkt dat de marktwaarde lager is dan de nominale c.q. verkrijgingsprijs ofwel nihil is.

Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Uitzondering hierop is de Voorziening pensioenen (oud-) leden Gedeputeerde Staten die tegen contante waarde van de pensioenaanspraken wordt gewaardeerd.

Rente

De provincie rekent geen interne rente toe aan investeringen of andere activiteiten.

Dividenduitkering

De provincie ontvangt dividend vanuit de deelnemingen waarin zij een aandeel heeft. De hoogte van de dividenduitkering wordt gebaseerd op berichtgeving vanuit de deelnemingen.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar is gesteld.

Salariskosten en toerekening van organisatiekosten

De geraamde kosten voor capaciteit zijn gebaseerd op ramingen van de personele capaciteit die nodig is om de opgaven uit te voeren. De personele capaciteit bestaat uit zowel het eigen personeel als ingehuurde capaciteit. De kosten worden verantwoord in de jaarrekening op de operationele doelen en taakvelden en investeringen op basis van de bij de begroting (inclusief begrotingswijzigingen) vermelde verdeelsleutel.

Algemene uitkering en decentralisatie-uitkeringen van het provinciefonds

De raming van de inkomsten uit het provinciefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2024.

4.2.3 Verklaring van aanmerkelijke verschillen

Overzicht aanmerkelijke verschillen lasten (x 1.000 euro / Min is voordelig)

Nr	Lasten per programma	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Vershil t.o.v. jaarrekening 2023	Vershil t.o.v. Begroting 2024
1	Bestuur	23.011	26.694	25.745	2.734	-949
2	Klimaat en gezonde leefomgeving	74.419	90.776	73.796	-623	-16.980
3	Ruimte en Wonen	25.621	38.064	41.442	15.821	3.378
4	Bereikbaarheid	233.847	281.756	264.831	30.984	-16.925
5	Natuur en landelijk gebied	127.835	184.205	183.291	55.456	-914
6	Economie, leefbaarheid en cultuur	34.544	84.488	38.079	3.535	-46.409
7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	92.382	114.287	115.954	23.573	1.667
	Totaal van de lasten	611.660	820.270	743.138	131.478	-77.132

Overzicht aanmerkelijke verschillen baten (x 1.000 euro / Min is voordelig)

Nr	Baten per programma	Rekening 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Vershil t.o.v. jaarrekening 2023	Vershil t.o.v. begroting 2024
1	Bestuur	-63	-446	-59	4	387
2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-6.073	-13.773	-5.637	436	8.136
3	Ruimte en Wonen	-151	-11.811	-186	-35	11.625
4	Bereikbaarheid	-8.602	-13.302	-17.174	-8.572	-3.872
5	Natuur en landelijk gebied	-16.004	-32.541	-16.258	-254	16.283
6	Economie, leefbaarheid en cultuur	-3.932	-5.828		3.932	5.828
7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-551.464	-627.046	-604.773	-53.309	22.273
	Totaal van de baten	-586.289	-704.747	-644.087	-57.798	60.660

Algemene oorzaken van verschillen

Veel verschillen tussen de jaarschijven heeft als oorzaak de variaties in uitvoering van projecten en subsidies. Deze zijn ongelijkmatig over de jaren verdeeld. Het ene jaar gebeurt een voorbereiding, terwijl in het volgende jaar de uitvoering van start gaat. Veel van deze projecten dekt de provincie vanuit de reserves. Het overzicht van stortingen en onttrekkingen in de financiële tabellen geeft hier op hoofdlijnen een inzicht. De afspraken uit de kaderbrief 2025 is een andere belangrijke verklaring voor de veranderingen in de jaarschijven. In hoofdstuk 1 is dit in 'Overzicht financiële ontwikkelingen' in de tabel 'Totaaloverzicht nieuwe niet begrotingsneutrale mutaties begroting' weergegeven en in het kort verklaard. De belangrijkste verschillen worden hieronder per programma weergegeven. In hoofdstuk 2 staat per programma een nadere verklaring op beleidsdoelniveau.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Saldo van baten en lasten	99.051	24.738	18.072	-12.267
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-113.508	-34.332	-8.904	23.525
Begrotingssaldo na bestemming	-14.457	-9.594	9.169	11.258
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	460	6.118	14.730	7.751
Structureel begrotingssaldo	-14.917	-15.712	-5.562	3.507

4.2.5 Structureel en reëel evenwicht

Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig

2025	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		134.937	-35.886	99.051
Baten		-29.973	-614.114	-644.087
	1 Bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-47	-5.590	-5.637
	3 Ruimte en Wonen	-170	-16	-186
	4 Bereikbaarheid	-13.906	-3.268	-17.174
	5 Natuur en landelijk gebied	-14.250	-2.008	-16.258
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	0	0
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-603.173	-604.773
Lasten		164.910	578.228	743.138
	1 Bestuur	1.659	24.086	25.745
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	6.593	67.203	73.796
	3 Ruimte en Wonen	28.029	13.413	41.442
	4 Bereikbaarheid	17.921	246.910	264.831
	5 Natuur en landelijk gebied	96.884	86.407	183.291
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	9.943	28.136	38.079
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	3.881	112.073	115.954
Totaal Reserves		-134.477	20.969	-113.508
Baten		-242.541	-1.960	-244.501
	1 Bestuur	-1.366	0	-1.366
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-6.774	0	-6.774
	3 Ruimte en Wonen	-28.081	0	-28.081
	4 Bereikbaarheid	-72.992	-1.077	-74.069
	5 Natuur en landelijk gebied	-114.294	-101	-114.395
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-10.689	0	-10.689
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-8.345	-782	-9.127
Lasten		108.065	22.929	130.994
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	2.285	0	2.285
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0
	4 Bereikbaarheid	52.878	0	52.878
	5 Natuur en landelijk gebied	14.965	12.461	27.426

	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	1.255	9.048	10.303
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	36.682	1.420	38.102
Eindtotaal			460	-14.917	-14.457

Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig

2026	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		60.552	-35.814	24.738
Baten		-18.141	-631.653	-649.794
	1 Bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-48	-5.165	-5.213
	3 Ruimte en Wonen	0	-16	-16
	4 Bereikbaarheid	-13.504	-3.283	-16.787
	5 Natuur en landelijk gebied	-2.989	-2.028	-5.017
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	0	0
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-621.103	-622.703
Lasten		78.693	595.839	674.532
	1 Bestuur	1.447	24.088	25.535
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	3.078	66.557	69.635
	3 Ruimte en Wonen	27.701	13.214	40.915
	4 Bereikbaarheid	13.316	236.167	249.483
	5 Natuur en landelijk gebied	21.798	89.560	111.358
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	5.513	33.150	38.663
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	5.840	133.103	138.943
Totaal Reserves		-54.434	20.102	-34.332
Baten		-119.841	-3.353	-123.194
	1 Bestuur	-1.154	0	-1.154
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-3.018	0	-3.018
	3 Ruimte en Wonen	-27.253	0	-27.253
	4 Bereikbaarheid	-37.689	-2.459	-40.148
	5 Natuur en landelijk gebied	-36.155	-112	-36.267
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-9.485	0	-9.485
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-5.087	-782	-5.869
Lasten		65.407	23.455	88.862
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	545	0	545
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0

	4 Bereikbaarheid	45.106	0	45.106
	5 Natuur en landelijk gebied	9.906	12.961	22.867
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	9.074	9.074
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	9.850	1.420	11.270
Eindtotaal		6.118	-15.712	-9.594

Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig

2027	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		43.715	-25.643	18.072
Baten		-7.990	-637.051	-645.041
	1 Bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-48	-5.042	-5.090
	3 Ruimte en Wonen	0	-17	-17
	4 Bereikbaarheid	-5.742	-3.298	-9.040
	5 Natuur en landelijk gebied	-600	-2.048	-2.648
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	0	0
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-626.587	-628.187
Lasten		51.705	611.408	663.113
	1 Bestuur	0	24.128	24.128
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	1.924	67.441	69.365
	3 Ruimte en Wonen	19.324	13.231	32.555
	4 Bereikbaarheid	5.402	243.309	248.711
	5 Natuur en landelijk gebied	16.851	82.318	99.169
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	6.276	33.020	39.296
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	1.928	147.961	149.889
Totaal Reserves		-28.985	20.081	-8.904
Baten		-95.222	-3.426	-98.648
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-1.864	0	-1.864
	3 Ruimte en Wonen	-18.876	0	-18.876
	4 Bereikbaarheid	-35.067	-2.526	-37.593
	5 Natuur en landelijk gebied	-28.287	-118	-28.405
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-10.253	0	-10.253
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-875	-782	-1.657
Lasten		66.237	23.507	89.744
	1 Bestuur	0	0	0

2	Klimaat en gezonde leefomgeving	545	0	545
3	Ruimte en Wonen	0	0	0
4	Bereikbaarheid	50.406	0	50.406
5	Natuur en landelijk gebied	7.365	12.961	20.326
6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	9.126	9.126
7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	7.921	1.420	9.341
Eindtotaal		14.730	-5.562	9.169

Bedragen x € 1.000 / Min is voordelig

2028	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		4.354	-16.621	-12.267
Baten		-3.399	-651.494	-654.893
1	Bestuur	0	-59	-59
2	Klimaat en gezonde leefomgeving	0	-3.133	-3.133
3	Ruimte en Wonen	0	-17	-17
4	Bereikbaarheid	-1.799	-3.313	-5.112
5	Natuur en landelijk gebied	0	-2.068	-2.068
6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	0	0
7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-642.905	-644.505
Lasten		7.753	634.873	642.626
1	Bestuur	0	24.003	24.003
2	Klimaat en gezonde leefomgeving	1.622	65.408	67.030
3	Ruimte en Wonen	1.536	13.229	14.765
4	Bereikbaarheid	1.384	253.405	254.789
5	Natuur en landelijk gebied	198	84.278	84.476
6	Economie, leefbaarheid en cultuur	935	32.894	33.829
7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	2.078	161.656	163.734
Totaal Reserves		3.397	20.128	23.525
Baten		-62.246	-3.426	-65.672
1	Bestuur	0	0	0
2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-1.610	0	-1.610
3	Ruimte en Wonen	-1.088	0	-1.088
4	Bereikbaarheid	-38.342	-2.526	-40.868
5	Natuur en landelijk gebied	-15.269	-118	-15.387
6	Economie, leefbaarheid en cultuur	-4.912	0	-4.912
7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.025	-782	-1.807

Lasten		65.643	23.554	89.197
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	545	0	545
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0
	4 Bereikbaarheid	50.279	0	50.279
	5 Natuur en landelijk gebied	3.765	12.961	16.726
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	9.173	9.173
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	11.054	1.420	12.474
Eindtotaal		7.751	3.507	11.258

Incidentele baten en lasten

Incidentele Baten (bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
BD	Onderwerp	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
1.4	Onttrekking aan reserve cofinanciering EU voor diverse projecten onder andere gericht op de versterking van de arbeidsmarkt.	-1.366	-1.154	0	0
2.1	Onttrekking aan reserve Energietransitie is grotendeels voor reserve warmtetransitie. Dit is een overheveling uit het budget van reserve Energietransitie. De reden van deze overboeking is omdat de reserve warmtetransitie naar verwachting in 2024 negatief zal worden.	-2.092	0	0	0
2.2	Onttrekking aan reserve bodemsanering voor onder andere projecten bodemsanering bij sector B&U als gevolg van aanpassing kasrimes.	-3.917	-2.710	-1.610	-1.610
3.2	Onttrekkingen aan de reserve subsidie OV-fonds voor de in 2021 verleende subsidie aan de Poort van Hoorn.	0	-1.325	-1.962	0
3.2	Onttrekkingen aan reserve woningbouw voor versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid.	-25.500	-25.500	-16.650	0
4.1	Onttrekking aan reserve uitvoeren van mobiliteitsbeleid door derden.	-29.408	-19.457	-19.611	-19.754
4.2	Onttrekking aan Reserve Openbaar Vervoer Projecten.	-5.453	0	0	0
4.4	Infrastructuurprojecten voor derden. Dit betreft aanpassingen voor andere organisaties die (volledig) vergoed worden aan de provincie.	-13.906	-13.504	-5.742	-1.799
4.4	Onttrekking aan reserve groot onderhoud vaarwegen.	-5.307	-5.106	-2.687	-6.620
4.4	Onttrekking aan reserve groot onderhoud wegen.	-23.714	-11.333	-11.362	-10.679
4.4	Onttrekking aan reserve innovatieprojecten Mobiliteit.	-2.224	0	0	0
4.4	Onttrekking aan reserve ontwikkelen provinciale infrastructuur.	-6.031	0	0	0
5.1	Onttrekking aan reserve Groen.	-84.478	-17.548	-12.961	-12.961
5.1	Onttrekking aan reserve Groene Uitweg.	-2.780	0	0	0
5.1	Onttrekking aan reserve Oostelijke Vechtplassen.	-7.184	-6.966	-7.048	0
5.1	Onttrekking aan reserve verleende subsidies voor het programma natuurnetwerk.	-5.392	-4.549	-2.968	0
5.1	Spuk L16 voor programma natuur.	-7.431	-1.378	0	0
5.2	Spuk C117 voor versnelling aanpak natuurinclusief isoleren.	-1.975	0	0	0
5.3	Spuk voor impulsgeld bodem veenweide (L10).	-3.360	0	0	0

5.3	Onttrekking aan reserve cofinanciering Waddenzee voor projecten cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland.	0	-2.774	-1.000	0
5.3	Onttrekking aan reserve subsidie Waddenzee.	-3.305	0	0	0
5.4	Onttrekking aan reserve waterrecreatie voor diverse projecten conform het uitvoeringsprogramma waterrecreatie.	-2.693	-1.993	-1.993	-1.943
5.5	Onttrekking aan reserve PPLG.	-4.900	0	0	0
5.6	Onttrekking aan reserve Europese projecten voor cofinanciering.	-2.772	-1.993	-2.200	0
6.1	Onttrekking aan reserve circulaire economie.	-1.255	0	0	0
6.1	Onttrekking aan reserve MKB.	-4.922	-4.912	-4.912	-4.912
6.2	Onttrekking aan reserve monumenten.	-4.512	-4.573	-5.341	0
7.1	Overheveling van reserve coalitieakkoord naar reserve PPLG.	-4.900	0	0	0
7.2	Onttrekking aan reserve bedrijfsvoering.	-2.828	-5.087	0	-1.025
7.5	Aframen verkoopopbrengsten grond. Gezien de lijn dat we momenteel alle gronden vasthouden als mogelijke ruilgronden, worden de verkoopbaten voor de komende jaren naar beneden bijgesteld.	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
	Overige mutaties <1mln.	-7.409	-4.620	-3.665	-2.842
Eindtotaal		-272.514	-137.982	-103.212	-65.645

Incidentele Lasten (bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)					
BD	Onderwerp	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
1.4	Europese projecten onder andere gericht op de versterking van de arbeidsmarkt. De lasten worden grotendeels gedekt uit de reserve cofinanciering EU.	1.659	1.447	0	0
2.1	Storting aan reserve warmtetransitie. Dit is een overheveling uit het budget van reserve Energietransitie. De reden van deze overboeking is omdat de reserve warmtetransitie naar verwachting in 2024 negatief zal worden.	1.740	0	0	0
2.1	Verduurzamen maatschappelijk vastgoed.	1.500	0	0	0
2.2	Projecten voor bodemsanering bij sector B&U als gevolg van aanpassing kasritmes, dit wordt gedekt uit reserve bodemsanering.	3.248	2.041	0	0
3.2	OV fonds, OV-knooppunten. In 2021 is een subsidie aan Poort van Hoorn verleend. Dit zijn de lasten in de komende jaren voor deze subsidie. Deze worden gedekt uit de reserve subsidie OV-fonds.	0	1.436	2.073	1.049
3.2	In het investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid is een voorlopige kasraming voor 3 jaar opgenomen vanuit de middelen die bij het coalitieakkoord beschikbaar zijn gesteld voor Wonen. Voor het investeringskader is dat voor 2025 en 2026 € 25 miljoen en voor 2027 € 16 miljoen. Deze lasten worden gedekt uit de reserve woningbouw.	25.957	25.814	16.800	0
4.1	Storting aan reserve uitvoeringsbeleid door derden.	11.482	11.657	11.836	12.019
4.1	Storting aan reserve verlenen subsidie van reserve uitvoeringsbeleid door derden voor mobiliteit gemeenten OV Saal programma.	4.750			
4.4	Aanpassingen kasritmes Innovatieprojecten mobiliteit: Focus.	1.780	0	0	0
4.4	Uitgaven voor ontwikkeling en en studiekosten van provinciale infrastructuur.	2.451	1.094	1.094	1.094
4.4	Infrastructurale projecten voor derden. Dit betreft aanpassingen voor andere organisaties die (volledig) vergoed worden aan de provincie.	12.107	11.705	3.943	0
4.4	Storting aan reserve onderhoud vaarwegen.	7.152	7.302	9.152	9.152
4.4	Storting aan reserve onderhoud wegen.	23.548	23.925	27.196	27.091
4.4	Op basis van de geactualiseerde kapitaallasten berekening is bepaald dat een bedrag van €3,7 miljoen gestort moet worden in de reserve kapitaallasten wegen.	3.724	0	0	0

4.4	Storting aan reserve voor ontwikkeling infrastructuur (projecten en studiekosten).	1.950	1.950	1.950	1.950
5.1	Projecten voor groene uitweg als gevolg van aanpassing kasritmes.	2.673	0	0	0
5.1	Projecten voor groen bij sector B&U als gevolg van aanpassing kasritmes.	11.757	2.620	3.273	0
5.1	Dit zijn lasten voor Kaderrichtlijn Water (KRW). In het Coalitieakkoord 2019-2023 waren de middelen voor KRW in de reserve Groen gestort.	1.350	0	0	0
5.1	Dit zijn onder andere aanpassingen kasraming voor Oost. Vechtplassen.	7.173	6.754	6.800	0
5.1	Dit zijn de nieuwe ramingen voor opdrachten en subsidies op basis van het concept Programma Natuurnetwerk (PNN) 2025.	43.282	1.198	0	0
5.1	Overheveling van reserve groen naar reserve Oostelijke Vechtplassen.	4.058	3.099	0	0
5.1	Spuk besteding L16 programma natuur.	7.431	1.378	0	0
5.1	Dit heeft betrekking op subsidies voor het programma natuurnetwerk die in de loop van het jaar 2022 verstrekt zijn maar die nog niet in de meerjarenraming opgenomen konden worden.	5.392	4.549	2.968	0
5.2	Besteding spuk middelen voor versnelling aanpak natuurinclusief isoleren.	1.975	0	0	0
5.3	Dit betreft voor projecten in het kader van de uitvoeringsregeling cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland.	0	2.774	1.000	0
5.3	Impulsgeld bodem besteding spuk middelen Veenweide (L10).	3.360	0	0	0
5.3	Storting reserve cofinanciering Waddenzee.	1.000	1.000	1.000	0
5.3	Verlening subsidie voor cofinanciering Waddenzee.	3.305	0	0	0
5.4	Storting reserve waterrecreatie.	2.000	2.000	2.000	2.000
5.5	Lasten (PPLG) voor voorfinanciering van uitvoeringskosten waarvoor eenmalige spuk middelen deels in aantocht en deels toegekend zijn maar nog niet binnen en door het budgetplafond niet beschikbaar is. Deze worden daarom gedekt door de reserve PPLG.	4.900	0	0	0
5.5	Overheveling van reserve coalitieakkoord aan reserve PPLG.	4.900	0	0	0
5.6	Dit zijn lasten voor diverse Europese landbouw projecten.	2.479	1.700	2.200	0
5.6	Storting aan reserve Europese projecten voor cofinanciering.	2.900	3.700	4.200	1.600
6.1	Dit betreft het budget voor regelingen voor de mkb innovatiestimulering regio en topsectoren (MIT).	4.496	0	0	0
6.1	Storting aan reserve circulaire economie. Bij de kaderbrief 2022 is er budget beschikbaar gesteld voor circulaire economie.	1.255	0	0	0
6.2	Uitgaven voor monumenten.	5.365	5.431	6.194	0
7.1	Storting reserve voor coalitieakkoord	14.177	0	0	0
7.2	Lasten voor programma bedrijfsvoeringssysteem.	1.973	4.162	0	0
7.5	Stortingen aan de reserve waardevermindering grond groen. Dit hangt samen met de NNN grond aankopen die zullen worden gedaan.	22.505	9.850	7.921	11.054
	Overige mutaties <1mln.	10.221	5.514	6.342	6.387
Eindtotaal		272.975	144.100	117.942	73.396

Structurele stortingen in reserves

Structurele stortingen in reserves (bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

BD	Onderwerp	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
5.1	Reserve Groen	12.461	12.961	12.961	12.961
6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	4.922	4.900	4.900	4.900

6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	4.126	4.174	4.226	4.273
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	1.420	1.420	1.420	1.420
Eindtotaal		22.929	23.455	23.507	23.554

Structurele onttrekkingen aan de reserves

Structurele onttrekkingen aan de reserves (bedragen x € 1.000 / Min is voordelig)

BD	Onderwerp	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
4.4	Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten	-691	-691	-691	-691
4.4	Reserve Kapitaallasten OV	-69	-1.375	-1.417	-1.417
4.4	Reserve Kapitaallasten Wegen	-317	-393	-418	-418
5.1	Reserve Kapitaallasten Groen	-101	-112	-118	-118
7.2	Reserve Huisvesting	-782	-782	-782	-782
Eindtotaal		-1.960	-3.353	-3.426	-3.426

4.2.6 EMU-saldo

	Omschrijving	Begroting 2024*	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	Min is voordelig	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
(0)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-115.523	-99.051	-24.738	-18.072	12.367
(1)	Mutatie (im)materiële vaste activa	134.683	119.943	47.250	26.768	51.133
(2)	Mutatie voorzieningen	866	1.082	1.082	1.082	1.082
(3)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	-	-	-	-
(4)	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	-	-	-	-
(0-1+2-3-4)	EMU-saldo	-249.340	-217.912	-70.906	-43.758	-37.684

* t/m tweede begrotingswijziging 2024

4.3 Uiteenzetting financiële positie

4.3.1 Opbouw van het begrotingsaldo

4.3.1.1 Opbouw exploitatie

De wijzigingen in deze begroting ten opzichte van de ontwerpbegroting zijn voornamelijk het gevolg van de verwerking van de financiële kaders en de voorstellen zoals geschetst in de kaderbrief 2025. Deze begroting bevat echter ook een aantal nieuwe ontwikkelingen. Het betreffen met name exogene en onvermijdelijke bijstellingen. De mutaties die nieuw zijn in deze begroting zijn hieronder nader gespecificeerd en deze worden onder de tabel toegelicht.

Beleidsdoel en toelichting begrotingsmutatie (Bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
<u>1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur</u> Extra lasten in verband met herijking fractievergoedingen, formatiewijzigingen bij de Statengriffie en extra budget voor integriteitsonderzoeken.	400	400	400	400
<u>2.1 Bijdrage aan de energietransitie</u> Op basis van motie 58-2024 is in de begroting 2025 een aanvullend budget voor het verduurzamen van maatschappelijke vastgoed opgenomen.	1.500			
<u>4.2 Openbaar vervoer waarborgen</u> Actualisatie berekening afschrijvingen.	-600			
<u>4.3 Faciliteren gebruik infrastructurale netwerken</u> Actualisatie berekening afschrijvingen.	-650	-453	-468	-468
<u>4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden</u> Actualisatie berekening afschrijvingen.	-5.278	-3.208	-1.513	-1.968
<u>5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water</u> Hogere lasten en naar beneden bijstellen van baten voor grondwater. Het verschil tussen de baten van de grondwaterheffing en de daaraan gerelateerde lasten, wordt met de voorziening grondwater afgerekend.	351	351	351	351
<u>7.1 Algemene dekkingsmiddelen</u> Actualisatie van de rentelasten van het renteresultaat.	2.220	6.277	7.616	8.606

<u>7.1 Algemene dekkingsmiddelen</u>	3.450	3.865	4.585	3.996
Op basis van de meicirculaire 2024 wordt de raming van de algemene uitkering naar beneden bijgesteld. Dit is het gevolg van lagere accessen die op hun beurt het gevolg zijn van een lagere loon-en prijsontwikkeling.				
Overige mutaties <250.000	-361	-354	-354	-353
Totaal mutatie begroting 2025	1.032	6.878	10.617	10.564

4.3.1.2 Geprognosticeerde balans

In onderstaande geprognosticeerde balans is bij het berekenen van de boekwaarde van de materiële vaste activa rekening gehouden met projecten die op dit moment nog in de studie- of planfase zitten. Geen rekening is gehouden met het omzetten van de stelposten (zie ook tabel 4.3.5 Kapitaallasten) naar een investeringsvolume. De omvang van deze twee stelposten heeft daardoor in deze begroting geen invloed op de omvang van de boekwaarde van de materiële vaste activa.

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)	1.254.721	1.374.664	1.421.914	1.448.682	1.499.815
<i>Economisch nut</i>	166.729	180.407	192.431	207.455	225.479
<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	1.087.992	1.194.257	1.229.483	1.241.227	1.274.336
Financiële vaste activa	303.817	312.614	319.899	319.899	319.899
<i>Kapitaalverstrekkingen</i>	203.425	212.345	220.265	220.265	220.265
<i>Verstrekte langlopende leningen</i>	100.392	100.269	99.634	99.634	99.634
Vlottende activa					
<i>Vorraden</i>	40	40	40	40	40
<i>Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar</i>	135.000	135.000	135.000	135.000	135.000
<i>Liquide middelen</i>	5.669	3.720	5.377	7.381	1.461
<i>Overlopende activa</i>	60.000	59.000	58.000	60.000	59.000
Activa	1.759.247	1.885.038	1.940.230	1.971.002	2.015.215
Passiva					
Algemene reserves	132.677	132.060	132.060	132.060	132.060
<i>Begroot resultaat (cumulatief)</i>	9.821	25.829	35.473	26.354	15.146

Bestemmingsreserves	776.334	663.444	629.112	620.208	643.733
Vorzieningen	31.818	32.900	33.982	35.064	36.146
Vaste Schuld (looptijd> dan 1 jaar)	215.000	425.000	490.000	525.000	545.000
Netto-vlottende schulden	18.000	16.000	20.000	19.000	19.000
Overlopende passiva	575.597	589.805	599.603	613.316	624.130

4.3.2 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen (bedragen x €1.000)	2024	2025	2026	2027
Vakantiedagen	-	-	-	-
Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit	-	-	-	-
Werkloosheidsuitkeringen				
* Overige werkloosheidsuitkeringen	€ 26	€ 2	€ 2	€ 2
Totaal	€ 26	€ 2	€ 2	€ 2

4.3.3 Investerings

In de tabel 4.3.3 zijn de netto investeringen van de materiële vaste activa en de financiële vaste activa apart weergegeven. Omdat de provincie geen immateriële vaste activa heeft staan deze niet in dit overzicht. De opgenomen bedragen zijn het saldo van de bruto investeringen, de desinvesteringen en bijdragen van derden.

Bedragen x € 1.000	Overzicht van netto investeringen per programma	2025	2026	2027	2028
Programma	Lopende investeringen:				
	Materiële vaste activa				
	<i>Investerings met een economisch nut</i>				
5	Gronden NNN	14.500	16.000	19.000	22.000
4	Steunpunten voor dagelijks beheer (vaar)wegen	2.957	-	-	-
	<i>Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut</i>				
4	Investerings provinciale infrastructuur	30.960	6.998	-1.381	412
4	Groenprojecten	562	-	-	-
4	Innovatieve duurzame infra	-	-	-	-
4	Investerings Openbaar Vervoer	12.981	7.538	73	-
4	DVM (intelligente verkeerslichten)	-	-	-	-
4	Vervangingsinvesteringen wegen PMO	36.358	31.187	-8.140	11.039
4	Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	12.067	5.152	163	613
4	PMO kunstwerken	13.457	3.275	266	-
	netto investeringen studie- en planfase	18.699	23.103	51.134	51.718
	Totaal materiële vaste activa	142.541	78.177	61.115	85.782
	Financiële vaste activa				

6	Begrote investeringen in financiële vaste activa	8.920	7.920	-	-
	Totaal financiële vaste activa	8.920	7.920	-	-
<hr/>					
	Totaal netto investeringen	151.461	86.097	61.115	85.782

4.3.4 Activa

4.3.4.1 Staat van geactiveerde immateriële en materiële investeringen (art. 34, 35 een 52)

Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 01-01-2025	Netto investeringen 2025	Desinvesteringen 2025	Afwaarderingen 2025	Afschrijving 2025	Boekwaarde per 31-12-2025
1. Immateriële activa						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-	-
Totaal immateriële activa	-	-	-	-	-	-
2. materiële vaste activa						
A. Investerings met een economisch nut	166.729	17.457	-	-	3.779-	180.407
- Gronden en terreinen	112.162	14.500	-	-	3.374-	123.288
- Bedrijfsgebouwen	52.948	2.957	-	-	405-	55.500
- Machines en gebouwen	1.619					1.619
B. Investerings in openbare ruimte met een maatschappelijk nut	1.087.992	125.084	-	-	18.819-	1.194.257
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.087.992	125.084	-	-	18.819-	1.194.257
Totaal materiële vaste activa	1.254.721	142.541	-	-	22.598-	1.374.664
Totaal geactiveerde investeringen	1.254.721	142.541	-	-	22.598-	1.374.664

4.3.4.2 Staat van geactiveerde kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen van bijdragen aan activa in eigendom van derden (art. 36)

Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 01-01- 2025	Investeringen in 2025	Desinvesteringen in 2025	Herwaardering in 2025	Afschrijvingen in 2025	Boekwaarde per 31-12- 2025
A. Kapitaalverstrekkingen aan:						
- Deelnemingen	203.425	8.920	-	-	-	212.345
B. Leningen aan:						
- Openbare lichamen	33.200	-	-	-	-	33.200
- Deelnemingen	55.589					55.589
C. Overige langlopende leningen	11.603	-	123-	-	-	11.480
Totaal financiële vaste activa	303.817	8.920	123-	-	-	312.614

4.3.5 Kapitaallasten

De kapitaallasten bestaan uit capaciteitskosten en directe kosten. Tabel 4.3.5 geeft de totale kapitaallasten per onderdeel weer zoals ze voor de jaren 2025 tot en met 2028 in de begroting staan geraamd.

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
A. Capaciteitskosten				
Grond Houtplein	-	-	-	-
Renovatie Houtplein	1.643	1.643	1.643	1.643
Nieuwbouw Dreef	557	557	557	557
Totaal A	2.200	2.200	2.200	2.200
B. Directe kosten				
Parkeergarage Dreef	407	407	407	407
Aanleg van provinciale wegen	9.043	10.395	11.472	11.618
Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten wegen	317	393	418	418
Vervangingsinvesteringen wegen PMO	3.399	4.257	5.256	5.277
Vervangingsinvesteringen kunstwerken	2.042	4.897	5.131	5.151
DVM (intelligente verkeerslichten)	69	69	69	69
Duurzame infrastructuur	691	691	691	691
Vervanging ABRI's en DRIS	-	600	600	600
Steunpunten B&U	488	685	685	685
Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	2.404	2.546	3.448	3.462
Investeringen OV	457	1.389	1.524	1.525
Vast onderhoud wegen	28	28	28	28
Onderhoud tunnels/aquaducten	199	199	199	199
Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten OV	69	1.375	1.417	1.417
Investeringen groen (reserve kapitaallasten)	101	112	118	118
CIO - I-portfolio	405	405	405	405
Vervanging en onderhoud zwemwaterborden	0	0	0	100
Archeologie opdrachten	279	279	279	279
Totaal B	20.398	28.727	32.147	32.449
C. Stelposten				
Stelpost Vervangingsinvesteringen	2.700	4.700	6.700	6.600
Stelpost Verbeter- en Uitbreidingsinvesteringen	1.100	2.200	3.400	4.600
Totaal C	3.800	6.900	10.100	11.200
Totaal A + B + C	26.398	37.827	44.447	45.849

4.3.6 Financiering

4.3.6.1 Overzicht van het renteresultaat

In tabel 4.3.6.1 is het renteresultaat opgenomen. Het renteresultaat bestaat uit het saldo van de ontvangen rente van de verstrekte langlopende leningen en de verwachte te betalen rente op het vreemd vermogen. In tabel 4.4.1 van deze begroting is een overzicht opgenomen van de verstrekte langlopende leningen in 2024.

Renteresultaat (x € 1.000)		2025	2026	2027	2028
De externe rentelasten over de korte en lange financiering					
A.	Financiering	8.620	14.220	18.220	20.620
B.	De externe rentebaten	-1.920	-1.920	-1.920	-1.920
Totaal door te rekenen externe rente		6.700	12.300	16.300	18.700
C.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	-	-	-
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moeten worden toegerekend		-	-	-	-
Saldo door te rekenen externe rente		6.700	12.300	16.300	18.700
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)		6.700	12.300	16.300	18.700
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	6.700	12.300	16.300	18.700

4.3.6.2 Staat van investeringen en financiering

Bedragen x € 1.000	Begin 2025	Vermeerderingen 2025	Verminderingen 2025	Afschrijvingen 2025	Eind 2025
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)					
<i>Economisch nut</i>	166.729	17.457	-	3.779	180.407
<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	1.087.992	125.084	-	18.819	1.194.257
Financiële vaste activa					
<i>Deelnemingen</i>	203.425	8.920	-	-	212.345
<i>Bijdrage aan activa in eigendom van derden</i>					-
Verstreckte langlopende leningen	100.392	-	123	-	100.269
Activa	1.558.538	151.461	123	22.598	1.687.278
Passiva					
Algemene reserves	132.677		617	-	132.060
Bestemmingsreserves	776.334	121.494	234.384	-	663.444
Voorzieningen	31.818	1.082		-	32.900
Vreemd vermogen	160.000	200.000		-	360.000
Passiva	1.100.829	322.576	235.001	-	1.188.404

Bedragen x € 1.000	Begin 2026	Vermeerderingen 2026	Verminderings 2026	Afschrijvingen 2026	Ein 2026
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)					
<i>Economisch nut</i>	180.407	16.000		3.976	192.431
<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	1.194.257	62.177		26.951	1.229.483
Financiële vaste activa					
<i>Deelnemingen</i>	212.345	7.920	-	-	220.265
<i>Bijdrage aan activa in eigendom van derden</i>		-	-	-	-
Verstrekte langlopende leningen	100.269	-	635	-	99.634
Activa	1.687.278	86.097	635	30.927	1.741.813
Passiva					
Algemene reserves	132.060	-	-	-	132.060
Bestemmingsreserves	663.444	88.862	123.194	-	629.112
Voorzieningen	32.900	1.082		-	33.982
Vreemd vermogen	360.000	150.000		-	510.000
Passiva	1.188.404	239.944	123.194	-	1.305.154
Tekort aan financieringsmiddelen	-498.874				-436.659

Bedragen x € 1.000		Begin 2027	Vermeerderingen 2027	Verminderings 2027	Afschrijvingen 2027	Eind 2027
Activa						
	Immateriële activa	-	-	-	-	-
	Materiële activa (investeringen)					
	<i>Economisch nut</i>	192.431	19.000		3.976	207.455
	<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	1.229.483	42.115		30.371	1.241.227
	Financiële vaste activa					
	<i>Deelnemingen</i>	220.265	-	-	-	220.265
	<i>Bijdrage aan activa in eigendom van derden</i>					-
	Verstreckte langlopende leningen	99.634	-		-	99.634
	Activa	1.741.813	61.115	-	34.347	1.768.581
Passiva						
	Algemene reserves	132.060	-	-	-	132.060
	Bestemmingsreserves	629.112	89.744	98.648		620.208
	Voorzieningen	33.982	1082			35.064
	Vreemd vermogen	510.000	100.000			610.000
	Passiva	1.305.154	190.826	98.648	-	1.397.332
	Tekort aan financieringsmiddelen	-436.659	129.711	98.648	-34.347	-371.249

Bedragen x € 1.000		Begin 2028	Vermeerderingen 2028	Verminderings 2028	Afschrijvingen 2028	Eind 2028
Activa						
	Immateriële activa	-	-	-	-	-
	Materiële activa (investeringen)					
	<i>Economisch nut</i>	207.455	22.000		3.976	225.479
	<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	1.241.227	63.782		30.673	1.274.336
	Financiële vaste activa					
	<i>Deelnemingen</i>	220.265				220.265
	<i>Bijdrage aan activa in eigendom van derden</i>					-
	Verstreckte langlopende leningen	99.634				99.634
	Activa	1.768.581	85.782	-	34.649	1.819.714
Passiva						
	Algemene reserves	132.060	-	-	-	132.060
	Bestemmingsreserves	620.208	89.197	65.672	-	643.733
	Voorzieningen	35.064	1.082		-	36.146
	Vreemd Vermogen	610.000	50.000		-	660.000
	Passiva	1.397.332	140.279	65.672	-	1.471.939
	Tekort aan financieringsmiddelen	-371.249				-347.775

4.3.7 Stand en mutaties van reserves

4.3.7.1 Staat van het verloop van de reserves (art. 54)

2025

BD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2024	Storting	Overheveling vanuit andere reserve	Bestedingen	Overheveling naar andere reserve	Vrijval ten gunste van rekening van lasten en baten	Eindsaldo
Algemene reserves									
7.2	Algemene reserve	132.677	-	-	-	-617	-	-	132.060
	Totaal algemene reserves	132.677	-	-	-	-617	-	-	132.060
Programma 1 Bestuur									
1.4	Cofinanciering Europese projecten	3.259	-			-1.366			1.893
Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving									
2.2	Reserve Bodemsanering	20.299	-	445		-3.917			16.827
2.1	Reserve energietransitie	2.439	-	100		-352	-1.740		447
2.2	Reserve gezonde leefomgeving	1.443	-						1.443
2.1	Reserve Duurzame electriciteit	883	-						883
2.1	Reserve Warmtetransitie	1.262			1.740				3.002
2.1	Reserve Subsidie warmtetransitie	765				-765			-
									-

Programma 3 Ruimte en Wonen							
3.3	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkverst. en Kustontw.	9.698	-		-672		9.026
3.2	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	6.678	-				6.678
3.2	Reserve woonbeleid		-				-
3.2	Reserve woningbouw	77.880			-25.500		52.380
3.3	Reserve klimaatadaptatie	716	-		-650		66
3.1	Reserve Subsidie Bloemendalerpolder		-				-
3.2	Reserve Subsidie OV-fonds	13.027	-		-688		12.339
3.2	Reserve Woningbouw subsidies	3.181			-571		2.610
3.3	Reserve Subs. Meekoppelkansen bij Dijkverst. en Kustont.	583					583
Programma 4 Bereikbaarheid							
4.1	Reserve mobiliteitsbeleid	2.214	-	205	-855		1.564
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	69.674	-	11.482	-24.453	-4.955	51.748
4.4	Reserve Ontwikkeling provinciale infrastructuur	105.446	-	1.950	-6.031		101.365
4.4	Reserve Groot onderhoud wegen	14.668	-	22.848	700	-22.314	-1.400
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	9.220	-	7.152	-2.787	-700	-1.820
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	8.849	-		-2.224		6.625
4.2	Reserve Openbaar vervoer projecten	23.871	-	67	-5.453		18.485
4.1	Reserve Verleende subsidies OD 4.1.2	-1.073	-	4.750			3.677
Programma 5 Natuur en landelijk gebied							
5.1	Reserve Groen	76.603	-	12.461	-57.973	-26.505	4.586
5.1	Reserve Groene Uitweg	4.907		107	-2.780		2.234

5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen (OVP)	19.087	-	58	4.000	-7.184	15.961
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	1.565	-	1.000		-790	1.775
5.3	Reserve Landschap		-				-
5.1	Reserve Laag Holland	75	-				75
5.1	Reserve Subsidies >1,5 miljoen Groen, OD 5.1.1	12.909	-			-5.392	7.517
5.3	Reserve Subsidies Cofinanciering Waddenzee	3.306	-			-3.305	1
5.1	Reserve Subsidies Laag Holland		-				-
5.1	Reserve Subsidies Groene Uitweg	902					902
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen Coalitieakkoord 2023	-			4.900	-4.900	-
5.6	Reserve Europese landbouwprojecten	2.657	-	2.900		-2.772	2.785
5.4	Reserve Waterrecreatie	737		2.000		-2.693	44
Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur							
	Reserve Circulaire economie	-		1255		-1255	-
6.1	Reserve Ontwikkeling havencomplexen	11.995	-				11.995
6.1	Reserve herstructurering bedrijventerreinen	-	-				-
6.1	Reserve MKB	9.174	-	4.922		-4.922	9.174
6.2	Reserve monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	2.328	-	4.126		-4.512	1.942
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	2.312	-				2.312
6.2	Reserve subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	2.140	-				2.140
Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie							
7.1	Reserve Coalitieakkoord	80.416		14.177		-4.900	89.693
7.1	Reserve Waardevermindering grond groen	30.114	-		22.505		52.619

7.2	Reserve huisvesting	10.652	-			-782			9.870
7.2	Reserve bedrijfsvoering	5.322	-	1.420		-2.828			3.914
Reserves ter dekking van kapitaallasten									
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma: 4)	30.598	-	3.724		-317			34.005
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma: 4)	83.509	-			-69			83.440
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	6.401	-			-691			5.710
5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma: 5)	3.643	-			-101			3.542
Totaal bestemmingsreserves		776.334	-	92.194	38.800	-201.864	-38.800	-3.220	663.444
Totaal reserves		909.011	-	92.194	38.800	-202.481	-38.800	-3.220	795.504

2026

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2025	Storting	over-heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	over-heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
Algemene reserves									
7.2	Algemene reserve	132.060	-				-	-	132.060
Totaal algemene reserves		132.060	-	-	-	-	-	-	132.060
Programma 1 Bestuur									
1.4	Cofinanciering Europese projecten	1.893				-1.154			739

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving						
2.2	Reserve Bodemsanering	16.827	445	-2.710		14.562
2.1	Rerserve energietransitie	447	100	-308		239
2.2	Reserve gezonde leefomgeving	1.443				1.443
2.1	Reserve duurzame elektriciteit	883				883
2.1	Reserve warmtetransitie	3.002				3.002
2.1	Reserve Subsidie warmtetransitie	-				-
Programma 3 Ruimte en Wonen						
3.3	Reserve meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	9.026				9.026
3.2	Reserve OV-fonds, inclusief OV-knooppunten	6.678				6.678
3.2	Reserve woonbeleid	-				-
3.2	Reserve woningbouw	52.380		-25.500		26.880
3.3	Reserve klimaatadaptatie	66				66
3.1	Reserve Subsidie Bloemendalerpolder	-				-
3.2	Reserve Subsidie OV-fonds	12.339		-1.325		11.014
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	2.610		-428		2.182
3.3	Reserve Subsidies meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	583				583
Programma 4 Bereikbaarheid						
4.1	Reserve mobiliteitsbeleid	1.564	205	-205		1.564
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	51.748	11.657	-19.252	-205	43.948

4.4	Reserve ontwikkelen provinciale infrastructuur	101.365	1.950		-950			102.365
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	14.502	23.425	500	-11.183	-150		27.094
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	11.065	7.152	150	-2.787	-500	-1.819	13.261
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	6.625			-187			6.438
4.2	Reserve openbaarvervoerprojecten	18.485	67		-451			18.101
4.1	Reserve Verleende subsidies OD 4.1.2	3.677						3.677
Programma 5 Natuur en landelijk gebied								
5.1	Reserve groen	4.587	12.961		-4.657	-12.891		-
5.1	Reserve Groene Uitweg	2.234	107		-332			2.009
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	15.961	58	3.041	-6.966			12.094
5.3	Reserve cofinanciering Waddenzee	1.775	1.000		-2.774			1
5.3	Reserve landschap	-						-
5.1	Reserve Laag-Holland	75						75
5.1	Reserve subsidies > € 1,5 miljoen groen, OD 5.1.1	7.517			-4.549			2.968
5.3	Reserve subsidies cofinanciering Waddenzee	1						1
5.1	Reserve subsidie Groene Uitweg	902						902
5.1	Reserve Subsidies Laag-Holland	-						-
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen CA2023	-						-
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	2.785	3.700		-1.993			4.492
5.4	Reserve waterrecreatie	44	2.000		-1.993			51
Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur								
6.1	Reserve Ontwikkeling havencomplexen	11.995						11.995

6.1	Reserve herstructurering bedrijventerreinen	-							-	
6.1	Reserve MKB	9.174		4.900		-4.912			9.162	
6.2	Reserve monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	1.942		4.174		-4.573			1.543	
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	2.312							2.312	
6.2	Reserve subs SvA/NHW Werelderfgoed	2.140							2.140	
Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie										
7.1	Reserve coalitieakkoord	89.693							89.693	
7.2	Reserve huisvesting	9.870				-782			9.088	
7.2	Reserve bedrijfsvoering	3.914		1.420		-5.087			247	
7.1	Reserve waardevermindering grond groen	52.618			9.850				62.468	
Reserves ter dekking van kapitaallasten										
4.4	Reserve kapitaallasten Wegen (programma 4)	34.005				-393			33.612	
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	83.440				-1.375			82.065	
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	5.710				-691			5.019	
5.1	Reserve Kapitaallasten groen (programma 5)	3.542				-112			3.430	
Totaal bestemmingsreserves		663.444		-	75.116	13.746	-107.629	-13.746	-1.819	629.112
Totaal reserves		795.504		-	75.116	13.746	-107.629	-13.746	-1.819	761.172

2027

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2026	Storting	over- heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	over- heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
Algemene reserves									
7.2	Algemene reserve	132.060							132.060
	Totaal algemene reserves	132.060							132.060
Programma 1 Bestuur									
1.4	Cofinanciering Europese projecten	739							739
Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving									
2.2	Reserve bodemsanering	14.562		445		-1.610			13.397
2.1	Reserve energietransitie	239		100		-254			85
2.2	Reserve gezonde leefomgeving	1.443							1.443
2.1	Reserve duurzame elektriciteit	883							883
2.1	Reserve warmtetransitie	3.002							3.002
2.1	Reserve subsidie warmtetransitie	-							0
Programma 3 Ruimte en Wonen									
3.3	Reserve meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	9.026							9.026
3.2	Reserve OV-fonds, inclusief OV-knooppunten	6.678							6.678
3.2	Reserve woonbeleid	-							0
3.2	Reserve woningbouw	26.880				-16.650			10.230

3.3	Reserve klimaatadaptatie	66				66
3.1	Reserve Subsidie Bloemendalerpolder	-				0
3.2	Reserve Subsidie OV-fonds	11.014		-1.962		9.052
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	2.182		-264		1.918
3.3	Reserve Subsidies meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	583				583
Programma 4 Bereikbaarheid						
4.1	Reserve mobiliteitsbeleid	1.564	205	-205		1.564
4.1	Reserve Uitvoeren van mobiliteit	43.948	11.836	-19.406	-205	36.173
4.4	Reserve Ontwikkeling provinciale infrastructuur	102.365	1.950	-950		103.365
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	27.094	27.196	-11.362		42.928
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	13.261	9.152	-2.687		19.726
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	6.438		-35		6.403
4.2	Reserve openbaarvervoerprojecten	18.101	67	-217		17.951
4.1	Reserve verleende subsidies 4.1.2	3.677				3.677
Programma 5 Natuur en landelijk gebied						
5.1	Reserve groen	-	12.961	-5.040	-7.921	0
5.1	Reserve Groene Uitweg	2.009	107	-117		1.999
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	12.094	58	-7.048		5.104
5.3	Reserve cofinanciering Waddenzee	1	1.000	-1.000		1
5.3	Reserve landschap	-				0
5.1	Reserve Laag-Holland	75				75
5.1	Reserve subsidies > € 1,5 miljoen groen, 5.1	2.968		-2.968		0
5.3	Reserve subsidies cofinanciering Waddenzee	1				1

5.1	Reserve Subsidies Laag-Holland	-			0
5.1	Reserve subsidie Groene Uitweg	902			902
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen CA2023	-			0
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	4.492	4.200	-2.200	6.492
5.4	Reserve waterrecreatie	51	2.000	-1.993	58
					0
	Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur				
6.1	Reserve Ontwikkeling havencomplexen	11.995			11.995
6.1	Reserve herstructurering bedrijventerreinen	-			0
6.1	Reserve MKB	9.162	4.900	-4.912	9.150
6.2	Reserve monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	1.543	4.226	-5.341	428
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	2.312			2.312
6.2	Reserve subs SvA/NHW Werelderfgoed	2.140			2.140
	Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie				
7.1	Reserve coalitieakkoord	89.693			89.693
7.1	Reserve waardevermindering grond groen	62.468	7.921		70.389
7.2	Reserve huisvesting	9.088		-782	8.306
7.2	Reserve bedrijfsvoering	247	1.420	-875	792
	Reserves ter dekking van kapitaallasten				
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma 4)	33.612		-418	33.194
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	82.065		-1.417	80.648

4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	5.019				-691			4.328
5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma 5)	3.430				-118			3.312
Totaal bestemmingsreserves		629.112		81.618	8.126	-90.522	-8.126	-	620.208
Totaal reserves		761.172		81.618	8.126	-90.522	-8.126	-	752.268

2028

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2027	Storting	overheveling vanuit andere reserve	Bestedingen	overheveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
Algemene reserves									
7.2	Algemene reserve	132.060	-					-	132.060
Totaal algemene reserves		132.060	-	-	-	-	-	-	132.060
Programma 1 Bestuur									
1.4	Cofinanciering Europese projecten	739							739
Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving									
2.2	Reserve bodemsanering	13.397		445		-1.610			12.232
2.1	Reserve energietransitie	85		100					185
2.2	Reserve gezonde leefomgeving	1.443							1.443

2.1	Reserve duurzame elektriciteit	883		883
2.1	Reserve warmtetransitie	3.002		3.002
2.1	Reserve subsidie warmtetransitie	-		0
Programma 3 Ruimte en Wonen				
3.3	Reserve meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	9.026		9.026
3.2	Reserve OV-fonds, inclusief OV-knooppunten	6.678		6.678
3.2	Reserve woonbeleid	-		0
3.2	Reserve woningbouw	10.230		10.230
3.3	Reserve klimaatadaptatie	66		66
3.1	Reserve Subsidies Bloemendalerpolder	-		0
3.2	Reserve Subsidies OV-fonds	9.052	-938	8.114
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	1.918	-150	1.768
3.3	Reserve Subsidies meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	583		583
Programma 4 Bereikbaarheid				
4.1	Reserve mobiliteitsbeleid	1.564	-205	1.359
4.1	Reserve Uitvoeren mobiliteit	36.173	12.019	28.438
4.4	Reserve ontwikkelen provinciale infrastructuur	103.365	1.950	104.365
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	42.928	27.091	59.340
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	19.726	9.152	22.258
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	6.403		6.403
4.2	Reserve openbaarvervoerprojecten	17.951	67	17.884
4.1	Reserve verleende subsidies 4.1	3.677		3.677

Programma 5 Natuur en landelijk gebied						
5.1	Reserve groen	-	12.961	-1.907	-11.054	0
5.1	Reserve Groene Uitweg	1.999	107	-117		1.989
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	5.104	58	-248		4.914
5.3	Reserve cofinanciering Waddenzee	1				1
5.3	Reserve landschap	-				0
5.1	Reserve Laag-Holland	75				75
5.1	Reserve subsidies > € 1,5 miljoen groen, 5.1.1	-				0
5.3	Reserve subsidies cofinanciering Waddenzee	1				1
5.1	Reserve Subsidies Laag-Holland					0
5.1	Reserve subsidie Groene Uitweg	902				902
5.5	Reserve PPLG incidentele middelen CA2023	-				0
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	6.492	1.600			8.092
5.4	Reserve waterrecreatie	58	2.000	-1.943		115
Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur						
6.1	Reserve Ontwikkeling havencomplexen	11.995				11.995
6.1	Reserve herstructurering bedrijventerreinen	-				0
6.1	Reserve MKB	9.150	4.900	-4.912		9.138
6.2	Reserve monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	428	4.273			4.701
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	2.312				2.312
6.2	Reserve subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	2.140				2.140

Programma 7									
Overzicht Algemene middelen en organisatie									
7.1	Reserve coalitieakkoord	89.693					89.693		
7.1	Reserve waardevermindering grond Groen	70.389		11.054			81.443		
7.2	Reserve huisvesting	8.306			-782		7.524		
7.2	Reserve bedrijfsvoering	792	1.420		-1.025		1.187		
Reserves ter dekking van kapitaallasten									
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma 4)	33.194			-418		32.776		
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	80.648			-1.417		79.231		
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	4.328			-691		3.637		
5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma 5)	3.312			-118		3.194		
Totaal bestemmingsreserves		620.208	-	78.143	11.054	-54.618	-11.054	-	643.733
Totaal reserves		752.268	-	78.143	11.054	-54.618	-11.054	-	775.793

4.3.7.2 Toelichting op de reserves

Reserve Landschap	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Investeren in groene ruimte voor rust en ontspanning in onze dichtbevolkte provincie.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2024

Reserve Gezonde leefomgeving	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Om de ambities op het gebied van de leefbaarheid waar te kunnen maken, wordt een programma 'Gezonde Leefomgeving' opgezet. Hierbij wordt onder andere ingezet op meer structureel onderzoek naar gezondheid en het monitoren van de omgevingskwaliteit (o.a. lucht, geluid, geur). Ook onderwerpen als de sanering van asbestdaken en het terugdringen van geluidsoverlast door provinciale wegen vallen hieronder. Dit zal worden aangevuld met extra activiteiten op het vlak van toezicht en handhaving bij de majeure risicobedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	t/m 2025

Reserve Klimaatadaptatie	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	<ul style="list-style-type: none">-Vormgeven eigen klimaatadaptatiebeleid en eigen klimaatadaptatieprojecten, opstellen integraal waterplan, cofinancieren aanvullend klimaatonderzoek, verbinden met andere provinciale opgaven (bv.: biodiversiteit, KRW,OV-knooppunten, etc.),- Cofinanciering Deltaprogramma's. Conform afspraken die zijn vastgelegd in het landelijke bestuursakkoord Klimaatadaptatie (projecten wateroverlast, droogte, hittestress, overstromingen en meekoppelkansen),- Cofinanciering klimaatadaptatieprojecten van derden (o.a. waterschappen, gemeenten, belangenorganisaties, bedrijven).- Cofinanciering van digitaal beter beschikbaar maken klimaatgegevens voor inwoners en bedrijven (o.a. overstromings-wateroverlast gegevens).
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	t/m 2025

Reserve Oostelijke Vechtplassen

Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel de toekomstige uitgaven voortvloeiend uit het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen te kunnen dekken. In december 2017 wordt het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen getekend. Hierin participeren naast Provincie Noord-Holland ook andere overheden, ondernemers, watersportverbond, bewonersverenigingen, recreantenverenigingen en natuur- en milieuorganisaties. Het gebiedsakkoord geeft invulling aan verschillende beleidsopgaven: Natuur (Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natura 2000), Waterkwaliteitsverbetering (Kaderrichtlijn Water (KRW)), Visie Waterrecreatie en Recreatieve verbindingen.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	De afronding van de, in het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen, genoemde opgaven is vooralsnog voorzien in 2027.

Reserve Bodemsanering

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige bodemsaneringskosten te dekken op basis van afspraken opgenomen in het landelijke bodemconvenant 2016-2020. Dit convenant beschrijft de bodemdoelen die de provincie Noord-Holland zal realiseren en de Decentralisatie Uitkering Bodem (DUB) die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Onbepaald

Reserve Groen

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel: <ul style="list-style-type: none">· het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), inclusief de daarvoor benodigde natuurverbindingen,· het uitvoeren van natuurcompensatieprojecten,· het uitvoeren van Natura2000 Herstelmaatregelen,· het uitvoeren van maatregelen in het kader van het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering en· het realiseren van recreatieve verbindingen. De uitvoering wordt geprogrammeerd in het jaarlijks door PS vast te stellen geactualiseerde Programma Natuurnetwerk (PNN), dat mogelijk per begrotingsjaar 2024 wordt geïntegreerd in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). De Reserve Groen is niet bedoeld voor het financieren van het beheer van groengebieden.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: 31 december 2030

Reserve Openbaar Vervoer Projecten

Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserveren van provinciale middelen voor de uitvoering van Visie Openbaar Vervoer 2020 (Visie Openbaar Vervoer 2020, vastgesteld door PS op 6 februari 2012, punt 9 bij voordracht 03). Egalisatie van nog niet bestede middelen voor infrastructuur, aanleg en constructie.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.Kaderbrief 2012, vastgesteld door PS op 27 juni 2011, punt 8 bij voordracht 50.
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: Geen einddatum

Reserve Huisvesting

Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve is bestemd voor het dekken van de kapitaallasten die volgen uit de recente investeringen in de huisvesting van de provincie.
Instellingsbesluit	Lentenota 2009, vastgesteld door PS op 22 juni 2009, punt 10
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	Vanaf: 22 juni 2009 Eindigt op: 2038

Reserve Groene Uitweg

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het uitvoeren van het programma De Groene Uitweg. Dit programma heeft tot doel om de landschappelijke kwaliteiten van de Vechtstreek te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Het programma maakt onderdeel uit van het pakket van Groen Blauwe investeringen die zijn gekoppeld aan de uitvoering van het Stroomlijnalternatief Schiphol Amsterdam Almere (SAA). Diverse projecten vallen onder de zes thema's, zoals beschreven in de Noordvleugelbrief uit 2006. De thema's zijn: Natuurboulevard / Waterberging Horstermeer / Recreatieve vaarverbindingen / Fietspaden en -bruggen / Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie / Behoud weidelandschap.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: onbepaald

Reserve Cofinanciering Waddenzee

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Provinciale cofinanciering realiseren van projecten in het kader van het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 en Waddenfonds.
Instellingsbesluit	Zomernota 2011, vastgesteld door PS op 26 september 2011, punt 10 bij voordracht 70.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 26 september 2011 Eindigt op: 31 december 2030

Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen

Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bij de Laatste begrotingswijziging 2010 is besloten om de bestemmingsreserve 'Herstructurering Bedrijventerreinen' opnieuw in te stellen. Dit in verband met het convenant bedrijventerreinen 2010-2020 en de decentralisatie hiervoor van de zogenaamde TOPPER-middelen. Het Rijk heeft de middelen beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van het Provinciaal Herstructureringsprogramma.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2010
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m december 2024

Reserve Cofinanciering Europese projecten

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Ambitie: De provincie Noord-Holland benut 'met verstand' optimaal de Europese subsidiemogelijkheden voor het realiseren van haar eigen doelstellingen.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.
Programma	1 Bestuur
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: 31 december 2027

Reserve Europese projecten landbouwsubsidies

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Cofinanciering en uitvoeringskosten Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO-POP3) en Europees Fonds Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). De programma's POP3 en EFMZV zijn gereed. Naast dat de middelen uit de reserve worden ingezet voor realiseren van provinciaal beleid voor met name landbouw en visserij, zijn ze ook bestemd voor de uitvoeringskosten van RVO die de functie vervult van beheersautoriteit en betaalorgaan om de Europese bijdrage aan de subsidie EU-conform uit te voeren.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2026

Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	a. verstrekken van onderhouds- en restauratiesubsidies ten behoeve van provinciale monumenten; b. verstrekken van een onderhoudssubsidie voor molens in Noord-Holland.
Instellingsbesluit	Instellingsbesluit van het fonds stamt van voor 1989.
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	Onbepaald

Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de uitvoering van Mobiliteitsbeleid waarmee de Provincie andere wegbeheerders (gemeenten en waterschappen) en organisaties (bv. op gebied verkeersveiligheid) in staat stelt om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Onder dit doel valt de subsidieregeling kleine infrastructuur en gedragsbeïnvloeding, evenals de subsidieregeling voor fietsvoorzieningen en doorstroming openbaar vervoer. Verder valt hieronder de jaarlijkse storting die we ten behoeve van de verbetering van het openbaar vervoer in de ov terminal in de Zuidas en de stortingen die we voor de OLV Greenport doen.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor het uitvoeren van studies voor het aanleggen en verbeteren infrastructuur en ter dekking van uitgaven met betrekking tot het jaarlijks door PS vastgestelde 4 jarig programma Mobiliteit of separate krediet besluiten.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Mobiliteitsbeleid

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de voorbereiding van het opstellen en uitvoeren van beleid. In het jaarlijkse door PS vast te stellen programma Mobiliteit maken we dit inzichtelijk. Het gaat hierbij om activiteiten voor onder andere fiets, het goederenvervoer, duurzame respectievelijk slimme mobiliteit, waaronder ook verkeersmanagementbeleid, het openbaar vervoer, verkeersveiligheid, en mobility-as-a-service en de samenwerkingsverbanden met Regio en Rijk.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Deze reserve heeft als doel uitgaven te dekken voor innovatieve projecten op het gebied van Mobiliteit, zoals Smart Mobility, Beter Benutten, Intelligente kruispunten, I-Centrales en SolaRoad.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Energietransitie

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	t/m 2030

Reserve Circulaire Economie

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel uitvoering te geven aan de Uitvoeringsagenda Circulaire Economie, zoals vastgesteld in 2017, voor het uitvoeringsjaar 2019. De Uitvoeringsagenda geeft concrete invulling aan de Ontwikkelagenda circulaire economie "We maken het rond" uit 2017.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	2019 t/m 2026

Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van cofinanciering van projecten die een bijdrage leveren aan de verbetering van de OV bereikbaarheid, het optimaliseren van de ketenreis (deur-tot-deur reis), efficiënt ruimtegebruik door het clusteren van functies rondom OV-knooppunten en/of het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in het (bus- of trein)stationsgebied. In het Bestedingsplan OV-fonds (PS-besluit 14 september 2020, nr. 1413429/1413431) zijn hiervoor uitgangspunten en randvoorwaarden bepaald. Het betreft veelal langjarige integrale projecten met meerdere (co)financiers. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanvraag.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	Onbepaald

Reserve Kapitaallasten Groen

Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in Groen binnen programma Groen te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van betreffende reserve afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan de reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Groen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

Reserve Kapitaallasten OV

Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de provinciale infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

Reserve Groot Onderhoud Wegen

Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale wegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in een door GS goedgekeurd (voortschrijdend) groot onderhoudsplan (PMO).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen

Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale vaarwegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in een door GS goedgekeurd (voortschrijdend) groot onderhoudsplan (PMO).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Waterrecreatie

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van een visie op waterrecreatie en via cofinanciering middelen ter beschikking te stellen voor initiatieven die bijdragen aan de bevordering van waterrecreatie, rekening houdend met ruimtelijk beleid.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2030

Reserve Bedrijfsvoering

Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve is bestemd voor het egaliseren van de bedrijfsvoeringskosten en strategische ICT-investeringen (Impulsbudget).
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	Onbepaald

Reserve Ontwikkeling Havencomplexen

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserve voor versterken van de rol van havencomplexen in de Noord-Hollandse economie.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2024

Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bijdragen aan meekoppelkansen gekoppeld aan dijkversterkingsprojecten. Dijkversterkingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie en andere regionale partijen en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of een aan de dijkversterking gerelateerd ruimtelijk kwaliteitsprogramma op te stellen. Dijkversterkingen en kustontwikkelingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders en/of regionale overheden/partners. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie, regionale partners en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of kustontwikkeling eventueel met een hieraan gerelateerd op te stellen ruimtelijk kwaliteitsprogramma.
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	De reserve loopt t/m 31 december 2025. Dijkversterkingen zijn zowel qua voorbereiding als uitvoering langlopende projecten. Meekoppelkansen kunnen vaak pas worden uitgevoerd als de waterkering is versterkt. De looptijd van de reserve is om die reden tot eind 2025.

Reserve Kapitaallasten Wegen

Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de provinciale infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Instellingsbesluit	Begroting 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

Reserve MKB innovatie-instrumenten

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel financiële dekking te bieden aan de MKB innovatie-instrumenten.
Instellingsbesluit	
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2025

Reserve Woonbeleid

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om door middel van afstemming en regionale programmering bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	t/m 2025

Reserve Woningbouw

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel door versnelling van de woningbouw en binnenstedelijk bouwen bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	t/m 2031

Reserve SvA/NHW Werelderfgoed

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel het behoud van de Outstanding Universal Value (OUV) van het UNESCO werelderfgoed Stelling van Amsterdam, het uitdragen en breed bekend maken van deze waarde en de restauratie in combinatie met herontwikkeling van forten en andere geschikte gebouwen langs de Stelling.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2025

Reserve Laag Holland

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het dekken van de kosten voor de provinciale doelen binnen het integrale gebiedsprogramma Laag Holland waarin onder provinciale regie en in samenwerking met alle relevante partners wordt gewerkt aan de integrale opgaven voor natuur, landbouw, water, bodemdaling, klimaat, recreatie en landschap en aan de daarbij behorende projecten.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2020
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Het integrale gebiedsprogramma Laag Holland heeft een looptijd van 2020 t/m 2030.

Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten

Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de provinciale infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Instellingsbesluit	Tweede Begrotingswijziging 2020
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Waardevermindering Grondaankopen Groen

Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het reserveren van middelen voor de verwachte toekomstige afwaardering van aangekochte gronden voor het beleidsdoel Groen, die ontstaat doordat de gronden een hogere economische waarde hebben wanneer de provincie deze aankoopt dan wanneer de provincie deze verkoopt tegen de natuurwaarde. Door de instelling van deze reserve wordt dit soort verliezen gedekt, zodat de provincie geen onverwachte financiële tegenvallers krijgt in de toekomst.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2021
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	Onbepaald

Reserve Duurzame Elektriciteit

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten op het gebied van het stimuleren van het gebruik van duurzame elektriciteit die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2022
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	2030

Reserve Subsidies Warmtetransitie

Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2022
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Onbepaald

Reserve Coalitieakkoord

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het doel van de reserve coalitieakkoord is het realiseren van de ambities uit het coalitieakkoord. Wanneer in het akkoord incidentele middelen beschikbaar zijn gesteld voor een specifieke ambitie worden deze in de reserve coalitieakkoord gereserveerd voor deze ambitie. Wanneer voor de ambitie een uitvoeringsgereed plan is vastgesteld worden de incidentele middelen overgeheveld naar de inhoudelijke bestemmingsreserve waar vanuit de daadwerkelijke bestedingen plaatsvinden.
Instellingsbesluit	Begroting 2024
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	t/m 2027

Reserve PPLG

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het doel van de reserve is het doorontwikkelen van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) en het opstarten van de uitvoering. De nieuwe coalitie heeft € 35 miljoen beschikbaar gesteld om te voorkomen dat de voortgang wordt vertraagd of beperkt door externe of financiële factoren. De reserve kan worden ingezet voor extra capaciteit, voor voorfinanciering van maatregelen waarvoor Rijksmiddelen worden verwacht, om in cofinancieringsconstructies te kunnen deelnemen en voor andere incidentele initiatieven. Voor deze bestemmingsreserve zijn kaders vastgesteld waar binnen bestedingsvoorstellen door GS kunnen worden goedgekeurd. Overige bestedingen worden ter goedkeuring aan PS voorgelegd.
Instellingsbesluit	Eerste begrotingswijziging 2024
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2027

4.3.8 Stand en mutaties van de voorzieningen

4.3.8.1 Staat van het verloop van de voorzieningen

2025

2025	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	4.645	0	0	0	4.645
2. Pensioenen leden GS	9.442	586	0	0	10.028
3. Grondwaterheffing	3.317	0	0	0	3.317
4. Bodembeheertaken	1.479	0	0	0	1.479
5. Sanering Parnassia	1.450	0	0	0	1.450
6. Voorziening Agriport	5.000	0	0	0	5.000
7. Voorziening bovenwettelijk verlof	6.485	496	0	0	6.981
Totaal voorzieningen	31.818	1.082	0	0	32.900

2026

2026	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	4.645	-	-	-	4.645
2. Pensioenen leden GS	10.028	586	-	-	10.614
3. Grondwaterheffing	3.317	-	-	-	3.317
4. Bodembeheertaken	1.479	-	0	-	1.479
5. Sanering Parnassia	1.450	-	0	-	1.450
6. Voorziening Agriport	5.000	-	0	-	5.000
7. Voorziening bovenwettelijk verlof	6.981	496	0	-	7.477
Totaal voorzieningen	32.900	1.082	0	0	33.982

2027

2027	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	4.645	-	-	-	4.645
2. Pensioenen leden GS	10.614	586	-	-	11.200
3. Grondwaterheffing	3.317	-	-	-	3.317
4. Bodembeheertaken	1.479	-	0	-	1.479
5. Sanering Parnassia	1.450	-	0	-	1.450
6. Voorziening Agriport	5.000	-	0	-	5.000
7. Voorziening bovenwettelijk verlof	7.477	496	-	-	7.973
Totaal voorzieningen	33.982	1.082	0	0	35.064

2028

2028	Beginsaldo	Storting	Ottrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	4.645	-	-	-	4645
2. Pensioenen leden GS	11.200	586	0	-	11786
3. Grondwaterheffing	3.317	-	0	-	3317
4. Bodembeheertaken	1.479	-	0	-	1479
5. Sanering Parnassia	1.450	-	-	-	1450
6. Voorziening Agriport	5.000	-	-	-	5000
7. Voorziening bovenwettelijk verlof	7.973	496	-	-	8469
Totaal voorzieningen	35.064	1.082	0	0	36.146

4.3.8.2 Toelichting op de voorzieningen

Voorziening Bodembeheertaken

Doel	Uitvoering van bodembeheertaken. Hiermee geeft de provincie uitvoering aan de afspraken uit het landelijk bodemconvenant 2010-2015 tussen Rijk, gemeente, provincies en waterschappen.
Instellingsbesluit	Bodemsaneringstrategie en uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014 (GS dd. 26 januari 2010)
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Ingesteld op: 26 januari 2010 Eindigt op: Geen einddatum

Voorziening Financiële Risico's

Doel	De voorziening dient als buffer voor de opvang van concrete financiële risico's, waarvan de kans groot is dat deze binnen afzienbare tijd daadwerkelijk tot verplichting zullen leiden.
Instellingsbesluit	Najaarsbericht 2005
Programma	8 Overzicht Financiën en bedrijfsvoering
Looptijd	Ingesteld op: November 2005 Eindigt op: Geen einddatum

Voorziening Grondwaterheffing

Doel	Het voorkomen van continue aanpassing van de grondwaterheffing. Bij hogere c.q. lagere ontvangsten dan geraamd, kan dit verschil verrekend worden met de gevormde voorziening.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2004 op grond van invoering BBV per 1 januari 2004.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Ingesteld op: Juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

Voorziening Pensioenen Leden GS

Doel	Het zeker stellen van de opgebouwde pensioenrechten van (ex)gedeputeerden.
Instellingsbesluit	Volgens het BBV (artikel 44) dient een voorziening te worden ingesteld voor verplichtingen waarvan de omvang redelijkerwijs is vast te stellen. Daarom is besloten een voorziening in te stellen voor de pensioenen van (oud) leden van GS.
Programma	1 Bestuur
Looptijd	Ingesteld op: 1 juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

Voorziening Bodemsanering Parnassia

Doel	Uitvoering van bodemsanering van de verontreinigde grond behorend bij het voormalig provinciaal Ziekenhuis (De provincie is verantwoordelijk voor het saneren van deze grond).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2019
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Eindigt op: wanneer bodemsanering Parnassia gereed is.

Voorziening Bovenwettelijk verlof

Doel	Voorziening is gevormd ter dekking van de toekomstige opname van (gespaard) bovenwettelijk verlof.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2022. Op basis van uitspraken van de commissie BBV, in aanvulling op de Notitie-Arbeidsgerelateerde verplichtingen 2013, moet een voorziening worden gevormd voor bovenwettelijk verlof die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kennen.
Programma	7 Economisch herstel en duurzaamheid
Looptijd	Ingesteld op: December 2022 Eindigt op: Geen einddatum

Voorziening Agriport

Doel	Herinrichten van een kruispunt A7 met de N239. Provincie Noord-Holland ontvangt hiervoor gelden van derden, welke besteed moeten worden voor dit specifieke doel.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2021. Op basis van het BBV (artikel 44 lid 2) moet een voorziening worden ingesteld voor van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Ingesteld op: Juni 2021 Eindigt op: Geen einddatum (bij besteding middelen)

4.4 Overige financiële overzichten

4.4.1 Langlopende leningen

Bedragen x € 1.000	Oorspronkelijk bedrag geldlening	Rente	Restantbedrag per 01-01-2025	Te verstrekken leningen in 2025	Totaal van de rente in 2025	Aflossing in 2025	Restantschuld per 31-12-2025	Laatste jaar van aflossing
<i>Leningen aan openbare lichamen</i>								
Gemeente Hilversum (1)	18.681	variabel	16.081	-	64	-	16.081	2029
Gemeente Laren (1)	10.011	variabel	8.617	-	35	-	8.617	2029
Gemeente Gooische Meren (1)	9.877	variabel	8.502	-	34	-	8.502	2029
Leningen aan openbare lichamen	38.569	-	33.200	-	133	-	33.200	
<i>Leningen aan deelnemingen</i>								
Zeehaven IJmuiden N.V. (2)	635	1,80%	635	-	11	0	635	2026
Alliander (3)	54.954	1,98%	54.954	-	1134	-	54.954	
Leningen aan deelnemingen	55.589		55.589	-	1.145	-	55.589	
<i>Overige langlopende leningen</i>								
Nationaal Restauratiefonds (4)	9.100		9.100	-	-	-	9.100	2060
CPO (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) (5)	1.380		380				380	

Vila Nieuwland (6)	123	2,60%	123	-	2	123	-	2025
Stichting Voorbereiding Pallas reactor (7)	40.000	1,50%	43.334	-	640	-	43.334	
Voorziening Stichting Voorbereiding Pallas reactor (7)			-43.334	-		-	-43.334	
Stichting Cultuur + ondernemen (8)	3.000		2.000				2.000	
Overige langlopende leningen	53.603		11.603	-	642	123	11.480	
Totaal	147.761		100.392	-	1.920	123	100.269	

Organisatie/instelling	Datum & nummer besluit PS of GS
Gemeente Hilversum (1)	976112/1013313
Gemeente Laren (1)	976112/1013313
Gemeente Gooische Meren (1)	976112/1013313
Zeehaven IJmuiden N.V. (2)	GS 21-06-2011;33454
Alliander (3)	GS 30-11-2021/1553143
Nationaal Restauratiefonds (4)	21-06-2011;27350
CPO (5)	GS 2012-6149 20-03-2012
Vila Nieuwland (6)	226465/561131
Stichting voorbereiding Pallas reactor (7)	GS 309599/340912
Stichting Cultuur + ondernemen (8)	GS 1753324/1753428

(1) Betreft de verkoop in 2017 van het terrein Crailo aan de gemeenten Hilversum, Gooische Meren en Laren voor een bedrag van € 33,2 miljoen ex. btw (incl. btw € 38,57 miljoen). Hierbij heeft de provincie een uitgestelde betaling verleend aan de gemeenten voor een bedrag van € 33,2 miljoen tot uiterlijk 31 december 2029, waarbij de gemeenten vrij zijn om (delen) eerder te betalen. Aan de gemeenten wordt een rentevergoeding in rekening gebracht van 0% over de eerste 6 jaar (2018-2023) en 0,4% per jaar over de tweede 6 jaar (2024-2029).

(2) Aan Zeehaven IJmuiden is in 2011 een rentedragende lening verstrekt. Deze dient tot aflossing van een schuld van IJmuider Delta BV aan een dochter van Regionale Ontwikkelingsmij. voor het Noordzeekanaalgebied NV.(RON). De leningsovereenkomst heeft een looptijd tot en met 2026.

(3) Betreft een converteerbare lening van € 55 miljoen. Conversie van een lening naar aandelenkapitaal vindt plaats als de financiële kaders binnen Alliander het noodzakelijk maken dat het eigen vermogen wordt aangevuld. Naar de huidige inzichten vindt dat gefaseerd plaats tussen 2025 en 2028.

(4) De renteloze lening aan het Nationaal Restauratiefonds (NRF) vloeit voort uit de samenwerkingsovereenkomst van 15 november 2017 met de Stichting Nationaal Restauratiefonds ter verbreding van het Noord-Hollands Fonds voor monumenten ten bate van herbestemming, restauratie en verduurzaming van beschermde monumenten en karakteristiek vastgoed in Noord-Holland. De hoogte van het fonds bedraagt € 9,1 miljoen, waarvan reeds € 5,1 miljoen is gestort. Zodra de rekening-courant van het fonds minder dan € 1 miljoen bedraagt wordt een tweede tranche van € 2 miljoen gestort. Het NRF gaat uit het fonds hypothecaire leningen verstrekken voor de restauratie van provinciale monumenten en stolpboerderijen. De looptijd van de overeenkomst loopt tot 2060.

(5) Van CPO is sprake als een groep particulieren, georganiseerd in een stichting/vereniging, besluit om samen een bouwlocatie te verwerven om vervolgens naar eigen inzicht woningen voor eigen gebruik te bouwen. In de Provinciale Woonvisie is door PS op 27 september 2010 tot en met 2020 € 2 miljoen voor het stimuleren van CPO beschikbaar gesteld. De regeling voorziet in subsidie aan CPO-verenigingen en -stichtingen in de initiatieffase van CPO-projecten. De subsidie wordt verstrekt voor het opstellen van een projectplan. Daarnaast kunnen CPO-verenigingen en -stichtingen een subsidie in de vorm van een lening voor de planontwikkelingsfase ontvangen. De lening wordt verstrekt voor het opstellen van een programma van eisen, voorlopig en definitief

ontwerp, en bestek. Hierbij wordt met de ontvanger een overeenkomst afgesloten waarin afspraken worden neergelegd over onder meer looptijd, opeisbaarheid en aflossing. Door aflossing van dit uitgeleende geld vloeit dit terug in het provinciale fonds CPO en is dan opnieuw beschikbaar voor CPO.

(6) Betreft een lening voor een uitgestelde betaling door geldnemer naar aanleiding van de verkoop van de Wierschuur in het kader van het herontwikkelingsplan Wieringerrandmeer.

(7) Aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor is een subsidie in de vorm van een rentedragende geldlening van € 40 miljoen verleend voor de activiteiten in de voorbereidingsfase van de Pallas-reactor. Voor de verstrekte lening is een verliesvoorziening getroffen tot hetzelfde bedrag van de uitstaande lening.

(8) Betreft een subsidie in de vorm van een lening voor het project Noord-Hollandse Cultuurlening. De subsidie heeft een revolverend karakter en is bedoeld om annuïtaire cultuurleningen te verstrekken aan overwegend privaat gefinancierde organisaties in de culturele, creatieve en erfgoedsector. De lening loopt tot 2035.

4.4.2 Investeringskredieten

Voor een overzicht van de nieuw aangevraagde kredieten verwijzen we naar de voordracht van het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI). Voor nadere informatie over alle lopende en voorziene projecten wordt verwezen naar het iMPI zelf.

4.4.3 Staat van gewaarborgde leningen

Door wie de geldlening is aangegaan	Doel van de geldlening	Oorspronkelijk bedrag (x € 1.000,-)	% of deel gewaarborgd provincie	Verwachte boekwaarde 1-1-2025	Verwachte boekwaarde 31-12-2025
nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Totaal		nvt		nvt	nvt

#	Naam rechtspersoon	Inhoud garantieverplichting	Garantiebedrag per 31-12-2025 (x € 1.000)
	Het Nationaal Groenfonds	Uitvoering van het natuurbeleid (convenantleningen)	310
	BNG Bank	(Her-) financiering van PolanenPark CV	6.000
	Totaal		6.310

1) Rente en aflossing komen ten laste van de van het rijk te ontvangen zogenoemde convenantsgelden.

2) Op deze garantie loopt een afgegeven contragarantie van 20% van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude, 20% van de Schiphol Air Development Company (SADC) en 20% van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Noordzeekanaalgebied (RON NV)

4.5 Overzicht van lasten en baten per taakveld

Taakvelden (x € 1.000)	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0 Algemene dekkingsmiddelen	243.410	-844.459	-601.049	224.272	-741.081	-516.809	236.098	-722.019	-485.920	249.397	-705.360	-455.963
Uitkering provinciefonds	0	-294.577	-294.577	0	-249.925	-249.925	0	-249.873	-249.873	0	-260.340	-260.340
Opbrengst Provinciale belastingen	0	-294.654	-294.654	0	-357.234	-357.234	0	-362.969	-362.969	0	-368.818	-368.818
Geldleningen en uitzettingen	8.620	-1.920	6.700	14.220	-1.920	12.300	18.220	-1.920	16.300	20.620	-1.920	18.700
Deelnemingen	0	-7.875	-7.875	0	-7.875	-7.875	0	-7.675	-7.675	0	-7.675	-7.675
Algemene dekkingsmiddelen, overige b	11.519	-723	10.796	27.024	-721	26.303	38.090	-720	37.370	49.402	-718	48.684
Overhead	92.292	-209	92.083	94.181	-212	93.969	90.059	-214	89.845	90.193	-217	89.976
Vennootschapsbelasting	-15	0	-15	-15	0	-15	-15	0	-15	-15	0	-15
Mutaties reserves	130.994	-244.501	-113.508	88.862	-123.194	-34.332	89.744	-98.648	-8.904	89.197	-65.672	23.525
1 Bestuur	24.034	-74	23.960	24.036	-75	23.962	24.119	-75	24.044	23.994	-76	23.919
Provinciale Staten	5.380	0	5.380	5.416	0	5.416	5.478	0	5.478	5.468	0	5.468
Gedeputeerde Staten	2.993	0	2.993	2.993	0	2.993	2.996	0	2.996	2.986	0	2.986
Kabinetszaken	2.849	-43	2.806	2.841	-43	2.798	2.845	-43	2.802	2.844	-43	2.801
Bestuurlijke organisatie	8.410	0	8.410	8.395	0	8.395	8.403	0	8.403	8.400	0	8.400
Interbestuurlijk toezicht op de regi	32	0	32	32	0	32	32	0	32	32	0	32
Openbare orde en veiligheid	1.352	-16	1.336	1.347	-16	1.331	1.350	-16	1.334	1.249	-16	1.233
Bestuur, overige baten en lasten	3.018	-15	3.003	3.012	-16	2.997	3.015	-16	2.999	3.015	-17	2.999
2 Verkeer en vervoer	265.304	-17.174	248.130	249.956	-16.787	233.169	249.184	-9.040	240.144	255.261	-5.112	250.149

Landwegen	167.640	-15.916	151.724	153.110	-15.524	137.586	149.860	-7.772	142.088	146.659	-3.839	142.820
Waterwegen	22.037	-1.258	20.779	21.899	-1.263	20.636	22.282	-1.268	21.014	26.228	-1.273	24.955
Openbaar vervoer	71.414	0	71.414	69.247	0	69.247	69.342	0	69.342	74.569	0	74.569
Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	4.213	0	4.213	5.700	0	5.700	7.700	0	7.700	7.805	0	7.805
3 Water	10.753	-1.645	9.108	8.914	-2.005	6.909	9.025	-2.015	7.010	8.525	-1.425	7.100
Waterkeringen	3.195	0	3.195	2.364	0	2.364	2.370	0	2.370	2.370	0	2.370
Kwantiteit oppervlaktewater	831	0	831	828	0	828	830	0	830	830	0	830
Kwantiteit grondwater	2.628	-1.110	1.518	2.625	-1.120	1.505	2.627	-1.130	1.497	2.627	-1.140	1.487
Kwaliteit oppervlaktewater	3.056	-250	2.806	2.056	-600	1.456	2.056	-600	1.456	1.556	0	1.556
Kwaliteit grondwater	1.043	-285	758	1.041	-285	756	1.142	-285	857	1.142	-285	857
Water, overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4 Milieu	67.321	-8.712	58.609	59.843	-4.928	54.916	59.473	-4.805	54.668	57.138	-2.848	54.291
Bodembescherming	3.258	0	3.258	2.051	0	2.051	951	0	951	951	0	951
Luchtverontreiniging	33	0	33	33	0	33	33	0	33	33	0	33
Geluidhinder	331	0	331	331	0	331	331	0	331	331	0	331
Vergunningverlening en handhaving	33.589	-2.473	31.116	33.511	-2.574	30.938	33.512	-2.674	30.838	33.491	-2.775	30.717
Ontgrondingen	0	-70	-70	0	-71	-71	0	-72	-72	0	-73	-73
Duurzaamheid	27.064	-6.169	20.895	20.876	-2.283	18.593	21.603	-2.059	19.544	19.289	0	19.289
Milieu, overige baten en lasten	3.046	0	3.046	3.041	0	3.041	3.043	0	3.043	3.043	0	3.043
5 Natuur	165.468	-11.538	153.930	99.835	-3.297	96.538	87.137	-918	86.219	75.193	-928	74.265
Natuurontwikkeling	99.946	-8.665	91.281	36.853	-2.389	34.464	31.428	0	31.428	17.573	0	17.573
Beheer natuurgebieden	42.828	-498	42.330	43.337	-498	42.839	36.059	-498	35.561	37.970	-498	37.472
Beheer flora en fauna	22.687	-2.375	20.312	19.638	-410	19.228	19.643	-420	19.223	19.643	-430	19.213

	Natuur, overige baten en lasten	7	0	7	7	0	7	7	0	7	7	0	7
6	Regionale economie	39.510	-186	39.324	37.663	-16	37.647	36.542	-17	36.525	34.167	-17	34.150
	Agrarische aangelegenheden	6.422	0	6.422	5.230	0	5.230	4.304	0	4.304	2.103	0	2.103
	Logistiek	8.094	-186	7.908	7.917	-16	7.901	7.978	-17	7.961	7.978	-17	7.961
	Kennis en innovatie	9.191	0	9.191	9.552	0	9.552	9.556	0	9.556	9.554	0	9.554
	Recreatie en toerisme	14.097	0	14.097	13.343	0	13.343	13.284	0	13.284	13.236	0	13.236
	Regionale economie, overige baten en	1.706	0	1.706	1.621	0	1.621	1.420	0	1.420	1.296	0	1.296
7	Cultuur en maatschappij	17.417	0	17.417	17.490	0	17.490	18.258	0	18.258	12.917	0	12.917
	Cultuur	11.935	0	11.935	12.008	0	12.008	12.776	0	12.776	7.435	0	7.435
	Maatschappij	5.482	0	5.482	5.482	0	5.482	5.482	0	5.482	5.482	0	5.482
8	Ruimte	40.916	-4.800	36.116	41.386	-4.800	36.586	33.022	-4.800	28.222	15.231	-4.800	10.431
	Ruimtelijke ordening	8.601	-4.800	3.801	8.583	-4.800	3.783	8.592	-4.800	3.792	8.589	-4.800	3.789
	Volkshuisvesting	31.446	0	31.446	31.297	0	31.297	22.287	0	22.287	5.523	0	5.523
	Stedelijke vernieuwing	869	0	869	1.506	0	1.506	2.143	0	2.143	1.119	0	1.119
	Totaal taakvelden	874.132	-888.588	-14.457	763.394	-9.594	-9.594	752.857	-743.689	9.169	731.823	-720.565	11.258

5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

Programma 1 Bestuur

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2025
1.2	Amsterdam Smart City Toelichting: Subsidie om als grote partner deel te kunnen nemen aan het kennisnetwerk Amsterdam Smart City	€100.000
1.3	Gemeente Huizen: bestuurlijk Interventieteam fase 2 Toelichting: Gooi en Vechtstreek zet gezamenlijk in op versterking van de bestuurlijke weerbaarheid. Hiertoe zetten de gemeenten zich onder andere in op voortzetting en doorontwikkeling van het BIT naar een duurzaam samenwerkingsverband in de strijd tegen oneerlijk ondernemerschap en vóór een weerbaar openbaar bestuur. Het bestuurlijk interventieteam sluit aan bij de doelstellingen van de Agenda Weerbaar Noord-Holland; een bijdrage leveren aan de versterking van lokale weerbaarheid. In het bestuurlijk interventieteam werken meerdere gemeenten samen. Hierdoor wordt de lokale uitvoeringskracht vergroot, de informatiepositie versterkt en lokaal steviger opgetreden tegen de ondermijnende criminaliteit. Deze werkwijze past daarmee geheel binnen de opgave om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan vanuit een maatschappelijke opgave	€ 40.000

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2025
2.1	Greenport Aalsmeer Energieconsultant Greenport	€ 150.000
2.1	Gemeente Hilversum, warmteregisseur	€ 70.000
2.1	Gemeente Aalsmeer, warmteregisseur	€ 70.000
2.1	OD IJmond, warmteregisseur	€ 70.000
2.1	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, ecologische effecten van thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) installaties	€ 150.000
2.1	Ontwikkelingsbedrijf NHN, Data Science Alkmaar	€ 150.000
2.1	Natuur en milieufederatie Noord-Holland, Participatie coalitie, energieregio's	€ 150.000
2.1	Vattenfall Windpark Wieringermeer B.V., obstakel verlichting	€ 300.000

2.1	WP energiek BV, obstakel verlichting	€ 36.000
2.1	ASR Windpark Wieringermeer B.V., obstakel verlichting	€ 192.000
2.1	ECN Wind Energy Facilities B.V., obstakel verlichting	€ 94.800
2.2	Omgevingsdienst NZKG, capaciteit groen staal	€ 3.000.000
	Van het Rijk ontvangen we een specifieke uitkering voor de uitbreiding van de capaciteit van de omgevingsdiensten Noord-Holland voor de vergunningverlening in het kader van de maatwerk aanpak Tata Steel	
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, sanering waterbodem in de Amstel nabij Cindu	€ 1.400.000
2.2	Hoogheemraadschap Rijnland, Bodemsanering terrein voormalig AWZI Rijsenhout	€ 308.550
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, uitvoering waterbodemsaneringen	€ 2.860.000
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, waterbodemsaneringen Cluster 1 (Prinseneiland c.a. te Amsterdam)	€ 2.124.196
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, waterbodemsaneringen Cluster 1 (Prinseneiland c.a. te Amsterdam) en Cluster 2 (Kattenburg c.a. te Amsterdam)	€ 8.523.000
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, Sanering waterbodem Amstel nabij Cindu deel 2	€ 1.582.680

Programma 3 Ruimte en Wonen

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2025
3.2	Alkmaar Noord, knooppuntontwikkeling fase 1	€ 1.200.000
3.2	Gemeente Haarlem, knooppuntontwikkeling Haarlem Nieuw-Zuid	€ 8.000.000
3.2	Heerhugowaard, ketenreismiddelen	€ 150.000
3.2	Alkmaar, ketenreismiddelen	€ 50.000
3.2	Heiloo, ketenreismiddelen	€ 231.500
3.2	Zaanstad, ketenreismiddelen	€ 70.000
3.2	Heemskerk, ketenreismiddelen	€ 75.000
3.2	Hoorn, ketenreismiddelen	€ 200.000
3.2	Schagen, ketenreismiddelen	€ 75.000
3.2	Uitgeest, ketenreismiddelen	€ 275.000
3.2	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland, toekomstplan voor dorp en dorpshuis	€ 32.000

3.2	MRA, flexibele schil, MRA-ASRE opleiding & Primanedmonitor	€ 400.000
3.2	MRA, huisvesting aandachtsgroepen	€ 200.000
3.3	Gemeente Hoorn, 3 bruggen en fietspad	€ 4.700.000
3.3	HHNK, programmaplan ruimtelijke adaptatie NK	€ 44.000
3.3	Provincie Zuid-Holland, onderzoek naar de gevolgen peilopzet veenweidegebied Deze bijdrage uit de SPUK L10 Veenweide	€ 75.000
3.3	Wageningen University & Research, WWW.veiligheidslandschappen (Waarderijke, Waterrijke en Waterveiligheidslandschappen)	€ 120.000

Programma 4 Bereikbaarheid

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2025
4.2	Regionaal Overlegorgaan Consumentenbelangen Openbaar Vervoer: Bijdrage 2025 <u>Toelichting:</u> Inhuur van een onafhankelijk voorzitter en secretaris	€ 50.000
4.1	Gemeente Gooise Meren: OV SAAL inpassingsgelden: herontwikkeling locatie fietsenstalling <u>Toelichting</u> Bijdrage aan herontwikkeling van locatie ten oosten van station Naarden-Bussum vanuit het Rijksbudget OV SAAL. De provincie treedt op als beheerder van dit budget namens het Rijk	€ 2.000.000
4.1	Gemeente Gooise Meren: OV SAAL inpassingsgelden: stationsweg aanpassen <u>Toelichting</u> Bijdrage aan de herinrichting van de Stationsweg nabij station Naarden-Bussum	€500.000
4.1	Gemeente Gooise Meren: OV SAAL inpassingsgelden: Regionale fietsroutes <u>Toelichting</u> Bijdrage aan ontwikkeling regionaal doorfietsroutenetwerk in regio Gooi -en Vechtstreek	€ 375.000
4.1	Gemeente Hilversum: OV SAAL inpassingsgelden: fietsenstalling station Hilversum <u>Toelichting</u> Bijdrage aan realisatie ondergrondse fietsenstalling op Hilversum Centraal	€ 2.750.000
4.1	Gemeente Hilversum: OV SAAL inpassingsgelden: Kleine Spoorbomen	€ 1.000.000

	<u>Toelichting</u>	
	Subsidie voor het verbeteren van de verkeersveiligheid/doorstroming van de gelijkvloerse spoorwegovergang ten westen van station Hilversum	
4.1	Gemeente Haarlem: Fietsfilevrij. Stimuleren gebruik fietsroute F200	159.441
	<u>Toelichting</u>	
	Subsidie voor evaluatie, monitoring en/of fietsstimulering F200, de doorfietsroute Haarlem-Amsterdam	
4.1	Stichting Breikers: Werkgeversaanpak Metropoolregio Amsterdam	€ 1.887.000
	<u>Toelichting</u>	
	Werkgevers adviseren/ondersteunen om woon-werkverkeer te verduurzamen/verminderen/buiten spits reizen	
4.1	Stichting Breikers: Werkgeversaanpak regio Noord-holland-Noord	€ 204.000
	<u>Toelichting</u>	
	Werkgevers adviseren/ondersteunen om woon-werkverkeer te verduurzamen/verminderen/buiten spits reizen	
4.1	Omgevingsdienst IJmond: Werkgeversaanpak IJmond Bereikbaar	€ 408.000
	<u>Toelichting</u>	
	Werkgevers adviseren/ondersteunen om woon-werkverkeer te verduurzamen/verminderen/buiten spits reizen	
4.1	Stichting CROW: CROW-KpVV bijdrage 2026	€ 160.000
	<u>Toelichting</u>	
	Met deze subsidie ontwikkelt CROW collectieve kennis op het gebied van mobiliteit, door middel van het programma Kennisplatform Verkeer en Vervoer (KpVV).	
4.1	Gemeente Velsen: Velsertraverse fietsonderdoorgang	€ 1.300.000
	<u>Toelichting</u>	
	Subsidie voor het gemeentelijk deel van de aanleg van de fietsverbinding onder de Velsertraverse, tussen station Beverwijk en Velsen Noord	
4.1	Gemeente Heiloo: Fietsverbinding Heilooërbos	€ 2.238.000
	<u>Toelichting:</u>	
	subsidie verbetering fietsverbinding Heilooërbos. Het gaat het om een provinciale cofinancieringsbijdrage aan een samenwerkingsproject van ProRail en gemeente en de realisatie van een doorgaande fietsverbinding tussen de Meerweg Alkmaar en de Westerweg in Heiloo.	
4.1	Gemeente Bergen: Kustbus bijdrage 2025	€ 40.000
	<u>Toelichting:</u>	
	Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van een touringcar naar de kust	

	door gebrek aan personeel bij Connexion	
4.1	Gemeente Castricum: Kustbus bijdrage 2025	€ 40.000
	<u>Toelichting:</u> Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van een touringcar naar de kust door gebrek aan personeel bij Connexion	
4.1	Gemeente Schagen: Kustbus bijdrage 2025	€ 40.000
	<u>Toelichting:</u> Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van een touringcar naar de kust door gebrek aan personeel bij Connexion	
4.1	Gemeente Schagen: Mobipunten Noord-Holland-Noord	€ 36.000
	<u>Toelichting</u> Aanpassen van de hubs in de landelijke huisstijl ten behoeve van de herkenbaarheid (i.e. gaat met name om aanbrengen uniforme stijl voor wat betreft bebording en bewegwijzering)	
4.1	Gemeente Den Helder: Hub Julianadorp	€ 200.000
	<u>Toelichting:</u> inrichten van de hub, inclusief aanleg parkeerplaatsen voor auto en fiets en plaatsingabri's	
4.1	Gemeente Den Helder: Hub Nieuw Den Helder	€ 45.000
	<u>Toelichting:</u> inrichten van de hub, inclusief realisatie fietsparkeerplaatsen	
4.1	Gemeente Den Helder: Nieuwe bushaltes	€ 135.000
	<u>Toelichting:</u> aanleggen van een aantal nieuwe bushaltes in het kader van het nieuwe Vervoerplan 2024 van Connexion	
4.1	Gemeente Den Helder: Buurtbus	€ 200.000
	<u>Toelichting:</u> buurtbus initiatief vanuit Julianadorp	
4.1	Gemeente Den Helder: stationsomgeving Den Helder	€ 200.000
	<u>Toelichting:</u> verbeteren stationsomgeving m.b.t. betere overstap op bus, o.a. richting Texelse boot, verbeteren sociale veiligheid en toegankelijkheid fietsenstalling	
4.1	Gemeente Hollands Kroon: brug station	€ 100.000
	<u>Toelichting:</u> realiseren van snelle verbinding met station (door brug aan te leggen) vanuit het woningbouwproject Spoorsingel (westzijde station)	

4.1	Gemeente Hollands Kroon: promotie Hoenderdaal	€ 100.000.
	<u>Toelichting:</u> laten rijden van een pendelbussen tussen Hoenderdaal en het station van Anna Paulowna	
4.1	Gemeente Hollands Kroon: Fietsenstalling bushalte Wieringerwerf	€ 9.000
	<u>Toelichting:</u> uitbreiden van fietsenstalling bij de bushalte Wieringerwerf	
4.1	Gemeente Hollands Kroon: Hub Middenmeer	€ 90.000
	<u>Toelichting:</u> inrichten van de hub, inclusief plaatsingabri's en aanleg auto -en fietsparkeerplaatsen	
4.1	Gemeente Den helder: Fietskluisen	€ 100.000
	<u>Toelichting:</u> bijplaatsen fietskluisen op stations Den Helder Zuid, Anna Paulowna en Schagen	
4.1	Gemeente Den Helder: Project KVSS	€ 300.000
	Renovatie Boerenverdrietbrug	
4.1	Gemeente Den Helder: Project KVSS	€ 500.000
	Verplaatsen jachthaven/museumhaven Willemsoord	
4.4	Stichting CROW, Kennisprogramma Beheer en Bouw Infrastructuur (KpBBI)	€ 95.000

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2025
5.1	WUR/Deltares, Living lab Koopmanspolder	€ 120.000
5.1	HHNK, oplossen van het vismigratieknelpunt bij het Zaancomplex	€ 165.000
5.1	Gebiedscoöperaties Noord Holland Zuid U.A., Integrale aanpak stikstofreductie Ronde Hoep	€ 938.562
5.1	Natuurmonumenten, Aanpak Waterteunisbloem en peilverhoging.	€ 350.000
5.1	Gemeente Haarlemmermeer: bossenstrategie recreatieve voorzieningen bij de via de UVR Boscompensatie 2023 gesubsidieerde bosparken.	€ 100.000
5.1	Gemeente Haarlemmermeer, Aanleg noodzakelijke natuurverbinding Groene As.	€ 591.220
5.1	Recreatieschap Geestmerambacht, inrichten van 13ha moerasnatuur	€ 1.028.823

5.1	Gemeente Haarlemmermeer, duurzaam watersysteem in Park 21	€ 5.697.359
5.1	Gemeente Haarlemmermeer, recreatieve verbindingen	€ 2.070.000
5.1	Gemeente Gooise Meren, aanlegplaatsen trekvaart Muiden	€ 280.000
5.1	Natuurmonumenten, Horstermeer landschapsbeleving	€ 63.910
5.1	Gemeente Gooise Meren, Muiden Noord-West fase 2	€ 1.730.000
5.1	Gemeente Diemen, ecologische verbindingen Diemerscheg	€ 70.000
5.1	Regio Gooi en Vechtstreek, vaarnetwerk	€ 142.500
5.1	Gemeente Diemen: Strandje tweede Diem	€ 65.000
5.1	Stichting RAVON afdeling FLORON, Borging en versterking Botanisch Erfgoed Noord-Holland.	€ 330.000
5.1	Natuurmonumenten, natuurinrichtings- en herstelmaatregelen in het Hol.	€ 1.720.000
5.1	De Natuurverdubbelers, Toekomstversnellers Buitengewoon Noord-Holland.	€ 25.000
5.2	Stichting Natuurcollectief Noord-Holland, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 35.000
5.2	UvB, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 10.000
5.2	Natuurmonumenten, beheer vaarland vochtig en hellinghakhout.	€ 6.100
5.2	Stichting Fietsplatform, coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken fietsen 2024	€ 47.500
5.2	Recreatie Noord-Holland N.V.: boerenlandpaduitvoering/-beheer 2024	€ 100.000
5.2	Gemeente Haarlemmermeer: bossenstrategie-recreatieve voorzieningen bij de via de UVR Boscompensatie 2023 gesubsidieerde bossparken.	€ 100.000
5.2	Faunabeheereenheid, faunabeleid van de provincie Noord-Holland	€ 1.270.000
5.2	Natuurcollectief Water Land en Dijken i.o.	€ 35.000
5.2	Faunabeheereenheid NH, bestrijding van een exoot, Toelichting: bestrijding van een exoot – rosse stekelstaart voor een periode van vier jaar	€ 200.000
5.2	Faunabeheereenheid NH, Ganzenbeheerplan Omgeving Schiphol Toelichting: Faunabeheereenheid Noord-Holland; Incidentele Specifieke Uitkering (rijksbijdrage) t.b.v. wettelijke en noodzakelijke vernieuwing Ganzenbeheerplan Omgeving Schiphol 2024-2030.	€ 100.000
5.2	Recreatie Noord-Holland, transitie regeling boerenlandpaden	€ 65.000
5.3	Landschap Noord-Holland, uitvoering programma 'Betrekken bij Groen'	€ 608.000

5.3	Nationaal Park Zuid-Kennemerland, uitvoeren van de jaarlijkse activiteitenplan	€ 160.789
5.3	Nationaal Park Duinen van Texel, uitvoeren van de jaarlijkse activiteitenplan	€ 166.530
5.3	Gemeente Castricum, brugleuning hoofdlocatie.	€ 40.000
5.3	Gemeente Uitgeest, brugleuning voetgangerslocaties.	€ 30.000
5.3	FME, Green Shipping Schip	€ 180.000
5.3	Stichting Wageningen Research, Wijs met Wormen.	€ 100.000
5.3	Vogelbescherming Nederland, Wij & Wadvogels fase 2: 2023-2026	€ 225.000
5.3	Vogelbescherming Nederland, Waakvogels	€ 200.000
5.3	Visit Wadden, Vermarkten Werelderfgoed Waddenzee	€ 167.000
5.3	Visit Wadden, Vermarkten Werelderfgoed Waddenzee	€ 563.000
5.3	Landschap Noord-Holland, programma cultuurlandschappen	€ 700.000
5.3	Agrarische Natuurvereniging Noord-Holland Zuid, Uitvoering Toekomstvisie en intentieovereenkomst Bovenkerkerpolder.	€ 665.000
5.3	Agrarische Natuurvereniging Noord-Holland Zuid, Polderproces Keverdijksepolder, tegengaan broeikasgassen veenweide en andere opgaven.	€ 435.000
5.3	Agrarische Natuurvereniging Noord-Holland Zuid, Polderprocessen van onderop, tegengaan broeikasgassen veenweide in een integrale aanpak om ook andere PPLG-doelen te realiseren.	€ 670.000
5.3	Agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken, Loket Veenweideboeren	€ 300.000
5.4	Acacia, Zoete Toekomst, fase 2	€ 310.000
5.4	Acacia, Zoete Toekomst, fase 2	€ 206.250
5.4	Acacia, Zoete Toekomst, fase 1	€ 62.500
5.4	PWN, ondergrondse drinkwaterberging	€ 1.500.000
5.4	HHNK, Antiverziltingsmaatregelen Toelichting: Antiverziltingsmaatregelen ikv verbetering Infrastructuur Noordkop	€ 500.000
5.4	Gemeente Haarlemmermeer, Pontveer Aalsmeer - Rijsenhout. Toelichting: Het stimuleren van de elektrificatie pontveren en het verbeteren van recreatieve routenetwerken.	€ 100.000
5.4	stichting Verborgen Stad, Beleving Historische route trekvaart Leiden- Haarlem. Toelichting: Het beleefbaar maken van de historische trekvaart Leiden – Haarlem,	€ 20.000

door het toevoegen van een virtuele ervaring en informatieborden van het historisch landschap op een aantal aanlegplaatsen langs de trekvaart. In opvolging van een aantal soortgelijke aanlegplaatsen langs de trekvaart in Zuid-Holland.

5.4	Stichting SAIL Amsterdam	€ 405.000
	Toelichting: T.b.v. SAILHero project inzake ondersteuning jongeren op het gebied van arbeidsmarkt & onderwijs.	
5.4	Stichting SAIL Amsterdam	€ 75.000
	Toelichting: T.b.v. verzamelen kennis, opdoen van ervaring en invoering van duurzame innovaties tijdens SAIL 2025 op het gebied van water, materiaal, energie, voedsel, mobiliteit, digitalisering en veiligheid.	
5.6	Greenport Aalsmeer/programmabureau	€ 172.000
	Toelichting: Samenwerkingsverband glastuinbouw regio Aalsmeer	
5.6	Greenport Aalsmeer/uitvoeringsprogramma	€ 100.000
	Toelichting: Projecten op gebied van ruimtelijke clustering, versterking en verduurzaming glastuinbouw	
5.6	Greenport Noord-Holland Noord /programmabureau	€ 150.000
	Toelichting: samenwerkingsverband agrosector regio Noord-Holland Noord	
5.6	Greenport Noord-Holland-Noord/uitvoeringsprogramma	€ 100.000
	Toelichting: projecten op gebied van versterking en verduurzaming agrosector.	
5.6	Greenports Nederland/programma	€115.000
	Toelichting: landelijk samenwerkingsverband agrosector	
5.6	Stichting Voedsel Verbindt/programmabureau	€ 125.000
	Toelichting: het faciliteren van het regionaal organiserend vermogen op voedselvraagstukken	
5.6	Stichting Voedsel Verbindt/uitvoeringsagenda	€ 150.000
	Toelichting: het stimuleren van regionale korte keten projecten	
5.6	Stichting Foodvalley/programmabureau TPC	€ 20.000
	Toelichting: het stimuleren van de eiwittransitie van dierlijk naar plantaardig	
5.6	Aeres Hogeschool/lectoraat bodem	€ 50.000
	Toelichting: het brengen en verbinden van bodemkennis naar de boerenpraktijk	
5.6	LTO Noord/Ondernemerscoaches	€ 150.000
5.6	Collectief Noord-Holland Zuid/project GreenBASE 2.0 Haarlemmermeer	€100.000
	Toelichting: vergroening en verduurzaming van de Bermen, Akkers, Sloten en Erven in de Haarlemmermeer	
5.6	Stichting Urgenda/project 1001 hectare	€50.000
	Toelichting: het aanjagen met de agrarische sector van bloeiende akkerranden en kruidenrijk grasland in Noord-Holland	

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2025
6.1	Gemeente Den-Helder, regionale detailhandelsvisie Kop van NH Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Kop van NH.	€ 10.000
6.1	Gemeente Alkmaar, regionale detailhandelsvisie omgeving Alkmaar Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie omgeving Alkmaar.	€ 10.000
6.1	Gemeente Hilversum, regionale detailhandelsvisie Gooi & Vechtstreek Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Gooi & Vechtstreek.	€ 10.000
6.1	Gemeente Beverwijk, regionale detailhandelsvisie IJmond Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie IJmond.	€10.000
6.1	Gemeente Haarlem, regionale detailhandelsvisie Zuid-Kennemerland. Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Zuid-Kennemerland.	€10.000
6.1	Gemeente Hoorn, regionale detailhandelsvisie West-friesland. Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie West-Friesland	€10.000
6.1	SADC, samenwerking en verduurzaming op bedrijventerreinen. Toelichting: Binnen SADC is het Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen (PHB) actief op het gebied van de kwaliteitsverbinding en verduurzaming van bestaande werklocaties in de Metropoolregio Amsterdam (MRA).	€250.000 Vervallen
6.1	Innovatiefonds Noord-Holland VFFNH BV Toelichting: deze subsidie is voor opzetten van het VFF fonds 2023.	€ 1.700.000
6.1	Innovatiefonds Noord-Holland VFFNH BV Toelichting: deze subsidie is voor opzetten van het VFF fonds 2024.	€ 1.700.000
6.1	Bouwmensen in samenwerking met Techlands, gemeenschappelijke restauratie opleiding van en met ROC's.	€267.000
6.1	Hogeschool van Amsterdam, verduurzamingsfase mkb digitale circulaire werkplaats	€ 450.000
6.1	RPA-NHN in samenwerking met Greenport-NHN, inclusieve leer- werklocaties en trajecten	€ 450.000
6.1	Dudok XP, opzetten inclusieve circulaire bouwcampus NHN	€ 400.000
6.1	Gemeente Velzen/ TIPC-fonds, duurzaamheid door innovatie <u>en</u> ontwikkelen human capital (JTF).	€ 500.000
6.1	Techport, opschalen en verduurzamen loopvermogen (ver)duurzamen haven- en	€ 550.000

maakindustrieketens (JTF-NGF)		
6.1	Techport, doorontwikkeling SPT-IJmond-Zuid-Kennemerland. Bouwen aan de infrastructuur voor duurzame toeleiding naar de techniek (JTF), Techport	€ 250.000
6.1	Techport, bijdragen in regio-campagne 'Work in Transition' Opzetten en uitvoeren doelgroepencampagne voor werken in de energietransitie, Techport (JTF)	€ 150.000
6.1	Techport, Oriëntatiecentrum Werken in en aan een duurzaam en groene regio (JTF)	€ 350.000
6.1	Techlands, ontwikkelen leer-werklocatie Poelenburg-Peldersveld, (regiodeal Zaan-IJ II)	€ 250.000
6.1	Stichting InfraBindt, netwerk Weg en waterbouw en het nieuwe bouwen (Dudok XP)	€ 5.000
6.1	Vakschool technische installaties, vergroten economische impact van de klimaatopgaven (NGF)	€ 500.000
6.1	Greenport NHN/Aalsmeer, opschalen en verduurzamen loopvermogen duurzame agriketens (NGF)	€ 500.000
6.1	Groene Chemie, Nieuwe Economie Toelichting: deelname provincie aan het netwerk Groene Chemie Nieuwe Economie (GCNE) en financiële bijdrage aan het programma 2024-2026. Het platform GCNE richt zich op het versnellen van de duurzame en circulaire transitie in de chemische maakindustrie	€20.000
6.1	C-creators, uitvoeren activiteiten om circulair bouwen te stimuleren	€ 100.000
6.1	Circulair West Toelichting: bijdrage van voor de versterking van het circulaire ondernemersnetwerk en het uitvoeren van circulaire ketenprojecten	€35.000
6.1	Gemeente Velsen, binnenvaartkade Grote Hout vervangen door Zeekade Toelichting: de Grote Hout is een havengebonden en deels kadegebonden bedrijventerrein in Velsen Noord met 2 kades: een zeekade en een binnenvaartkade. De binnenvaartkade is in slechte staat en buiten gebruik gesteld. De gemeente Velsen is voornemens de binnenvaartkade te vervangen door een zeekade zodat kan worden ingespeeld worden op de vraag naar kaderuimte voor het onderhouden van windparken op zee.	€ 1.000.000
6.1	Gemeente Beverwijk, revitaliseren haven Beverwijk opstellen toekomstplan De zeehaven van Beverwijk is in slechte staat. De gemeente Beverwijk is voornemens de haven van Beverwijk te revitaliseren. Hierbij wordt ook afgewogen of de gemeente de exploitatie en het beheer en onderhoud zelf blijft doen of dat dit wordt ondergebracht bij een andere partij. Met de bijdrage van de provincie Noord-Holland kan – samen met de havenbedrijven in de regio en de provincie – een toekomstplan worden opgesteld en kan dit traject meerjarige ambtelijk worden begeleid.	€ 500.000

6.1	Gemeente Beverwijk, revitaliseren haven Beverwijk en herstel Noorderkade en talud	€ 1.000.000
	De zeehaven van Beverwijk is in slechte staat. De gemeente Beverwijk brengt momenteel de technische staat van de haven nader in kaart. Op dit moment is een deel van de Noorderkade al buiten gebruik gesteld. Ook vraagt een talud om herstel. De gemeente Beverwijk is voornemens om als eerste stap in het revitaliseren van de haven de Noorderkade en het talud te herstellen.	
6.2	Regio Gooi- en Vechtstreek, nieuwe werken nieuwe Hollandse waterlinie	€ 490.000
	Doelstelling is het bevorderen van de bekendheid en leesbaarheid van de late periode van de Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie en dit te verbinden aan recreatieve, cultuurhistorisch en ecologische doelstellingen	
6.2	Gemeente Amsterdam, Schansen	€ 510.000
	Doelstelling is het beter leesbaar maken en de recreatieve kwaliteit vergroten van belangrijke historische onderdelen van de vestingstad Weesp. Het gaat hierbij om het bastion Nieuw Agtkant en het realiseren van een coupure bij de Utrechtseweg als markering van de historische entree van Weesp	
6.2	Recreatie Noord-Holland, Fort benoorden Spaarndam	€ 1.000.000
	Voor restauratie en herontwikkeling van het Fort	
6.2	Hoogheemraadschap Noorderkwartier, conserveren sluzen Starnmeer en Marken Binnen	€ 17.000
6.2	Staatsbosbeheer, Fort bij Edam	€ 250.000
	Het betreft een reservering van € 250.000 aan Staatsbosbeheer voor restauratie van de loods en mogelijk het fort om een nieuwe economische functie (waarschijnlijk horeca) mogelijk te maken	
6.2	Stichting uiteraard Uitermeer, restauratie plofhuisjes	€ 250.000
	Het betreft een reservering van € 250.000 aan de Stichting Uiteraard Uitermeer voor de restauratie van een aantal plofhuisjes op het terrein van het fort. Deze plofhuisjes worden onder andere gebruikt voor culturele activiteiten	
6.2	Fort Pampus, nieuw entreegebouw/paviljoen Pampus	€ 250.000
	Een reservering van extra € 250.000 voor de bouw van een duurzaam nieuw entreegebouw van Pampus	
6.2	Landschap Noord-Holland, herstel van liniedijken	€ 400.000
	Het betreft een reservering voor herstel en verbetering van de recreatieve benutting van de liniedijken van LNH en Beverwijk	
6.2	Recreatieschap Spaarnwoude, herstel van liniedijk bij Spaarndam	€ 600.000
	Het betreft een reservering voor herstel en verbetering van recreatieve benutting van de liniedijk bij Spaarndam en een verbetering van de entree aan het aan deze liniedijk gelegen Fort bezuiden Spaarndam	
6.3	Plein C	€ 750.000

Toelichting: uitvoering programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028

6.3	Probiblio Toelichting: uitvoering van de provinciale wettelijke taken in het bibliotheekstelsel	€3.970.000
6.3	Molenfederatie Toelichting: projectsubsidie voor het organiseren van onder andere de Molencontactdag	€ 15.000
6.3	Rijksmonument Artis-Aquarium Toelichting: ter uitvoering van Motie M187 Instandhouding en verduurzaming Artis, bijdragen in de opgave op voorwaarde van sluitende begroting	€12.700.000
6.3	Noord-Hollands Archief / verhalenplatform Oneindig Noord-Holland. Toelichting: voor een breed publiek ontsluiten van cultuurhistorische verhalen uit Noord-Holland via verhalenplatform Oneindig Noord-Holland.	€ 124.000
6.3	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland Toelichting: De provincie stimuleert de vitaliteit van gemeenschappen. Via Dorpswerk worden initiatieven ondersteund op het gebied van leefbaarheid en sociale samenwerking.	€ 65.000
6.3	NOC*NSF: challenges sport Toelichting: De provincie wil sportverenigingen stimuleren om de acceptatie van LHBTIQ bespreekbaar te maken binnen hun vereniging. Namens de provincie voert NOC*NSF een servicebudget uit om verenigingen tools te bieden om dit bespreekbaar te maken	€ 150.000

Bijlagen

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Programma 1. Bestuur

Wettelijk beleidskader

- [Gemeentewet](#)
- [Provinciewet](#)
- [Wet algemene regels herindeling](#)
- [Beleidskader gemeentelijke herindeling](#)

Provinciaal beleidskader

- [Evaluatiekader Subsidies 2018](#)
- [MRA-agenda 2020-2024](#)
- [Europastrategie 2022-2030 Noord-Holland - Provincie Noord-Holland](#)
- [Beleidsnota IBT 2022-2025](#)
- [Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Holland](#)
- [Aanvullend beleidskader voor het interbestuurlijk archieftoezicht](#)
- [Beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing](#)
- [Instellingsbesluit Eenheid Screening en Bewakingsaanpak 2019](#)
- [Beleidsregel Wet Bibob Noord-Holland 2019](#)
- [Gedragscode integriteit voor Statenleden, duo-commissieleden, gedeputeerden en de commissaris van de Koning van de provincie Noord-Holland 2012](#)
- [Regeling gedragscode ambtelijke integriteit](#)
- [Regeling melden vermoeden misstand](#)
- [Agenda toekomst van het toezicht](#)

Programma 2. Klimaat en gezonde leefomgeving

Wettelijk beleidskader

- [Klimaatwet](#)
- [Warmtewet](#)
- [Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie](#)
- [Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025](#)

Provinciaal beleidskader

- [Omgevingsvisie](#)
- [Omgevingsverordening](#)
- [Verkenning ondergrondvisie](#)
- [Beleidsregel geurhinder](#)
- [Actieplan geluid](#)
- [Actieprogramma klimaat](#)

- [Bouwstenen voor een adaptieve Uitvoeringsstrategie energie-infrastructuur 2020-2024](#)
- [Plan van aanpak waterstof](#)
- [Actieagenda - Provincie Noord-Holland](#)
- [Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat \(pMIEK\) Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid](#)
- [Elektriciteitswet](#)
- [Warmtetransitie Noord-Hollandse aanpak 2022-2023](#)
- [Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie](#)
- [Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025](#)

Programma 3. Ruimte en Wonen

Wettelijk beleidskader

- [Woningwet/Huisvestingswet](#)
- [Wet versterking regie op de Volkshuisvesting](#)
- [Wet ruimtelijke ordening \(incl. Besluit algemene regels ruimtelijke ordening \(Barro\) en Besluit ruimtelijke ordening\)](#)
- [Wet algemene bepalingen omgevingsrecht](#)
- [Omgevingswet](#)
- [Structuurvisie Mainport Amsterdam Schiphol Haarlemmermeer](#)
- [Wet luchtvaart](#)
- [Luchthavenverkeersbesluit \(LVB\) Schiphol](#)
- [Luchthaven Indelingsbesluit \(LIB\) Schiphol](#)
- [Wijzigingswet Wet luchtvaart \(regelgeving burgerluchtvaart en militaire luchthavens \(RBML\)\)](#)
- [Waterwet](#)
- [Waterschapswet](#)
- [Drinkwaterwet](#)
- [Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden](#)
- [Europese Richtlijn Overstromingsrisico's](#)
- [Europese Kaderrichtlijn Water](#)
- [\(concept\) Wetsvoorstel Versterking Regie op de Volkshuisvesting](#)

Provinciaal beleidskader

- [Provinciale Omgevingsvisie NH2050](#)
- [Omgevingsverordening Noord-Holland 2022](#)
- [Provinciale Woonagenda 2020 - 2025](#)

- Masterplan [Wonen](#) versie 1, versie 1.5 en versie 2 [Woondeals Noord-Holland Noord en MRAProgramma OV-knooppunten \("Maak Plaats!"\)](#)
- [Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw](#)
- [Visie Noordzeekanaalgebied 2040](#)
- [5e Nota Grondbeleid](#)
- [Water, bron van recreatie, Visie op de waterrecreatie 2030](#)
- [Provinciale beleidsnota Regionale Luchthavens](#)
- [Visie publieke mobiliteit \(2024-2034\)](#)
- [Regionaal waterprogramma 2022 - 2027](#)

Programma 4. Bereikbaarheid

Wettelijk beleidskader

- [Omgevingswet \(in werking januari 2024\)](#)
- [Wet Personenvervoer 2000](#)
- [Wegenverkeerswet \(1994\)](#)
- [Wegenwet \(1930\)](#)

Provinciaal beleidskader

- [Omgevingsvisie NH2050](#)
- [Perspectief Mobiliteit](#)
- [Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen \(NIKG\) 2020 - 2023](#)
- [Investeringsstrategie Noord-Hollandse Infrastructuur \(iNHi\)](#)
- [Focus Smart Mobility 2022-2025](#)
- [Actieagenda Actieve Mobiliteit](#)
- [Opgave Verkeersveiligheid Noord-Holland 2030](#)
- [Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid Noord-Holland 2020-2024](#)
- [Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030](#)

Programma 5. Natuur en landelijk gebied

Wettelijk beleidskader

- [Wet natuurbescherming](#)

Provinciaal beleidskader

- [Programma Natuurnetwerk 2023](#)
- [Masterplan Biodiversiteit](#)
- [Visie Recreatie & Toerisme](#)
- [Groen Kapitaal](#)
- [Betrekken bij Groen](#)
- [Gebiedsakkoord Oostelijke-Vechtplassen](#)
- [Agenda Natuurinclusief](#)

Programma 6. Economie, leefbaarheid en cultuur

Wettelijk beleidskader

- [Erfgoedwet](#)
- [Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken](#)
- [Wet algemene bepalingen omgevingsrecht](#)
- [Besluit algemene regels ruimtelijke ordening \(Barro\)](#)
- [Omgevingswet 2023](#)
- [Wet op de archeologische monumentenzorg](#)
- [Wet ruimtelijke ordening](#)
- [Wet op het specifiek cultuurbeleid](#)
- [Beleidsbrief 'Erfgoed telt'](#)
- [Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen](#)

Provinciaal beleidskader

- [Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022](#)
- [Omgevingsverordening 2020](#)
- [Leidraad Landschap en Cultuurhistorie 2018](#)
- [Regioprofiel MRA 2019-2024 "Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed"](#)
- [Noord-Hollandse waarderingskaart voor stolpboerderijen](#)
- [Voedselvisie](#)
- [Datacenterstrategie](#)
- [Uitvoeringsagenda Economie 2021-2023](#)
- [Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt en Onderwijs 2021-2023](#)

Brede basismonitor

De Brede Basismonitor [<https://cijfers.noord-holland.nl/content/bredebasismonitor>] helpt ons bij het zoeken naar deze balans. De monitor richt zich op welvaart in de brede zin van het woord en kijkt daarmee veel verder dan besteedbaar inkomen, werkgelegenheid en werkloosheid en het Bruto Regionaal Product (BRP). Zo kijkt ze tevens naar aspecten als afstand tot cultuur, circulaire banen en afstand tot OV. De Brede Basismonitor signaleert en agendeert ontwikkelingen, teneinde beleid vanuit een breder perspectief te kunnen beschouwen en bespreken. Daarmee is de monitor relevant voor alle beleidsvraagstukken van de provincie en vormt ze ook een belangrijke bron voor deze programmabegroting.

Europese subsidiestromen

Inleiding

N.a.v. de motie M164-2023 is dit de bijlage voor de duiding van de Europese subsidiestromen. Deze bijlage heeft de volgende voordelen

- de begroting blijft een leesbaar document. Ook bij een extra paragraaf komt er veel tekst terecht in de begroting zelf.
- bij wijzigingen in de EU-programma's of in de rol die de provincie heeft, hoeft enkel de bijlage bij de begroting te worden aangepast en niet de begroting zelf.

In de bijlage staan de EU-subsidieprogramma's en zijn de verschillende rollen die de provincie vervult (als deelnemende organisatie, of middels de cofinanciering) toegelicht.

De rollen van een provincie in de programma's

De volgende rollen zijn denkbaar. Bij de meeste programma's heeft de provincie echter weinig tot geen invloed op de manier waarop de middelen worden besteed, maar er bestaan ook EU-subsidieprogramma's waar de provincie wel gedeeltelijk de regie op heeft.

Beslisser: de provincie bepaalt (samen met andere partijen) waar het Europese geld aan wordt besteed en hoe dat over partijen (met name innovatief MKB) wordt verdeeld. Bijv. Kansen voor West 3 (2014-2022) waar de provincie 40 miljoen euro Europees geld uitgeeft aan innovatieve projecten die aansluiten op het coalitieakkoord.

Voorbeeld van een project uit Kansen voor West 2: Petten fieldlab

Het consortium wil met dit project de volgende doelstelling realiseren: het opzetten van een fieldlab om de ontwikkeling en marktintroductie van innovatieve nucleaire geneesmiddelen voor gepersonaliseerde behandeling van kankerpatiënten te versnellen. Bijdrage van Kansen voor West€ 6.800.000

Adviseur en aanjager: de provincie stimuleert het aanvragen van EU-projecten die aansluiten op het coalitieakkoord door bijvoorbeeld cofinanciering beschikbaar te stellen. Zie begroting bij 1.4. Ook is er een extra subsidie beschikbaar gesteld voor het opstellen van subsidieaanvragen. De provincie is onderdeel van de Nationale Adviescommissie van Interreg, waarbij advies wordt gegeven voor het goed- of afkeuren van projectvoorstellen.

Voorbeeldproject WOW!: Herwinnen en hergebruik van cellulose uit rioolwater, de CellCap-technologie. Het WOW! project is een innovatieve aanpak om grondstoffen uit rioolwater te winnen, energie te besparen en de CO2-voetafdruk van rioolwaterzuiveringsinstallaties te verkleinen.

Deelnemer: de provincie kan ook partner zijn in projecten. Zo is onlangs een aanvraag goedgekeurd voor een CEF-project (Connecting Europe Facility) in het NZKG. Meestal is de provincie onderdeel van een internationaal consortium, waarbij de provincie verantwoordelijk is voor de uitvoer van bepaalde activiteiten. Hierbij zijn drie mogelijke rollen te onderscheiden die verschillen in intensiteit en verantwoordelijkheid, namelijk: leadpartner, projectpartner of observerende partner.

Voorbeeldproject Energiehaven IJmuiden:

De Energiehaven heeft in 2023 ruim € 2 miljoen Europese subsidie gekregen. Het geld is bedoeld voor de Ontwerpfase van het project. Port of Amsterdam, Zeehaven IJmuiden, gemeente Velsen en de provincie Noord-Holland werken samen aan de realisatie van de Energiehaven IJmond. Een haven bedoeld voor de bouw van windparken op zee: een haventerrein van ongeveer 15 hectare speciaal bedoeld voor de aanleg van windparken op zee. Het terrein is gunstig gelegen buiten de sluizen van IJmuiden en vlakbij de windparken die nog aangelegd moeten worden. Vanuit de Energiehaven kan 15 tot 20 gigawatt aan windparken op zee worden gebouwd tot aan 2050.

Europese programma's waar de provincie bij betrokken is

De Europese programma's zijn te onderscheiden in programma's onder regionale regie, onder nationale regie en onder Europese regie. De provincie neemt op dit moment vooral deel in onderstaande programma's onder regionale regie, waar de provincie zelf een sturende rol en invloed heeft op de thema's in het programma.

In het verleden heeft de provincie de keuze gemaakt om actief in te zetten op de Europese subsidieprogramma's waar de provincie Noord-Holland (mede) de regie over heeft. De provincie is nauw betrokken bij de uitvoering van (1) het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO, bestaande uit de programma's Kansen voor West, Interreg), (2) het Just Transition Fund-IJmond en het (3) Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP).

De provincie Noord-Holland is betrokken bij het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling:

EFRO draagt bij aan het wegnemen van regionale verschillen in de Europese Unie en het verkleinen van de achterstand van minder ontwikkelde regio's. Dit doet het fonds door het bevorderen van innovatie en slimme economische transformatie: de digitale transitie en de transitie naar een koolstofneutrale economie. Ook heeft EFRO als doel het vergroten van de mobiliteit binnen Europa en een socialer en inclusiever Europa.

De lidstaten kunnen zelf hun prioriteiten stellen binnen de beleidsdoelstellingen van het EFRO en aangeven of ze de gelden op nationaal of regionaal niveau verdelen.

Nederland is verdeeld in vier landsdelen: noord, oost, zuid en west. Deze hebben allemaal hun eigen landsdelige programma's (Operationeel Programma of OP). Daarin kunnen zij hun eigen specifieke thematische accenten leggen bij de allocatie van de financiering.

1- Kansen voor West (KvW) en Interreg (North West Europe, North Sea en Europe);

Noord-Holland heeft een sturende rol bij de uitvoering van EFRO-subsidies en is daarom actief betrokken bij de programma's Kansen voor West III (KvW3)¹ en Interreg². Met deze EU-subsidies wordt mede uitvoering gegeven aan provinciale beleidsdoelen zoals energietransitie, circulaire

economie, slimme en duurzame mobiliteit en MKB-innovatie.

Achtergrond Kansen voor West 3 – gefinancierd met Europees geld uit EFRO

Kansen voor West (KvW) is het samenwerkingsverband van de vier Randstadprovincies; Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Flevoland en de vier grote steden; Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. In dit programma werken sociale, economische, publieke en private partners samen om een impuls te geven aan de regionale economie van de Randstad. Het programma wordt gefinancierd door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).

De acht partners (G4-P4) hebben ieder een steunpunt waar aanvragers terecht kunnen voor informatie en ondersteuning. Het steunpunt is het eerste aanspreekpunt voor (potentiële) projectindieners. De acht partners zijn vertegenwoordigd in het accounthoudersoverleg, dat de dagelijkse voortgang van Kansen voor West regelt.

Voor de besluitvorming over en de afwikkeling van projecten voor de provinciale partners is een gezamenlijk programmabureau ingericht. De Management Autoriteit (MA) Kansen voor West is verantwoordelijk voor de uitvoering van en de dagelijkse leiding over het gehele programma Kansen voor West. De MA is ondergebracht bij de Gemeente Rotterdam en wordt ondersteund door het programmabureau. De MA is als zodanig de eindverantwoordelijkheid over de inhoudelijke en financiële uitvoering van deze programma's. In deze rol legt zij verantwoording af aan de Europese Commissie.

Kansen voor West III is het derde programma van Kansen voor West. Voor de provincie Noord-Holland zal een budget beschikbaar komen van ruim €37 miljoen plus €6.8 miljoen aan rijkscofinanciering voor een periode van 7 jaar (2022-2029). Het Operationeel Programma biedt de kaders, budgetten en afspraken met Brussel waarbinnen het Kansen voor West programma EFRO- middelen kan verstrekken.

Rol provincie: De provincie Noord-Holland kan besluiten over de thematiek en budgetten voor individuele openstellingen. Dit kan op het niveau van de prioriteiten en actielijnen binnen het Operationeel Programma.

Achtergrond Interregionale samenwerking (Interreg) – gefinancierd met Europees geld uit EFRO

Interreg stimuleert de samenwerking tussen Europese regio's. Partners uit verschillende landen werken samen binnen Interreg-projecten om zo de economische verschillen te verminderen en ontwikkeling en innovatie op regionaal niveau te stimuleren. Deze projecten richten zich veelal op klimaatadaptatie, de digitale transitie, een 'smart' Europa en sociale inclusie. De provincie kan zowel project partner als lead partner zijn in een Interreg project.

Rol provincie: De provincie kan als deelnemer zelf subsidie aanvragen bij Europese programma's en samenwerken met andere partners in een project. De inhoudelijke samenwerking loopt via de beleidsdoelen van de provincie, net als de verantwoording.

2- Just Transition Fund-IJmond (JTF);

Vanaf deze EU-programmaperiode (2021-2027) heeft de provincie samen met de vijf IJmond gemeenten een sturende rol bij de uitvoering van het nieuwe EU-programma Just Transition Fund-IJmond (JTF) dat regionale clusters ondersteunt bij de transitie naar een duurzame economie en arbeidsmarkt.

Achtergrond Just Transition Fund – IJmond, financiering met Europees geld

Het Just Transition Fund (JTF) draagt bij aan een eerlijke overgang naar een klimaatneutraal Europa. Het hoofddoel van het JTF is regio's die sterk afhankelijk zijn van inkomsten en werkgelegenheid uit fossiele brandstoffen op een rechtvaardige gelijkwaardige manier in staat te stellen een energietransitie in te gaan. Een transitie die rekening houdt met de sociale- en economische aspecten en de milieueffecten.

Rol provincie: De provincie Noord-Holland heeft samen met de IJmond-gemeenten en de Omgevingsdienst IJmond een transitieplan opgesteld, waarin de doelen en de verdeling van budgetten voor JTF-IJmond zijn vastgesteld. Dit is het kader, waarbinnen de aanvragen worden gedaan. In totaal gaat het om 58,5 mln.

3- Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO)

De provincie verleent provinciale cofinanciering voor projecten die passen binnen het NSP-GLB. Zie begroting paragraaf 5.6.

Rol provincie: de provincie is mede- verantwoordelijk voor en kent had een actieve rol in het opstellen van het Nationaal Strategisch Plan 2023-2027 (het NSP). Dit houdt in dat de provincie mede heeft bepaald op welke thema's de nadruk wordt gelegd in het programma, zoals bijvoorbeeld op verduurzaming, innovatie, agrarisch natuurbeheer, en waterbeheer. Provincies werken samen met het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en andere organisaties om het NSP uit te voeren. De provincie zorgt ook voor de selectie van projecten en de toekenning van provinciale subsidies aan agrarische ondernemers en andere belanghebbenden. In 2025 zal de provincie ook inzet plegen op de ontwikkeling van het GLB na 2027.

Bestuur en directie

Provinciale Staten

Provinciale Staten

Zetelverdeling Provinciale Staten	Aantal zetels
BBB	8
VVD	8
Groen Links	7
PvdA	7
D66	4
Partij voor de Dieren	4
JA21	3
PVV	3
Volt	2
CDA	2
Forum voor Democratie	2
SP	2
50Plus	2
ChristenUnie	1

Provinciale Staten leden

Voor informatie over de leden van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland kunt u zich wenden tot de provinciale website: [klik hier](#).

Gedeputeerde Staten

Voor informatie over de leden van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland kunt u zich wenden tot de provinciale website: [klik hier](#).

De directie

Miriam van Kuijk Algemeen directeur/ Provinciesecretaris

Hans van der Stelt Directeur Concernzaken

Herman Schartman Directeur Beleid

Lindy Molenkamp Directeur Beheer en Uitvoering

Noord-Holland in feiten en cijfers

Voor informatie over Noord-Holland in feiten en cijfers kunt u zich wenden tot de provinciale website: [klik hier](#). Hier kunt u zelf tabellen, grafieken en kaarten samenstellen.

Waar zijn wij te bereiken

Bezoekadres

Provinciaal Bestuur van Noord-Holland

Dreef 3, 2012 HR Haarlem

Ambtelijke organisatie van Noord-Holland

Houtplein 33, 2012 DE Haarlem

Postadres

Postbus 3007, 2001 DA Haarlem

Algemene telefoonnummer

023-5143143

Website

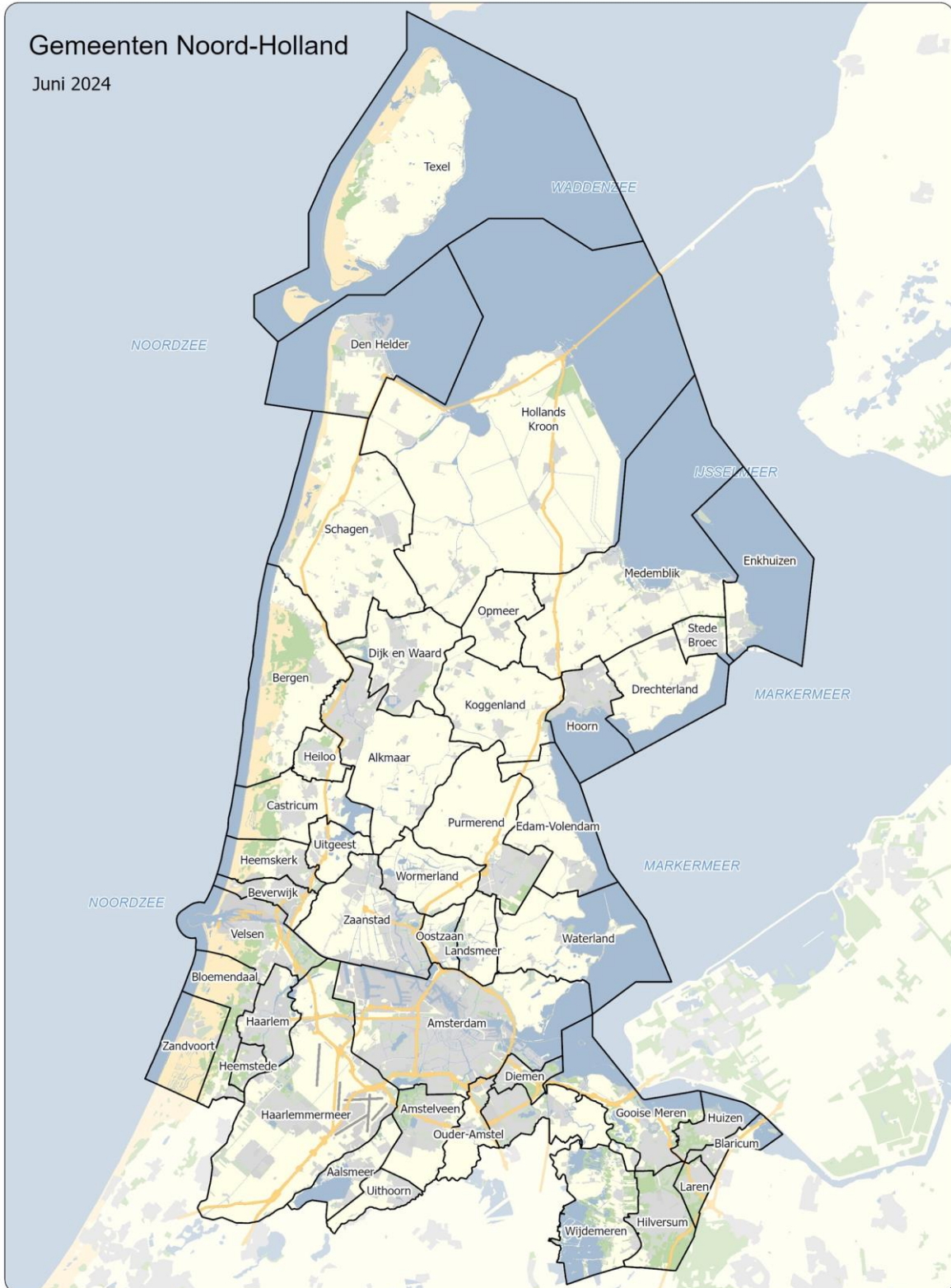
www.noord-holland.nl

Algemene email

post@noord-holland.nl

Gemeenten Noord-Holland

Juni 2024

Lijst met gemeenten

A

Aalsmeer

Alkmaar

Amstelveen

Amsterdam

B

Bergen (NH.)

Beverwijk

Blaricum

Bloemendaal

C

Castricum

D

Den Helder

Diemen

Dijk en Waard

Drechterland

E

Edam-Volendam

Enkhuizen

G

Gooise Meren

H

Haarlem

Haarlemmermeer

Heemskerk

Heemstede

Heiloo

Hilversum

Hollands Kroon

Hoorn

Huizen

K

Koggenland

L

Landsmeer

Laren

M

Medemblik

O

Oostzaan

Opmeer

Ouder-Amstel

P

Purmerend

S

Schagen

Stede Broec

T

Texel

U

Uitgeest

Uithoorn

V

Velsen

W

Waterland

Wijdmeren

Wormerland

Z

Zaanstad

Zandvoort

